

Értekezés

Budapest

2020

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM
ÁLLAM-ÉS JOGTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

dr. Bergendi-Rácz Diána

SZAVATOSSÁGI IGÉNYÉRVÉNYESÍTÉS ÉS KÁRFELELŐSSÉG
VIZSGÁLATA A PTK.-BAN ÉS A BÉCSI VÉTELI
EGYEZMÉNYBEN

PhD értekezés

A doktori iskola vezetője: Prof. Dr. Jakab Éva, egyetemi tanár, MTA doktora

A doktori program címe: Felelősség program

Tudományos témavezető: Dr. Fábíán Ferenc PhD, c. egyetemi tanár

BUDAPEST

2020

TARTALOMJEGYZÉK

I. BEVEZETÉS	1
II. KELLÉKSZAVATOSSÁGI JOG ALAKULÁSA A MAGYAR JOGI TERMINOLÓGIÁBAN	6
1. A szavatossági jog rendszere az 1928-as Magánjogi Törvénykönyv javaslatában.....	8
III. A RÉGI PTK., MINT AZ ELSŐ ELFOGADOTT EGYSÉGES SZERKEZETŰ POLGÁR JOGI KÓDEX	13
1. A megalkotásához vezető út.....	13
2. Az első átfogó módosítás – az 1977-es Ptk. novella hatása a hibás teljesítésre és a kellékszavatosságra.....	18
IV. A PTK.-HOZ VEZETŐ ÚT	32
1. Egy új magánjogi kódex megalkotása iránti igény.....	32
2. Eltérések és újítások a hibás teljesítés és a kellékszavatossági jog szabályozásában.....	36
3. A Ptk. és az Egyezmény kapcsolata - Röviden az Egyezmény megalkotásának folyamatáról.....	40
V. SZERZŐDÉSSZEGÉS- KELLÉKSZAVATOSSÁG - IGÉNYÉRVÉNYESÍTÉS	44
1. Mi minősül (alapvető) szerződésszegésnek?.....	44
2. A hibás teljesítés, mint specializált szerződésszegés.....	50
a) <i>Hibás teljesítés és az aliud szolgáltatás kapcsolata</i>	56
3. A szerződészerű teljesítés kritériumai az Egyezményben és a Ptk.-ban.....	59
a) <i>A szerződészerű szolgáltatás esetei</i>	59
i. Szerződészerű áru szolgáltatása.....	60
ii. Tulajdonjog átruházása.....	69
iii. Okmányok átadása.....	72
b) <i>A megvizsgálás és az árukifogásolás rendszere</i>	75
i. Kötelező vizsgálat.....	75
ii. A hiba észlelésére vonatkozó idő és a jogosulti kötelezettség elmulasztása (elévülés).....	77
4. A szavatossági jog esetkörei: elméleti és gyakorlati alkalmazásuk feltételei az Egyezmény és a Ptk. szabályai alapján.....	80
a) <i>A kellékszavatosságról általában</i>	81
b) <i>Az elsődlegesen választható igények: a kijavítás és a kicserélés esetei</i>	83
c) <i>A ius variandi megítélése a Ptk.-ban és az Egyezményben</i>	92
d) <i>Az árleszállítás, mint az arányosság kiteljesedése a szavatossági igényérvényesítés során</i>	96
e) <i>Az elállás</i>	100
i. Az érdekmúlás, mint a szerződéses jogviszony felszámolásának alapja.....	101
ii. Időbeli kötöttség és az eredeti állapot helyreállítása.....	103
iii. Az Egyezmény „kettőssége” az elállás jogával kapcsolatban.....	104

VI. SZERZŐDÉSSZEGÉssel OKOZOTT KÁROKÉRT VALÓ FELELŐSSÉG VIZSGÁLATA	114
1. A szerződésszegés és az ezzel okozott kár megtérítésének kötelezettsége	115
2. Az okozati összefüggés vizsgálata	125
3. Kimentési okok a kártérítési felelősség alól.....	128
VII. SAJÁTOS KÁRFELELŐSSÉG AZ EGYEZMÉNY ALKALMAZÁSA SORÁN: AZ INCOTERMS PARITÁSOK	134
1. Az eladó által vállalt legnagyobb költség és kockázatviselés esetei	135
2. A vevő oldaláról a legtöbb költség és legnagyobb kockázat viselésének körei	138
VIII. ZÁRÓ GONDOLATOK.....	141
IX. SUMMARY	146
X. IRODALOMJEGYZÉK.....	148
1. Szakirodalom.....	148
2. Jogszabályok	155
3. Magyar törvénytervezetek, észrevételezések, előkészítő anyagok, határozatok tára	156
4. Bírósági döntések	156
5. Egyezményre vonatkozó testületi vélemények	158
6. Egyezményre vonatkozó magyarázatok.....	158
7. Egyezmény szerinti jogesetek	159
8. Egyéb internetes hivatkozások.....	161

„[...] A szavatossági hiba ugyanis bizonytalan jogi helyzetet teremt, és ezt a bizonytalanságot célszerű minél hamarabb megszüntetni, bár ugyanakkor kellő időt kell biztosítani arra, hogy a szavatossági hiba kiütközhesen. [...]”

(Eörsi Gyula¹)

---

¹ Eörsi Gyula: Kötelmi jog – Általános rész, Tankönyvkiadó, Budapest, 1979, 165.

I. BEVEZETÉS

A kellékszavatosság egyedülálló utat járt be a mai modern polgári jogban ismert és használt szavatossági jog fogalmának meghatározásáig, így jelentős (írott és elektronikusan fellelhető) szakirodalommal rendelkezik. Jelen értekezés (a címében is ismertetett) a kellékszavatossági jog szűk és specializált területeivel kíván foglalkozni: a magyar magánjog és a Magyarországon az Egyesült Nemzeteknek az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseiről szóló, Bécsben, az 1980. évi április hó 11. napján kelt Egyezménye kihirdetéséről szóló 1987. évi 20. törvényerejű rendelet (továbbiakban: Egyezmény) tükrében kívánja bemutatni az értekezés tárgyává tett kellékszavatossági jogot akként, hogy a jogforrások közötti párhuzamok és különbségek keresése, elemzése egy képzeletbeli úton végig haladva kiemeli Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.), valamint az Egyezmény szavatossági igényérvényesítési szabályait és a kapcsolódó szerződésszegéssel okozott károkért való felelősséget. A kutatás tárgyává tett jogforrások összehasonlító elemzésének gyakorlati jelentősége (tekintettel az értekezésben elemzésre kerülő számos jogesetre) hatalmas, mivel a szerződő feleknek a szavatossági jog és annak érvényesítése, továbbá a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség kikényszerítése a szerződésben nem rögzített plusz időbe és plusz költségbe kerülhetnek, amely miatt jelentős anyagi hátrány (és nem utolsó sorban bizalomvesztés) érheti a szerződő feleket.

A két elemzett jogforrás egymás melletti bemutatását és részletes elemzését a szavatossági jog és igényérvényesítés vonatkozásán túl is különösen fontosnak tartom, mivel a Ptk. az Egyezményben lévő kártérítési szabályok rendszerét szinte egy az egyben átültette a magyar kontraktuális kárfelelősségi jogba, ezzel szilárd alapot biztosítva a Ptk.-ban a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősségnek. Ezen szabályok átvételének megalapozottságát támasztotta alá, a teljesség igénye nélkül, Eörsi Gyula, Sándor Tamás, Vékás Lajos, Fuglinszky Ádám, Bárdos Péter, Kemenes István tanulmányai is, amelyeket jelen értekezés során részletesen elemzek.

Az értekezés röviden tárgyalja a magyar magánjog szabályozásának főbb pontjait a kellékszavatossági jogra figyelemmel, valamint a hatályos Polgári Törvénykönyv megalkotásának folyamatát. Ennek bemutatása során kiemelendő a hazai magánjogi jogtörténetben mérföldkőnek számító 1928-as első Magánjogi Törvényjavaslat (továbbiakban: Mtj.) és az abban lefektetett szavatossági jogra vonatkozó szabályok, amelyek nagy hatással voltak a II. világháború utáni magyar magánjogi kodifikáció folyamatára. Ezen kodifikáció

eredményeként született meg a polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (továbbiakban: régi Ptk.), amelynek előkészületében és megalkotásában neves jogtudósaink, így többek között: Eörsi Gyula, Nizsalovszky Endre, Gellért György, Kemenes Béla és Világhy Miklós nemcsak elméleti, de hazai és nemzetközi gyakorlati tapasztalataikkal is tevékenyen részt vettek.² A régi Ptk.-ban szabályozott kellékszavatossági jog az 1970-es évektől átalakuló gazdasági és társadalmi berendezkedéshez igazodóan az 1977-ben megalkotott Ptk. módosításban foglalt változtatásokkal teljesebben ki. Ezzel kapcsolatban több vonatkozó jogeseten keresztül mutatom be a hivatkozott novella által behozott újításokat, azok fő irányát és okait. Ezen változtatások kellő alapot biztosítottak a ma hatályban lévő, Ptk.-ban megfogalmazott szavatossági jog szabályrendszerének megalkotásához. Természetesen a hatályos kellékszavatossági jog és a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai nemcsak a régi Ptk.-t és módosításait tükrözik, hanem számos nemzetközi kódexből és a nemzetközi jogalkotás eredményeiből is, különösen az Egyezményből, vesz át jól kimunkált és követhető példákat, valamint megoldásokat.³ Az Egyezmény Ptk.-ra gyakorolt hatását, különös tekintettel a szavatossági jogra és a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályaira, jelen értekezés folyamatosan vizsgálja és elemzi a vonatkozó bírósági gyakorlaton és jogeseteken keresztül az alábbiakban kifejtett pontok szerint. Ezzel kapcsolatban fontos leszögezni, hogy jelen értekezés el kíván tekinteni a vállalkozások és a fogyasztók közötti szavatossági kérdéseket⁴, valamint a termékszavatosság tárgyalásától is, tekintettel, hogy

² Észrevételek a Polgári Törvénykönyv tervezetéhez, Az 1957-es első tervezethez érkező észrevételek, Budapest s.n. 1957. február 18.-i ülés., 204.; VÉKÁS Lajos: Eörsi Gyula: a professzor és a jogtudós 1922–1992, Jogtudományi Közlöny, 2017/10, 421-423; ZÁKÁNY Judit: *Betekintés a magyar polgári jog felelősségi elméleteinek fejlődéstörténetébe*, In.: SZIKORA Veronika-TÖRÖK Éva: *Ünnepi tanulmányok Csécsy György 65. születésnapja tiszteletére*, II. kötet, Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kara, Debrecen, 2017, 450-453.; Az Igazságügyminisztérium iratanyaga az 1959-es Polgári törvénykönyv előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban, I. kötet, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017. 48-52.; VEREBICS János: *Előtanulmány a magyar polgári jogi kodifikáció 1953–1962 közötti történetével kapcsolatos Igazságügyminisztérium-i iratanyaghoz*, In.: Az Igazságügyminisztérium iratanyaga az 1959-es Polgári törvénykönyv előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban, I. kötet, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017, 13-16 és 28-44.; EÖRSI Gyula -NIZSALOVSKY Endre -MÁRTONFFY Károly -NÉVAI László -KIRÁLY Tibor: *A magyar jog fejlődésének elvi kérdései népi demokráciánk első tíz évében. - Az ELTE jogi karán hazánk felszabadulásának 10. évfordulóján elhangzott előadás.*, Jogtudományi Közlöny, 1955/6, 321-344.; KEMENES Béla: *A szerződésszegésért való felelősség kodifikációs elvi kérdései*; Jogtudományi Közlöny, 1955/12, 738-757.; KEMENES Béla: *A polgári törvénykönyvről*, Állam és Igazgatás, 1959/9., 669-679.; VILÁGHY Miklós: *A polgári törvénykönyvről*, Valóság, 1959/5., 7-15.; VILÁGHY Miklós: *A Magyar Népköztársaság polgári törvénykönyvének rendszeréről*, Jogtudományi Közlöny, 1955/8, 457-487.

³ WELLMANN György (szerk.) KECSKÉS László: *Polgári Jog – Bevezető és záró rendelkezések, Az ember mint jogalany, Öröklési jog*, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft, Budapest, 2013, 36.; VÉKÁS Lajos (4): *Parerga – dolgozatok az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez*, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó, Budapest, 2008, 210.

⁴ Ezzel kapcsolatban lásd részletesen többek között: FAZEKAS Judit: *A fogyasztóvédelem újabb eredményei az Európai Gazdasági Közösségben*, Jogtudományi Közlöny, 1986/10., 500-501.; LÉVAYNÉ FAZEKAS Judit: *Gondolatok a devizaalapú hitelszerződések jogi hátteréről és a tisztességtelen általános szerződési feltételek érvénytelenségi kontrolljáról*, Jog - Állam - Politika. Jog- és politikatudományi folyóirat, 2016/4., 80-84.; LÉVAYNÉ FAZEKAS Judit: *A hibás teljesítés jogkövetkezményi eszköztára*, In: PUSZTAHELYI Réka (szerk.)

a fogyasztók, mint szerződő felek, az Egyezmény vonatkozásában és azzal történő összevetésben irrelevánsak.

Az értekezés tárgyalandó kérdésként veti fel a szerződésszegést, mint a kellékszavatossági jog érvényesítéséhez szükségszerűen bekövetkezendő mozzanatot. Ennek meghatározása az elemzett két jogforrásban, így az Egyezményben és a Ptk.-ban, nemcsak különböző, hanem a jogforrások szerinti definíciótól függően más és más utakat kínál fel a jogosult részére annak érdekében, hogy a szavatossági igényét mielőbb érvényesíthesse. Az értekezés kísérletet tesz arra, hogy részletesen bemutassa az elemzett jogforrások vonatkozásában a hibás teljesítés megelőzésének módjait: egyrészt a szerződésszerű szolgáltatást, másrészt a megvizsgálási és árukezelési rendszert. Mindkét esetben jogesetek elemzésével kerül sor, többek között, azon kérdések megválaszolására, hogy hogyan és milyen dokumentumokkal célszerű a feleknek a közöttük meglévő szerződésben meghatározott szolgáltatást (árut) teljesíteni, továbbá kell-e és hogyan kell a megvizsgálási kötelezettségnek eleget tennie a jogosult félnek. Fenti kérdések tárgyalása során javaslatok is megfogalmazódnak jelen értekezésben a két elemzett jogforrás alkalmazására figyelemmel. A hibás teljesítés, mint a szerződésszegés egyik nevesített esetében nem szabad figyelmen kívül hagyni az *aliud* teljesítés kérdéskörét, tekintve, hogy az Egyezmény és a Ptk. ebben az összefüggésben egymástól eltérő szabályokat alkalmaz. E problémakörben felmerülő különböző álláspontok bemutatását követően kísérletet teszek a gyakorlat számára is alkalmazható megoldási javaslat megfogalmazására, amellyel közelebb lehet hozni egymáshoz a két jogforrás gyakorlatát, ezzel is elősegítve az ezeket alkalmazó felek szerződésszerű teljesítéséhez való érdekét.

A nem szerződésszerű, hibás teljesítésre adott „immunválaszként” a kellékszavatossági jog négy fő esetét, azaz a kijavítást, kicserélést, árleszállítást és elállást mutatom be részleteiben. Az értekezéshez felhasznált szakirodalom és joggyakorlat alapján megállapításra kerül, hogy annak ellenére, hogy a szerződő felek a szerződésszerű teljesítésre törekednek (és az esetleges hibás teljesítés során érvényesíthető szavatossági jogok a két jogforrásban kétséget kizáróan vezérfonalként szolgálnak a feleknek) az elemzett kellékszavatossági joggal kapcsolatban fellelhető hazai és az Egyezmény szerinti jogesetek folyamatosan emelkedő⁵ száma arra enged

---

Miskolci konferenciák 2016-2018: A polgári jogot oktatók XXII. és XXIV. országos találkozásának válogatott tanulmányai, Novotni Alapítvány, Miskolc, 2018, 27-41.

⁵ A Ptk. vonatkozásában az Országos Bírósági Hivatal honlapján megtalálható és nyilvános bírósági határozatok gyűjteménye (<https://birosag.hu/birosagi-hatarozatok-gyujtemenye>; <https://eakta.birosag.hu/anonimizalt-hatarozatok>), valamint az Egyezménnyel kapcsolatban a Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Intézet (Institute of International Commercial Law) honlapján (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/cisg>, továbbá a <https://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/digest-cases-toc.html> és a

következtetni, hogy a felek a közöttük lévő vitás kérdéseket mindenképpen bírósági úton kívánják rendezni. Habár jelen értekezésnek nem célja a mediáció, ennek ellenére, a szavatossági jogok tárgyalása során bemutatásra kerülő esetekre figyelemmel, fel kívánja hívni a figyelmet a peres eljárások elkerülésének lehetőségére, példának okáért: hogyan alkalmazható és milyen lépéseket kell betartani jogosultnak a szavatossági jogának érvényesítése során, különös tekintettel az Egyezmény és a Ptk. szabályainak egyszerűségében rejlő következetességre. Jelen értekezés törekszik a szavatossági jogok bemutatásánál azon kérdésekre is választ adni, hogy miként érvényesülnek az elsődlegesen választható szavatossági igények, hogyan kell értelmezni az Egyezmény és a Ptk. vonatkozásában a *ius variandit*, továbbá mikor beszélhetünk a második lépcsőbe tartozó szavatossági igényekről. Az elállásnak, mint végső megoldásnak, jelen értekezés, annak az Egyezményben és a Ptk.-ban betöltött különleges szerepére vonatkozóan, bővebb tárgyalást szentel, így részletesen elemzi a két jogforrásban e szavatossági igény esetében meglévő eltéréseket és különbségeket, továbbá választ keres azokra a kérdésekre, mint, hogy mi vezet az elállási jog gyakorlásához, mit jelent az érdekmúlás és hogyan valósul meg a gyakorlatban az elemzett jogforrások vonatkozásában.

Az értekezés utolsó előtti állomásként a kelékszavatossági jog mellett a jogosult oldalán érvényesíthető kártérítés lehetősége kerül tárgyalásra. A szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség vizsgálatakor jelen értekezés is kitér, a fentebb jelzett módon, a Ptk.-ban az Egyezményből átvett és alkalmazott klauzulákra, továbbá a jogforrások sajátosságaira a szerződésszegéssel okozott károk és megtérítésük szabályainak tárgyalása során, kiemelve a kártérítési felelősség alóli kimentési szabályokat. A felmerülő kérdésekre, mint, hogy hogyan alakul szerződésszegés esetében a vagyoni károk megtérítése, különös tekintettel a kelékszavatosságra, továbbá az előreláthatósági klauzula hogyan alkalmazandó az Egyezmény és a Ptk. szabálya alapján, jelen értekezés az utolsó előtti fejezetben elemzett jogeseteken keresztül kíván válaszokat adni.

Ezen kártérítési felelősség kérdésén túl az értekezés utolsó fejezetében a nemzetközi vétel során alkalmazott szokványokkal kapcsolatban rövid kitekintést kívánok nyújtani az INCOTERMS⁶ szokványok rendszerére, amelyek az Egyezményt alkalmazó szerződő felek nélkülözhetetlen „segítői” az áruk határon átnyúló szállítása során az ellenőrzési körön kívül eső eseményekből eredő elvesztés, sérülés kockázatának megosztása és költségek viselésekor.

<http://www.iicl.law.pace.edu/cisg/search/cases>) valamint az UNCITRAL hivatalos honlapján (<https://uncitral.un.org/en/library>), továbbá a Bázeli Egyetem Jogi Karának jogesetgyűjteménye (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases>) is jelen értekezés során felhasználásra kerültek.

⁶ lásd részletesen VII. fejezet.

Itt főként az Egyezmény szerinti eladó és vevő oldalán vállalt legnagyobb költség és kockázat viselésének esetköreit mutatom be elemzett jogeseteken keresztül felhívva a figyelmet a felek által leggyakrabban elkövetett hibákra és azok megelőzésének lehetséges módjaira.

Az értekezés legfőbb célja tehát, hogy részleteiben bemutassa a Ptk.-ban és az Egyezményben szabályozott kellékszavatossági jog gyakorlásához szükséges feltételeket, annak rendszerét továbbá ehhez kapcsolódóan a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség és károk megtérítésének lehetséges módjait a kapcsolódó jogesetek elemzésével és a felmerülő kérdésekre választ adva megoldást nyújthasson a gyakorlat számára.

II. KELLÉKSZAVATOSSÁGI JOG ALAKULÁSA A MAGYAR JOGI TERMINOLÓGIÁBAN

A magyar civilisztika fejlődésének alappillérei azok a magánjogi jellegű jogintézmények, amelyek az Árpád-házi királyok uralkodása alatt jöttek létre, és amelyek legfőbb szabályait később inkorporálta Werbőczy István Hármaskönyve.⁷ A rendelkezésre álló és jogtörténetileg releváns források közül a rendi magyar magánjog egyes intézményeinek bemutatásánál Werbőczy István Tripartituma bír döntő jelentőséggel, amely a 16. századtól gyökeresen befolyásolta és meghatározta a magyar magánjog fejlődését⁸. Vizsgálatunk tárgyánál maradva, a kötelmi jogi intézményen belül a kötésnek (azaz a szerződésnek) lényeges (mint például az adásvétel során a pénz átadása) és mellékes (mint például a kezesség, zálog vagy bánatpénz) elemei mellett természetes eleme volt már a szavatosság is. Ennek eredete a természeti jog⁹ felfogásból eredő köteletség volt, miszerint a szerződés teljesítéséért felelősséget kell vállalnia a szerződő feleknek. A Tripartitum szerint az eladó szavatosság vállalásakor elkötelezte magát, hogy amennyiben a megvásárolt dologra (általában birtokra) vonatkozóan az azt megszerző ellen valaki pert indított, abban az esetben az alperesi pozícióba került oldalán köteles volt belépni a perbe és minden segítséget megadni a per megnyeréséhez. Ezen túl ki kellett vennie részét az eladónak a perköltség viseléséből is.¹⁰ Érdekességként megemlítendő, hogy a birtokok adásvétele mellett a jószágok adásvétele és hibás volta miatti kifogásokat, pereket is az akkori szokásjog alapján bírálták el. Ahogy Tárkány Szűcs fogalmaz, „A jószág betegségei és azok fejlődési állapota alapján hosszú időn át a helyi szokások döntötték el, hogy mikor volt a vétel felbontható rendeltetés szerinti használhatatlanság címén, és mikor volt a vevőnek csak árleszállításhoz joga.”¹¹

Werbőczy Tripartitumának egyes rendelkezései megszűntek a reformkori törvényhozással a magyar magánjogban hozott gyökeres változások miatt, ezzel utat biztosítva „a politikai

⁷ MEZEY Barna (szerk.) – BÓDINÉ BELIZNAI Kinga: *Magyar jogtörténet*, Osiris Kiadó, Budapest, 2007, 77.; Magyarországon az első városi jogok tulajdonosai a székesfehérváriak, a budaiak, a nagyszőlősiéek és a selmecbányaiak voltak. IV. Béla korából származó selmeci jogkönyv többek között rendelkezett az adásvételről is, azonban ezen jogkönyv még nem magyar, hanem német nyelven íródott. Lásd bővebben: BÁRDOS Péter-MENYHÁRD Attila: *Kereskedelmi jog*, Budapest, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., 2008, 21.

⁸ ILLÉS József: *Bevezetés a magyar jog történetébe – a források története*, Rényi Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1910, 128-148.; ILLÉS József: *Werbőczy és a Hármaskönyv*, Magyar Jogászegylet Kiadása, Budapest, 1942, 3-18; KIRÁLY Kincső: *Az ötszáz éves Tripartitum*, Jogelméleti Szemle, 2013/4. 76-83.; BÓNIS Péter: *A Tripartitum forrásai és az európai ius commune*; Jogtörténeti Szemle, 2014/4-2015/1, 26-34.

⁹ Ezt az irányzatot képviselte többek között Hippói Szent Ágoston és Aquinói Szent Tamás. A természeti jog képviselői az örök törvényt (*lex aeterna*), az isteni törvényt (*lex divina*), a természeti törvényt (*lex naturalis*) és az emberi törvényt (*lex humana*). Lásd: BOLBERITZ Pál-GÁL Ferenc: *Aquinói Szent Tamás filozófiája és teológiája*, Ecclesia, Budapest, 1987.; AQUINÓI Szent Tamás: *A Summa Theologiae kérdései a jogról*, Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 2011, 29-37. és 201-203.

¹⁰ MEZEY - BÓDINÉ BELIZNAI (2007) i.m. 118-120.

¹¹ TÁRKÁNY SZÜCS Ernő: *Magyar jogi népszokások*, Gondolat, Budapest, 1981, 677.

mozgalmak tevékenységét betetőző április törvényeknek”¹², továbbá teret engedve olyan új jogintézmények meghonosodásának, mint a csődjog vagy a kereskedelmi társaságok joga. A neoabszolutista rendszer véglegesen elválasztotta és rendszerbe foglalta a magánjog és a büntetőjog ma is ismert jogintézményeit és kialakította eljárásjogaikat. A kötelmi jog a dualizmus korábban teljes mértékben az osztrák mintát követte, azonban a XX. század fordulóján gyökeresen megváltozott a magyar magánjog rendszere. Grosschmid Béni 1932-ben megjelenet könyvének jubileumi kiadásában a szavatosságot már akként definiálja, hogy „[...] a szavatossági elv implicálja e kiterjesztést, így: Ha szolgáltatam volna, s már a vevőm kezéről (nevéről) veszik el az ingatlant (péld. a válságos három éven belől,) szavatolok (kártérítéssel is felelek), tekintet nélkül menthető tévedésekre saját jogom felől. Ebből következik, hogy a szolgáltatás kötelezettsége [...] alól sem menekülhetek ebbeli tévedésem alapján. Hiszen az, hogy szavatolok a tulajdonért ex post, praesupponálja, hogy tartozom véle a prioriét. [...] A szavatossági elv csak annyit jelent, hogy jóhiszeműnkre tekintet nélkül felelünk (jogunk fennforgása tekintetében) azért, amit nyíltan vagy hallgatag (főltéve természetesen, hogy a másik fél [péld. az eladó saját ügyvédje, mint vevő, aki felénél jobban be van avatva a helyzet jogi titkaiba] jobban informálva nincsen).”¹³

Grosschmid előzőekben idézett kötetét megelőzően hiánypótló műként 1898-ban jelen meg Fodor Ármin királyi törvényszéki bírószerkesztésében Magyar Magánjog címmel készült műve, amelynek harmadik kötete a Kötelmi joggal foglalkozott. Ebben a szavatosságot (*evictio*) akként határozta meg, mint egy olyan kötelmi viszonyt, amelyben „az adósnak nemcsak teljesíteni kell, hanem a teljesítésnek be is kell válni, azaz olyannak lenni, hogy az ne mutasson utólag hiányokat, fogyatkozásokat. Eme hiányok kétfélék lehetnek: vagy jogiak vagy fizikaiak. [...] Ezt a felelősséget úgy a jogi, mint a fizikai hiányaiért a szolgáltatásnak, nevezzük szavatosságnak; az adós szavatol, felelős a nem szerződés- avagy kötelemszerű szolgáltatásért.”¹⁴ Külön felsorolja, hogy mely esetekben van helye szavatosságnak: „[R]észletesen szavatosságnak lehet helye: a) adásvételnél, így az örökség vásárlásnál, b) minden adásvételszerű dolog átadásra irányuló ügyleteknél, mint a csere, fizetésül való átadás, osztály dolgok felett, minden dologi jog átruházásánál, a hova sorolni kell az öröklést és az örök hasznóbért, valamint bekebelezett bérleti szerződésből eredő használati jogot. c) Szavatosság

¹² MEZEY - BÓDINÉ BELIZNAI (2007) i.m. 26.

¹³ GROSSCHMID Béni: *Fejezetek a kötelmi jogunk köréből* (első kötet, jubileumi kiadás, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1932. 253-254.

¹⁴ FODOR Ármin (szerk.) - KATONA Mór: *Magyar Magánjog* – III. kötet, Singer és Wolfner kiadása, Pallas részvénytársaság nyomdája Budapesten, 1898, 246.

megeshetik az egyezsénél, nem ingyenes hozomány-adásnál, visszterhes szerencseszerződéseknél, feltéve, hogy mindkettőnél dolog az, mire az ügylet megy.”¹⁵

Fontos kiemelni, hogy Fodor a szavatosság alatt mind a jogszavatosságot, mind a kellékszavatosságot is értette és nem definiálta külön e két jogot, annak ellenére, hogy a fizikai hiány miatti szavatosságot külön kiemelve is részletezte: „[A] jogi fogyatkozások mellett az adós a szolgáltatandó dolog fizikai hiányaiért is felelőssé válik. A fizikai hiányok alatt szolgáltatás minőségében, tulajdonságaiban való fogyatékoságot értjük, melyek fennforgását vagy a fél kikötésével jelezte reá nézve lényegesnek, vagy pedig a dolog közönséges használhatósága követeli azt meg.”¹⁶ Fodor elméleti megfogalmazásának gyakorlati példájaként szolgálhat egy, az akkori kir. Kúria, mint legfőbb ítélszék előtti 1877-es per. A perben a felperes keresetét arra alapította, hogy az alperestől vásárolt burgundi répamag olyan rossz minőségű volt, hogy az nem felelt meg általános rendeltetésének és nem termelt répát, így az ebből eredő kárának megtérítését kérte a bíróságtól.¹⁷ A kir. Kúria ítéletében megállapította, hogy „[H]abár alperes a felperesnek eladott magért jótállást és felelősséget különösen kikötve nem vállalt is, a felperes és alperes között létrejött adásvétel közönséges fogalmából önként folyik, hogy alperes mint magkereskedő és eladó, felperes mint vevő és termelő irányában az ennek eladott mag azon minőségéért, hogy az megfelel a közönséges rendeltetésének, vagyis hogy az burgundi répa termelésre alkalmas és használható, szavatossággal és felelősséggel tartozik. Ebből kifolyólag tartozik felelősséggel azon kárért is, mely az említett minőség hiányának tulajdonítható.”¹⁸

1. A szavatossági jog rendszere az 1928-as Magánjogi Törvénykönyv javaslatában

A XIX-XX. század fordulója fellendülést hozott a magyar magánjog fejlődésében. Az akkori Igazságügyi Minisztérium megbízásából egy egységes magánjogi kódex megalkotására létrehozott állandó bizottság 1900-ra készült el az első magánjogi törvénytervezettel „A magyar általános polgári törvénykönyv tervezete- Első szöveg” cím alatt¹⁹, amelynek legjobban sikerült része Thirring Lajos által készített és szerkesztett kötelmi jog volt. Thirring hasznosította a német, francia és a svájci jogintézmények legjavát, valamint tovább is fejlesztette az ott lévő

¹⁵ FODOR (1898) i.m. 247-248.

¹⁶ FODOR (1898) i.m. 253-254.

¹⁷ Polgári jogi határozatok tára, A kir. Kúria hivatalos kiadványa, Első Kötet, Franklin Társulat, Magyar Irod. Intézet és Könyvnyomda, Budapest, 1918, 228.

¹⁸ u.o. 229.

¹⁹ A magyar általános polgári törvénykönyv tervezete – első szöveg, Grill Károly cs. és kir. udv. könyvkereskedése, Budapest, 1900.

joggyakorlatot²⁰, amelynek eredményeképpen ezen tervezetben a dolog hiányaiért való szavatosság külön szabályozásra került.²¹ Az első világháborút megelőzően az első magánjogi tervezetet nagyszabású viták, jelentős javítások követték, amelyekből megszületett az 1913. évi tervezet. Ezt az akkori Igazságügyi Minisztérium ismét átdolgozta és a képviselőház elé terjesztette, azonban annak képviselőház általi elfogadását az első világháború kitörése megakadályozta. Habár Thirring javaslatai tiszavirág életűnek bizonyultak az I. világháború bekövetkezése miatt, az általa írt kötelmi jogi rész nagy hatást gyakorolt a későbbi jogtudósok munkásságára. A két világháború között csak 1922-ben kezdődhetett el egy új magánjogi törvénykönyv előmunkálata Szászy Béla irányításával, amely során elkészült a Magánjogi Törvénykönyv Javaslat (továbbiakban: Mtj.). Ezt 1928. március 1.- jén az Országgyűlés képviselőháza elé terjesztette az akkori Igazságügy Minisztérium. Szladits Károly ezen márciusi előterjesztésről akként ír, hogy „[A] magyar jogászság osztatlan örömmel fogadta a hírt, hogy Magánjogi Törvénykönyvünk javaslata újabb átdolgozásban teljesen elkészült. [...] magába olvasztotta fennálló jogunk minden értékesíthető elemét. Másfelől, amit idegenből: a német vagy svájci törvénykönyvből vett kölcsön, azt öntudatosan áthasonította. Mindenesetre emancipálta magát a német kódex egyoldalú hatásától és korábbi nehézkes szerkezetéből a magyar jogász gondolatvilágához jutott közelebb.”²²

Az Mtj. -ben megtartva a Thirring által is javasolt joggyakorlatot és az addigi bírói gyakorlatot a szavatosság egyrészt a mai értelemben vett jogszavatosságként²³, másrészt a dolog hiánymentességéért történő eladói szavatosság (mai terminológia szerinti kellékszavatosság) tekintetében került szabályozásra, továbbá ezen két szavatosság közös szabályait is rögzítette az Mtj.²⁴ a „Hetedik cím. Vétel és csere.” alatt. A dolog hiánymentességénél általánosan érvényes formulaként megállapította meg, hogy az eladó szavatol a vevőnek azért, hogy az eladott dolog a kárveszély átszállásának idejében hiánymentes. A hiánymentességet az Mtj. definiálta is akként, hogy abban az esetben, ha megvannak a dolognak a kikötött tulajdonságai és nincs olyan hibája, amely annak értékét vagy rendeltetésének megfelelő használhatóságát „elenyészteni vagy számbavehetően csökkenti”,

²⁰ MEZEY - BÓDINÉ BELIZNAI (2007) i.m. 181.

²¹ A magyar általános polgári törvénykönyv tervezete – első szöveg, Grill Károly cs. és kir. udv. könyvkereskedése, Budapest, 1900., 1431.-1469.§§.

²² SZLADITS Károly: *A Magánjogi Törvénykönyv Javaslat*, Jogtudományi Közlöny, 1928/6., 49-50.

²³ Mtj. 1370. § Az eladó szavatol a vevőnek azért, hogy harmadik személynek nincs a vétel tárgya tekintetében oly joga, amely a vevő jogszerzésének útjában áll vagy a vevő ellen érvényesíthető.

²⁴ Tipikus közös szabályként értelmezhető a Mtj. 1405. §-a, miszerint az eladó szavatosságát kizáró vagy korlátozó kikötés hatálytalan, ha jogának fogyatékoságát vagy az eladott dolog hiányosságát a vevő előtt családul elhallgatta.

akkor hiánymentesnek számít²⁵, azonban ez alól kivételt képeznek azok a hibák, amelyet a vevő a szerződés megkötésekor ismert. Kivétel alóli kivételként az Mtj. kikötötte, hogy az olyan hibákért viszont, amelyeket a vevő saját súlyos gondatlansága miatt nem ismert, az eladó csak akkor szavatol, ha a dolognak meghatározott tulajdonsága hiányzik, vagy ha az eladó a „hibát csalárdul elhallgatta”.²⁶ Ezen bekezdés előzményének tekinthető az akkori kir. Kúria 1917-ben hozott P. II. 1891. 1917. számú határozata, miszerint abban az esetben, mikor az eladó az áru hibátlanságáért jótáll, az eladó csak olyan hibáért nem szavatol, amelyet a vevő a vételkor ismert. Azonban szavatol az eladó minden olyan hibáért, amely a vevő előtt bármely okból ismeretlen, tehát az olyan hibáért is, amely a vevő előtt saját súlyos gondatlansága miatt maradt ismeretlen.²⁷ Hasonló következtetésre jutott az akkori kir. Kúria állatszavatosság tekintetében egy szintén 1917-ben hozott ítéletében. A P. VII. 3483. 1917. szám alatt hozott határozatának tényállása szerint a felperes alperestől juhot vásárolt és a kialakult vételárat kifizette. A juhok elszállítása megtörtént és rendben meg is érkeztek rendeltetési helyükre. Azonban nemsorára kiderült, hogy az állatok „máj- és mételykórban szenvedtek”, így szórványosan kezdtek elhullani, a megmaradtak pedig szintén mind betegek lettek. A felperes erre tekintettel megállapította, hogy a juhok már betegen kerülhettek hozzá, így élni kívánt az alperessel szemben szavatossági jogával. Alperes álláspontja az volt, hogy a juhokért ő szavatossággal nem tartozik, mert a felperes azonnali levágásra vette meg azokat és már a megvásárláskor alperes kifejezetten kijelentette, hogy az állatokért semmi kötelezettséget nem vállal. A perben ítéletet hozó kir. Kúria megállapította, hogy az olyan minőségi hiányokért, melyek az állatokban már az eladás alkalmával megvannak, és amelyeket az eladó elhallgat, szavatosság kizárása esetén is az eladó válik felelőssé, amennyiben az eladónak ez az eljárása a „magánjogi csalás fogalmi meghatározása alá esik”, azaz megtévesztette a vevőt. Azonban e felelősség megállapításának nélkülözhetetlen előfeltétele volt, hogy az ilyen hiányról vagy szavatossági hibáról az eladónak az ügylet megkötése alkalmával már tudomása legyen.²⁸

Természetesen a dolog hiánymentességén túl a sérelmet szenvedett fél jogai is szabályozásra kerültek az Mtj. -ben: amennyiben a hiba, amelyért az eladó szavatol, fennáll, a vevő a vétel felbontását (azaz elállhat az ügylettől) vagy a vételár leszállítását követelheti.²⁹ A

²⁵ Mtj. 1382. §

²⁶ Mtj. 1383. §

²⁷ Polgári jogi határozatok tára, A kir. Kúria hivatalos kiadványa, Harmadik Kötet, Franklin Társulat, Magyar Irod. Intézet és Könyvnyomda, Budapest, 1925, 158-159.; BODA Gyula- MESZLÉNY Artúr: *A Jogi Hírlap Döntvénytára, Magánjog II*, A Jogi Hírlap Kiadása, Budapest, 1934, 345.

²⁸ Polgári jogi határozatok tára (1925) i.m. 159-160.

²⁹ Mtj. 1385. §

ius variandit az Mtj. ismerte, így a vevő, aki a szavatossági hiány miatt gyakorolható jogok közül választott, a választásától addig térhetett el, amíg az eladó vele meg nem egyezett, vagy ha egyeztetett vele ugyan, de a választott jognak megfelelő kötelezettsége teljesítésével késlekedett.³⁰ Ezzel kapcsolatban a kir. Kúria a fenti *ius variandi* alkalmazásának határát akként állapította meg határozatában, hogy a vevő a választott szavatossági joga alapján indított perben hozott ítélet jogerőre emelkedése után többé a választásától el nem térhet és a vagylagosan gyakorolható másik jogát már nem érvényesítheti.³¹

Az elállás lehetőségére, mint szavatossági jog esetében érvényesíthető egyik igény érvényesíthetőségére a jogalkotók (ahogy az a régi Ptk.-ban és a Ptk.-ban is látható majd) egyfajta *ultima ratioként* tekintettek. Boda Gyula és Meszlény Artúr döntvénytárukban az elállással kapcsolatban számos jogesetet mutatnak be, amelyekben az akkori kir. Kúria álláspontja az volt, hogy szavatossági hiba miatt az ügylettől való elállás joga csak lényegesebb hiba esetén illeti meg a jogosultat, így a kisebb pótolható hiányok miatt nem vehető igénybe. Ezen felül nem állapítható meg az elállás jogának jogszerű gyakorlása, abban az esetben sem, ha a kötelezett a szerződésben azt a kötelezettséget vállalta, hogy a rossz anyag, vagy rossz szerkezet következtében előállott hibákat egy év alatt kijavítja. Természetesen ezen utóbbi esetben a jogosult elállási jogát nem lehet abban már korlátozni, vagy kizárni, ha az eladó (kötelezett) felajánlott teljesítése nem megfelelő.³²

Az árleszállítás kapcsolatban a kir. Kúria már 1897-ben kimondta (amely megállapítás az Mtj.-ben is tovább élt), hogy „az a jogelv, hogy az eladó az eladott tárgynak azonnal fel nem ismerhető hibáiért szavatossággal tartozik, és hogy abban az esetben, ha az átvétel után ily hiba felfedeztetik, a vétel hatályát veszti, nem alkalmazható akkor, amidőn a hiba csak a tárgynak az értékére bír befolyással, azonban a tárgy a hiba dacára a vétel céljának megfelel, mely esetben a vevő esetleg csak a vételárnak aránylagos leszállítását követelhetné”.³³ A szavatossági hiány miatt támasztható követelések ingó dolog tekintetében hat hónap alatt, ingatlan tekintetében egy év alatt évültek el az Mtj. szabályai szerint. Ezeket a határidőket ingók tekintetében az átadás, ingatlanra nézve a birtokbaadás időpontjától kellett számítani és szerződéssel a rendes elévülési idő tartamáig meg lehet hosszabbítani.³⁴ Az Mtj. fent ismertetett számos megoldását a bírói gyakorlat szokásjogi úton alkalmazta, tekintettel arra, hogy ezen

---

³⁰ Mtj. 1388. §

³¹ P.VI. 1776/1931.

³² BODA – MESZLÉNY (1934), i.m. 314-315.

³³ SZLADITS Károly- FÜRST László: *A magyar bírói gyakorlat, Magánjog, II. kötet*, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1935, 373.

³⁴ Mtj. 1401.§

javaslatból sem lett törvény hasonlóan elődjeihez. Ez a be nem teljesedés köszönhető egyrészt a politikai, másrészt az akkori gazdasági világválság generálta hatásoknak. Mindazonáltal az Mtj. a régi Ptk.-t létrehozó jogalkotóknak elsődleges kiindulópontként szolgált.³⁵

---

³⁵ VÉKÁS Lajos: *Adalékok a Polgári Törvénykönyv történeti és összehasonlító jogi értékeléséhez*, In.: *Tanulmányok a 65 éves Lenkovich Barnabás tiszteletére*, Eötvös József Könyv-és Lapkiadó Bt. – Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kara, Budapest-Győr, 2015., 567.

III. A RÉGI PTK., MINT AZ ELSŐ ELFOGADOTT EGYSÉGES SZERKEZETŰ POLGÁR JOGI KÓDEX

1. A megalkotásához vezető út

Az Mtj. eszméi, valamint az addig kialakult polgári jogi bírói gyakorlat az 1930-as évek után is töretlen volt, ahogyan az igény is egy egységes polgári jogi kódex megalkotására. A megalkotás szükségességének példajaként szolgálhat Boda Gyula ügyvédnek, a Jogi Hírlap gondozásában megjelent és öt kötetben közölt Döntvénytára, amely 1927-től egészen 1942-ig bezáróan közli az akkori felsőbbbírói gyakorlatot. Boda szerény megfogalmazásával élve, az „utolsó évek magánjogi gyakorlatát” foglalta rendszerbe és a „decisiók szavai helyett azok szellemét, a bennük foglalt szabályt” idézte.³⁶ A döntvénytár az ötödik és egyben utolsó kötetével képzeletben - és később a gyakorlatban is- lezárt egy korszakot³⁷, hiszen a második világháború utáni rövid demokratikus átmenetet³⁸ követően 1948-tól totalitárius³⁹ kommunista egypártrendszer jött létre. Ezen időszakban ismét napirendre került egy egységes polgári jogi kódex megalkotása. A Minisztertanács az 514/15/1953. Mt. számú határozatával (1953. decembere) létrehozta azt a kormánybizottságot, amelynek fő feladata volt a régi Ptk. elkészítése a rendelkezésre álló anyagok alapján. A kormánybizottság munkáját többek között segítették az állam- és jogtudományi egyetemek, a Legfelsőbb Bíróság, a Legfőbb Ügyészség, az egyes minisztériumok jogi osztályai és más intézmények. E körben példaként említhető az akkori V. Kerületi Bíróság elnökétől a szavatosság tekintetében érkezett észrevétel is, amelyben az addig kialakult és Boda gyűjteményében is megtalálható joggyakorlattal összhangban kifejti, hogy „tulajdonszerzésért való szavatosság részletes szabályozása esetén feltétlen pótlendő lenne az adásvételi ügylet szabályozásában a vétel tárgyának hiánymentességéért fennálló

³⁶ BODA Gyula: *A Jogi Hírlap Döntvénytára- Magánjog*, I. kötet, 1930, 3-4.

³⁷ BODA Gyula: *A Jogi Hírlap Döntvénytára- Magánjog*, 1930-1939, I.-V. kötet.

³⁸ Itt megemlíti az 1946. évi I. tc. Magyarország államformájáról, amely meghatározta Magyarország államformáját (köztársaság) élén a Nemzetgyűlés által megválasztott köztársasági elnökkel. Ez a jogszabály valamennyi magyar állampolgár részére egyenlő mértékben és egyformán biztosította az ember lényéből fakadó és elidegeníthetetlen jogait, így a személyes szabadság, emberi élethez való jog, véleménynyilvánítás szabadsága stb. Ezen túl a demokrácia előmozdításaként a Nemzetgyűlés elfogadta a demokratikus államrend és köztársaság büntetőjogi védelméről szóló 1946. évi VII. törvénycikket, továbbá az emberi alapjogok hatályosabb védelméről szóló 1946. évi X. törvénycikket is. A demokrácia csírája azonban elfonnyadni látszott, ahogy Kovács Kálmán egyik tanulmányában kifejti: „a Magyar Kommunista Párt 1946. őszén (szeptember 28.-október 1.-ig) megtartott III. kongresszusának egyik fő célját” határozta meg, amely szerint a népnek építik az országot és nem a tőkéseknek. Ebből is látható, hogy a Magyar Kommunista Párt fokozatosan kívánta felszámolni a kialakulóban lévő demokráciát és a kapitalizmust Magyarországon, így a szocialista ideológia és fejlődés útjára léptetve azt. Ld. KOVÁCS Kálmán: *A jogalkotás kezdetei a felszabadult Magyarországon*, Jogtörténeti Szemle, 1987/2., 14-22.

³⁹ Ez 1956-tól monopolisztikus egypártrendszerként és a 80-as évektől pragmatista egypártrendszerként működött Magyarországon. BIHARI Mihály: *Politológia – A politika és a modern állam. Pártok és ideológiák*, Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, 2013, 306-307.

szavatosság is [...]. Ha a részletes szabályozás nem is történne, szükséges volna legalább a hibás teljesítésre vonatkozó általános szabályokra való utalás.”⁴⁰ Számos javaslat, ezen előbbihez hozott példához hasonlóan, az Mtj. -ben is lefektetett és kimunkált szabályokat, valamint a bírói gyakorlatban alkalmazott klauzulákat hozta példaként. Ezen közreműködők együttes munkájából 1956 szeptemberére elkészült az első tervezet, amelynek tárgyalására nem került sor az 1956-os forradalom és szabadságharc kirobbanása miatt. Ezt követően a polgári törvénykönyv tervezetével kapcsolatos előkészítő munkával már egy szűkebb csoport foglalkozott. Munkájuk eredményeként 1957 tavaszára nyomtatásban is megjelent a második tervezet szövege és a hozzá tartozó indokolás.⁴¹ Az akkori Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány 3402/1957. (IX.13) számú határozatával vitára bocsájtotta ezen második tervezetet. Ezzel kapcsolatban számos vélemény és javaslat fogalmazódott meg, amelyeknek feldolgozására és kiértékelésére az akkori igazságügyi miniszter külön bizottságot hozott létre. Ezen bizottság munkájának eredményeképpen csiszoltabbá és részleteiben pontosabbá vált a második tervezet, amely ezután egységes szöveggént az Országgyűlés elé került törvénytervezet formájában. Az Országgyűlés ezt a törvénytervezetet elfogadta és Magyarország első egységes szerkezetű polgári törvénykönyvét 1959. augusztus 11.-én hirdették ki, amely 1960. május 1-jén lépett hatályba.⁴²

A kor jogtudósai, köztük Szabó Imre is megjegyzi a régi Ptk. megalkotásával kapcsolatban, hogy először sikerült egy egységes és írott rendszerbe foglalni a vagyoni viszonyokra vonatkozó szabályokat. Mint fogalmaz: „[a] törekvés [...] akkor hozta meg gyümölcsét, amikor a törvénykönyv már nem a burzsoá társadalom viszonyainak kifejezője, hanem a szocialista építésé.”⁴³ A korszak politikai felfogását és az akkori ideológiához való viszonyulást jól jellemzi,⁴⁴ hogy a régi Ptk. szerkezete és tartalma is a szocialista berendezkedést tükrözte.⁴⁵ Nem foglalta magába a korábbi Mtj.-hoz képest a magánjog egészét, hanem abból

⁴⁰ Észrevételek a polgári törvénykönyv kötelmi jog III. részének tervezetéhez, IM Törvényelőkészítő Főosztály, XIX-E-1-C, A Polgári Törvénykönyv tervezete, kötelmi jogi III. részének észrevételezése, 377/1955, Budapest, 1955, 206.

⁴¹ VEREBICS (2017) i.m. 10-11.

⁴² WELLMANN (szerk.) KECSKÉS (2013) i.m. 21-23.

⁴³ SZABÓ Imre: *Új Polgári Törvénykönyvünkről*, Különlenyomat a Magyar Tudomány 1959/11. számából, Budapest, 1959, 575.

⁴⁴ Vékás meglátása szerint ezen „szocialista viszonyok között nagyon leegyszerűsödött magánjogi forgalom ugyanis szükségszerűen vonta maga után a jogi megoldások árnyalatainak eltűnését, a kontúrok elhalványulását.” VÉKÁS (2015) i.m. 564–576.

⁴⁵ Egyik tanulmányában Kemenes Béla megállapítja, hogy az új rendet, amely az egyedit általánossá kívánta tenni és a régi jogtételeket feláldozta az új oltárán, a jogász társadalom „várakozó megértéssel” viselte. Lásd: KEMENES Béla: *Polgári jogunk fejlődése a Magyar Népköztársaságban*, Acta Juridica et Politica Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae, Tomus XXVIII, Fasciculus 2., Szeged, 1981, 9.

„szemezgetve” megtartotta a szocialista felfogás szerint fontos jogterületeket, mint a személyek jogát, a dologi jogot, öröklési jogot vagy a kötelmi jogot.⁴⁶ Ez az összeszűkítés, ahogy Vékás nevezte „zsugorítás”⁴⁷, azt eredményezte, hogy az Mtj.-ben lévő 2171 szakaszhoz képest a régi Ptk. megalkotásakor mindössze csak 685 szakaszból állt.⁴⁸

A kellékszavatossági jog érvényesítésével kapcsolatban a régi Ptk.-nak már az 1957-es második tervezetét, annak megvitatása során, számos kritika érte. Megjegyzendő, hogy ezen kritikák nem voltak alaptalanok, mivel a régi Ptk. tervezete nemcsak újszerű volt az addig megszokott magánjogi terminológiához képest, hanem a korszaknak megfelelni kívánó is, így sok esetben nem találkozott az Mtj. szövegével és a külföldi joggyakorlatot jól ismerő hazai jogtudósok álláspontjával. Csanády György a hibás teljesítéssel kapcsolatban megjegyezte, hogy a tervezet szerinti megfogalmazásban nem alkalmazták helyesen azon alap gondolatot, miszerint „a jogosult szükséges érdekvédelme a kötelezett számára legcélszerűbb módon valósuljon meg.”⁴⁹ Érvelésében kifejtette, hogy a jogosult a „hibás termék” esetén választhat a kicserélés, kijavítás vagy az árleszállítás között. Az árendemény előnye, hogy a jogosultnak nem kell a dolgot visszaadnia, azonnal használhatja. Ezzel szemben a kijavításnál, illetve kicserélésnél, ahol hibátlan dologhoz juthat, ez rendszerint időbe telik. Csanády meglátása szerint, habár az 1957-es tervezet az elállás esetét helyesen korlátozza, az előbb kifejtett jogosulti érdekérvényesítés esetében a jogalkotó nem élhet ilyen fajta szigorral. Javaslatára szerint, amely be is épült később a régi Ptk.-ba, az árleszállítás helyett csak abban az esetben ajánlhatja fel a kötelezett a kicserélést, ha ez azonnal kivitelezhető. Csanády további javaslata volt, hogy kiskereskedelmi forgalomban a hibát felismerés után azonnal, de legkésőbb 6 hónapon belül lehessen kifogásolni. Ehhez kapcsolódott az is, hogy, véleménye szerint, az előbbi 6 hónapos határidőt nem az átvételtől, hanem a hiba felfedezésétől kellene számítani.⁵⁰ Itt egy meglehetősen érdekes változtatási javaslatnak lehetünk szemtanúi, mivel az átadástól való határidő számítás az addigi bírói gyakorlatban és a kapcsolódó akkor hatályos jogszabályokban, valamint még az Mtj. -ben is megtalálható volt. Mai szemmel nézve és ismerve a régi Ptk. és a Ptk. ide vonatkozó rendelkezését, már egyértelmű, hogy a hiba felfedezését követően késedelem nélkül köteles a hibát a jogosult közölni a kötelezettel,

⁴⁶ FAZEKAS Judit: *Történeti áttekintés a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. és 2013. évi V. törvények kodifikációjáról*, In.: KESERŰ Barna Arnold - KÖHIDI Ákos: *Tanulmányok a 65 éves Lenkovich Barnabás tiszteletére*, Eötvös József Könyv-és Lapkiadó Bt. – Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kara, Budapest-Győr, 2015, 121-126.

⁴⁷ VÉKÁS (2015) i.m. 567.

⁴⁸ SZABÓ (1959) i.m. 576-578.

⁴⁹ Észrevételek (1957) i.m. 198.

⁵⁰ Észrevételek (1957) i.m. 198-200.

azonban ennek bevezetése az akkori mindennapi joggyakorlatba, tekintve a társadalmi és politikai berendezkedést, elképzelhetetlen volt. Meglátásom szerint ez a javaslata Csanádynak, még ha csak részben is, de alapjaiban tükrözte egy modernebb és haladóbb jogi gondolkodó eszméit. A változtatási javaslatot elvetették arra hivatkozva, hogy „[...] ha a kezdő időpont a hiba felfedezésének ideje volna, úgy a jogosult számára lehetőség nyílnék az igény érvényesítésének elhúzására és egyáltalán különösebb értelme nem volna bármiféle idő megadásának”.⁵¹

Nizsalovszky Endre pótlólagos javaslatot fogalmazott meg: egyes szavatossági szabályokat kiterjesztett volna olyan esetekre is, amelyekben a hibás dolog szolgáltatása nem minősül szerződésszegésnek. Az általa javasolt jogszabályszöveg a következő volt: „[A] jogosult egyedileg meghatározott dolog szolgáltatására irányuló szerződés esetében a hibás dolog alacsonyabb értékének megfelelő árleszállítás és a szerződéstől való elállás között akkor is választhat, ha a hibás dolog szolgáltatása szerződésszegésnek nem minősül, és a jogosult a hibát a szerződéskötéskor nem ismerte”. A kodifikációs bizottság egyértelmű nemmel reagált erre a javaslatára Nizsalovszkynak. Meglátásuk szerint Nizsalovszky javaslata azon a régóta fennálló problémának a jogalkotási leképezése volt, hogy szerződésszegő-e az eladó egy egyedileg meghatározott dolog esetében, ha a dolog rendeltetésének ugyan nem felel meg, de időben lett az eladó által szolgáltatva. A kodifikációs bizottság további egyhangú válasza volt ezzel kapcsolatban, hogy a régi Ptk. tervezetének szabályait megfelelően alkalmazva a bírói gyakorlat minden bizonnyal meg fogja tudni oldani a Nizsalovszky-féle javaslatot.⁵²

A szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség kérdése a tervezet megalkotásakor szintén napirenden volt, azonban annak rendszertani „besorolása” nagyobb érdeklődésre tett szert, mint külön kimunkálása. A tervezet szövegében a jogalkotók könnyedén oldják meg ezen kérdést: „[A] leghelytállóbbnak a szerződésen kívüli jogsértésért való felelősség cím használata mutatkozik annál is inkább, mert ebben rendszertanilag megnyugtatóan tárgyalható az alaptalan gazdagodás is. Azt, hogy az itt foglalt szabályok megfelelően alkalmazandók a szerződésből eredő felelősségre is, belső utaló szabállyal lehet megoldani.”⁵³ Ezt meg is találhattuk a régi Ptk. közlönyállapot szerinti 318.§-ában, ahol a jogalkotó így valóban megnyugtatóan szabályozta, hogy a szerződésszegésért való felelősségre a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályait kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a kártérítés mérséklésének -

⁵¹ Észrevételek (1957) i.m. 201-202.

⁵² Észrevételek (1957) i.m. 204-205.

⁵³ Észrevételek (1957) i.m. 206.

ha a jogszabály kivételt nem tesz - nincs helye. A felelősség kérdésében tehát a kártérítés általános szabályainál kell a választ keresni.⁵⁴ A régi Ptk. ezt a 339.§-ában úgy szabályozta, hogy aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Ezen utolsó, a mentesülést biztosító „úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható” klauzulához vezető út meglehetősen hosszadalmasnak és röögösnek bizonyult.⁵⁵ A régi Ptk. tervezet szövege még a „minden elvárható” kifejezést használta, amely a hozzászólók meglátása szerint minden helyzetben mást fog majd jelenteni, ezáltal jogbizonytalanságot teremt. Eörsi Gyula javaslata az volt, hogy a felelősség alóli mentesülésre akkor kerüljön sor, „ha bizonyítja, hogy a kár elhárítására mindazt megtette, ami abban a helyzetben elvárható volt”.⁵⁶ Eörsi ezen javaslatához a tervezet tárgyalásakor érdekes bejegyzés is társult a tervezet nyomtatott és megjegyzésekkel ellátott dokumentumában. Az olvasott dokumentum egykori tulajdonosa és egyben a tervezet megvitatásán résztvevő személy ezt írta bele: „alanyiasít?”⁵⁷ Ez kissé meglepő mindazok után, hogy Eörsi ezen javaslata pontosan azért született, hogy az egyedi eseteket, amelyeket ma már a kártérítési felelősség egyedi eseteiként ismerünk, egy általános szabállyal lehessen meghatározni. Eörsi javasolt megoldását természetesen más felszólalók ötletei követték, Eörsi után „szabadon”. Egyes felszólalók azt tanácsolták, hogy mentesülési szabályként a „mindent megtett, ami a társadalmi felfogás szerint elvárható volt” klauzula kerüljön elfogadásra.

Herczegh István javaslata az volt, hogy célszerűbb volna a felelősség alóli mentesítést olyan esetekben megadni, amikor a „károkozó képességei szerint minden lehető megtett a kár elhárítására”. Mások a „tőle elvárható” fordulatot használták volna, mivel meglátásuk ezzel kapcsolatban az volt, hogy „a felelősség elbírálásánál az emberi magatartást kell figyelembe venni”. A javaslatok ebben a témakörben a tervezet kodifikációs bizottsága által elvetésre kerültek. Indokolásukban kifejtették, hogy bármelyik javaslat a *quam suis rebus* felelősség általánossá tételét jelentené, ezáltal teljes egészében szembe menne a tervezet

⁵⁴ Itt mindenképpen megjegyzendő, hogy Szladits már korábban kategorikusan elhatárolta a szerződésszegésből eredő kártérítési kötelezettséget a szerződésen kívüli kártérítési kötelezettségtől, amely gondolat újból csak a hatályos Ptk. előkészítése során került elő. Lásd: SZLADITS Károly: *A magyar magánjog vázlat*, II. kötet, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1933, 282.

⁵⁵ Észrevételek (1957) i.m. 206-208.

⁵⁶ Észrevételek (1957) i.m. 207.

⁵⁷ u.o. 207.

felelősségszigorító tendenciájával. Ezeken felül meglátásuk szerint a javasolt megoldások nem szolgálják megfelelően a felelősség egyik alapvető célját a reparációt.⁵⁸

A régi Ptk. megalkotásakor a fentiekből is láthatóvá vált, hogy elsősorban a szocialista jogtudomány eredményeinek és szocialista országok magánjogi kódexeinek figyelembevétele mellett, a korszak számos jogtudósának, így különösen Eörsi Gyula, Gellért György és Kemenes Béla összehasonlító tanulmányait⁵⁹, valamint egyes javaslataikat is megfontolták a törvénytervezet elkészítése és vitája során. A régi Ptk. előkészítésekor egyértelmű törekvés volt, hogy a lehetőségekhez képest a polgári jog egészét átfogó és legalább elvi kereteiben a polgári jog valamennyi intézményét szabályozó jogszabály szülessen. Ezen egységes gondolat ereje hatotta tehát át a régi Ptk. kodifikációját is, amely végleges formában a hosszú szakmai vitát és számos ankétot⁶⁰ követően lépett hatályba.⁶¹

2. Az első átfogó módosítás – az 1977-es Ptk. novella hatása a hibás teljesítésre és a kellékszavatosságra

A Magyar Közlönyben kihirdetett régi Ptk. jogszabálysöveget az 1960-as és 1970-es években bekövetkező meglehetősen gyors és alapvető társadalmi változások, továbbá a népgazdaság harmadik ötéves tervéről szóló 1966. évi II. törvény miatt is szükségessé vált módosítani.⁶² Az 1968-as reform következtében, elősegítve a gazdaság folyamatos növekedésének irányát valamint a vállalati önállóságot, a gazdaság törvényi szinten került szabályozásra, így megjelentek többek között a társasági jog, és a versenyjog alapjai is.⁶³ A Minisztertanács álláspontja az volt, hogy a régi Ptk. megalkotásakor, építve és elősegítve a szocializmust, az akkor fennállott társadalmi és gazdasági viszonyoknak megfelelően

⁵⁸ Észrevételek (1957) i.m. 207-208.

⁵⁹ EÖRSI Gyula: *A polgári törvénykönyv tervezetének vitájához*, Jogtudományi közlöny, 1958/1-2., 1-6.; EÖRSI Gyula: *Szocialista polgári jogunk tovább fejlődésének egyes problémái*, Jogtudományi közlöny 1959/5, 193-204.; GELLÉRT György: *Az ügyészség és az igazságügyi szervek feladatai az új kormányprogram végrehajtásával kapcsolatban beszédvázlat a szakszervezeti ismeretterjesztő előadásokhoz az ügyészségi és igazságügyi szervezetek részére*, Budapest Közalkalmazottak Szakszerv., 1954.; KEMENES Béla: *A többek károkozásának vitás kérdései a polgári törvénykönyv tervezet tükrében*, Magyar Jog, 1958/2, 50-55.; KEMENES Béla: *Veszélyviselés a vállalkozási szerződés körében*, Magyar Jog, 1958/9, 267-271.

⁶⁰ Ankétek a Polgári Törvénykönyv tervezetéről - IM Titkárság, 1957 (HU_MNL_OL_XIX_E_1_p_2260_1957); <http://impp.mhk.hu/document/view/id=3&page=1&keywords=> (2020. 04. 19.)

⁶¹ WELLMANN (szerk.) KECSKÉS (2013) i.m. 22.

⁶² GELLÉRT György (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv Magyarázata I.*, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2007, 22.

⁶³ VEREBICS János (1): *Az 1968-as mechanizmusreform és gazdasági jogunk átalakulása*, Magyar Tudomány 2018/11., 1741.; SÁRKÖZY Tamás: *A jog szerepe a gazdaságban*, Magyar Tudomány, 2011/5., 535-547.; LÉVAYNÉ FAZEKAS Judit- CSERBA Lajos- MISKOLCZI BODNÁR Péter: *A Polgári Törvénykönyv magyarázata III.*, Jogtudományi Közlöny, 1984/4. 224.

szabályozza a polgári jogi viszonyokat. Időközben azonban szükségessé vált több esetben is a régi Ptk. szövegének módosítása⁶⁴, tekintettel a társadalmi fejlődés igényeire és viszonyaira. Ezen módosítások azonban nem érintették a régi Ptk. rendszerét és főbb elveit. Mindazonáltal a régi Ptk. megalkotása óta eltelt két évtizedben az összegyűlt tapasztalatok alapján, annak érdekében, hogy „az egységes szocialista jogrendszer fejlődése és a korszerű jogi szabályozás iránti igények” megvalósuljanak, szakmailag alaposan előkészített módosításként a jogalkotó az akkori Polgári Kollégiumok előterjesztéseit felhasználva elkészítette⁶⁵ és a Minisztertanács elfogadta a Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény módosításáról és egységes szövegéről szóló 1977. évi IV. törvényt (továbbiakban: 1977-es Ptk. novella), amelyet 1977. október 25-én hirdettek ki és 1978. március 1-jén lépett hatályba. Az 1977-es Ptk. novella céljai között voltak, hogy a régi Ptk. a vagyoni viszonyok egységes kódexe legyen, ennek megfelelően a személyek legfontosabb polgári jogviszonyait szabályozza, továbbá biztosítani kellett benne a jogok és törvényes érdekek következetes védelmét, valamint a gazdasági élet területén elő kellett segíteni a termelés-forgalmazás-elosztás hármasságát. Ezen utóbbit elő kellett mozdítani azzal is, hogy a szerződési fegyelmet hatékony védelemmel volt szükséges erősíteni a szerződések nem megfelelő teljesítése ellen.⁶⁶ Az akkori Igazságügyi Minisztérium Törvényelőkészítő Főosztálya a régi Ptk. felülvizsgálatának tematikájával kapcsolatban kifejtett álláspontja szerint: „A hibás teljesítésre vonatkozó szabályokat egységesíteni kell és a szigorítás irányában át kell alakítani. Ki kell iktatni azokat a korlátokat, amelyek a szoros értelemben vett reális teljesítés elvéből adódnak és szélesebb körben kell biztosítani a jogosult részére az elállás lehetőségét.”⁶⁷

⁶⁴ A következő jogszabályok módosították a régi Ptk. közlönyállapot szerinti szövegét az 1977-es Ptk. novella hatálybalépéséig: a kisajátításról szóló 1965. évi 15. törvényerejű rendelet 29.§-a, a tervszerződésekre vonatkozó egyes rendelkezések módosításáról szóló 1966. évi 3. törvényerejű rendelet, a tartási az életjáradéki és az öröklési szerződésre vonatkozó szabályok kiegészítéséről szóló 1967. évi 2. törvényerejű rendelet, a polgári jog egyes szabályainak módosításáról szóló 1967. évi 39. törvényerejű rendelet, a Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény és az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény egyes rendelkezéseinek módosításáról szóló 1971. évi 2. törvényerejű rendelet, a Polgári Törvénykönyvnek a szövetkezetekre vonatkozó egyes rendelkezései módosításáról szóló 1971. évi 31. törvényerejű rendelet, az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1972. évi 31. törvényerejű rendelet, a kisajátításról szóló 1976. évi 24. törvényerejű rendelet, a tartós földhasználatról szóló 1976. évi 33. törvényerejű rendelet.

⁶⁵ A Ptk. módosításának előkészítései- az akkori megyei bíróságok Polgári Kollégiumainak előterjesztései, 1971, <http://impp.mhk.hu/document/view/id=25&page=1&keywords=> (2020. 04. 02.)

⁶⁶ Indokolása a 1977. évi IV. törvény a Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény módosításáról és egységes szövegéről, 1977. október 25. –i állapot szerint, HVG-Orac Jogkódex (2020. 04. 06.); WELLMANN (szerk.) KECSKÉS (2013) i.m. 23-24.

⁶⁷ A Polgári Törvénykönyv felülvizsgálatának tematikája, 1971. május 12., MNL OL XIXE 1 c 40035 1977 XVIII., In.: Az Igazságügyi Minisztérium iratanyag az 1959-es Polgári Törvénykönyv 1977. évi novellájának előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018, 318.

Ennek fényében az 1977-es Ptk. novella a hibás teljesítés és annak következményei körében is számos újítást hozott a régi Ptk. addig hatályos szövegéhez képest.⁶⁸ A nóvumok részletes tanulmányozása során elsőként érdemes megvizsgálni a hibás teljesítés alkalmazási körének szabályozását. A régi Ptk. a tárgyalt novella bevezetéséig akként rendelkezett, hogy a hibás teljesítésre vonatkozó rendelkezések csak abban az esetben alkalmazhatók, ha a jogszabály eltérően nem rendelkezik. Így más szabályok vonatkoztak például a szállítási szerződésekre, a vállalkozási szerződésekre vagy a gazdálkodó szervezetek egymás közötti szerződéseire is.⁶⁹ Az egységes jogalkalmazás hiányában a bírói gyakorlat próbálta „pótolni” a Legfelsőbb Bíróság XXXI. sz. Polgári Elvi Döntésével⁷⁰, amely arról rendelkezett, hogy a szavatossági határidők elmulasztása esetén a szerződés megtámadása lehetséges, ha a szolgáltatás és ellenszolgáltatás között feltűnően nagy volt az értékkülönbség.⁷¹ Ezen bírósági gyakorlatra tekintettel, továbbá szem előtt tartva az egységesítést és általános értelmezését, az 1977-es Ptk. novella akként módosította a régi Ptk. addig hatályban lévő szövegét, *hogy olyan szerződés alapján, amelyben a felek kölcsönös szolgáltatásokkal tartoznak, a kötelezett hibásan teljesít, ha a szolgáltatott dolog nem felel meg a teljesítéskor a törvényes vagy a szerződésben meghatározott tulajdonságoknak.*⁷² Meglátásom szerint ezzel a módosítással a jogalkotó célt ért és függetlenül a szerződés típusára általánosságban határozta meg szavatossági jogérvényesítést, ezzel eltörölve annak jelentőségét, hogy kik között jött létre a szerződés és az

⁶⁸ 1977. február 28.-ig hatályban lévő hibás teljesítés meghatározása a régi Ptk. szerint:

305. § (1) Olyan szerződés hibás teljesítése esetében, amelyben a felek egymásnak kölcsönös szolgáltatásokkal tartoznak, a jogosultat - ha a jogszabály eltérően nem rendelkezik - a következő szavatossági jogok illetik meg:

a) Ha a szerződés egyedileg meghatározott dolog szolgáltatására irányul, és a dologban az átadáskor nincsenek meg a törvényes vagy a szerződésben meghatározott tulajdonságok, a jogosult választhat a dolog kijavítása és a megfelelő árleszállítás között.

b) Ha az egyedileg meghatározott dolog az átadáskor a rendeltetésszerű használatra alkalmatlan és megfelelően ki sem javítható, vagy az túlságosan hosszú időt venne igénybe, illetőleg a kötelezett a kijavítást nem vállalja, a jogosult a szerződéstől elállhat.

c) Ha a fajta és mennyiség szerint meghatározott dologban az átadáskor a törvényes vagy a szerződésben meghatározott tulajdonságok nincsenek meg, a jogosult választhat a dolog kicserélése, kijavítása és a megfelelő árleszállítás között; a kötelezett kijavítás vagy árleszállítás helyett a dolgot kicserélheti, ha ez olyan késedelem nélkül lehetséges, amelynek esetében a jogosultat már az elállás joga illeti meg (300. §).

d) Ha a fajta és mennyiség szerint meghatározott dolog az átadáskor a rendeltetésszerű használatra alkalmatlan és megfelelően ki sem javítható, vagy az túlságosan hosszú időt venne igénybe, illetőleg a kötelezett a kijavítást nem vállalja, a jogosult a dolog kicserélését követelheti, vagy - ha bizonyítja, hogy a teljesítés többé nem áll érdekében - elállhat a szerződéstől.

⁶⁹ EÖRSI Gyula- GELLÉRT György (szerk.) – ARADI Frigyes: *A Polgári Törvénykönyv magyarázata*, 2. kötet, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1981, 1404.

⁷⁰ Ld. részletes elemzését: EGRI Károly: *A Legfelsőbb Bíróság XXXI. sz. polgári elvi döntése és néhány kérdés a kellékszavatossági jog érvényesítéséről, valamint a hibás teljesítéssel okozott kárról*, Jogtudományi Közlöny, 1970/10., 533-541.

⁷¹ BESENYEI Lajos: *A szerződés érvénytelenségéről — elsősorban a bírói gyakorlat oldaláról*, In.: Emlékkönyv dr. Szilberekny Jenő egyetemi tanár oktatói működésének 30. és születésének 70. évfordulójára, Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae, Acta Juridica et Politica. Tomus 37. Fasc. 1-22, 1987, 50.

⁷² Az 1977-es novella módosítását követő régi Ptk. 305.§ (1) bekezdése.

miről szól.⁷³ Hasonló általános megfogalmazás mellett érvelt az akkori Egri Megyei Bíróság Polgári Kollégiuma is. Véleményükben kifejtették, hogy a régi Ptk. nem határozta meg pontosan, hogy mit tekint egyedi dolognak, továbbá fajta és mennyiség szerint definiált szolgáltatásnak, mivel ez meglehetősen fontos kérdés a hibás teljesítés vizsgálata során, tudni illik, ennek nem megfelelő megválaszolása számos bonyodalmat okozhat a megvett áruk esetében. Meglátásuk szerint a régi Ptk. szavatossági szabályait akként kellene megváltoztatni e vonatkozásban, hogy az egyedi, a fajta és mennyiség szerinti megkülönböztetést elhagyva általános megfogalmazással kellene operálni a szerződés tárgya esetében, mint például a szolgáltatás tárgya, vagy a dolog.⁷⁴

Fenti kollégiumi álláspontra tekintettel, egy gondolat erejéig szükségszerű megjegyezni, hogy az egyedi és fajlagos szolgáltatások elkülönítésével kapcsolatos véleménnyel nem volt egyedül az akkori Egri Megyei Bíróság. A régi Ptk. szövege szerinti megkülönböztetés alapján a jogosultat megillető kijavítás, kicserélés, megfelelő árleszállítás és elállás közötti választás lehetőségeinek a megfelelő esetre történő alkalmazása meglehetősen nehéz feladatnak bizonyult, ezen túl okot adhatott a jogosultnak a hibás teljesítésből fakadó jogkövetkezményekkel való visszaélésre. Eörsi tanulmányában ezzel kapcsolatban arra a következtetésre jutott az egyedi és fajlagos szolgáltatások eseteire, hogy „célszerű volna a kettő határait a szavatosság szempontjából kissé módosítva megállapítani”.⁷⁵ Megoldásként javasolta, hogy a szabályozása során a dologszolgáltatások szerinti modellt szem előtt tartva kellene meghatározni a hibás teljesítés meglehetősen szétágazó eseteit⁷⁶, ezzel is elősegítve a szavatossági szabályok általános megfogalmazását, ahol ebből következően egy tekintet alá fognak esni az egyedi helyettesíthető dolgok a fajlagos szolgáltatásokkal.⁷⁷ Zoltán Ödön szintén a hibás teljesítés jogkövetkezményeinek rendszertelenségét látta a régi Ptk. szövegében, amelyet meglátása szerint ötletszerűség és a megfontoltság hiánya jellemez,

⁷³ EÖRSI-GELLÉRT (szerk) ARADI (1981) i.m. 1405.

⁷⁴ Egri Megyei Bíróság Polgári Kollégium előterjesztése a Ptk. módosításával összefüggő fontosabb kérdésekben a bíróságok ítélkezési gyakorlatának megvitatása tárgyában, Eger, 1971. október 26., http://impp.mhk.hu/document/searchInDocument/?id=25&doc_keywords=&cond=or (2020. 04. 06.)

⁷⁵ EÖRSI Gyula 1: *A szerződések közös szabályai. Reformtézisek, 1972. február*, MNL OL XIX E 1 c 40035 1977 VIII. In.: Az Igazságügyi Minisztérium iratanyaga az 1959-es Polgári Törvénykönyv 1977. évi novellájának előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018, 344-345.

⁷⁶ BARANYAI János: *A szavatosság intézményének korszerűsítéséről*, é.n. (1975 ősze) In.: Az Igazságügyi Minisztérium iratanyaga az 1959-es Polgári Törvénykönyv 1977. évi novellájának előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018, 745-746.

⁷⁷ EÖRSI Gyula 2: *Szakvélemény a hibás teljesítés jogkövetkezményeinek szabályozásáról*, 1969. május 15., MNL OL XIX-E-1-c-40035/1977. VIII., pp. 277–278. és pp. 312–386., In.: Az Igazságügyi Minisztérium iratanyaga az 1959-es Polgári Törvénykönyv 1977. évi novellájának előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018, 51-52, 69.

továbbá „a partikuláris érdekek vagy a szubjektív szempontok érvényesülését sejtető szabályozások jelentős mértékben áttekinthetlenné, zavarossá tesznek”.⁷⁸

Többek között Eörsi Gyula és Zoltán Ödön fent említett álláspontjaik alapján is, az 1977-es Ptk. novella indoklásában a jogalkotó az addigi bonyolult és nehezen áttekinthető szavatossági jogok rendszerének az egyszerűsítésére törekedett. Az első jelentős módosítás a szavatossági jogok tekintetében, hogy szolgáltatás esetén a jogosult által választható szavatossági jogok a kijavítás és az árleszállítás legyen.⁷⁹ Így abban az esetben, ha fajta és mennyiség szerint határozták meg a felek a dolgot a szerződésben, hibás teljesítés esetén a jogosult kérheti a dolog kicserélését is, kivéve, ha a hiba rövid idő alatt értékcsökkenés nélkül kijavítható, és a kijavítás a jogosult érdekeinek sérelme nélkül lehetséges.⁸⁰ Ez az átláthatóbb és egyszerűsített megoldás a szavatossági jogokkal kapcsolatban kézenfekvőnek látszott, mivel ezek alkalmazásával elkerülhetővé váltak a régi Ptk.-ban szabályozott szavatossági jogok alapján hozott olyan bírósági ítéletek, mint amelyet *ad exemplum* egy esetben a Legfelsőbb Bíróság 1961 januárjában hozott. Az említett perben a felperesek adásvételi szerződéssel az akkor építés alatt álló társasházban levő öröklakást az alperestől megvették. A felperesek keresetlevelükben különböző hibák és hiányosságok miatt szavatossági igényt érvényesítettek akként, hogy a pert megelőzően lefolytatott előzetes bizonyítás során adott szakvélemény megállapításainak felhasználásával a könnyen kijavítható hibáknál a kijavítást követelték, míg a nehezen és nagy költséggel kijavítható hibákra, valamint a ki nem javítható hibákra tekintettel a vételár megfelelő leszállítását kérték. Az elsőfokú bíróság az alperest a könnyen kijavítható hibák kijavítására kötelezte, míg a nehezen kijavítható és a nem kijavítható hibákra tekintettel a vételárat leszállította. Megállapította, hogy a felperesek a (novella előtti) régi Ptk. 305. § (1) bekezdésének c) pontja alapján a kicserélés, kijavítás és a megfelelő árleszállítás között választhatnak. A nehezen kijavítható és a nem kijavítható munkáknál az árleszállítás összegét a szakértő véleménye alapján állapította meg az elsőfokú bíróság. Ezzel szemben a másodfokú bíróság elsősorban azzal az elvi kérdéssel foglalkozott, hogy a felek közötti szerződés 8. pontjában foglalt kikötés, miszerint a kivitelezés esetleges hiányosságaiért az alperes a vevővel szemben csak olyan mértékben felel, amilyen mértékben a felelősséget a kivitelezőre át tudja hárítani, a (novella előtti) régi Ptk. 305. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel

⁷⁸ ZOLTÁN Ödön: *Feljegyzés a hibás teljesítés jogkövetkezményeinek új jogi szabályozásáról*, 1969. április 2., MNL OL XIX E 1 c 40035 1977 VIII., In.: Az Igazságügyi Minisztérium iratanyaga az 1959-es Polgári Törvénykönyv 1977. évi novellájának előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018, 139.

⁷⁹ Az 1977-es novella módosítását követő régi Ptk. 306.§ (1) bekezdése.

⁸⁰ Az 1977-es novella módosítását követő régi Ptk. 306.§ (2) bekezdése.

alkalmazható-e. Álláspontja szerint a peres felek a szavatosságra vonatkozó rendelkezésektől nem térhetnek el, a szavatossági jogot szerződéssel kizárni, vagy korlátozni nem lehet, tehát azok kógens jellegűek. A Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálata során megállapította, hogy a peres felek között a kérdéses lakásra adásvételi szerződés jött létre, amelynek hivatkozott 8. pontjában a felek az eladó szavatossági kötelezettségét úgy korlátozták, hogy az eladó alperes az öröklakás kivitelezésének esetleges hiányosságaiért felperesekkel szemben csak olyan mértékben felel, amilyen mértékben a felelősséget a kivitelezőre át tudja hárítani. Ennél fogva a felperesek a hibás teljesítés folytán igényeiket az alperessel szemben csak a szerződésben megállapított korlátok között érvényesíthetik, figyelemmel arra, hogy a (novella előtti) régi Ptk.-nak a szavatossági jogra vonatkozó rendelkezései diszpozitív jellegűek, amelyektől a felek eltérhetnek.⁸¹

Egy, a fent tárgyalt jogesethez hasonló jogvitában szintén állást kellett foglalnia a Legfelsőbb Bíróságnak. A bíróság elé kerülő perben a felperes az alperestől szekrényt vásárolt. A vételt követően a felperes észlelte, hogy a szekrény mozog, az ajtaját nem lehet kinyitni, és egyéb hibái miatt sem alkalmas rendeltetészerű használatra. A felperes szavatossági igényét bejelentette az alperesnek s kérte a szekrény kicserélését. Az alperes biztosított a felperes részére csereszekrényt, azt azonban a felperes azonos hibák miatt nem vette át és kérte a vételár leszállítását. A perben az elsőfokú bíróság kötelezte az alperest, hogy árleszállítás címén fizessen a felperesnek. A másodfokú bíróság azonban az elsőfokú ítéletet megváltoztatta. Döntését a (novella előtti) régi Ptk. 305. §-a (1) bekezdésének c) pontjára alapította, azaz, *ha a fajta és mennyiség szerint meghatározott dologban az átadáskor a törvényes vagy a szerződésben meghatározott tulajdonságok nincsenek meg, a jogosult választhat a dolog kicserélése, kijavítása és a megfelelő árleszállítás között; a kötelezett kijavítás vagy árleszállítás helyett a dolgot kicserélheti, ha ez olyan késedelem nélkül lehetséges, amelynek esetében a jogosultat már az elállás joga illeti meg.* Felülvizsgálata során a Legfelsőbb Bíróság a másodfokú bíróság határozatának hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú ítéletet hagyta helyben. Döntését akként indokolta, hogy másodfokú bíróságnak azt is vizsgálnia kellett volna határozatának meghozatala során, hogy a felajánlott csereszekrény valóban hibátlan volt-e. A beszerzett szakértői vélemény ugyanis kimutatta, hogy a szekrény konstrukcióhibás volt. Ezek alapján ítéletében megállapította, hogy hibás teljesítés esetén a kereskedelmi vállalat

---

⁸¹ BH 1961.12.3027., P. 21939/1961. sz. határozat.

árleszállítás helyett a terméket akkor jogosult kicserélni, ha arra a kifogásolás alkalmával azonnal lehetőség van.⁸²

A szavatossági jogok tárgyalásakor az 1977-es Ptk. novella külön kitért az elállási jogra. A novella javasolt szövege szerint a hibás teljesítés e következménye akkor illeti meg a jogosultat, ha megszűnt a teljesítéshez fűződő érdeke. Az érdekmúlás eseteit külön is meghatározta akként, hogy *ha a hiba nem javítható ki, továbbá a kötelezett a hiba kijavítását nem vállalja, vagy a hiba kijavítása rövid idő alatt értékcsökkenés és a jogosult érdekeinek sérelme nélkül nem lehetséges, abban az esetben beáll a jogosulti érdekmúlás.*⁸³ Ezen 1977-es Ptk. novella szöveget megelőzően az elállás jogának szabályozása meglehetősen éles vitákat váltott ki a novella készítői és az előkészítésben résztvevő jogtudósok között. Baranyai János munkájában részletesen elemezte az elállási jog szabályozását meghatározó két csoportot. Az egyik csoport szükségesnek tartotta az elállási jog kiterjesztését, mindamellet annak bármikori szabadon való alkalmazásával már nem értett egyet. Az elemzett másik csoport viszont az elállási jog esetében a feltételhez kötöttség feloldása mellett a bíróságnak szabad kezét adott volna az érintett szerződés hatályban tartására. Baranyai ezen megoldási javaslatok után kifejtette saját véleményét e kérdésben, amely később részben be is épült az 1977-es Ptk. novellába: „[...] elismerjük valamennyi szavatossági igény egymás-mellettiségét azzal a megszorítással, hogy a választott elállási vagy kicserélési igény helyett a bíróság más szavatossági jog alapján dönthessen. [...] Az elképzelés az lenne, hogy az elsődleges igény csak a kijavításra vagy árleszállításra terjedjen, míg alkalmatlan szolgáltatásnál vagy a meghatározott egyéb feltételek esetén (Ptk. 305.§ (1) bekezdés b) és d) pont) következzen be az elállás vagy a kicserélés követelése [...] biztosítani kellene a lehetőséget a kötelezett számára, hogy a szolgáltatásnál a kijavítás vagy az árleszállítás helyett kicserélést ajánlhasson fel és az elállást is kicseréléssel elháríthassa, de csak akkor, ha ez a jogosult érdekeinek sérelme nélkül lehetséges.”⁸⁴ Az elállás gyakorlati jelentőségét és Baranyai megalapozott javaslatait is jól példázzák az 1977-es novella előtt a Legfelsőbb Bíróság által hozott ítéletek. A Legfelsőbb Bíróság többek között egy elé kerülő peres eljárásban megállapította, hogy abban az esetben, ha a megrendelő felhívta a vállalkozót a hiba kijavítására vonatkozó nyilatkozattételre és erre a vállalkozó nem válaszolt, a megrendelő elállhat a szerződéstől.⁸⁵ Szintén elállhat a jogosult a szerződéstől, ha az a dolog, amelyet már több ízben megkíséreltek kijavítani, nem javítható és a jogosult igényelte a

⁸² BH 1977.10.434.; P. törv. V. 21 185/1976. sz. határozat.

⁸³ Az 1977-es novella módosítását követő régi Ptk. 306.§ (3) bekezdése.

⁸⁴ BARANYAI (2018) i.m. 749-750.

⁸⁵ P. törv. III. 20 663/1974.

kicserélést, de az nem lehetséges.⁸⁶A jogosult ugyancsak élhet elállási jogával, ha a termék gazdaságosan nem javítható.⁸⁷ A Legfelsőbb Bíróság Gazdasági Kollégiumának hibás teljesítéssel kapcsolatos állásfoglalásában kifejti, hogy „a gazdálkodó szervezetek közötti szerződések hibás teljesítése esetén annak elbírálásánál, hogy a jogosultnak a teljesítéshez fűződő érdeke megszűnt és elállhat a szerződéstől, mert a hiba nem javítható ki, vagy a hiba kijavítása rövid idő alatt értékcsökkenés és a jogosult érdekeinek sérelme nélkül nem lehetséges, a jogosult (megrendelő) használati, felhasználási és értékesítési körülményeire is figyelemmel kell lenni.”⁸⁸ Ennek indokolásában részletesen elemzi a lehetséges körülményeket. Ezek egyrészt a szerződés tárgyához, másrészt a szerződésben meghatározott megrendelői szükségletre igazodnak. Mindamelllett a korszakra jellemzően figyelemmel kellett lenni a nemzetgazdasági érdekekre is és az ebből következő gazdaságossági szempontok sem voltak elhanyagolhatóak. Ebből egyenesen következett, hogy ha a szerződés szerinti termék a megrendelő számára nem alkalmas a szerződés teljesítésére, abban az esetben a termék kicserélését, a munka újból való elvégzését nem szükséges követelnie, a szerződéstől jogszerűen elállhat.⁸⁹

Az észlelt szavatossági hiba esetében az 1977-es novella a haladéktalan közlést írja elő azzal, hogy a késedelmes közlésből eredő kárért a jogosultat terheli a felelősség.⁹⁰ Ezen módosítás egy egyszerűsített megoldást kínált a régi Ptk. hatálybalépése óta lévő rendszerhez képest, amelyben a nyílt és rejtett hibák közötti különbségtételből adódóan változott a kifogás közlése. A régi Ptk. hatálybalépésekor a nyílt hiba esetében a megvizsgálás befejezésétől számított nyolc napon belül, rejtett hibánál pedig a hiba felismerésétől számított nyolc napon, de legkésőbb a megvizsgálástól számított hat hónapon belül kellett a hibát a másik félhez intézett nyilatkozatban közölni. Ez a fajta megkülönböztetésen alapuló rendszer meglehetősen bonyolult volt, így a novella egyszerűsíteni kívánta azt a „hiba felfedezése után haladéktalanul” fordulattal.⁹¹ Csécsy Andrea ezzel kapcsolatban megjegyzi egyik tanulmányában, hogy az igencsak szűkre szabott határidők miatt született meg a Legfelsőbb Bíróság XXXI. számú Polgári Elvi Döntése, amelyben kimondta, hogy abban az esetben, ha a felek szerződésében meghatározott szolgáltatás (dolog) hibája annak természeténél, jellegénél fogva kizárólag hosszabb vizsgálatot követően fedezhető fel, akkor a szavatossági jog érvényesítésére

⁸⁶ P. törv. I. 20 588/1972.

⁸⁷ Gf. IX. 32 335/1974.

⁸⁸ GKT 63/1973. szám (a GKT 1/1978. sz. állásfoglalással módosított szöveg.)

⁸⁹ u.o.

⁹⁰ Az 1977-es novella módosítását követő régi Ptk.306.§ (4) bekezdése.

⁹¹ EÖRSI-GELLÉRT (1981) i.m. 1421.

nyitva álló időtartam kezdő időpontja megegyezik a kellő alapossgal felfedezett hiba időpontjával. Csécsy Andrea rávilágított továbbá arra is, hogy ezen polgári elvi döntés elősegítve a szerződés szerű teljesítést, megállapította, hogy abban az esetben, „ha a jogosult a szavatossági jogát a régi Ptk. 306. §-ának (1)-(2) bekezdésében meghatározott határidőben nyilatkozattal érvényesítette, ezen nyilatkozattal a megjelölt hibából eredő kár megtérítése iránti igényt is érvényesítettnek kell tekinteni. A jogosult a kártérítés iránti igényét a kár bekövetkeztétől számított hat hónap alatt érvényesítheti keresettel abban az esetben is, ha a kár a nyilatkozat megtétele után keletkezik.”⁹² A fenti Legfelsőbb Bíróság XXXI. számú Polgári Elvi Döntésére figyelemmel megjegyzendő, hogy a bírósági gyakorlat már az 1977-es novella előtt is rugalmasan értelmezte a „haladéktalanul” kifejezést, mivel abban az esetben fogadta el a jogot kellő időben érvényesítettnek, ha azzal a jogosult a legrövidebb idő alatt élt. Ugyancsak a fenti kifejezés gyakorlati értelmezésére hozható példaként a Legfelsőbb Bíróság azon ítélete, amelyben kimondta, hogy ha a szolgáltatott dolog hibája - jellegénél vagy a szolgáltatás természeténél fogva - már eleve csak hosszabb vizsgálódás alapján ismerhető fel, a szavatossági nyilatkozat megtételére előírt hat hónapos jogvesztő határidőt attól az időponttól kell számítani, mikor a hiba gondos vizsgálat mellett egyáltalán felfedezhetővé vált.⁹³ Kérdésként merülhet fel a kifogás megtételének az alakja, amelyet sem a régi Ptk.-nak az 1977-es Ptk. novellával módosított egységes szerkezete előtti, sem az azt követő szövege nem határozott meg. Egy vitás kérdésben a Legfelsőbb Bíróság ezzel kapcsolatban úgy határozott, hogy szavatossági igény érvényesítésével kapcsolatos nyilatkozat hatályos megtétele nincs alakszerűséghez kötve.⁹⁴

Az 1977-es Ptk. novella újdonságként hozta, hogy jogvesztő határidők helyett elévülési határidőkkel kellett számolni és annak időtartamát általánosan hat hónapban határozta meg. Eörsi e megoldással és változtatással teljes mértékben egyetértett és ezzel kapcsolatban megjegyezte, hogy indokolatlannak tartja a szavatossági határidők jogvesztő jellegét, hiszen a jogosultnak nemcsak érdeke, hanem egyfajta kötelezettsége is, hogy jogait érvényesítse. Meglátása szerint az elévülési határidő nem befolyásolja hátrányosan a jogosult együttműködési kötelezettségét, mivel a „nemtörődöm késlekedés nem jelenthet olyan menthető okot, amely az elévülés nyugvására vezet”.⁹⁵ Eörsihez hasonlóan Zoltán Ödön is egy

⁹² CSÉCSY Andrea: *A kellékszavatossági igényérvényesítési határidők az 1959. évi IV. törvény hatálybalépésétől napjainkig*, In.: SZIKORA Veronika-ÁRVA Zsuzsanna (szerk.): *A fogyasztók védelmének új irányai és kihívásai a XXI. században*, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának kiadványa, Debrecen, 2018, 101.

⁹³ BH 1973.4.165, Legf. Bír. P. törv. I. 20 586/1072. sz.

⁹⁴ BH 1969.3.6001, Legf. Bír. P. törv. I. 20 811/1968. sz.

⁹⁵ EÖRSI 2 (2018) i.m. 55.

általános jellegű és elévülést alkalmazó szabályozást javasol, ezzel is rendet téve az addig hatályos régi Ptk. által olyan „kuszán” szabályozott szavatossági jogok között. Véleménye szerint a gyakorlatban túlságosan „merev” szabályozása a régi Ptk.-nak⁹⁶ sok esetben hátráltatta egy adott vitás kérdés megfelelő megoldását. A Legfelsőbb Bíróság XXXI. számú Polgári Elvi Döntése mutatta meg a jogalkotónak azt a megoldási javaslatot, hogy a jogvesztő határidőt egy későbbi időponttól kelljen számítani. Ezen elvi döntés szerint abban az esetben, ha a szolgáltatott dolog hibája annak jellegénél fogva csak hosszabb vizsgálatot követően ismerhető fel, a szavatossági jog érvényesítéséhez szükséges nyilatkozat megtételére vonatkozó határidőt attól az időponttól kell számítani, amikor a hiba a gondos vizsgálat során felismerhetővé vált.⁹⁷ Ezen döntésre hivatkozott a Legfelsőbb Bíróság egy másik eset kapcsán is, amelyben kimondta, hogy ha a felek egyezségi tárgyalásokat folytatnak, a szavatossági jog érvényesítésére előírt hat hónapos határidőt nem a nyilatkozat megtételétől, hanem attól az időponttól kell számítani, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy a szavatossági igény megegyezéssel való rendezésére többé már nincs kilátás.⁹⁸ Az 1977-es Ptk. novella egységes és szigorú szavatossági jog érvényesítési határidejének indoka elsősorban a gyakorlatban felmerülő és a gazdálkodó szervezetek oldalán felmerülő átláthatóbb szabályozás indokolta.⁹⁹ Ebben a jogalkotó kettős határidőt állapít meg. Egyrészt az érvényesítési határidőt a teljesítéstől számította akként, hogy a jogosult a teljesítéstől számított hat hónapos elévülési határidő alatt érvényesítheti szavatossági jogait. Másrészt, abban az esetben, ha a dolog használhatóságának legkisebb időtartamát hatósági előírás, szabvány vagy kötelező műszaki előírás határozza meg és ez hat hónapnál rövidebb, az igény érvényesítésére ez a határidő az irányadó.¹⁰⁰ Ezen jogalkotói célt jól példázza a GKT 4/1978. sz. állásfoglalással módosított GKT 49/1973. számú állásfoglalása, amelyben a bíróság megállapította, hogy amennyiben a

⁹⁶ Az 1977-es Ptk. novella előtt hatályos régi Ptk. 306. § (1) Ha a hiba felismerhető, a jogosult szavatossági jogait a szolgáltatás megvizsgálásának befejezésétől számított nyolc napon belül köteles a másik félhez intézett nyilatkozattal érvényesíteni.

(2) Ha a hiba csak a használat közben vagy egyébként hosszabb idő után ütözködik ki (rejtett hiba), a hiba felfedezésétől számított nyolc napon belül, de legkésőbb a szolgáltatás megvizsgálásától számított hat hónapon belül kell a jogosultnak a nyilatkozatot megtennie.

(3) A szavatossági jogokat a nyilatkozat megtételétől számított hat hónapon belül kell keresettel érvényesíteni, kivéve, ha a felek hosszabb tartamú jótállásban állapodtak meg.

(4) A nyolc napi, illetőleg hat havi határidők elmulasztása jogvesztéssel jár. A szavatossági jogokat azonban ugyanabból a jogalaptól eredő követeléssel szemben kifogásként érvényesíteni lehet, ha a jogosult a nyilatkozatot kellő időben megtette.

⁹⁷ ZOLTÁN (2018) i.m. 169-170.

⁹⁸ BH 1975.12.561, Legf. Bír. P. törv. V. 21 107/1974. sz.

⁹⁹ Indokolása a 1977. évi IV. törvény a Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény módosításáról és egységes szövegéről, 1977. október 25. -i állapot szerint, HVG-Orac Jogkódex (2020. 04. 06.)

¹⁰⁰ Az 1977-es Ptk. novella után hatályos régi Ptk. 308. § (1) bekezdése.

szállító a termék minőségét már tanúsította és a termék a tanúsított tulajdonságok tekintetében ezt követően bizonyul hibásnak, a szavatossági igény elévülésével kapcsolatban alkalmazhatók az elévülés nyugvására vonatkozó szabályok. Megjegyezte, hogy ilyen esetekben nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a vállalatok általában nem raktároznak be előre többévnnyi készletet, ebből kifolyólag a rendelkezésre álló készleteket is beszerzésük sorrendjében használják fel, amiből következően a hibás darabok igen hosszú időn belül kerülnek felhasználásra és ezáltal a hibát is később ismerik fel, ami természetesen nem mentesíti továbbra sem a jogosultat azon kötelezettsége alól, hogy az észlelt minőségi hibát haladéktalanul közölje a szállítóval. Ezen állásfoglaláson túl nem szabad megfélekedni, hogy az itt tárgyalt elévülési idő különbözik az általános elévülési időtől. Az 1977-es Ptk. novella vezette be, hogy *ha a követelést a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni, az akadály megszűnésétől számított egy éven belül - egyéves vagy ennél rövidebb elévülési idő esetében pedig három hónapon belül - a követelés akkor is érvényesíthető, ha az elévülési idő már eltelt, vagy abból egy évnél, illetőleg három hónapnál kevesebb van hátra.*¹⁰¹ Ennek értelmében a szavatossági jog akkor is érvényesíthető az akadály megszűnésétől három hónapig, ha eltelt a hat hónapos elévülési idő vagy abból kevesebb van hátra három hónapnál. Azonban teljesítéstől számított egy, illetve három év után már nincs lehetőség arra, hogy szavatossági jogával éljen a jogosult a később felismert hiba miatt.¹⁰² Ennek hatálybalépését követően született meg a Legfelsőbb Bíróság ítélete, amelyben kimondta, hogy „a szavatossági jog elévülésének megítélésénél az a körülmény, hogy a hiba érzékszervi úton nem ismerhető fel, csak abban az esetben menthető ok, ha a hiba nem a megrendelő elhatározásától függő időpontban végzett vizsgálat, hanem természeténél fogva csak a rendeltetésszerű használat, illetve az ezzel összefüggő későbbi vizsgálat során válik az elévülési idő eltelte után felfedezhetővé”. Indokolásában kifejtette, hogy „a hiba rejtett jellege, illetve az a körülmény, hogy a hiba csak különleges vizsgálattal fedezhető fel, általában nem menthető ok. Ilyen vizsgálat elvégzésének időpontja ugyanis a megrendelőtől függ. [...] A követelés elévülése megnyugtatóan csak az esetben állapítható meg, ha a felperes a minőségi átvétel során valóban mulasztott, és ennek lett a következménye az, hogy a [...] hibát az elévülési időn belül nem ismerte fel. Amennyiben viszont a felperest [...] vizsgálati kötelezettség nem terhelte, a Ptk. 308. §-ának (2) bekezdése kerülhet alkalmazásra, feltéve, ha a felperes bizonyítja, hogy hat hónapon belül menthető okból nem munkálta meg az utóbb hibásnak bizonyult terméket.”¹⁰³

¹⁰¹ Az 1977-es Ptk. novella után hatályos régi Ptk. 326. § (2) bekezdése.

¹⁰² Az 1977-es Ptk. novella után hatályos régi Ptk. 308. § (2) bekezdés; EÖRSI-GELLÉRT (1981) i.m. 1429-1434.

¹⁰³ BH 1984.3.112, Legf. Bír. G. törv. I. 30 352/1982. sz.

Az 1977-es Ptk. novella előtt a régi Ptk. nem ismerte a visszatartási jogot. Egyedül a szállítási szerződésekről szóló kormányrendelet¹⁰⁴ 42.§-ában lehetett azt megtalálni. Ezen kormányrendelet akként rendelkezett, hogy ha a megrendelő szavatossági igényt érvényesít: a rendeltetésszerű célra meg nem felelő szolgáltatás esetén az ellenszolgáltatást visszatarthatja, egyéb esetben pedig az ellenszolgáltatásnak arányos részét, legfeljebb azonban húsz százalékát a kifogás rendezéséig tarthatja vissza. A bírósági gyakorlatban, annak ellenére, hogy kifejezetten a régi Ptk. nem rendelkezett a visszatartás jogáról, kialakult az a szabály, hogy a jogosult kijavítás esetén a kijavítási költség, árleszállítás esetében pedig annak mértékének megfelelő összeget tarthatja vissza. Ezt a gyakorlatot indokolta, hogy a kötelezett hibás teljesítése akkor állt be, amikor nem teljesített szerződészerűen. Azonban az ellenszolgáltatás esetében a jogosult a szerződésszegő kötelezett fél. Ebből következően az ellenszolgáltatással kötelezett fél késedelmét kizárja a szerződésszegés miatt hibásan teljesítő és ellenszolgáltatásra jogosult fél késedelme. Ezen bírósági gyakorlat és a fenti kormányrendelet összegzéséből született meg az 1977-es novella útján a régi Ptk. módosított szövege, amely a visszatartási jogot akként definiálja, hogy hibás teljesítés esetén a jogosult az ellenszolgáltatás arányos részét a kijavításig vagy a kicserélésig visszatarthatja.¹⁰⁵

A régi Ptk. az 1977-es novella bevezetéséig a választás jogát bizonyos fokig korlátozta.¹⁰⁶ Akként rendelkezett, hogy az a fél, aki a részére biztosított jogok valamelyikét választotta, más jogra csak akkor térhet át, ha ezt a törvény megengedi.¹⁰⁷ Ez a korlátozás figyelhető meg a Legfelsőbb Bíróság 1975-ben hozott ítéletében is, ahol az alperes szállítási szerződésben vállalt kötelezettségének megfelelően görgős ekét szállított a felperes megrendelőnek, amely ekék használata során több minőségi kifogás merült fel. A felperes a keresetében előbb szavatossági igényként elállási jogot érvényesített s a vételár visszafizetésére kérte az alperest kötelezni, utóbb azonban a leszállított görgős ekékre vonatkozó, meghatározott árengedmény megfizetésére kérte az alperes kötelezését. Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperest meghatározott árengedmény megfizetésére kötelezte. Az ítélet ellen az alperes fellebbezést terjesztett elő, amelyben előadta, hogy a régi Ptk. 305. §-ának (3) bekezdése értelmében a felperes nem volt jogosult a szavatossági igényének megváltoztatására. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint a fellebbezés alapos abból a szempontból, hogy az elsőfokú bíróság nem tisztázta megfelelően a perbeli ekék csökkent értékűségének mértékét, e tekintetben a tényállás

¹⁰⁴ 10/1966. (II.14). Korm. rendelet.

¹⁰⁵ Az 1977-es Ptk. novella után hatályos régi Ptk. 306. § (5) bekezdés; EÖRSI-GELLÉRT (1981) i.m. 1424.

¹⁰⁶ VILÁGHY Miklós-EÖRSI Gyula: *Magyar Polgári Jog I.*, Tankönyvkiadó, Budapest, 1965, 480-481.

¹⁰⁷ Az 1977-es Ptk. novella bevezetése előtt hatályos régi Ptk. 305.§ (3) bekezdése.

hiányos és további szélesebb körű bizonyításra van szükség. Azonban nem helytálló az alperesnek a szavatossági igény megváltoztatásának tilalmára vonatkozó érvelése, tekintettel a 10/1966. (II. 14.) Korm. sz. rendelet 40. §-ának (6) bekezdésére, amelynek értelmében a megjelölt szavatossági igényt meg lehet változtatni.

A GKT 6/1975. sz. állásfoglalás szerint a bíróság is jogosult arra, hogy az érvényesített szavatossági igény helyett a hibás teljesítésen alapuló más igény teljesítésére kötelezze az alperest, így a Legfelsőbb Bíróság ítéletében kimondta, hogy hibás teljesítés esetén a megrendelő elállás helyett utóbb árleszállítást követelhet.¹⁰⁸ Az 1977-es Ptk. novella vezette be, hogy a jogosult a választott szavatossági jogról másokra áttérhet. Az áttéréssel okozott kárt a jogosult köteles a kötelezettnek megtéríteni. Ez alól kivételt képez, ha az áttérésre a kötelezett magatartása adott okot, vagy az áttérés egyébként indokolt volt.¹⁰⁹ Ezzel kapcsolatban kérdésként merülhetett fel, hogy mi a teendő abban az esetben, ha a kötelezett kijavítás, illetve árleszállítás helyett kicserélést ajánl fel, továbbá ezt hogyan és meddig teheti meg. Erre szolgát megoldásként a Legfelsőbb Bíróság gazdasági kollégiumának állásfoglalása, miszerint a kötelezett a hibás dolgot kicserélheti vagy teljesítheti a szolgáltatást ismételten, a jogosult érdekének sérelme nélkül, ha a jogosult még nem pontosította a szavatossági igényét. Ezt mindaddig megteheti, amíg a jogosult vele meg nem egyezett, illetőleg a gazdasági perben eljáró bíróság jogerős határozatot nem hozott. Ahogy az állásfoglalás részletesen ki is fejtí, „a Ptk. 306. §-ának (6) bekezdése megengedi, hogy ha ez a jogosult érdekeinek sérelme nélkül lehetséges, a kötelezett a kijavítás vagy árleszállítás helyett a dolgot kicserélhesse. A régi Ptk. 311. §-ának (1) bekezdése kimondja, hogy a hibás teljesítés jogkövetkezményeire vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell akkor is, ha a kötelezettség nem dolog szolgáltatására irányul: ilyenkor a kicserélésen a szolgáltatás újbóli teljesítését kell érteni. [...] Egyébként a kötelezettnek az a joga, hogy a hibás dolgot kicserélheti (a szolgáltatást újból teljesítheti), időbelileg ugyanolyan korlátozást kíván, mint a megrendelőt a szavatossági igények tekintetében megillető változtatási (más igényre való áttérési) jog. Azt az elvet tehát, amely a megrendelő által a kellékhiba miatt érvényesített szavatossági igény megváltoztatása tekintetében érvényesül, irányadónak kell tekinteni a kicserélésre is. Ehhez képest a kötelezett a kicserélésre addig jogosult, amíg a szavatossági igényre vonatkozóan a megrendelővel meg nem egyezett, illetőleg a bíróság jogerős határozatot nem hozott.”¹¹⁰

¹⁰⁸ BH 1976.6.273, Legf. Bír. Gf. I. 30 963/1975. sz.

¹⁰⁹ Az 1977-es Ptk. novella után hatályos régi Ptk. 307. § (2) bekezdés.

¹¹⁰ A GK 20. sz. állásfoglalással módosított GK 12. számú szövege.

Az előbbieken ismeretében általánosságban megállapítható, hogy a régi Ptk. hatálybalépésekor szabályozott hibás teljesítést és annak következményeként alkalmazható kellékszavatossági jogot alapjaiban változtatta meg az 1977-es Ptk. novella. A régi Ptk. fentebb bemutatott fejlődése jól példázhatja egy jogszabály dinamizmusát: a részletes szabályokat egy biztos alapokon nyugvó általános, mindenre kiterjedő szabályrendszer váltja fel, ezzel is elősegítve a könnyű jogértelmezését és a jogbiztonságot. A novellát követően a hibás teljesítés és a kellékszavatossági jog szinte változatlanul megmaradt eme formájában és tökéletes alapot szolgáltatott a Ptk.-ban szabályozásra kerülő hibás teljesítéshez és kellékszavatossági joghoz.

IV. A PTK.-HOZ VEZETŐ ÚT

1. Egy új magánjogi kódex megalkotása iránti igény

A Ptk. megalkotásának szükségességét mi sem indokolta jobban, minthogy mind társadalmi, mind jogpolitikai szempontból már a rendszerváltozás óta megvolt az igény egy új és időtálló törvénykönyv kidolgozására. Ellentétben eme általános közakarattal, számos oka volt annak, hogy ez a kezdeményezés, ahogy Sárközy Tamás fogalmazott „csöndesen elhaljon”¹¹¹. Habár a Ptk. törvényszövegét hatálybalépése óta a jogalkotó 19 alkalommal¹¹² módosította¹¹³. Ezen többszöri módosítások dacára nemzetközi viszonylatban is példaértékű kodifikációról volt szó. A kodifikáció során a jogalkotó a már meglévő magánjogi elemekre támaszkodva merített a nemzetközi jogalkotás eredményeiből, hogy ezzel megfeleljen mind az Európai Unió magánjogi szabályainak, mind a hazai jogrendszer „elvárásainak”. A Ptk.-t megelőzően hatályos régi Ptk. közel negyven főbb módosítással volt hatályban a rendszerváltozásig.¹¹⁴ Ezt követően szükségessé vált egy új és a gazdasági-piaci berendezkedésnek megfelelő magánjogi kódex megalkotása. E folyamat azonban lassan háttérbe szorult, mivel a „1988-1989-ben hozott társasági és átalakulási, illetve más gazdasági törvények felülvizsgálata került a jogalkotás előterébe, illetve az 1990 végén indult ún. Kupa program nyomán különböző jelentős gazdasági törvények meghozatalára került sor.”¹¹⁵ Az akkori Horn-kormány 1050/1998. (IV. 24.) Korm. határozatának nem titkolt célja volt, hogy kidolgozzon egy nemzetközi gyakorlatnak is megfelelő új polgári törvénykönyv.¹¹⁶ A Polgári Jogi Kodifikációs Főbizottság megalakulásakor tagjai között volt az igazságügy-miniszter, a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter, a Legfelsőbb Bíróság elnöke, a Legfőbb Ügyész, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke, a Magyar Országos Közjegyzői Kamara elnöke, valamint a

¹¹¹ SÁRKÖZY Tamás (1): *Az új Polgári Törvénykönyv előkészítésének folyamata - újdonságai – utóélete*, Magyar Jog, 2017/11., 657.

¹¹² 2021. február 14. napján ellenőrzött módosítások száma.

¹¹³ Mind közül talán a legemlékezetesebb módosítás a zálogjoggal kapcsolatos a teljes jogszabályszöveg átfogó módosítás volt. Vékás Lajos 2016. január 8.-án nyílt levelet írt Trócsányi László igazságügy-miniszternek a zálogjoggal kapcsolatban, amelyben kifejti, hogy a Ptk.-ban a teljes zálogjogi fejezet revízióját „életveszélyesnek” tartja. (<https://jogaszvilag.hu/napi/nyilt-level-trocsanyi-laszlo-igazsagugy-miniszternek-a-ptk-vedelmeben/>) (2020.11.02.); BODZÁSI Balázs: *Az új Ptk. esetleges módosításáról*, Magyar Jog, 2016/2., 67-69.; SZALÓKI Gergely: *Szükséges-e módosítani a Ptk. zálogjogi szabályozását?*, Magyar Jog, 2016/4., 193-202.; BODZÁSI Balázs (szerk.): *Hitelbiztosítékok*, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft, Budapest, 2016, 37-44.; GÁRDOS Péter: *Dologi biztosítékok a Ptk. módosítását követően*, In.: GÁRDOS -OROSZ Fruzsina – MENYHÁRD Attila (szerk.) *Az új Polgári Törvénykönyv első öt éve*, Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet, Budapest, 2019, 239-250.

¹¹⁴ WELLMANN (szerk.) KECSKÉS (2013), i.m. 23-24.

¹¹⁵ SÁRKÖZY I (2017) i.m. 658.

¹¹⁶ SÁRKÖZY Tamás (2): *Az új Polgári Törvénykönyv kodifikációjának menetéről*, In.: Az Igazságügyi Minisztérium iratanyaga a 2013-as Polgári Törvénykönyv előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban I. kötet, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017, 12.

Magyar Jogász Egylet elnöke.¹¹⁷ A Főbizottság munkájának¹¹⁸ segítése érdekében létrehozták a Kodifikációs Szerkesztő Bizottságot, amelynek vezetője szintén Vékás Lajos volt. Ezen bizottság már jóval kevesebb tagból állt és emiatt több bírálatot is kapott, hogy számos polgári jogi tanszékvezető nem szerepelt soraiban. A Főbizottság és a hozzárendelt Kodifikációs Szerkesztő Bizottság munkáját a régi Ptk. szerinti jogágak felosztásának megfelelő munkacsoportok is segítették, amelyek úgynevezett részkoncepciókat dolgoztak ki.¹¹⁹ Ezek a munkák később a Polgári Jogi Kodifikáció címmel indított szaklapban sorra közzétételre kerültek. A politikai „színtér” a Kodifikációs Bizottság működése alatt folyamatosan változott, azonban a Bizottság összetételére ez nem volt és nem is lehetett hatással.¹²⁰ 2001 végére elkészült egy új polgári törvénykönyv általános koncepciója. Ezt a Kormány a 1009/2002. (I. 25.) Korm. határozatával vitára bocsátotta, amely vitasorozatokon keresztül formálódva és átdolgozását követően a 1003/2003. (I. 25.) Korm. határozattal került elfogadásra. Ebben kijelölték a „kódex” első tervezet elkészítésének határidejét is, ami 2005. szeptember 30. napja volt, továbbá ennek felelőseként kijelölték az akkori igazságügyi minisztert. Sárközy kifejti, hogy ezen általános koncepcióban Vékás Lajos elméleti álláspontja érvényesült, amelynek lényege, hogy a kódex kizárólag anyagi polgári jogi tartalmú legyen, megfeleljen az 1945 előtti magánjogi hagyományoknak, valamint kódexjellegéből adódóan könyvekből álljon, továbbá mellőzze a részletszabályokat és csak az alapvető civiljogi rendelkezéseket tartalmazza.¹²¹

A készülő új polgári törvénykönyv ezen általános koncepcióját „egyértelműen a szociális piacgazdaság képezte, a magántulajdon és a szabad vállalkozás elve alapján”, amelynek jellemzője a 2011-es Alaptörvény¹²² hatálybalépését követően is megmaradt. Sárközy álláspontja szerint a koncepciónál alapvető volt az integratív szemléletmód, tehát, hogy a polgári jog minél szélesebb körben kerüljön kodifikálásra. A koncepció elfogadását követően kezdődött meg a végleges szövegtervezet kidolgozása. Az első szövegtervezet 2005 végére készült el, amelynek szakmai vitájára 2006-ban került sor. A vita során felmerült észrevételeket a Kodifikációs Bizottság feldolgozta¹²³, azonban kialakult egyfajta vita a Kodifikációs

¹¹⁷ SÁRKÖZY 1 (2017) i.m. 659.

¹¹⁸ KISFALUDI András: *A Polgári Jogi Kodifikációs Főbizottság üléséről*, Polgári Jogi Kodifikáció, 2006/1., 25-25.; KECSKÉS László: *Beszámoló a magyar polgári jog kodifikálásának hányatott sorsáról és egy, a reményt újraébresztő tudományos ülésről*, Magyar Jog, 2008/7., 505-507.

¹¹⁹ SÁRKÖZY 2 (2017) i.m. 12-13.

¹²⁰ KISFALUDI András: *A kodifikációs Szerkesztőbizottság üléseiről*, Polgári Jogi Kodifikáció, 2001/2., 33.

¹²¹ SÁRKÖZY 1 (2017) i.m. 659-660.; BERGENDI-RÁCZ Diána: *Sárközy Tamás: Az új Polgári Törvénykönyv elkészítésének folyamata - újdonságai – utóélete» című tanulmányáról recenzió*, Miskolci Jogi Szemle, A Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Karának folyóirata XIII. évfolyam 2018. 2. szám 1. kötet, 159-161.

¹²² Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

¹²³ Külön említést érdemel jelen értekezésre tekintettel a Polgári Jogi Kodifikáció 2007/4. számában közölt kodifikációs folyamat eredményeként született szerkesztőbizottsági javaslatban megfogalmazott hibás

Főbizottság vezetője, Vékás Lajos és az Igazságügyi Minisztérium vezetői között, amelynek lényege abban állt, hogy több időre lett volna szükség a Bizottság szerint a normaszöveg véglegesítésére és a Parlament elé terjesztésére, amellyel az Igazságügyi Minisztérium nem értett egyet. Ennek eredményeként Vékás Lajos elhatárolódott a törvényjavaslattól, és a Kodifikációs Szerkesztő Bizottság szüneteltette a tevékenységét.¹²⁴ A szüneteltetés azonban nem telt munka nélkül. Vékás Lajos elhatározta, hogy a Polgári Jogi Kodifikáció szerzőivel egyetemben a 2006-ban vitatott első szövegtervezetet átdolgozzák és azt könyv formában megjelentetik. Ennek eredményeképpen született meg Vékás szerkesztésében a Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez¹²⁵ című „magánvélemény-gyűjtemény” (amely lényegében a Ptk. indokolása) amellyel kapcsolatban Wellmann György kifejtette, hogy ezen mű „nem törekszik a mindenáron való változtatásra, hanem alapvetően az élő jogból indul ki és azon csak ott és annyiban kíván változtatni, ahol és amennyiben azt a gazdasági és társadalmi viszonyok mai követelményei elengedhetetlenül szükségessé teszik”.¹²⁶

Fentiekből következhetett volna a Bizottság feloszlata a Kormány részéről, azonban ez nem történt meg. Ehelyett a Kormány megszüntette a Bizottság elnökének és tagjainak a polgári jogi kodifikáció tekintetében vállalt felelősségét. Az irányítást ezt követően az akkori Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium vette át, amelynek eredményeként a T/5949 számú törvényjavaslat¹²⁷ 2008. június 5-én benyújtásra került az Országgyűlés elé. A törvényjavaslat általános vitája 2008. szeptember 18-án kezdődött¹²⁸ el és 2008. december 8-án zárult le. Az

---

teljesítés és kellékszavatosság részletszabályai (Polgári Jogi Kodifikáció 2007/4., 15-19.), valamint az ehhez kapcsolódó tanulmányok: TAKÁCS József: *Módosítási javaslatok az új Ptk. Vitatervezetének hibás teljesítéséről szóló fejezetéhez*, Polgári Jogi Kodifikáció 2007/4., 25-31.; CZIRFUSZ György: *Szavatosság és/vagy kártérítés a hibás teljesítés miatt*; Polgári Jogi Kodifikáció 2007/4., 31-35.

¹²⁴ KISS Anna: *Vékás Lajos: Az új Ptk. hibái ellenére is sikertörténet*; Jogászvilág, 2013. június 9., <https://jogaszvilag.hu/szakma/vekas-lajos-az-uj-ptk-hibai-ellenere-is-sikertortenet/> (2020. 04. 06.)

¹²⁵ VÉKÁS Lajos (1) (szerk.): *Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez*, Complex Kiadó, Budapest, 2008.

¹²⁶ WELLMANN György: *Az új Polgári Törvénykönyv Szakértői Javaslatának méltatása*, Magyar Jog, 2008/7., 457-458.

¹²⁷ Az elhamarkodott IMR döntés miatt ezen törvényjavaslatra tekintettel számos tanulmány készült: BODZÁSI Balázs: *Az új Ptk. zálogjogi szabályai által felvetett elméleti és gyakorlati kérdések*, Polgári Jogi Kodifikáció, 2008/5-6., 26-31.; CSEHI Zoltán: *A jogi személyek szabályozása az új magyar Polgári Törvénykönyv tervezeteiben – egy kísérlet eddigi története*, Polgári Jogi Kodifikáció, 2008/5-6., 4-13.; LEHOTAY Veronika: *Adalékok a jogalkotással okozott kár szabályozásának kérdésköréhez*, Sectio Juridica et Politica, Miskolc, Tomus XXVIII., 2010; 409-410.

¹²⁸ Figyelemre méltó a vitára szabott rövid időn belül megjelent publikációk a Ptk. tervezetével kapcsolatban: VÉKÁS Lajos (2): *Bírálat és jobbító észrevételek az új Ptk. kormányjavaslatához*, Magyar Jog, 2008/9., 577-590.; SZALMA József: *Az új magyar Ptk. tervezetéről*, Magyar Jog, 2008/11., 797-808.; VÉKÁS Lajos (3): *Elvi kérdések az új Ptk. szakértői javaslatában*, In.: DEZSŐ Márta -KUKORELLI István (szerk.): *Ünnepi kötet Sári János egyetemi tanár 70. születésnapja tiszteletére*, Rejtjel Kiadó, Budapest, 2008.,411-422.; VÉKÁS Lajos: *A Ptk. kodifikációjának folytatása*. Korreferensek: Lábady Tamás - Kisfaludi András, In.: Huszonkilencedik Jogász Vándorgyűlés, Pécs, 2010. november 11-13, Magyar Jogász Egylet, Budapest, 2011.,169-204.

ezt követő közel egy évig tartó, több mint 400 módosító javaslatra figyelemmel Vékás Lajos levélben fordult az Országgyűlés elnökéhez¹²⁹, amelyben kifejtette, hogy a „törvényjavaslatot csak megfelelő átdolgozás után” tartja elfogadhatónak. A törvényjavaslatot végül 2009. szeptember 21-én fogadta el az Országgyűlés, azzal, hogy hatálybalépése két lépcsőben zajlott volna: elsőként az első és a második könyv lépett volna hatályba 2010. május 1.-jén, majd a többi könyv 2011. január 1.-jén.¹³⁰

Sólyom László akkori köztársasági elnök ezen elfogadott törvényjavaslatot nem írta alá és részletes indokolással ellátva azt, visszaküldte az Országgyűlésnek megfontolásra. A módosítások többségének elfogadása után az Országgyűlés újból megszavazta a módosított normaszöveget, így az a 2009. évi CXX. törvényként került kihirdetésre a Magyar Közlönyben. Hasonlóan zajlott le a Ptk. hatálybalépéséről szóló törvény elfogadása is, amelynek két leglényegesebb szabályát az Alkotmánybíróság az 51/2010. (IV. 28.) AB határozatával a jogbiztonság súlyos veszélyeztetése címén (felkészülési idő hiányának problémája miatt) alkotmányellenesnek minősített és megsemmisített. Az akkori kormány 1129/2010. (VI. 10.) Korm. határozata szerint beadott törvényjavaslat alapján az Országgyűlés által 2010. július 5-én elfogadott 2010. évi LXXIII. törvény kimondta, hogy ez a polgári jogkódex nem lép hatályba. A jogalkotási folyamat tehát indulhatott előlről, azonban az addigi munka nem veszett kárba, mivel a Kodifikációs Szerkesztő Bizottság tagjaivá ugyanazon személyek kerültek kiválasztásra. Az alapvető változás a munkamódszerekben következett be. A jogtudományi életből került kinevezésre a miniszteri biztos Székely László személyében, valamint létrehoztak egy harmadik, úgynevezett Operatív Szakmai Bizottságot a munkamenet gyorsítása, feladatmegosztás célszerűsége és hatékonyságának elősegítése végett, amelynek vezetője, ahogy a korábbi másik két Bizottságnak is, Vékás Lajos lett.¹³¹ Végül a Kodifikációs Főbizottság 2011. december 16-án fogadta el a Ptk. törvénytervezetét, amelyet a Kormány 2012. február 15-én fogadott el. A társadalmi vitát követően 2012 nyarán a törvényjavaslat benyújtásra került az Országgyűlés elé. A meglehetősen hosszú vitát követően az Országgyűlés 2013. február 11-én fogadta el a Ptk.-t, amely csak 2014. március 15-ével lépett hatályba, ezzel is megfelelő felkészülési időt biztosítva a jogalkalmazó számára. A Ptk. megalkotásáról szóló kormányhatározat szerint „[az] új Polgári Törvénykönyv korszerű, európai uniós tagságunkból

¹²⁹ Jegyzőkönyv az Országgyűlés Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottságának 2009. február 18-án, szerdán, 10.00 órakor az Országház főemelet 58. számú tanácstermében megtartott üléséről (AIÜB-3/2009.) <https://www.parlament.hu/biz38/bizjkv38/AIB/0902181.htm> (2020. 04. 06.)

¹³⁰ SÁRKÓZY I (2017) i.m. 661.

¹³¹ Az Igazságügyi Minisztérium iratanyaga a 2013-as Polgári Törvénykönyv előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban III. kötet, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018, 1334-1335.

származó kötelezettségeinknek megfelelő, a külföldi és hazai jogtudomány és joggyakorlat eredményeit hasznosító törvénymű legyen, amely képes betölteni a civilisztika alaptörvényének szerepét [...]”.¹³²

Sárközy kiemelte, hogy „az új Ptk.-nak nem volt visszaható hatálya. Ott, ahol az új törvény a jövőre nézve a jogalanyok számára kedvezőtlennek minősíthető módosítást eszközölt, ott a Ptké.¹³³ még további két év türelmi időt¹³⁴ biztosított”, figyelembevéve, hogy a Ptk. hatályba lépése miatt számos jogszabályt kellett módosítani.¹³⁵ Ahogy a Ptk. Indokolása fogalmaz „a szociális piacgazdaság társadalmi modelljét tekinti mintának, s mindenekelőtt a magántulajdon teljeskörű elismerését és védelmét követeli meg.”¹³⁶ A Ptk. jelen szerkezete, tagolása és tartalma is tükrözi a magyar polgári jog hagyományait és folytonosságát, továbbá egyesíti az európai civilisztika legújabb és legeredményesebb vívmányait akként, hogy az a jelenlegi és jövőbeli társadalmi, gazdasági helyzetekre alkalmazható legyen.

2. Eltérések és újítások a hibás teljesítés és a kellékszavatossági jog szabályozásában

A Ptk. nyolc könyve közül az egyik legterjedelmesebb a Kötelmi jog - hatodik könyv lett. Az ezen belül található hibás teljesítés és kellékszavatossági jog a régi Ptk.-hoz képest jelentősen változott. A hibás teljesítés annyiban módosult a régi Ptk.-hoz képest, hogy a Ptk. elhagyja a szolgáltatott dolog szakszerűtlen összeszerelésére vonatkozó szabályozási kötelezettséget (régii Ptk. 305.§ (2) bekezdése), ezzel is kiterjesztve a hibás teljesítés alkalmazásának körét. A mentesülési kör esetében a Ptk. már akként szabályoz, hogy nem teljesít hibásan a kötelezett, ha a jogosult a szerződéskötéskor már ismerte a hibát. Ezzel a fordulattal lehetővé teszi a Ptk., hogy ilyen esetben a kötelezettel szemben nemcsak kellékszavatossági, de kártérítési igény sem érvényesíthető.¹³⁷

A Ptk. tartalmát tekintve átvette a régi Ptk.-ban szabályozott visszatartási jogot, a kellékszavatossági igényérvényesítési lehetőségeket, az áttérés jogát, az érvényesített szavatossági igény terjedelmének meghatározását, valamint a hiba közlésének menetét. Ezek

¹³² 1129/2010. (VI. 10.) Korm. határozat az új Polgári Törvénykönyv megalkotásáról (közlönyállapot szerinti szöveg)

¹³³ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény.

¹³⁴ Ptké. 12.§ (2) b) pont és (5) bekezdés, 14.§ (2) bekezdés és 22/A.§.

¹³⁵ SÁRKÖZY I (2017) i.m. 661-667.

¹³⁶ T/7971. számú törvényjavaslat a Polgári Törvénykönyvről, Előadó: Dr. Navracsecs Tibor közigazgatási és igazságügyi miniszter, Budapest, 2012. július, 369.; WELLMANN (szerk.) KECSKÉS (2013), i.m. 35.

¹³⁷ Ptk. 6:157. § (1) bekezdése; GADÓ Gábor- NÉMETH Anita – SÁRINÉ SIMKÓ Ágnes: *Ptk. Fordítókulcs - Oda-Vissza*, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft, Budapest, 2014, 569.; VEREBICS János: *A szerződés teljesítése és a szerződésszegés az új Ptk.-ban*, Gazdaság és Jog, 2014/7-8., 34-34.

megtartásával kapcsolatban szükséges megjegyezni, hogy a Ptk. megalkotása során nem lehetett figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy számos olyan (elvi) iránymutatást¹³⁸ felül kellett vizsgálni, amelyek a régi Ptk. alapján születtek. Ezek felülvizsgálatát a Kúria Polgári Kollégiuma végezte a Kúria elnökének indítványa folytán és alkotta meg a 1/2014. Polgári jogegységi határozatot, amelyben többek között a GK 47.¹³⁹, GK 30.¹⁴⁰, GK 12. számú¹⁴¹. állásfoglalásokat továbbra is irányadónak tekintette a kellékszavatossági jog témakörében.

Az egyik legfőbb változás a kellékszavatossági igény elévülése körében következett be. A hiba felfedezésének időpontja már a régi Ptk.-ban is hatalmas jelentőséggel bírt, tekintve, hogy az elévülési idők ettől a ponttól kezdődtek. A jogosult a hiba felfedezése után a körülmények által lehetővé tett legrövidebb időn belül köteles volt kifogását a kötelezettel közölni. A közlés késedelméből eredő kárért a jogosult volt felelős.¹⁴² Kovács László a hibáról történő értesítési kötelezettséggel kapcsolatban kifejtette, hogy a jogosultat csupán arra kötelezte a régi Ptk. előbb hivatkozott része, hogy a hiba felfedezése után a „körülmények által lehetővé tett legrövidebb időn belül közölje kifogásait a kötelezettel”. Ezen kötelezettség teljesítése azonban mégsem volt feltétele a szavatossági jogok érvényesítésének, mivel ennek elmulasztása vagy késedelme nem járt szavatossági jogvesztéssel, csak az ebből eredő kárt kellett viselnie a jogosultnak.¹⁴³ A jogosult a teljesítés időpontjától számított hat hónapos elévülési határidő alatt érvényesíthette szavatossági jogait. Ha a dolog használhatóságának legkisebb időtartamát hatósági előírás vagy kötelező műszaki előírás határozta meg (kötelező alkalmassági idő), és ez hat hónapnál rövidebb, az igény érvényesítésére ez a határidő irányadó.

A Ptk., megtartva a hiba közlésének késedelem nélküli közlési kötelezettségét, a szavatossági igényérvényesítésre nyitva álló időt a teljesítéstől számított egy évben határozza meg, szemben az addigi hat hónapos határidővel. Az állatszavatossági határidő elhagyásával megjelenik az ingatlanra, mint szolgáltatott dologra vonatkozó szavatossági igény elévülési idő,

¹³⁸ A Legfelsőbb Bíróság kollégiumai által 1998 előtti elvi iránymutatásokat és azt követően a Legfelsőbb Bíróság, majd a Kúria által kiadott iránymutatásokat kell ezalatt érteni.

¹³⁹ Részletesen kifejtésre kerül jelen értekezés V. fejezet 4. pont b) és d) pontjaiban.

¹⁴⁰ Gazdálkodó szervezetek egymás közötti szerződésai hibás teljesítése esetén, ha a jogosult – a (rég) Ptk. 306. §-a alapján - eláll a szerződéstől, az ellenszolgáltatás (az ár, illetve a díj) visszatérítésénél időközi árváltozás ellenére is a szerződésnek megfelelően a teljesítéskor fizetett ár, illetve díj összegét kell alapul venni. A jogosult azonban a szavatossági jogának érvényesítésén kívül követelheti a hibás teljesítésből az áremelkedés következtében előállott kárának a megtérítését is.

¹⁴¹ A kötelezett - ha az a jogosult érdekének sérelme nélkül lehetséges - a hibás dolgot akkor is kicserélheti vagy a szolgáltatást újból teljesítheti (a munkát újból elvégezheti), ha a jogosult a szavatossági igényét még nem konkretizálta. Ezt mindaddig megteheti, amíg a megrendelő vele meg nem egyezett, illetőleg a gazdasági perben eljáró bíróság jogerős határozatot nem hozott.

¹⁴² régi Ptk. 307.§

¹⁴³ KOVÁCS László: *A polgári jogi szabályok harmonizálásának buktatói*, Magyar Jog, 2005/7., 432-433.

amely öt évben került meghatározásra.¹⁴⁴ A Ptk. megszünteti a jogvesztő határidőket, amelyeket a régi Ptk. külön szabályozott¹⁴⁵. Ennek indokolásaként kifejti, hogy „az alanyi jog elenyészését eredményező ilyen szigorú következmény előírása nem indokolt, a jogvesztés mellett a kifogásként érvényesíthetőség kimondása pedig jogdogmatikailag helytelen.”¹⁴⁶ A hibás teljesítésből eredő kártérítés intézményét továbbra is megtartotta a Ptk. azzal az eltéréssel, hogy a hibás teljesítéshez kapcsolódó károk (következménykárok¹⁴⁷) megtérítését csak kellékszavatossági határidőn belül és a kellékszavatossági jogok kimerítése után lehetséges követelni.

A másik szembevetendő változást a felelősség kérdése hozta a szerződésszegéssel okozott károkért. A régi Ptk. szerint a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősségre, valamint a kártérítés mértékére a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályait kellett alkalmazni. A Ptk. ezzel szemben már külön szabályozza a deliktuális és kontraktuális felelősség kérdéskörét, továbbá a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség körébe helyezi a hibás teljesítéssel okozott károk rendezését.

A kellékszavatossági jog esetében a felelősség szigorodását látjuk: a Ptk. objektív szankciót állapít meg¹⁴⁸, továbbá korlátozza a szerződésszegő fél által a szerződésszegéskor előre látható károkra a megtérítendő következménykárok és az elmaradt haszon mértékét. Így a Ptk. szakít a régi Ptk.-ban alkalmazott utaló szabállyal, és alkalmazza a nemzetközi joggyakorlatban, valamint a hazai bírói gyakorlatban már ismert, úgynevezett előreláthatósági klauzula formuláját¹⁴⁹. Ennek alkalmazása során három együttes feltétel fennállását kell bizonyítani a szerződésszegőnek, hogy mentesüljön a szerződésszegés miatt bekövetkezett kárért való felelősség alól. Egyrészt bizonyítani kell, hogy a károkozó körülmény ellenőrzési körén kívül merült fel, másrészt ez a körülmény a szerződéskötés idején ténylegesen nem volt előrelátható,

¹⁴⁴ GADÓ et al. (2014) i.m. 571.; Állásfoglalás a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:163. § (1) bekezdésének értelmezése kapcsán, 2016. január 8., In: Az Igazságügyi Minisztérium iratanyaga a 2013-as Polgári Törvénykönyv előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban III. kötet, 2018, 1563-1565.

¹⁴⁵ A régi Ptk. 308/A.§ (1) bekezdés; FARKAS Attila-WELLMANN György: *A hibás teljesítés bírói gyakorlata II.*, Gazdaság és Jog, 2012/5., 16-17.

¹⁴⁶ GADÓ et al. (2014) i.m. 571.

¹⁴⁷ Kovács László szerint a szerződésszegés következményeként a jogosult vagyonában keletkezett károkat következményes kárnak célszerű nevezni. El kell határolni a tapadókártól, mivel lényeges különbség a kettő között, hogy „a szerződésszegéssel annak következménye szorosan összefügg-e, vagy az a jogosult vagyoni helyzetében szélesebb körű vonatkozásban jelenik meg; életvitelét, gazdasági helyzetét és viszonyait hátrányosan befolyásolja”. KOVÁCS László (2): *Változások a szerződésszegés szabályozásában III.*, Cég hírnök, 2015/12., 6.; KEMENES István: *A kontraktuális kártérítés egyes kérdései*, Magyar Jog, 2017/1., 4-6.; FUGLINSZKY Ádám: *Az előreláthatósági klauzula értelmezésének újabb dilemmái*, Gazdaság és Jog, 2019/7-8., 1-4.

¹⁴⁸ Id. jelen értekezés VI. fejezet 1. pontjában.

¹⁴⁹ Kifejtésre kerül jelen értekezés VI. fejezetében.

harmadrészt pedig nem volt elvárható tőle, hogy ezt a körülményt elkerülje, vagy annak kárkövetkezményeit elhárítsa. Az előreláthatósági klauzula esetében is az előbb hivatkozott joggyakorlaton elsősorban az Egyezmény szabályait kell érteni, amely már évtizedek óta töretlen sikerrel alkalmazza azt a szerződésszegésből eredő károkért való felelősség megállapítása tekintetében és a Ptk. szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályainak megalkotásakor kiváló mintaként szolgált a jogalkotó számára.¹⁵⁰

---

¹⁵⁰ GADÓ et al. (2014) i.m. 575.

3. A Ptk. és az Egyezmény kapcsolata - Röviden az Egyezmény megalkotásának folyamatáról

Az Egyezmény és a magyar polgári jog kapcsolata Eörsi Gyulának köszönhetően régebbi, mint ahogy azt első látásra gondolhatnánk. Számos olyan megoldást és nemzetközi gyakorlatot „csempészett” publikációin és munkásságán keresztül Eörsi Gyula a régi Ptk. szerinti bírói gyakorlatba, amelyek tovább élve beépültek a Ptk. szövegébe is. Az előző fejezetben a régi Ptk.-hoz képest bevezetett újítások és kiegészítések a Ptk.-ban, így többek között a hibás teljesítés, a kellékszavatossági jog és a szerződéssel okozott károkért való felelősség vonatkozásában is, régóta szükségesek voltak. A teljesség igénye nélkül: a szavatossági igény érvényesítésének kiszélesítése, az előreláthatósági klauzula bevezetése és a szerződésszegéssel okozott károk megtérítése rendszerének elkülönítése és alkalmazásának feltételrendszere mind olyan változtatások, amelyek a felgyorsult hazai és nemzetközi kereskedelemhez történő felzárkózásnak elengedhetetlen feltételei. Ehhez a jogalkotónak szüksége volt egy kiforrott és a gyakorlatban már széles körben alkalmazott jogforrásra, amelyet „átültetve” a hazai viszonyokra, időtállóan szabályozni tudja a polgári jog ezen területét. Erre, többek között, az Egyezmény bizonyult a legalkalmasabb „mintának”. Ahhoz, hogy a későbbi fejezetekben, igazodva a kellékszavatossági jog dinamikájához, részletesen bemutathassam az Egyezményben már létező és onnan a Ptk.-ba átvett „újításokat”¹⁵¹, elsőként az Egyezmény történetét szükséges röviden ismertetnem.

A mai formájában ismert nemzetközi adásvétel egységes szabályrendszerének kidolgozása hosszú évtizedekre nyúlik vissza. Az egyes országok magánjogi kódexei tartalmaztak ugyan kollíziós szabályokat, de ezek nem eredményeztek az interkontinentális kereskedelemben résztvevő felek számára teljes körű megoldást egy adott ügylet kapcsán felmerült kérdések tisztázására, mivel az országok nemzetközi magánjogi törvényei is különbözőek voltak.¹⁵² Az egyesítési folyamat kezdete a múlt század húszas éveinek végére nyúlik vissza. 1929-ben Ernst Rabel¹⁵³ az elismert német jogász, a Nemzetközi Magánjogi Unifikációs Intézet (továbbiakban:

¹⁵¹ Id. részletesen jelen értekezés V. és VI. fejezeteiben.

¹⁵² HORVÁTH Éva: *A Bécsi Vételi Egyezmény és a magyar Ptk. adásvételi szabályai és felelősségi rendszere*, In.: *Külgazdaság, Jogi melléklete*, 1985/3. 33.; Clayton P. GILLETTE – Steven D. WALT: *The CISG: History, methodology, and construction. In The UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods: Theory and Practice*, Cambridge: Cambridge University Press, 2016, 1-23.

¹⁵³ Ernst RABEL: (1874. január 28. - 1955. szeptember 7.) a német magánjog és az összehasonlító jog osztrák születésű amerikai tudósa volt. A Kaiser Wilhelm Külügyi és Nemzetközi Magánjogi Intézet alapító igazgatója. Az 1930-as években, a náci rezsim előli menekülése előtt Németországban végzett munkája az áruk adásvétele területén mintául szolgált a háború utáni egységes világméretű nemzetközi adásvételi jog kidolgozásához. Ezt követően a háború utáni időszakban a Max Planck Összehasonlító és Nemzetközi Magánjogi Intézet vezetője.

UNIDROIT)¹⁵⁴ elnökének javaslatot tett a nemzetközi értékesítés területén egy egységes törvény létrehozásának kezdeményezésére. Az UNIDROIT igazgatótanácsa 1930 áprilisában bizottságot állított fel az áruk értékesítéséről szóló jövőbeni egységes törvény kidolgozására. Az első tervezetet 1935-ben nyújtotta be a bizottság. 1936-ban Ernst Rabel kiadta „Das Recht des Warenkaufs” munkájának első kötetét, amely az akkori értékesítési törvény elemzését nyújtotta.¹⁵⁵ A végleges tervezet változatának elkészítésével az UNIDROIT 1939-ben lett kész, azonban ezt a folyamatot a második világháború kitörése megakasztotta.¹⁵⁶

1951-ben a holland kormány konferenciát hívott össze Hágában. Ezen a konferencián 25 állam és több nemzetközi szervezet részvételével kezdődött meg ismét a munka, amelynek az 1939-es végső tervezet volt az alapja, annak ellenére, hogy ezen tervezet átdolgozására a háborút követő időszakban került sor. Teljes mértékben csak ezen a konferencián sikerült elfogadtatni, hogy az adásvétel egységesítése megvalósítható és egyben közös cél is legyen.¹⁵⁷ Ennek eredményeképpen egy különbizottságot állítottak fel, amely két tervezetet készített: egyet 1956-ban, majd a kormányok és az érdekelt nemzetközi szervezetek észrevételeit követően, egy másikat 1963-ban. A reakciók kedvezőek voltak mindkét tervezettel kapcsolatban, így 1964-ben a hágai konferencián megszületett az Egyezmény alapköveinek számító két nemzetközi dokumentum. Az egyik az Ingók Nemzetközi Adásvételére vonatkozó Egyezmény (Convention relating to an Uniform Law on the International Sale of Goods, rövidítve: ULIS), a másik az Ingók Nemzetközi Adásvételi Szerződésének Megkötésére vonatkozó Egyezmény (Convention relating to an Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods, rövidítve: ULF). Ezeket együttesen Hágai Egyezményeknek nevezzük, azonban a részes államok által hozzájuk fűzött reményeket nem váltották be több okból kifolyólag. Az ENSZ tagjai túlságosan dogmatikusnak, összetettnek tartották, valamint túlnyomórészt az európai polgári jogi hagyományokat szem előtt tartó és

---

Max RHEINSTEIN: *In Memory of Ernst Rabel, The American Journal of Comparative Law*, 1956. Tavasz, 5. évf., 2. szám, 185–196.

¹⁵⁴ Az UNIDROIT független kormányközi szervezet, amelynek célja az államok és államszervezetek magánjogának harmonizálása és összehangolása módjainak tanulmányozása, valamint fokozatos felkészülés a magánjog egységes szabályainak a tagállamai általi elfogadására. Az UNIDROIT-nak 59 tagja van, beleértve az Európai Unió mind a tizenöt tagállamát. Az UNIDROIT munkája főként jogszabálminták, esetenként egyezmények kidolgozása. (https://ec.europa.eu/civiljustice/homepage/homepage_int_hu.htm) (2020. 04. 20.).

¹⁵⁵ Ingeborg SCHWENZER - Pascal HACHEM: *The CISG - A Story of Worldwide Success*. In: CISG Part II Conference. Stockholm, 2009, 121. (<https://edoc.unibas.ch/45574/>) (2021.02.14.).

¹⁵⁶ SÁNDOR Tamás-VÉKÁS Lajos: *Nemzetközi adásvétel*, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2005, 15.; Nives POVRENIC: *Interpretation and gap-filling under The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, (utolsó frissítés: 1997 április) (<https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/gap-fill.html>) (2020. 04. 07.).

¹⁵⁷ SÁNDOR-VÉKÁS (2005) i.m. 16.

nem túl egyértelmű szabályokat tartalmazó dokumentumoknak vélték azokat. Ennek ellenére a legtöbb kritikát a globális képviselő szabályozásának hiányában látták. Egy elfogadhatóbb és gyakorlatban sokkal inkább használhatóbb kereskedelmi szabály megalkotásának szükségessége arra ösztönözte az ENSZ-t, hogy szakosított szerveként létrehozza az UNCITRAL-t¹⁵⁸, amelynek feladatává tette, hogy előmozdítsa és egyben vállalja a nemzetközi adásvétel kodifikációs folyamatát.¹⁵⁹ Az ENSZ az áruk nemzetközi adásvételi szerződéséről szóló konferenciáját Bécsben tartotta meg 1980. március 10-től április 11-ig. A konferencián 62 állam és 8 nemzetközi szervezet képviselői vettek részt, amelyből végül 42 állam fogadta el és 6 ország, köztük Magyarország írta alá a konferencia végén, 1980. április 11. napján létrehozott az áruk nemzetközi adásvételi szerződéséről szóló egyezményt, itthon közismert nevén a Bécsi Vételi Egyezményt.¹⁶⁰

Az Egyezmény kidolgozásának célja volt, hogy olyan kódex jöjjön létre, amelyet minél több állam a magáévá tud tenni és „tükrözi a világ mai képét, a common law típusú dominanciát”.¹⁶¹ Ahogy az Egyezmény Preambuluma fogalmaz, „[...] emlékeztetben tartva az [...] általános célkitűzéseket egy Új Nemzetközi Gazdasági Rend létrehozására vonatkozóan, figyelembe véve, hogy az egyenlőség és a kölcsönös előnyök alapján folytatott nemzetközi kereskedelem fejlődése jelentős tényező az államok közötti barátságos kapcsolatok előmozdításában, azon véleményről vezetve, hogy az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseire alkalmazandó és a különböző társadalmi, gazdasági és jogi rendszerekkel összeegyeztethető egységes szabályok elfogadása hozzájárul a nemzetközi kereskedelem jogi akadályainak felszámolásához és elősegíti a nemzetközi kereskedelem fejlődését[...]”. Az Egyezmény önmagában lehetőséget ad a nemzetközi adásvételi ügyletek lebonyolításához. Biztosítja annak háttérét, hogy a szerződés során minden releváns körülmény figyelembevételével az egyes szokásoknak a szerződésbe foglalását, valamint megengedi a szerződés és feltételeinek bármilyen bizonyítását. Mindezen felül diszpozitivitása lehetővé

¹⁵⁸ AZ ENSZ Kereskedelmi Jogi Bizottság (United Nations Commission on International Trade Law), székhelye Bécsben található. Legismertebb és legjelentősebb munkája a Bécsi Vételi Egyezmény volt. Az UNCITRAL magyar kezdeményezésre jött létre. Magyarország ENSZ képviselője javaslatára vette az ENSZ napirendi pontjára a nemzetközi magánjog fejlesztését, különös tekintettel a nemzetközi kereskedelmi jogi kérdésekre 1964. szeptember 8.-án. ld. MILASSIN László: *Az ENSZ Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Bizottsága (UNCITRAL)*, UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft., Győr, 2016, 13.; BERGENDI-RÁCZ Diána: *Ulrich G. Schroeter: Globális egységes adásvételi jog - európai csavarral? a CISG EU joggal való kölcsönhatása*, Európai Jog, 2019/3., 1.

¹⁵⁹ POVRZENIC (1997) i.m.

¹⁶⁰ SÁNDOR-VÉKÁS (2005), i.m. 16-17.; SÁNDOR Tamás: *A nemzetközi adásvétel*, Napra forgó Kiadás, Budapest, 1990, 13-15.

¹⁶¹ LEHOCZKY Marietta: *A nemzetközi vételi jog egységesítése – UNCITRAL konferencia Bécsben*, In.: *Jogtudományi Közlöny*, 1980/11. 808.

teszi, hogy a felek a szerződésben előbb felsorolt rendelkezéseket kizárják, illetőleg azoktól eltérjenek.¹⁶² Ennek a képességének köszönhetően, valamint a benne foglalt, a nemzetközi kereskedelemben már évtizedek óta alkalmazott és bevált doktrínákra tekintettel a Ptk. kodifikálása során, többen között, az Egyezmény is mintaként szolgált.

Ez a „minta” azonban nem jöhetett volna létre többek között kiváló jogtudósunk, Eörsi Gyula közreműködése nélkül. Az 1980-as bécsi diplomáciai konferencia elnöke volt, amely alatt létrejött a ma ismert végleges formájában az Egyezmény. Elnökké választásával elismerték az Egyezmény létrejöttéhez nyújtott kiemelkedő munkásságát, hozzájárulását. Már az Egyezmény előkészítését célzó genfi és New York-i konferenciákon az előkészítő anyagok megalkotásában is fontos szerepet játszott 1976 és 1978 között Magyarország delegáltjaként.¹⁶³ Az Egyezmény megalkotást követő évben megjelent „Az 1980. évi bécsi nemzetközi adásvételi Konvenció margójára és ürügyén” című munkája¹⁶⁴, amelyben részletesen elemzi az Egyezmény azon vitás pontjait, amelyekkel kapcsolatban számos javaslatot vagy ellenjavaslatot fogalmazott meg. Ezen túl ezen írásában visszaemlékezve egyfajta kórképet ad az Egyezmény egyes részeinek elfogadása körüli vitákról. Sajátos humorral láttatja és érzékelteti az Egyezmény kialakulásának folyamatát, mindeközben megtartva a pártatlanságot, amely nélkülözhetetlen a tények megfelelő tárgyalásához. Munkássága felbecsülhetetlen értékű és a Ptk. megalkotásához elengedhetetlen volt, hiszen Eörsi Gyula a XX. század olyan jogtudósa, aki a változó politikai érdekek és korszakok ellenére a jogtudomány szilárd és kiforrott alapjaihoz ragaszkodva formálta a ma ismert magyar magánjogot.

---

¹⁶² RÁCZ Diána: *Teljességi záradék, avagy egy angol ismerős befogadása a kontinentális jogrendszerbe*, In.: *Diskurzus*, 2013/1., 32.

¹⁶³ VÉKÁS (2017) i.m. 429-430.

¹⁶⁴ Állam és Jogtudomány, 1981/1., 3-28; VEREBICS János (2): *Eörsi Gyula Emlékkönyv 2018*, Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018, 269-292.

V. SZERZŐDÉSSZEGÉS- KELLÉKSZAVATOSSÁG - IGÉNYÉRVÉNYESÍTÉS

A szerződő felek között az általában hosszadalmas tárgyalásokat és egyeztetéseket követően létrejött szerződések optimális esetekben maradéktalanul teljesülnek az abban foglaltak szerint, mivel a szerződés létrejötte a felek közös akaratnyilvánítása arra nézve, hogy szerződésükben foglalt kötelezettségeiket teljesítsék.¹⁶⁵ Ezen ideális eseteket leszámítva számos jogeset szolgál annak bizonyítékeként, hogy egyik vagy másik fél nem teljesíti a szerződést az abban foglaltaknak megfelelően. Az Egyezmény és a Ptk. megnyugtató megoldást kínál a szerződést megszegő helyzetek rendezésére: egyrészt biztosítja az igényérvényesítés jogát a jogosult részére, másrészt rendezi a felelősség telepítésének kérdéseit, valamint az ezzel összefüggő esetleges kár bekövetkezésekor megmutatja a kár megtérítéshez vezető utat. Habár a két joganyag szabályrendszere hasonló, a fenti megoldási folyamat során egyes pontokon mégis eltérnek. A jogforrások közötti egyes eltérések és egyezőségek a következőkben kerülnek bemutatásra a szerződésszegéstől egészen a kellékszavatossági jog során felmerülő igény érvényesítésig.

1. Mi minősül (alapvető) szerződésszegésnek?

Mind a nemzetközi magánjogban, mind a magyar polgári jogban az egyik legtöbbet elemzett terület a szerződésszegő magatartások kérdésköre. A belföldi és nemzetközi kereskedelmi kapcsolatok alapköve a felek között létrejött szerződés, amelyben az egyik szerződő fél egy meghatározott szolgáltatást ad a másik szerződő fél részére, aki annak ellentételezéseként előre meghatározott ellenszolgáltatást ad cserébe. Számos esetben merülnek fel a felek között a szerződés megkötését követően a teljesítéssel összefüggő hibák, amelyek szerződésszegéshez vezethetnek. A szerződésszegést mind a Ptk., mind az Egyezmény részletesen szabályozza. A két jogforrásban ebben a tekintetben meglévő egyezőségek mellett különbségekkel is találkozhatunk, így azok tanulmányozása elengedhetetlen feladatunk.

¹⁶⁵ A Ptk. 6:1. § -a szerint a kötelmet kötelezettség a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás teljesítésének követelésére. A kötelem irányulhat valamely dolog adására, tevékenységre, tevékenységtől való tartózkodásra vagy más magatartásra is. A kötelmeknek a felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó közös szabályaitól a felek egyező akaratú eltérhetnek, ha e törvény az eltérést nem tiltja. Az Egyezmény a kötelezettséget az adásvétel tekintetében a 4., 30., és 53. cikkei szerint akként határozza meg, hogy az Egyezmény kizárólag az adásvételi szerződések megkötését, valamint az eladónak és a vevőnek az ilyen szerződésből származó jogait és kötelezettségeit szabályozza. Az eladó köteles, a szerződés és az Egyezmény előírásainak megfelelően, az árut szolgáltatni, az áru tulajdonjogát átruházni és - szükség szerint - az áruhoz tartozó minden okmányt átadni. A vevő a szerződés és az Egyezmény rendelkezései szerint köteles megfizetni a vételárat és átvenni a szolgáltatást.

A Ptk. definíciója¹⁶⁶ szerint *a szerződés megszegését jelenti bármely kötelezettség szerződésszerű teljesítésének elmaradása*. Ez az általános szabály irányadó a Ptk.-ban nevesített és nem nevesített szerződésszegési esetekre is.¹⁶⁷ A jogalkotó ezen általános megfogalmazásából következik, hogy minden olyan hiányosságot szerződésszegésnek kell tekinteni, amely nem valósítja meg a felek között létrejött szerződésben foglalt szolgáltatási kötelezettséget.¹⁶⁸ Ez a szolgáltatási kötelezettség viszonylagos, mivel a szerződésszerű teljesítési kötelezettség feltételez egy, a felek közötti vagy jogszabályon alapuló kötelezettségnek megfelelő minőségi, mennyiségi, fajta, térbeli vagy időbeli teljesítését, azaz a szerződésben a felek által meghatározott dolog vagy szolgáltatás és ellenszolgáltatás maradéktalan teljesülését.¹⁶⁹ Ezzel kapcsolatban megjegyzendő: ahogyan a kötelmi jogi szabályokra általában, úgy a szerződésszegésre is irányadó a diszpozitivitás elve, amely ez esetben akként érvényesül, hogy szerződésszegést követ el bármelyik fél, ha szerződésben foglalt konszenzuson alapuló feltétel, vagy tartalom helyébe belépő, valamint a teljesítésre vonatkozó diszpozitív szabálynak meg nem felelő a teljesítése.¹⁷⁰

A felek közötti szerződésben előbbieken meghatározott bármely kötelezettség elmaradása egyéb feltétel vagy tény bekövetkezése nélkül vonja maga után a szerződésszegést, így annak bekövetkezése objektív tény.¹⁷¹ Ez az objektivitás a szerződésszegés esetében akként jut kifejezésre, hogy a nemteljesítés és ezáltal a szerződésszegés bekövetkezése független a kötelezett fél magatartásától, valamint attól, hogy a nem teljesítés az ellenőrzési körén kívül eső körülmény miatt következett-e be. Fontos hangsúlyozni, hogy a szerződésszegés bekövetkezése objektív és független a kötelezett fél magatartásának felróhatóságától is, azonban a szerződésszegő fél bizonyítottan vétkes magatartása esetében további szankciók is megállapíthatók vele szemben¹⁷² (pl. kártérítés).¹⁷³

¹⁶⁶ Ptk. 6:137. §

¹⁶⁷ WELLMANN György: *Szerződések tára – az új Ptk. alapján*, Budapest, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., 2014, 34.

¹⁶⁸ Fontos kiemelni, hogy a szerződésszegés általános definícióját a Ptk. 6:34.§-ben megfogalmazott teljesítés általános szabályával összhangban kell vizsgálni, amely szerint a szolgáltatást a kötelelem tartalmának megfelelően kell teljesíteni. KEMENES István: *A szerződésszegés szabályozása az új polgári törvénykönyvben*, Jogtudományi Közlöny, 2014/5., 213-215.; LESZKOVEN László: *A szolgáltatás és annak teljesítése: a tartalom és szerződésszegés kapcsolata*, Polgári Jog, 2016/10., [1]-[2].

¹⁶⁹ VÉKÁS Lajos (5): *A Polgári törvénykönyv magyarázatokkal*, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2013, 598-601.; ANDOR Ágnes- LAKATOS László Péter: *Kiskönyv az új Polgári Törvénykönyvről gazdasági szakembereknek*, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2014, 155.

¹⁷⁰ Petrik Ferenc (szerk.): *Polgári jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára*, frissítve: 2020. január 1., HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2020.

¹⁷¹ LESZKOVEN László: *Szerződésszegés a polgári jogban*, Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest, 2018, 99.

¹⁷² Lásd jelen értekezés VI. fejezetének 1-3. pontjaiban.

¹⁷³ KEMENES (2014) i.m. 214.

A Ptk. a szerződésszegés alatt a fent tárgyalt szerződésszegés általános szabályain túl további három nagyobb részt különít el, mint nevesített, specializált szerződésszegést: a késedelmet, a hibás teljesítést és a szerződésszegés egyéb eseteit¹⁷⁴. Ennek oka elsősorban, hogy az általános felől az egyedi felé haladva képes jobban bemutatni, hogy az adott helyzetben mi tekinthető generálisnak, illetve speciálisnak.¹⁷⁵ A Ptk. nevesített szerződésszegései közül tárgyalandó hibás teljesítés esetében rögzíti, hogy amennyiben a főszolgáltatás nem szerződésszerű, illetve nem jogszabálynak megfelelő, akkor annak teljesítése objektív szankciót¹⁷⁶ ró a szerződésszegő félre, ezzel utat engedve a jogosult igényérvényesítési jogainak gyakorlására, továbbá szubjektív szankcióként a hibás teljesítéssel okozott kár megtérítésének igényére.¹⁷⁷ A szolgáltatott dolognak a teljesítés időpontjában elsősorban a felek által szerződésben meghatározott tulajdonságoknak kell megfelelni.¹⁷⁸

Természetesen az objektív szankció fent említett esetén túl nem szabad megfélemlíteni a szerződésszerű teljesítést segítő, arra irányadó szerződési jogi alapelvekről¹⁷⁹ és a polgári jogi jogviszonyokra irányadó alapelvekről¹⁸⁰ sem, amelyek megsértésével szintén megvalósulhat a szerződésszegés.¹⁸¹ A megvalósult szerződésszegés esetén pedig a sérelmet szenvedett félnek szabad utat enged a Ptk. a teljesítés követeléséhez. Ezzel a jogával élve a szerződésszegést elszennvedő fél a teljesítés követelése során póthatáridőt tűzhet a szerződésszerű teljesítéshez, illetve elállhat a szerződéstől, továbbá a sértő féllel szemben bírósági úton is joga van a

¹⁷⁴ Ezek közül elsősorban a hibás teljesítés esetkörével foglalkozik jelen értekezés szem előtt tartva az Egyezményvel való összehasonlítást.

¹⁷⁵ WELLMANN (szerk.) KECSKÉS (2013) i.m. 23.

¹⁷⁶ Eörsi tanulmányában kifejtette, hogy az objektív szerződésszegés az az állapot, amely a szerződésbe ütközik, függetlenül attól, hogy ennek előidézésében a felek mennyire játszottak szerepet. Az objektív szerződésszegés legfőbb problémája, hogy az így kialakult állapotot mielőbb rendezni kell. Erre rendelt szankciók lehetnek a teljesítés kikényszerítése, vagy a szolgáltatás- ellenszolgáltatás értékegyensúlyának biztosítása, vagy a jogviszony teljes megszüntetése. Ezek célja nem a „pszichikai ráhatás”, hanem a „társadalmi – gazdasági viszony megfelelő átalakítása”. EÖRSI (1979) i.m. 150.

¹⁷⁷ VÉKÁS Lajos: *Szerződési jog – Általános rész*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2016, 227-228.

¹⁷⁸ BH 2018.4.113. II. pontja.

¹⁷⁹ Ptk. 6:59. § [Szerződési szabadság], 6:61. § [Visszterhesség vélelme], 6:62. § [Együtműködési és tájékoztatási kötelezettség].

¹⁸⁰ Ptk. 1:3. § [A jóhiszeműség és tisztesség elve], 1:4. § [Az elvárható magatartás elve. Felróhatóság], 1:5. § [A joggal való visszaélés tilalma].

¹⁸¹ BOÓC Ádám: *Gondolatok az alapelvek szerepéről Magyarország új Polgári Törvénykönyvében*, In: GRAD-GYENGE Anikó (szerk.): *Szociális elemek az új Ptk.-ban, - konferencia-kötet a KRE ÁJK 2012. május 15.-én a Polgári Jogi és Római Jogi Tanszék és a Kereskedelmi és Pénzügyi Jogi Tanszék által megrendezett hasonló című konferenciáján elhangzott előadásokról*, Károli Gáspár Református Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Budapest, 2013, 11-21.; BERGENDI-RÁCZ Diána: *Jogalkotói zsinórmérték, avagy a felek szerződésszegésének elkerülését segítő és biztosító szerződési jogi alapelvek a hatályos polgári törvénykönyvben*, *Glossa Iuridica*, 2018/1-2., 313-327.

teljesítést követelni.¹⁸² Megjegyzendő, hogy a Ptk.-ban ekként szabályozott általános szerződészegési szabályok nemcsak az adásvétel, hanem a Ptk.-ban szabályozott bármely szerződés során bekövetkező szerződészegésekre is alkalmazandók, az ott meghatározott eltérésekkel.

Az Egyezmény az okozott hátrány¹⁸³ szempontjából közelíti meg a szerződészegés kérdését, ellentétben a Ptk.-ban meghatározott szerződészerű teljesítés elmaradásával. A két megközelítés közötti leglényegesebb különbség, hogy amíg a fenti indokok alapján a Ptk. általánosságban, így a szerződések jogának egészére vonatkozóan szabályozza a szerződészegést, addig az Egyezmény kizárólag az adásvétel tekintetében határozza meg azt és kategorizálja alapvető és közönséges szerződészegésként. Az Egyezmény az alapvető szerződészegést akként definiálja, hogy *a felek egyike által elkövetett szerződészegés akkor alapvető¹⁸⁴, ha az a másik félnek olyan hátrányt okoz, amely jelentős mértékben megfosztja őt attól, amit a szerződés alapján jogosult elvárni, kivéve, ha a szerződészegő fél nem látta előre és egy észszerűen gondolkodó, hasonló személy, azonos körülmények között sem látta volna előre az ilyen következményt.*¹⁸⁵ Ha ezen definíciónak eleget tesz a szerződő fél, a sérelmet szenvedett partnere alapvető szerződészegésre hivatkozva elállhat a szerződéstől póthatáridő tűzése nélkül. Példaként szolgálhat erre egy kínai eladó, mint felperes és az olasz vevő, mint alperes között kialakult vita az eladó által gyártott és szállított napelemek esetében. A kínai eladó a szerződésben meghatározott feltételek szerinti (ellátva a napelemeket az olasz vevő birtokában lévő védjeggyel) „A” minőségű napelem helyett „B” és „C” minőségű napelemeket küldött az olasz vevő részére az által meghatározott rotterdami kikötőbe. Tekintettel a nem megfelelő minőségű napelemekre, az olasz alperes nem volt hajlandó elfogadni azokat és a felpereshez intézett levélben elállt a szerződéstől. A felperes pénzügyi likviditásának bizonytalanságára és a küldött napelemek tárolásának magas költségeire hivatkozva továbbértékesítette az alperesnek már legyártott és alperesi védjeggyel ellátott napelemeket egy harmadik félnek. Emiatt az alperes kérte az áruk lefoglalását, mert viszonteladásuk sérti a védjegyjogait, valamint kérte a bíróságot, hogy a kötelezze felperes a már előre megfizetett

¹⁸² Ptk. 6:138. §, VÉKÁS (2013) i.m. 601.; BÍRÓ György- FARKAS Attila László- FUGLINSZKY Ádám- KISFALUDI András- MOLNÁR Ambrus- PETRIK Béla- VÉKÁS Lajos- WELLMANN György: *Polgári Jog –Kötelmi jog, Első és Második rész*, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2013, 223-224.

¹⁸³ Kiemelendő, hogy a hátrány az Egyezmény ezen vonatkozásában, ahogyan arra Sándor-Vékás tanulmányában magyarázatot találunk, a „szerződéstől várt lényeges előnyök elmaradását jelenti”. SÁNDOR-VÉKÁS (2005) i.m. 153.

¹⁸⁴ Szükségszerű megjegyezni, hogy az Egyezmény 6. cikkére tekintettel az Egyezmény normái (kivéve a 12. cikket) diszpozitív jellegűek. Ebből kifolyólag a felek az egymás között létrejött szerződésükben egyes kötelezettségek megszegését saját maguk minősíthetik alapvetőnek.

¹⁸⁵ Egyezmény 25. cikke

vételár visszatérítésére és az okozott költségek megfizetésére. Felperes arra hivatkozott, hogy a fennmaradó vételárat alperes köteles teljesíteni, mivel az Egyezményben biztosított ellenőrzési kötelezettségnek nem tett eleget és nem tájékoztatta az esetlegesen fennálló hibákról megfelelően a felperest. A bíróság megvizsgálva a felek állításait és az ügy körülményeit akként határozott, hogy az Egyezményben is megfogalmazott tájékoztatási kötelezettségének eleget tett alperes, továbbá felperes hivatkozása a napelemek apró hibáira nem mentesíti őt az Egyezmény 25. cikkében megfogalmazott alapvető szerződésszegés alól, tekintettel arra, hogy ha a napelemek nem felelnek meg a felek által előzetesen rögzített és elfogadott előírásoknak, akkor nem felelnek meg annak, amire az alperes a megállapodás alapján számíthat, és ez alapvető szerződésszegést eredményez az Egyezmény 25. cikke értelmében.¹⁸⁶

Abban az esetben, ha nem tekinthető a szerződésszegés alapvetőnek, akkor póthatáridő tűzése szükségeltetik, és ennek eredménytelen eltelte után nyílik meg az elállási jog érvényesíthetősége a sérelmet elszenvedett fél számára. Az Egyezmény szerinti alapvető és közönséges szerződésszegés között a legfőbb mérce az okozott hátrány mértéke. Az Egyezmény külön nem definiálja az okozott hátrányt, erre vonatkozóan Koch megállapítja, hogy definíció hiányában nem lehet meghatározni mi is tartozik pontosan az okozott hátrányok körébe: vajon az esetleges hátrányokozás tényleges (fizikai) kárt is jelent, vagy kizárólag anyagi veszteségekre vonatkozik-e. Meglátása szerint az okozott hátrány megléte kizárólag egyfajta szűrőként szolgál annak eldöntéséhez, hogy mely esetekben történhetett alapvető kötelezettségszegés. Ennek megállapításához azonban az szükségeltetik, hogy az okozott hátrány lényegesen megfossza a jogosultat attól, amit a szerződés alapján elvárt.¹⁸⁷ Ebből arra következtethetünk, hogy az okozott hátrány maga a szerződéstől várt lényeges előnyök

¹⁸⁶ Netherlands 9 June 2020 Rechtbank [District Court] (TPL Energy Co. Ltd v. Exe GMBH) <https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/netherlands-june-9-2020-rechtbank-district-court-tpl-energy-co-ltd-v-exe-gmbh> (2020.11.23.); Számos ehhez hasonló jogesettel találkozhatunk, pl.: Netherlands 13 August 2019 Gerechtshof [Appellate Court] (French Appellant v. Veehandel Kuenen B.V.), amelyben a vita a felek közötti szerződés megszegéséről szól, mivel a szerződés tárgyát az állatállományt (teheneket és borjúikat) rossz állapotban szállították le. A Bíróság kimondta, hogy az Egyezmény rendelkezései szerint alapvető szerződésszegés történt és az elállás jogával a jogosult fél akkor élhet, hogyha arról a jogsértő felet ésszerű határidőn belül kell, hogy értesítse. (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/netherlands-august-13-2019-gerechtshof-appellate-court-french-appellant-v-veehandel-kuenen>) (2020.11.23.); China 25 February 2019 Supreme People's Court (Sinochem International (Overseas) Pte. Ltd v. ThyssenKrupp Metallurgical Products GmbH), amelyben a vita a felek közötti adásvételi szerződésben annak tárgyát képező kőolajkocsz elfogadott tipikus HGI-indexérték 36 és 46 közötti volt, azonban a német eladó által ténylegesen átadott HGI-index 32 volt, amely alacsonyabb volt, mint a mindkét fél által elfogadott tipikus HGI-index minimális értéke, így az eladó nem teljesítette a szerződéses előírásokat, amelyre tekintettel a bíróság megállapította, hogy az eladó alapvető szerződésszegést követett el. (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/china-february-25-2019-supreme-peoples-court-sinochem-international-overseas-pte-ltd-v>) (2020.11.23.)

¹⁸⁷ Robert KOCH: *The Concept of Fundamental Breach of Contract under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, In.: Review of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG) 1998, Kluwer Law International, 1999, 261-263.

elmaradása. Koch gondolatmenetének folytatásaként értelmezhetjük Császár Mátyás megállapítását, amelyben az Egyezmény alapvető szerződésszegésének szabályát egy mondatral úgy definiálja, mint „objektív alapú kategória, szubjektív elemekkel vegyítve”.¹⁸⁸ Eltekintve a szubjektív elem alatt értett előreláthatóság kérdéskörétől¹⁸⁹, az objektív elemmel kapcsolatban természetesen felmerülhet a kérdés, hogy fentiek alapján pontosan milyen szerződésszegő magatartások minősül(het)nek alapvető szerződésszegésnek? Az Egyezmény álláspontja, hogy a felek közötti szerződésben meghatározott feltételek megszegése, valamint az Egyezmény szabályainak megszegése is alapvető szerződésszegésnek minősülhet. Ennek oka, hogy az alapvető szerződésszegés fogalmát egységesen kell értelmezni az Egyezmény egyes rendelkezéseinek értelmezése során is.¹⁹⁰ Ezen túl az Egyezmény 25. cikkében meghatározott alapvető szerződésszegés előfeltétele bizonyos jogorvoslati lehetőségeknek, így például a feleknek az Egyezmény 49. cikk (1) bekezdésének a) pontja és a 64. cikk (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott elállási jognak, valamint a vevőnek az Egyezmény 46. cikk (2) bekezdésében biztosított kicserélési jognak. Az alapvető szerződésszegés megköveteli, hogy az egyik fél szerződésszegést kövessen el. A szerződésből fakadó bármely kötelezettség megsértése elegendő lehet az alapvető szerződésszegés megvalósulásához feltéve, hogy fennállnak az alapvető jogsértés egyéb követelményei.¹⁹¹ Ahogy Császár Mátyás tanulmányában is rámutat, az alapvető és a közönséges szerződésszegés közötti különbségtételnek három kardinális kérdésben van jelentősége: a jogkövetkezményekben, a kárveszélyátzállásban és az előzetes szerződésszegésben.¹⁹² Az olyan jogkövetkezmények, mint például a szerződés hibás teljesítése során alkalmazandó jogkövetkezmények, a Ptk.-ban és az Egyezményben biztosított szabályokat betartva, megelőzhetőek. A prevenció megfelelő

¹⁸⁸ CSÁSZÁR Mátyás: *Bécsi Vételi Egyezmény alapvető szerződésszegésre és kártérítésre vonatkozó szabályai*, In.: FUGLINSZKY Ádám- KLÁRA Annamária: *Európai jogi kultúra – Megújulás és hagyomány a magyar civilisztikában*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2012, 206.

¹⁸⁹ A szubjektív elemek vizsgálatánál Endrelein és Maskow tanulmányukban felteszik a kérdést, hogy abban az esetben, ha a szerződő fél messzemenőkéig ismerné partnere esetleges és várható szerződésszegő magatartását és annak következményeit, vajon megkötné-e a szerződést, illetve erején felüli erőfeszítésekkel próbálná-e megakadályozni a szerződésszegés következményeit? A válasz minden esetben az adott esettől lenne függő, azonban ebből is világosan látszik, hogy a jogsértés alapvető jellege nemcsak annak következményeitől, hanem az előreláthatóság kérdésétől is függ. Fritz ENDERLEIN - Dietrich MASKOW: *International Sales Law, United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods*, Oceana Publications, New York, 1992, 115.

¹⁹⁰ VÖRÖS Imre: *A nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga II.*, KRIM Bt., Budapest 2004, 126.; SÁNDOR-VÉKÁS (2005) i.m. 152.; BERGENDI-RÁCZ Diána: *Breach of contract: theoretical explanations in according to CESL and CISG*, Scriptura, 2018/2, 1-2.

¹⁹¹ Digest of Article 25 case law, 2012 UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods (<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-25.html>) (2020. 04. 07.).

¹⁹² CSÁSZÁR (2012) i.m. 204.; Ezen három kérdés közül jelen értekezés bővebben a jogkövetkezményeket és a kárveszélyátzállást vizsgálja a hibás teljesítés, mint szerződésszegési alakzat esetében.

ismeretéhez részletesen elemezni szükséges a továbbiakban a hibás teljesítés fogalmát és jellegzetességeit a Ptk. és az Egyezmény vonatkozásában.

Fentiekkel összhangban általánosságban megállapíthatjuk, hogy a szerződés szerű teljesítés elmaradásának ténye mind a Ptk.-ban, mind az Egyezményben központi elem. Az Egyezményben alkalmazott alapvető szerződészegés intézménye azonban a Ptk. vonatkozásában egyáltalán nem használt fogalom és jogtechnikai eszköz, mivel az alapvető és a közönséges szerződészegés szerinti csoportosítás az Egyezményben a szerződészegéssel elért jogkövetkezmenyen alapul¹⁹³, míg a Ptk., megőrizve korábbi osztályozási rendszerét, a megszegés fajtája szerint csoportosítja a szerződészegés esetköreit és a szerződészegés általános definíciója szerint bármely kötelezettség szerződés szerű teljesítésének elmaradása a szerződés megszegését jelenti. Meglátásom szerint az elhatárolás kérdése kiemelendő, tekintettel a szerződészegés esetén érvényesíthető igényekre. A szerződészegő magatartások részletes elemzésénél nem lehet figyelmen kívül hagyni a szerződészegést, mint alapvető tény definiálását. Ez egy központi kérdéskör, amely lényegében határozza meg a szerződészegés orvoslásának menetét mind a Ptk., mind az Egyezmény vonatkozásában. Az Egyezmény szerinti alapvető és közönséges szerződészegés kategóriái különösen fontosak a nemzetközi adásvétel során, ahol a legtöbb esetben a gazdaságosság és észszerűség követelményeinek megtartásával egyetemben azonnal kell döntenie a feleknek, figyelemmel a nem szerződés szerű áru továbbításának meghiúsulásával járó többletköltségekre.

2. A hibás teljesítés, mint specializált szerződészegés

A szerződészegésen belül a hibás teljesítés különleges joghelyzetet szabályoz az előbbieken ismertetett, a szerződészegés Ptk.-ban meghatározott általános szabályához képest. A Ptk. itt rögzíti, hogy *a kötelezett akkor teljesít hibásan, ha a szolgáltatás a teljesítés időpontjában nem felel meg a szerződésben vagy jogszabályban megállapított minőségi követelményeknek*. Ezzel egyidejűleg megállapít viszont egy kivételt is, miszerint *nem teljesít hibásan a kötelezett, ha a jogosult a szerződéskötés időpontjában ismerte a hibát, vagy a hibát a szerződéskötés időpontjában már ismernie kellett*.¹⁹⁴ A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiuma az 1/2004. (XII. 2.) PK vélemény¹⁹⁵ 1. pontjához fűzött indokolásában az egységes jogértelmezés és jogalkalmazás érdekében adott jogértelmezése szerint a hibás teljesítés olyan

¹⁹³ SÁNDOR-VÉKÁS (2005) i.m. 150.

¹⁹⁴ Ptk. 6:157.§.; VEREBICS (2014) i.m. 34-35.; LÉVAYNÉ FAZEKAS Judit - MENYHÁRT Ádám - KÖHIDI Ákos: *Kötelmi jog: általános rész*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2018, 183-184.

¹⁹⁵ Ezt a kollégiumi véleményt az 1/2014. PJE határozata a Ptk.-ba beépültnek tekinti, így annak alkalmazása körében nem tartja irányadónak.

jogi fogalom, amelyet minden esetben az adott szerződést vizsgálva, annak tartalmához viszonyítva szabad csak értelmezni. Ennek vizsgálatakor szem előtt kell tartani, hogy a szerződésben meghatározott szolgáltatandó dolog tényleges hibája és a hibás teljesítés jogi definíciója nem minden esetben azonos egymással, mivel előfordulhat, hogy a felek szerződése egy már hibás (használt vagy értékcsökkentett¹⁹⁶) dologra irányult. Ezen túl lehetséges az az eset is, amikor az egyebekben hibátlan dolog abszolút nem felel meg a szerződésben meghatározott többletkövetelményeknek. Ebből is látható tehát, hogy a hibás teljesítés szabályai az adott szerződés hibás teljesítését szabályozzák.¹⁹⁷ A hangsúly, ellentétben az Egyezményben meghatározott hátrány okozásával, a teljesítés időpontjában való szerződésnek történő megfelelésen van, amelyet a felek a szerződésben rögzítettek, vagy jogszabályban megállapított minőségi követelmények deklarálnak. Ilyen rögzített követelmény lehet többek között, ha a felek minta szerinti vételben állapodnak meg egy szolgáltatás teljesítésére, ugyanakkor a teljesítés nem felel meg a szerződésben megállapított feltételeknek. A Kúria ezzel kapcsolatban megállapította, hogy minta szerinti vétel esetén fajta azonosság mellett is lehet hibás a teljesítés.¹⁹⁸

A hibás teljesítés esetében szükséges pontosítani, hogy mit nevezünk hibának. A szolgáltatásban akkor van hiba, amikor az nem felel meg a törvényes vagy a szerződésben meghatározott tulajdonságoknak. Fontos kiemelni, hogy a polgári jog nem a hibás terméket, hanem a hibás termékhez vezető hibás teljesítést szankcionálja.¹⁹⁹ A hiba megítélésekor minden esetben a szolgáltatás céljából kell kiindulni, tehát a szerződés rögzített tartalmát kell vizsgálni, hogy megfelel-e a célnak. Ezen felül figyelemmel kell lenni az ügyletkötés összes körülményére is, példaként a szerződés megkötését megelőző tárgyalásokra, a felek nyilatkozataira stb.²⁰⁰

A hiba kijavítása alapvető kötelezettsége az azt okozó félnek. Ugyanakkor a hiba kijavításakor a kötelezett újabb, a kijavítással összefüggő hibát is okozhat. A Kúria ezzel

¹⁹⁶ Ezzel kapcsolatban részletesebben lásd még: TAKÁCS (2007) i.m. 26.; BERGENDI-RÁCZ Diána: *A leértékelt áruk esetén érvényesítendő szavatossági igényérvényesítés szabályrendszere - különös tekintettel a kellékszavatosságra*, In: SZABÓ Miklós (szerk.) *Doktoranduszok Fóruma: Állam- és Jogtudományi Kar szekciókiadványa*, Miskolci Egyetem, Miskolc, 2017, 49-54.; CSIKI Péter: *A hibás teljesítéssel kapcsolatos perek jogalkalmazási kérdései a Debreceni Ítéltábla illetékességi területén működő bíróságok gyakorlatában*, Debreceni Ítéltábla Polgári Kollégiumának vezetőjének 2010.EI. II.C.54/5. számú kiadványa, 4-5. (https://debreceniitlotabla.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/hibasteljesites.pdf) (2020.11.23.).

¹⁹⁷ A hibás teljesítés egyes jogértelmezési kérdéseiről szóló 1/2004.(XII.2.) PK vélemény 1. pontjához fűzött vélemény.

¹⁹⁸ BH 2014.3.78.

¹⁹⁹ CSÖNDES Mónika (1): *Minőségvédelem és hibás teljesítés*, Pázmány Press PPKE JÁK, Budapest, 2014, 53.

²⁰⁰ TÖRÖK Gábor (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázata, III. Kötet, A kötelmi jog – Általános rész*, A Magyar Közlöny Hivatalos Kiadó, Budapest, 2008, 626-628.; VÉKÁS (2013) i.m. 550.

kapcsolatos álláspontja egy általa tárgyalt esetben az volt, hogy amennyiben a javítást végző kötelezett a dolog hibáit nem szünteti meg, hanem szakszerűtlen beavatkozásával még újabb, az eredetileg fennállónál jóval súlyosabb következményekkel járó hibák jelentkezését is előidézzi, ráadásul az általa előidézett hibák okát és következményeit azok jelentkezésekor fel sem ismeri, illetve nem hárítja el, valamint ezen felül a hibás teljesítés tényét is vitatja, ez a szerződésszegése önmagában olyan súlyosnak tekinthető, hogy az ebből eredő bizalomvesztés miatt a jogosult alappal rendelheti meg a hibák javíttatását a kötelezett költségére más vállalkozótól.²⁰¹

A teljesítéskor fennálló hiba megléte, illetve meg nem léteének bizonyítása a hatályos polgári perrendtartás szabályai szerint, figyelemmel a perkoncentráció elvére, a kötelezettet terhelik.²⁰² A Ptk. a hibás teljesítés alóli kivételként határozza meg a szerződéskötés időpontjában már ismert vagy olyan hibát, amelyet ismerni kellett volna. A jogosult által ismert hibák ebből kifolyólag a kötelezett mentőöveként szolgálnak.²⁰³ A Kúria elvi határozatában kifejtette, hogy az ismert hibák körébe tartoznak mindazok a hibák, amelyekről a szerződéskötéskor a jogosult ténylegesen tudott. Álláspontja szerint ismert hibának az olyan „nyílt, tehát az egyszerű észleléssel megállapítható hibák minősülnek”, amelyeket a jogosultnak a szerződéskötéskor, a kötelezett tájékoztatásakor, és a szerződéskötés körülményeinek figyelembevételkor, valamint a dolog állapota, használtsága alapján általánosságban is számításba kell vennie. Ezen felül azok a hibák is a felismerhető hibák közé tartoznak, amelyek fennállása, valamint jelentkezése a ténylegesen ismert, illetve a nyílt hibákra tekintettel a szerződés megkötésekor joggal előrelátható.²⁰⁴

Az Egyezményben a hiba megállapítása és vizsgálata alapvető kötelezettsége a feleknek, amelyet az Egyezmény az áru szerződésszerűsége és harmadik személy igényei fejezetben szabályoz. A Ptk.-tól eltérően az Egyezmény nem szabályozza külön cikkben a hibás teljesítést, hanem azt az alapvető szerződésszegés definíciójával egyben kezeli, és a hibát, mint központi elemet a hibás teljesítésben, a hibátlan szolgáltatás irányából közelíti meg. Az Egyezmény szerint *az eladó köteles az árut a szerződésben meghatározott mennyiségben, minőségben és*

²⁰¹ Kúria Pfv. V. 20.707/2014. I. pontja. Részletes bemutatását a jogesetnek lásd jelen értekezés V. fejezet 4. pont b) pontjában.

²⁰² A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) 3. §, 169. § (1), 170. § (2) e) pontja, és 263-265.§§-ok.

²⁰³ BH 2012.2.36 A kötelezett mentesül a hibás teljesítés valamennyi következménye alól, ha bizonyítja, hogy a jogosult a hibát a szerződéskötés időpontjában ismerte, vagy azt ismernie kellett, ez utóbbi alatt értve azt, hogy a jogosultnak kellő gondossággal eljárva számítani kellett a szolgáltatott dolog teljesítéskori hibájára.

²⁰⁴ EH 2013.12.P.17.

leírás szerint, valamint a szerződés előírásainak megfelelően tárolt, illetve csomagolt módon szolgáltatni.²⁰⁵ Feltéve, hogy a felek másként nem állapodtak meg, az áru csak akkor szerződés szerű, ha

a) alkalmas azokra a célokra, amelyekre más azonos fajtájú árukat rendszerint használnak,

b) alkalmas bármely olyan meghatározott célra, amelyet a szerződés megkötésének időpontjában kifejezetten vagy hallgatólágon az eladó tudomására hoztak, kivéve, ha a körülmények arra utalnak, hogy a vevő nem bízott, vagy észszerűtlen lett volna, hogy bízjon az eladó szakismeretében és véleményében.

c) rendelkezik azokkal a tulajdonságokkal, amelyeket az eladó a vevőnek mintaként, illetve modellként bemutatott,

d) az azonos fajtájú áruknál szokásos, vagy ilyenek hiányában az áru megőrzésére és megóvására alkalmas módon tárolták, illetve csomagolták.²⁰⁶

Így megállapítható, hogy amennyiben olyan árut szállított az eladó, amely nem felel meg az Egyezmény 35. cikkében foglaltaknak, akkor az az eladó szerződésben meghatározott kötelezettségeinek megsértését jelenti. Habár az eladó köteles ezen hivatkozott cikk alapján a szerződésben rögzített mennyiségi, minőségi és egyéb, a szerződésben foglalt előírásoknak megfelelő árut szállítani, amelyek szerződő felek között is alkalmazott kereskedelmi gyakorlatnak megfelelőek, mégis a mennyiségi és a szerződéses követelmények közötti különbségeket kizárólag az Egyezmény 35. cikke értelmében lehet hibásnak tekinteni, ha a feltárt hibák elértek egy bizonyos fokú súlyosságot. A súlyosság mértékének eldöntése egyben az Egyezmény 25. cikkében foglalt alapvető szerződésesség megállapítása is, amely a vevő, azaz a jogosult az Egyezmény 49. cikkében biztosított elállási jogának alapjául szolgál.²⁰⁷ A wuppertali törvényszék az elé került vitával kapcsolatban szintén az Egyezmény 35. cikkében foglaltakra hivatkozva döntött úgy, hogy a felek által a szerződésükben mind minőség, mind mennyiség tekintetében meghatározott fém peremek és karimák, amelyek nem a szerződésben meghatározott formában és minőségben kerültek eladásra, kimerítik ezen hivatkozott cikkét az

²⁰⁵ Egyezmény 35. cikk (1) bekezdése.

²⁰⁶ Egyezmény 35. cikk (2) bekezdése.

²⁰⁷ Digest of Article 35 case law, 2012 UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods, (<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-35.html#7>) (2020. 04. 07.).

Egyezménynek és a jogosult fél joggal élhetett az Egyezmény 49. cikkében biztosított elállás jogával.²⁰⁸

Az Egyezmény 35. cikkében leírt hiány bizonyítása alapvető kérdés a szerződésszegés során, így annak megtörténte elmaradhatatlan. Tekintettel arra, hogy az Egyezmény ezen cikke nem határozza meg, hogy a hiba (hiányosság) meglétét vagy meg nem létét kinek a kötelezettsége bizonyítani, azt bármelyik szerződő fél megteheti.²⁰⁹ Számos jogesetben²¹⁰ a bíróságok a bizonyítási teher megítélésével kapcsolatban akként határoznak, figyelembevéve a saját nemzeti joggyakorlatukat, hogy az a vevő (jogosult) kötelezettsége. A limburgi kerületi bíróság az általa tárgyal ügyben figyelemreméltó döntést hozott a bizonyítás és az ahhoz kapcsolódó dokumentáció fontosságára figyelemmel. A kérdéses ügyben az osztrák vevő (felperes) egy R620 típusú Scania teherautót vásárolt a holland eladótól (alperes). Az adásvétel során a gépjárművet az osztrák járműnyilvántartásba bevették és a vevő a járművet annak hozzá történő megérkezésekor vizsgálta meg, majd rögtön meg kívánta venni. A vételt követően a vevő üzenetet küldött eladónak, amelyben az állt, hogy „Köszönöm, hogy minden rendben ment.” Ezt követően újabb üzenetet küldött fényképekkel együtt a vevő, hogy a vásárolt jármű motorhibás és szivárog a hűtőfolyadék. Az alperes holland eladó arra hivatkozott a vita során, hogy már egy hibás járművet adott el az osztrák vevő részére, amely már nem volt rendeltetésszerűen alkalmas arra, amire az osztrák vevő megvásárolta és használni akarta. A bíróság kifejtette, hogy a bizonyítási teher a felperes osztrák vevőre hárul, így neki kell bebizonyítania a teherautó alkalmatlanságát. Ezen túl a bíróság felhívta a figyelmet arra, hogy mielőtt a teherautó teljes motorját felújította volna az osztrák vevő, neki lett volna a feladata megfelelően dokumentálni, hogy milyen a motor a nagyjavítás előtt. Ezt azonban nem tette meg, emiatt a bíróság az osztrák vevő felperes keresetét elutasította.²¹¹ A luganói fellebbviteli bíróság viszonylagos megoldást talált a kérdés eldöntésében. Az általuk tárgyalt ügyben egy

²⁰⁸ Germany 11 March 2020 Landgericht [Regional Court] <http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=13180> (2020.11.23.)

²⁰⁹ Anna L. LINNE: *Burden of proof under article 35 CISG*, Pace International Law Review, Volume 20, Issue 1 (Spring) 2008, 31- 44.

²¹⁰ Pärnu Maakohtus (County Court Pärnu) 25 October 2019, Zakład Przemysłu Miesnego Biernacki Sp. z o.o. v. Osaühing Europlus (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=12902>) (2020.11.23.); Belgium Rechtbank van Koophandel Hasselt 19 April 2006 (Brugen Deuren BVBA v. Top Deuren VOF) (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=7311>) (2020.11.23.); Spain Juzgado de Primera Instancia e Instrucción, 23 October 2007 (<https://cisgw3.law.pace.edu/cases/071023s4.html>) (2020.11.23.); United States District Court, Western District of Washington, 3 April 2009 (Barbara Berry S.A. de C.V. v. Ken M Spooner Farms, Inc.) (<https://cisgw3.law.pace.edu/cases/090403u1.html>) (2020.11.23.).

²¹¹ Netherlands 7 October 2020 Rechtbank [District Court] ([Austrian party] v. Gast Trucks Venlo BV) <https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/netherlands-october-7-2020-rechtbank-district-court-austrian-party-v-gast-trucks-venlo-by> (2020.11.23.).

olasz vásárló (felperes) és egy svájci eladó (alperes) adásvételi szerződést kötöttek 300 tonna kakaóbabra, amely babok legalább 45% zsírtartalommal és legfeljebb 7% savtartalommal kellett rendelkezniük. Az adásvételi szerződésben meghatározottak szerint a fizetés olyan dokumentumok alapján történt, amelyek tartalmazták az árunak a fenti paraméterek szerinti megfelelőségi igazolásokat. Az olaszországi kiszállítás utáni tesztek azonban azt mutatták, hogy a kakaóbabok értékei nem voltak olyanok, mint amelyeket igazoltak. Annak a kérdésnek az eldöntésében, hogy melyik felet terheli a bizonyítási kötelezettség, a luganói fellebbviteli bíróság kijelentette, hogy főszabály szerint a bizonyítási teher megosztását a szerződésben a felek által kikötött és alkalmazandó szabály alapján kell meghatározni, amely jelen esetben az Egyezmény volt. A fellebbviteli bíróság megjegyezte, hogy az Egyezmény nem tartalmaz külön szabályt az áruk szerződésnek történő megfelelőségére vonatkozó bizonyítási teherről. Ezzel kapcsolatban továbbá megjegyezte, hogy az eddig ismert jogtudományi álláspontok és a jogtudósok ebben a kérdésben megfogalmazott nézetei megoszlanak: egyesek szerint az Egyezmény akként rendelkezik, hogy a bizonyítási teher a vevőn nyugszik, míg mások a nemzeti jognak megfelelően osztják meg azt. A fellebbviteli bíróság ezek ismeretében nyitva hagyta ezt a kérdést, mivel az alkalmazandó jog és az Egyezmény értelmében a vevőnek kellett a bizonyítási terhet viselnie.²¹²

Az Egyezmény 35. cikkének (3) bekezdésétől eltekintve²¹³, az Egyezményt alkalmazó felek és vitás kérdésük eldöntésében eljáró bíróságok a legtöbb esetben azzal a kérdéssel néznek szembe, hogy kit terhel a bizonyítás terhe. Álláspontom szerint a feleknek az Egyezmény alkalmazása során célszerű lenne, hogy a kikötött bíróság illetékességére tekintettel rögzítsék, hogy vita esetén kinek a kötelezettsége a felfedezett hiányosság, hiba bebizonyítása. Fontos ez azért is, mivel a bizonyítás és az ahhoz szorosan kapcsolódó cselekmények jelentős költséggel is járhatnak.²¹⁴ Véleményem szerint a hatályos magyar perrendtartásban is irányadó kötelezettet (Egyezmény esetében így az eladót) terhelő bizonyítási rendszert kellene alkalmazni az Egyezmény fent hivatkozott cikke során felmerülő vitás esetekben is, tekintettel arra, hogy az árut, illetve az áru esetleges tovább értékesítési lehetőségeit a költségek csökkentése

²¹² Switzerland 15 January 1998 Appellate Court Lugano, Cantone del Ticino (Cocoa beans case) (<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980115s1.html>) (2020. 04. 07.).

²¹³ Egyezmény 35. cikk (3) Az előző bekezdés a)-d) pontjai alapján az eladó nem felel az áru bármely fogyatékoságáért, ha erről a szerződés megkötésének időpontjában a vevő tudott, vagy tudnia kellett.

²¹⁴ Stefan KROLL- Larry DiMATTEO -Ulrich G. SCHROETER – Andre JANSSEN – Camilla BAASCH ANDERSEN: *Cost and Burden of Proof under the CISG – A Discussion amongst Experts*, International Trade Business Law Review, Volume XX, 2017, 203-244.

érdekében²¹⁵ az eladó sokkal jobban ismeri (ahogy az a jelen értekezésben eddig vizsgált és bemutatott esetekből is megállapítható), mint a vevő megvizsgálás előtt, vagy akár után is.

a) Hibás teljesítés és az aliud szolgáltatás kapcsolata

A hibás teljesítéssel összefüggésben minden esetben felmerül az *aliud* szolgáltatás kérdésköre is. Ebben a tekintetben a Ptk. és az Egyezmény eltérően szabályoz. A magyar magánjogi terminológia szerint a szerződésben meghatározott dolog helyetti más dolog szolgáltatása nem minősül hibás teljesítésnek²¹⁶, azt minden esetben úgy kell megítélni, mintha a kötelezett nem teljesített volna. Ebből következően a kötelezett szerződésszegést követ el, amely a szerződésszegés általános szabályai szerint értékelendő.²¹⁷ Bíró György egy másik nézőpontba is belehelyezi az *aliud* „teljesítés” esetkörét. Álláspontja szerint, ha a felek a szerződésben meghatározott szolgáltatáshoz képest nyújtott más szolgáltatást akként kezelik, hogy ezzel teljesült a szerződés, akkor nem a szerződésszegés általános szabályai, hanem a hibás teljesítés miatti szavatossági igények kerülhetnek alkalmazásra. Az *aliud* ebben a megvilágításban a szerződő felek akarategységén és a közöttük létrejött szerződésben foglalt szolgáltatáshoz való hasonlóságon (tehát mennyiben helyettesíthető, illetve feleltethető meg az *aliud* a szerződésben meghatározott követelményeknek) alapul, és felfogható az ügyleti akarat módosításaként, amely esetről esetre dönthető csak el.²¹⁸ Ezzel kapcsolatban szükséges megjegyezni, hogy a Ptk. a szerződések általános szabályai alatt rendezi, hogy *a felek szabadon állapíthatják meg a szerződés tartalmát és a szerződésnek a felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó szabályaitól egyező akarral eltérhetnek, ha a Ptk. az eltérést nem tiltja.*²¹⁹ Ezen felül előírja a felek számára, hogy *kötelesek a szerződéskötési tárgyalások alatt, a szerződés megkötésekor, továbbá a szerződés fennállása és megszüntetése során végig együttműködni és tájékoztatni egymást a szerződést érintő lényeges körülményekről. Ha a szerződés így létrejön, az a fél, aki ezen együttműködési és tájékoztatási kötelezettségét megszegi, köteles a másik fél ebből származó kárát a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség általános szabályai*

²¹⁵ Erre példaként szolgálhat az idahoi bíróság által hozott döntés, amelyben az eladó fél oldalán követelte meg annak bizonyítását, hogy a szerződés megsértése nélkül is képes lett volna-e teljesíteni más vevők részére is az áru történő értékesítését. Sunrise Foods Int'l, Inc. v. Ryan Hinton Inc. (U.S. District Court for the District of Idaho, 8 August 2019) (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=11435>) (2020.11.24.).

²¹⁶ Megjegyzendő, hogy ebben az esetben a magyar jogi terminológia szerint nem szerződésszerű teljesítésről kell beszélni, mivel a kötelezett fél nem a szerződésben meghatározott dolgot, hanem más szolgáltatott. Tehát a Ptk. szerződésszegés általános szabályaira vonatkozó klauzulák alkalmazására nyílik lehetőség. ld. Ptk. 6:137.§.

²¹⁷ Ptk. 6:137. - 6:152.§§.

²¹⁸ BÍRÓ György: *Kötelmi jog*, Novotni Kiadó, Miskolc, 2010, 430.

²¹⁹ Ptk. 6: 59.§ (2) bekezdése.

*szerint megtéríteni.*²²⁰ A Ptk.-ban nevesített egyes szerződések a gyakorlatban, a felek között a legtöbb esetben írásban valósulnak meg, így módosításunk vagy megszüntetésük is ebben az alakban érvényes.²²¹ Ha Bíró álláspontjából indulunk ki, a kötelezett által nyújtott más szolgáltatás és/vagy dolog szerződésszerű teljesítésként történő kezelése eleve feltételez (írásbeliség esetén) egy írásbeli szerződésmódosítást, amelynek álláspontom szerint szükségszerűen meg kell, hogy előzze a szolgáltatás és/vagy dolog teljesítését, hogy szerződésszerű teljesítésről beszélhessünk (tekintve, hogy a más dolog és/vagy szolgáltatás teljesítését követően nem szerződés módosítást kell a feleknek tenniük²²², mivel nem módosításról, hanem a más dolog és/vagy szolgáltatás nyújtásával új ajánlatról beszélhetünk²²³, amelynek a jogosulti oldalon történő elfogadása egy új szerződést hoz létre). Itt felmerül a „költői kérdés”, folytatva az előző gondolatmenetet, hogy abban az esetben, ha a más szolgáltatás és/vagy dolog teljesítése a kötelezett részéről már tudható volt legkésőbb a jogosult részére történő teljesítés előtt és erről tájékoztatást nem nyújtott előzetesen a jogosult részére, akkor a Ptk.-ban foglalt együttműködési és tájékoztatási kötelezettségét a kötelezett megszegte és a másik fél, így a jogosult ebből származó kárát köteles megtéríteni a fent hivatkozottak alapján. Ebből következően álláspontom szerint Bíró fenti javaslata, hogy az *aliud* módosítást ügyleti akarat módosításaként és szerződésszerű teljesítésként kellene elfogadni, alkalmazva rá a hibás teljesítés és így a kellékszavatosság szabályait, nem elfogadható az előbbieken ismertetett indokok alapján. Leszkoven László javaslata, hogy *aliud* szolgáltatás esetében a legbiztosabb a nemteljesítés, továbbá az ebből eredő késedelem következményeinek alkalmazása, mivel ezzel a szerződésben részletesen meghatározott szolgáltatás és/vagy dolog kikövetelését eszközöli a jogosult, egyben „visszatereli a szerződést az eredeti medrébe”.²²⁴ Ezen javaslat, a fentiekben általam előadottakra figyelemmel, sokkal „vegytisztább” megoldást nyújt a feleknek a szerződésszerű teljesítés előmozdítása és véghezvitele érdekében, továbbá az Egyezmény következőkben bemutatott gyakorlatával is összhangban van.

²²⁰ Ptk. 6:62. § (1) és (3) bekezdések

²²¹ Ptk. 6:6. §; 6:7.§; 6:70.§; BH 2004.1.9.: Az alaktság megsértéséből eredő érvénytelenség megállapítása és jogkövetkezményeinek alkalmazása szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a szerződés írásba foglalása miatt, illetve kinek az érdekkörében bekövetkezett ok miatt maradt el

²²² Ptk. 6:191. § (4) A szerződés tartalmát valamelyik fél egyoldalúan akkor módosíthatja, ha ezt a szerződésben kikötötték, vagy ha a felet erre jogszabály feljogosítja.

²²³ Ptk. 6:64. § (1) Aki szerződés megkötésére irányuló szándékát egyértelműen kifejező és a lényeges kérdésekre kiterjedő jognyilatkozatot tesz, nyilatkozatához kötve marad. Az ajánlattevő kötöttségének idejét meghatározhatja.

²²⁴ LESZKOVEN László: *Szerződésszegés a polgári jogban*, Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest, 2018, 252-253.

Az Egyezmény, habár nem ismeretlen előtte az *aliud* teljesítés intézménye, nem tesz különbséget az *aliud* teljesítés és a hibás teljesítés között, mindkét esetet nem teljesítésként kezeli.²²⁵ Ennél fogva az Egyezmény azt az álláspontot képviseli, hogy a vevő megvizsgálási kötelezettségét gyakorolva²²⁶ köteles az eladót értesíteni a „más dolog”²²⁷ szolgáltatásáról annak érdekében, hogy szavatossági jogait érvényesíthesse az eladóval szemben.²²⁸ Az eltérés okának magyarázataként, véleményem szerint, a különböző jogszociológiai, valamint magánjogi fejlődési irányok, továbbá a társadalmi és gazdasági berendezkedés szolgálhat, amelynek elsősorban az Egyezmény kialakulásában szerepet játszó skandináv és angolszász jog képzik alapját.²²⁹ Az *aliud* szolgáltatással járó kellemetlen helyzet elkerülése érdekében az Egyezmény akként rendelkezik, hogy *az eladó köteles az árut a szerződésben meghatározott mennyiségben, minőségben és leírás szerint, valamint a szerződés előírásainak megfelelően tárolt, illetve csomagolt módon szolgáltatni. A vevő a körülmények által lehetővé tett legrövidebb időn belül köteles az árut megvizsgálni vagy megvizsgáltatni. Ha a szerződés kiterjed az áru elfuvarozására is, a vizsgálat az árunak a rendeltetési helyre való megérkezését követő időpontra halasztható. Ha az úton levő árut a vevő átirányítja, vagy anélkül küldi*

²²⁵ UNCITRAL - Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, United Nation, New York, 2016, 140.; Sąd Najwyższy (Supreme Court of Poland) 2 June 2017, <http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=10327> (2020.11.24.); Sąd Apelacyjny w Łodzi (Court of Appeal Lodz) 17 February 2016, <http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=13220> (2020.11.24.); Juzgado de Primera Instancia e Instrucción No. 3 de Tudela (Court of First Instance No. 3 of Tudela) 25 July 2014, <http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=8441> (2020.11.24.); Kantonsgericht Zug (Court of First Instance Canton Zug) 30 August 2007, <http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=7641> (2020.11.24.).

²²⁶ Lásd részletesen VI. fejezet 3. pont b) alpontjában.

²²⁷ „The term aliud describes goods which are different in nature from those owned under the contract.” Ingeborg SCHWENZER – Pascal HACHEM – Christopher KEE: *Global sales and contract law*, Oxford University Press, 2012, 336.

²²⁸ SÁNDOR – VÉKÁS (2005) i.m. 202.; Oberster Gerichtshof, Austria, 21 March 2000., „The Supreme Court further stated that pursuant to article 39 (1) CISG the goods are presumed to be accepted if the buyer does not give notice of a lack of conformity within a reasonable period of time, specifying the nature of the lack of conformity; this rule does not only apply in cases where the goods are deficient but also where the seller delivers goods other than those ordered by the buyer.” (http://www.cisg-online.org/files/cases/6586/abstractsFile/641_94634424.pdf) (2020.11.24.).

²²⁹ „In civil law countries aliuds are sometimes treated as non-deliveries rather than non-conforming deliveries. The concept of aliud is virtually unknown in common law countries. Delivered goods not corresponding to goods contracted for in a particularly blatant manner, are commonly referred to as aliuds (a bike is delivered instead of a car). The line between non-conforming goods and aliuds can be a thin one, depending greatly on the specific contract, the specific industry and the specific parties involved” Lásd: Markus MÜLLER-CHEN - Lara M. PAIR: *Avoidance for non-conformity of goods under art. 49(1) (A) CISG*, In.: Stefan KROLL, Loukas A. MISTELIS, Viscasillas P. PERALES, Vikki M. ROGERS: *International Arbitration and International Commercial Law: Synergy Convergence and Evolution - Liber Amicorum Eric Bergsten*, Kluwer Law International, Great Britain, 2011, 658.; Lásd még: EÖRSI Gyula: *A skandináv jogról és jogtudományról*, Budapest, MTA Állam- és Jogtudományi Intézet, 1974; MÁTYÁS Imre: *A skandináv jogi gondolkodás sajátosságai*, in: *Sectio Juridica et Politica*, Miskolc, Tomus XXVII/1., 63-157.; SZABÓ Sarolta: *A Bécsi Vételi Egyezmény, mint nemzetközi lingua franca – az egységes értelmezés és alkalmazás újabb irányai és eredményei*, Doktori értekezés, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog-és Államtudományi Kar, Jog-és Államtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2009, 14.

tovább, hogy ténylegesen lehetősége volna annak megvizsgálására és a szerződéskötés időpontjában az eladó tudott vagy tudnia kellett az átirányítás, illetve tovább küldés lehetőségéről, a vizsgálat mindaddig elhalasztható, míg az áru új rendeltetési helyére megérkezik. A vevő elveszti azt a jogát, hogy az áru szerződésszerűségének hiányára hivatkozzék, ha erről az eladót a szerződésszerűség hiányának megjelölésével, ésszerű időn belül nem értesíti, azt követően, hogy a szerződésszerűség hiányát felfedezte, vagy azt fel kellett volna fedeznie. A vevő minden esetben elveszti az áru szerződésszerűségének hiányára való hivatkozás jogát, ha legkésőbb az áru átadásától számított két éven belül a szerződésszerűség hiányát az eladóval nem közölte.²³⁰ Meglátásom szerint az Egyezmény ilyen típusú felelősségtelepítése az eladó és vevő részére elősegíti a minél előbbi szerződésszerű állapot elérését, továbbá a feleket ezáltal ösztönzi a más dolog teljesítésének, illetve elfogadásának elkerülésére.

3. A szerződésszerű teljesítés kritériumai az Egyezményben és a Ptk.-ban

a) A szerződésszerű szolgáltatás esetei

Szerződésszerű teljesítés alatt a szerződő felek egybehangzó joghatás kiváltására alkalmas akaratkijelentésében foglaltak teljes mértékű megvalósulását értjük. A szerződésben foglalt szolgáltatás megvalósulása, vagy áru továbbítása a felek által közösen meghatározott feltételek alapján kell, hogy történjen és figyelemmel kell lennie a Ptk., illetve az Egyezmény szabályaira. Három fő alappillére van a szerződésszerű teljesítésnek a kifejtett jogforrások alapján, amelyek beteljesülése elengedhetetlen feltétele a felek közötti szolgáltatás vagy áruk kielégítő teljesítésének: a szerződésszerű áru szolgáltatás, a tulajdonjog átruházás és az okmányok átadása.²³¹ A felek egyik legfontosabb feladata, hogy akár nemzetközi adásvétel során, akár a Ptk. hatálya alá eső szerződés esetében az abban foglaltak teljesítésekor bizonyos követelményeket megtartsanak. Mind az Egyezmény, mind a Ptk. meghatározza a szerződésbe kötelező elemként belefoglalt felek által teljesítendő kötelezettségeket, amelyek az áru vagy dolog átadását (szolgáltatás nyújtása), tulajdonjog átruházását és szükség szerint az árura

²³⁰ Egyezmény 35. cikk (1) bekezdése, valamint 38. és 39. cikkei.

²³¹ A szerződésszerű teljesítés alap gondolatát már a preklasszikus kor végén Cicero akként írta le, hogy „az igazságosság alapja pedig a *fides*, vagyis a szavaink és megállapodásaink szilárdsága és valódisága”. Ez a *fides* az, amely nemcsak a Ptk. megalkotása során vezette a jogalkotó kezét a szerződésszerű teljesítés újra kodifikálása során, hanem hatással volt és van az Egyezmény, mint a nemzetközi kereskedelem egyik legtöbbet alkalmazott jogforrásra is. FÖLDI - HAMZA (2008) i.m. 472.; Indokolás (2012) i.m. 551-552.; CISG: Table of Contracting States, elérhető: <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/countries/cntries.html>. (2020. 04. 07.).

vonatkozó okmányok, illetve dokumentáció átadását jelentik.²³² E főkötelezettségeken túl mindkét jogforrásban megtalálhatjuk a felek szerződési szabadság elvéből fakadó azon jogát, hogy a közöttük létrejött szerződés tartalmát kölcsönösen alakítják ki és attól csak közös akarattal térhetnek el.²³³ A felsorolt kötelezettségek együttes megtartása eredményezi a szolgáltatás (áru) szerződésszerű teljesítését és megalapozhatja a felek továbbra is szoros kereskedelmi kapcsolatát.²³⁴

i. Szerződésszerű áru szolgáltatása

Az Egyezmény szerint az eladó kötelezettsége az áru szolgáltatása, a vevő kötelezettsége az áru átvétele és vételárának megfizetése.²³⁵ A szerződésszerű áru követelménye az Egyezmény értelmében elengedhetetlen feltétele a szerződésben meghatározott követelmények maximális teljesülésének. Az áru átadása, szolgáltatása az eladó elsődleges kötelezettsége. Az áru szerződésszerűségét *expressis verbis* határozza meg az Egyezmény 35. cikk (2) bekezdése.²³⁶ Ebből következően a feleknek a szerződésben kifejtett, általuk közösen meghatározott feltételeknek eleget kell tenniük. A kereskedelmi szokások alkalmazásánál

²³² Ptk. 6:123. § - 6:124.§; 6:215.§; Egyezmény 30-35. cikk, 53-60. cikkek.

BH 2014.4.170.: A vevő az általa rendelt áruval szembeni minőségi kifogását az eladóval létrejött szerződés szerinti személlyel köteles közölni. Vita esetén a vevőt terheli annak bizonyítása, hogy ki ez a személy [Egyezmény 38., 39. és 74. cikkei]; VÍG Zoltán: *A Bécsi Vételi Egyezmény Tanácsadó Testületének a vevő megvizsgálási és értesítési kötelezettségének határidejével, az általános szerződési feltételekkel, valamint a kamattal kapcsolatos véleményei és a nemzeti bíróságok gyakorlata*, Pro Futuro, 2018/4, 67-71.; MÁDL Ferenc -VÉKÁS Lajos: *Nemzetközi magánjog és nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga*; ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014, 195-197. (https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_527_nemzetkozi_maganjog/ch21.html) (2020.11.27).

²³³ Egyezmény 8. és 9. cikkei; Ptk. 6:58.§, 6:59.§, 6:62.§ és 6:63.§; JUHÁSZ Zoltán: *A szerződési szabadság és határai alkotmányjogi és magánjogi nézőpontból, valamint a clausula rebus sic stantibus elve*, Közjogi Szemle, 2015/1.,38.; SZALMA József: *A polgári és a kereskedelmi jog kapcsolata az új Ptk. fényében*. Jogtudományi Közlöny, 2014/10. sz.,461.; BLUTMAN László – GÖRÖG Márta: *Alapvető alanyi jogi pozíciók a Polgári Törvény könyvben*, Jogtudományi Közlöny, 2013/6. sz., 278.

²³⁴ Természetesen ezen követelmények nem teljesítését mindkét jogforrás a szerződésszegő magatartások közé sorolja és alapvető szerződésszegés esetén, egyfajta ultima ratio megoldásként az elállás jogintézményét kínálja fel a sérelmet szenvedett félnek. KOVÁCS László: *Változások a szerződésszegés szabályozásában I.*, Céghírnök, 2015/10. sz., 3–5.; GLAVANITS Judit – RÁ CZ Diána: *Szerződésszegő magatartások a Bécsi Vételi Egyezményben és az Új Ptk.-ban.*, Külgazdaság Jogi Melléklet, LVIII. évf., 2014/5–6. sz., 39–59.; VEREBICS (2014) i.m. 31–38.

²³⁵ Egyezmény 30. és 53. cikkei.

²³⁶ Egyezmény 35. cikk (2) bekezdése: A felek ellenkező megállapodása hiányában az áru nem szerződésszerű, kivéve, ha

- a) alkalmas azokra a célokra, amelyekre más, azonos fajtájú árukat rendszerint használnak,
- b) alkalmas bármely olyan meghatározott célra, amelyet a szerződés megkötésének időpontjában kifejezetten vagy hallgatólagosan az eladó tudomására hoztak, kivéve, ha a körülmények arra utalnak, hogy a vevő nem bízott, vagy észszerűtlen lett volna, hogy bizzon az eladó szakismeretében és megítélésében.
- c) rendelkezik azokkal a tulajdonságokkal, amelyekkel az eladó által a vevőnek bemutatott minta vagy modell rendelkezik,
- d) az azonos fajtájú áruknál szokásos, vagy ennek hiányában az áru megőrzésére és megóvására alkalmas módon tárolták, illetve csomagolták.

szintén a felek közös döntésén alapul a szerződéskötés és a szerződésszerűség megtartása.²³⁷ Az egyik legismertebb ügy a szerződészerű áru szolgáltatása kapcsán az új-zélandi kagylók esete,²³⁸ amelyben a svájci illetőségű eladó Új-Zélandról kagylókat szállított Németországba a német vevő részére. Habár a vevő országába szállított kagylók az ott előírt egészségügyi határértéket meghaladó kadmiumszintet tartalmaztak, nem lehetett azt bizonyítani, hogy a kagylók egyebekben nem felelnének meg a szerződésnek és az Egyezmény arra kikötött szabályának [35. cikk (2) bekezdés a) pont]. A felek vitás kérdéseiket bírósági útra terelték, ahol a bíróság úgy ítélte meg, hogy a svájci eladó nem sértette meg a szerződést. Maga a kadmiumkoncentráció a bíróság szerint megfelelő volt, mivel a kagylókat azóta is fogyasztották. Ezen kívül a bíróság megállapította, hogy az Egyezmény 35. cikk (2) bekezdés a) és b) pontjai nem kötelezik az eladót olyan áruk szállítására, amelyek megfelelnek a behozatali államban hatályos törvényeknek vagy egyéb jogszabályoknak, hacsak nem ugyanazok a rendelkezések léteznek a kiviteli államban is, vagy a vevő tájékoztatta az eladót az ilyen tartalmú rendelkezésekről, figyelembe véve az eladó ilyen típus szakértői ismereteit.²³⁹

A fenti jogesethez hasonló számos, a szerződészerűség kérdésköréhez szorosan kapcsolódó, a szerződésben foglalt áruk mennyiségét és minőségét érintő vitás kérdésekben kellett döntenie a bíróságoknak²⁴⁰ így többek között egy egyesült államokbeli eladó, mint alperes és egy kanadai vevő, mint felperes között LED világítástechnikai áruk adásvétele során felmerült szavatossági kérdések miatt kialakult vitában is. A kanadai vevő LED világítástechnikai eszközöket vásárolt az amerikai eladótól, azzal a kikötéssel, hogy tekintve a kanadai időjárását, speciális LED világításokra és ahhoz tartozó burkolatra lesz szüksége. A

²³⁷ RÉCZEI László: *Az 1964. évi hágai és az 1980. évi bécsi konferenciák által kidolgozott vételi egyezmények alkalmazása és működése. Összehasonlító jogi tanulmány. A külkereskedelmi szakjogász képzés segédanyaga* (kézirat). ELTE, Budapest, 1984, 29–31.

²³⁸ CLOUT case No. 123. (Germany, 8 March 1995, Bundesgerichtshof – New Zealand mussels case) <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950308g3.html> (2020. 04. 07.).

²³⁹ Lásd az elemzett jogesetnél uo. II. 1. bbb) alpont. A jogeset bővebb értelmezéséhez lásd még: Harry M. FLECHTNER: *Conformity of Goods, Third Party Claims, and Buyer's Notice of Breach under the United Nations Sales Convention ("CISG"), with Comments on the "Mussels Case," the "Stolen Automobile Case," and the "Ugandan Used Shoes Case"*. University of Pittsburgh School of Law Working Paper Series, 2007/64. 3-9. (<http://law.bepress.com/pittlwps/art64/>) (2020. 02. 08.).

²⁴⁰ Netherlands 2 May 2017 Gerechtshof [Appellate Court] (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/netherlands-may-2-2017-gerechtshof-appellate-court>) (2020.11.27.); France 26 January 2016 Cour d'appel [Court of Appeals] (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/france-january-26-2016-cour-dappel-court-appeals>) (2020.11.27.); Switzerland 17 September 2014 Handelsgericht [Commercial Court] (Wire Rod Case) (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/switzerland-september-17-2014-handelsgericht-commercial-court-wire-rod-case>) (2020.11.27.); France 12 September 2013 Cour d'appel [Court of Appeals] (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/france-september-12-2013-cour-dappel-court-appeals>) (2020.11.27.); Republic Of Korea 27 September 2012 High Court (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/republic-korea-september-27-2012-high-court>) (2020.11.27.); Australia 30 January 2012 Supreme Court (Fryer Holdings v. Liaoning MEC Group) (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/australia-january-30-2012-supreme-court-fryer-holdings-v-liaoning-mec-group>) (2020.11.27.).

szállított áruk hibája miatt többször került sor kijavításra, mindannyiszor eredménytelenül. Végül szakértő bevonásával megállapításra került, hogy a LED világítástechnika és burkolata olyan hibáktól szenvedett, amelyek alkalmatlanná tették azokat a kanadai időjárási körülmények közötti üzemeltetésnek. A vita során az alperes érvelése az volt, hogy szerződésben foglaltaknak maradéktalanul eleget tett és a felmerülő hibákat a vevő kérésére azonnal kijavította. A felperes alapvető szerződésszegére hivatkozva kívánt elállni a szerződéstől, továbbá a vételár és kárának megtérítését követelte. A bíróság a perbe bevont szakértőkre hivatkozva megállapította, hogy számos olyan tervezési hiba volt, amely a szerződésben meghatározott áruk meghibásodásához vagy csökkent működési idejéhez vezetett, vagy hozzájárult. Következésképpen az Egyezmény³⁵.cikk (2) bekezdésében foglalt minőségi követelményeknek ezek az áruk nem feleltek meg, így a felperes jogosan hivatkozott az Egyezmény²⁵. cikkében foglalt alapvető szerződésszegésre és jogosan állt el a szerződéstől.

241

A Ptk. tömörebb fogalmazásban mondja ki, hogy *a szolgáltatást a kötelem tartalmának megfelelően kell teljesíteni.*²⁴² Kisfaludi András szerint a „szerződést a felek mindig valamilyen szükséglet kielégítése céljából kötik”, mely akkor nyeri el funkcióját, ha „a jogosult szüksége valóban kielégítést nyer”.²⁴³ A szolgáltatás minősége alatt szabályozza a szerződés szerű árut és annak teljesítési kötelezettségét, ebből következően *a szolgáltatásnak a teljesítés időpontjában alkalmasnak kell lennie a rendeltetése szerinti célra, így*

a) alkalmasnak kell lennie a jogosult által meghatározott célra, ha azt a jogosult a szerződéskötés előtt a kötelezett tudomására hozta;

b) alkalmasnak kell lennie azokra a célokra, amelyekre más, azonos rendeltetésű szolgáltatásokat rendszerint használnak;

c) rendelkeznie kell azzal a minőséggel, és nyújtania kell azt a teljesítményt, amely azonos rendeltetésű szolgáltatásoknál szokásos, és amelyet a jogosult elvárhat, figyelembe véve a kötelezettnek vagy - ha nem a kötelezett állítja elő a szolgáltatás tárgyát - a szolgáltatás előállítójának és ezek képviselőjének a szolgáltatás konkrét tulajdonságaira vonatkozó nyilvános kijelentését;

²⁴¹ Canada 6 April 2018 Supreme Court of British Columbia (Pattison Outdoor Advertising Limited Partnership v. Zon LED LCC) (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=9138>) (2020.11.27.).

²⁴² Ptk. 6:34.§.

²⁴³ Bíró et al. (2013) i.m. 206–207.

d) rendelkeznie kell a kötelezett által adott leírásban szereplő vagy az általa a jogosultnak mintaként bemutatott szolgáltatásra jellemző tulajdonságokkal; és

e) meg kell felelnie a jogszabályban meghatározott minőségi követelményeknek.

E részletes szabályozás folytán a feleknek nem kell külön megállapodniuk a minőségi követelményekben, hiszen azt a Ptk. a fentiek szerint már rendezi.²⁴⁴ Kiinduló pontja tehát a szerződés tárgya tekintetében, hogy a szolgáltatásnak a teljesítés idején alkalmasnak kell lennie a rendeltetés szerinti célra. A Kúria 1/2012. (VI. 21.) PK véleményének²⁴⁵ 1. pontja szerint hibásan teljesít a kötelezett, amennyiben a szolgáltatás nem felel meg a Ptk.-ban meghatározott teljesítés általános szabályainak, továbbá hibás a szolgáltatás abban az esetben is, amennyiben a szerződésben pontosan meghatározott követelményeknek és előírásoknak nem felel meg maradéktalanul. A megfelelés ellenőrzésének kötelezettsége ugyanakkor nem terheli a jogosultat. Természetesen, ha a jogosult a szolgáltatás hibáját ismerte a szerződés megkötésekor vagy azt a szerződés természete (pl. használt dolgok, árucsokkentett dolgok stb.), illetve a szerződés megkötésének körülményei miatt már ismerte, nem hivatkozhat a kötelezett hibás teljesítésére. Példaként szolgálhat ennek illusztrálására az az eset, amelyben a Legfelsőbb Bíróság ítéletével kimondta, hogy „a kötelezett mentesül a hibás teljesítés valamennyi következménye alól, ha bizonyítja, hogy a jogosult a hibát a szerződéskötés időpontjában ismerte, vagy azt ismernie kellett, ez utóbbi alatt értve azt, hogy a jogosultnak kellő gondossággal eljárva számítania kellett a szolgáltatott dolog teljesítéskori hibájára.”²⁴⁶

Az Egyezmény és a Ptk. szabályai alapján is a szerződés szabályszerű teljesítésével a jogosult szükségletei teljeskörűen kielégítést nyernek és kötelelem megszűnik. Az eladónak helytállási kötelezettsége van az áru hibátlan szolgáltatásáért: fajtájáért, mennyiségéért, minőségéért, valamint a megfelelő csomagolásért. Ebből következően a hibás teljesítés valamennyi fajtáját átfogja az Egyezmény 35. cikke.²⁴⁷ Az említett tulajdonságokat a szerződésben a felek szintén közösen határozzák meg, tehát a szerződésszegés vizsgálatakor ez az objektív mérce az, amittől a nem szerződésszerű teljesítés vagy a nem teljesítés függ.²⁴⁸

Közös pont a minőségi meghatározás során mindkét jogforrásban a minta vagy modell bemutatása szerinti szerződéskötés. A mintában vagy modellben történő megegyezés „a

²⁴⁴ Ptk. 6:123. § (1) bekezdése.

²⁴⁵ A hatályos Ptk. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekintendő ezen PKv. 1-11. és 15. pontjai a meghaladottá vált határozatokról szóló 1/2014. Polgári jogegységi határozat 1. pontja szerint.

²⁴⁶ Legf. Bír. Pfv. VII. 22.175/2010.; BH 2012.2.36.

²⁴⁷ UNCITRAL (2012) i.m. Digest of Article 35 case law.

²⁴⁸ SÁNDOR -VÉKÁS (2005) i.m. 202.

tulajdonságok megkövetelésének jogi alapja”.²⁴⁹ A Ptk. szintén ismeri a minta szerinti vételt: *ha a felek a szerződés tárgyát képező dolog valamely tulajdonságát mintára hivatkozással határozzák meg, az eladó köteles a minta hivatkozott tulajdonságának megfelelő dolgot szolgáltatni.*²⁵⁰ Az eladó a mintának mindenben megfelelő dolgot köteles a vevő részére adni, és ehhez képest alakul az eladó felelőssége. Vita esetén a vevőt terheli annak bizonyítása, hogy a hiányosság vagy a hiba a mintában is megvolt-e, ha a mintát a vevő nem kapta kézhez. A teljesítési kötelezettség a dolog teljesítésének helyéből, idejéből és a kötelezettség tartalmából tevődik össze. Ezeket a felek szintén a szerződésben határozhatják meg (ennek hiányát az Egyezmény és a Ptk. is *per definitionem* kimondja), ennek ellenére előfordulhatnak olyan esetek, amikor az egyik fél nem a meghatározott időben, hanem előbb teljesít, vagy nem a szerződésben meghatározott dolgot nyújtja.²⁵¹ Az Egyezmény nem tesz fő- és mellékkötelezettségek között különbséget sem a vevő, sem az eladó oldalán, azok megszegését egyformán szankcionálja. *Ha az eladó nem tesz eleget a szerződésszerű áruval történő szolgáltatási kötelezettségének, akkor felel az áru minden olyan fogyatékoságáért, ami a kárveszélynek a vevőre való átszállása idején megvolt, még akkor is, ha fogyatékoság csak később válik ismertté.*²⁵² Véleményem szerint itt tisztán láthatjuk az Egyezmény vonatkozásában, hogy miként oszlik meg a vevő és az eladó között a kockázat, választóvonalként határozva meg ezzel a kárveszély vevőre történő átszállásának az időpontját. Az időpontot a felek szerződése dönti el főszabály szerint. Vannak esetek, amikor ezt a szerződésben nem kötik ki, ekkor az Egyezmény 67–69. cikkei határozzák meg a kárveszélyátszállás időpontját.²⁵³ Ezt a logikát követi a Ptk. is, amikor kimondja, hogy *a teljesítéssel a kárveszély, ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a másik félre száll át.*²⁵⁴

²⁴⁹ Uo. 208.

²⁵⁰ Ptk. 6:230. § (1) bekezdés.

²⁵¹ TAKÁTS Péter: *Teljesítés a nemzetközi adásvétel körében – A CISG és az ÁSZF.*, Jogtudományi Közlöny, 1989/2. sz., 73–77.

²⁵² Egyezmény 36. cikk (1) bekezdés.

²⁵³ Ezen helyzetekre szolgálhat példaként egy német vevő, mint felperes és olasz eladó, mint alperes közötti szerződésben meghatározott pizzadobozokban keletkezett károk megtérítésével és a felelősség átszállásával kapcsolatos jogvita. A bíróság ennek során kimondta, hogy az Egyezmény szabálya szerint a kár kockázata a vevőre (alperesre) átruházódott abban a pillanatban, amikor az árut átadták a fuvarozónak. Ezért az eladó nem tehető felelőssé a fuvarozó által okozott későbbi károkért. *Pizza boxes case* -Amtsgericht Duisburg (Local Court Duisburg) 13 April 2000 (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=6602>) (2020.11.28.); további hasonló jogeset: *In re World Imports, Ltd.* - U.S. Court of Appeals (3rd Circuit), 10 July 2017 (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=8727>) (2020.11.28.).

²⁵⁴ Ptk. 6:122. §; Tókey szerint a „kárveszélyt az adott vagyontárgy mindenkorai jogosultja viseli. Ha megváltozik a jogosult személye, mert átruházzák az adott jogosultságot, akkor értelemszerűen az új jogosult fogja viselni a kárveszélyt. A kárveszély átszállásának az időpontja logikusan a jogosult személy megváltozásának az időpontja, ami nem más, mint a szerződés teljesítése.” Lásd: TÓKEY Balázs: *A kárveszély és a szerződési jog - különös tekintettel az egyes szerződéstípusokra vonatkozó kárveszély-átszállási szabályokra* Magyar Jog, 2018/5., 259; SÁNDOR – VÉKÁS (2005) i.m. 213.; BERGENDI-RÁCZ Diána: *A*

Az Egyezmény a határidő előtti szállítás esetén meghatározza, hogy az eladó a határidő elteltéig jogosult a hiányzó részt szolgáltatni vagy bármely mennyiségi hiányt pótolni, illetve a szerződésnek meg nem felelő árut kicserélni, feltéve, hogy e jogosultság gyakorlása nem okoz a vevőnek észszerűtlen kényelmetlenséget, illetve költséget.²⁵⁵ Így nem azt mondja ki az Egyezmény, hogy a vevő beleegyezése nélkül nincsen mód a határidő előtti szállításra, hanem hogy bármilyen hiányosságot az eladó a tényleges szállítási határidőig pótolni köteles. Itt is érvényesül az a szabály, hogy az áru elfogadásával a vevő részéről beállnak mindazok a kötelezettségek, mintha az árut a teljesítési időben vette volna át.²⁵⁶ A határidő előtt szolgáltatott áru fogyatékoságainak kijavítását szolgáló eszközök határtalan felhasználásával élhet az eladó, természetesen a vevő méltányos érdekeinek szem előtt tartásával, ha a fogyatékoság orvoslása nem okoz a vevőnek észszerűtlen kényelmetlenséget vagy költséget.²⁵⁷

A Ptk. kissé eltérően fogalmaz: *a jogosult a teljesítési idő előtt felajánlott teljesítést köteles elfogadni, ha az lényeges jogi érdekét nem sérti és a kötelezett az ezzel járó többletköltséget viseli.*²⁵⁸ A dologszolgáltatások körében gyakran előforduló raktározással, őrzéssel, romlékonysággal összefüggő többletköltségeket a jogszabályból adódóan a kötelezettnek kell viselnie. Az idő előtti teljesítés elfogadása nem érinti a másik fél (vevő/jogosult szolgáltatása) teljesítésének esedékességét. Ez leginkább a vételár kifizetésének kérdésére terjed ki, mivel itt az Egyezménytől eltérően a vevő/jogosult nem köteles az eladó/kötelezett korábbi teljesítéséhez mérten a vételárat a szerződésben meghatározott teljesítési időpont előtt kifizetni. Közös a két jogforrásban, hogy az idő előtt teljesített dologban bekövetkezett károkért a kötelezett felel.²⁵⁹ Az Egyezmény szerint az eladó az árut szolgáltatni köteles, ha a szerződés határnapot állapít meg, vagy ha a szerződés alapján a határnap megállapítható, akkor ezen a napon kell teljesítenie. Ha a szerződés határidőt állapít meg, vagy a szerződés alapján a határidő megállapítható, a határidőn belül bármely időpontban teljesíthető a szerződés, eltekintve attól, ha a körülményekből az következik, hogy az időpontot a vevő választhatja meg. Általános szabályként a szerződés megkötését követő ésszerű időn belül lehet teljesíteni.²⁶⁰

---

szerepesszerű teljesítés követelményei a Ptk. és a Bécsi Vételi Egyezmény rendszerében, Külgazdaság- Jogi melléklet, 2018/3-4. szám. 28-31.

²⁵⁵ Egyezmény 37. cikke.

²⁵⁶ UNCITRAL (2016) i.m. 155.

²⁵⁷ SÁNDOR – VÉKÁS (2005) i. m. 213.

²⁵⁸ Ptk. 6:36.§.

²⁵⁹ BÍRÓ et al. (2013) i.m. 76.

²⁶⁰ Egyezmény 33. cikke.

Az áru hibátlan szolgáltatásával kapcsolatos kötelezettséget az Egyezmény úgy határozza meg, hogy az *eladó köteles az árut a szerződésben meghatározott mennyiségben, minőségben és leírás szerint, valamint a szerződés előírásainak megfelelően tárolt, illetve csomagolt módon szolgáltatni.*²⁶¹ Ez kulcsfontosságú rész az eladó kötelezettségeinek körében, mivel a hibás teljesítés valamennyi lehetséges fajtáját felöleli. Az áru tulajdonságait elsődlegesen a szerződés határozza meg, ebből következően a szerződésszegés vizsgálata objektív mércétől függ. Ez a diszpozitív szabály az Egyezményben az, amely biztosítja, hogy a felek a szerződésben bármilyen követelményben megállapodjanak.²⁶²

A vevő (jogosult) kötelezettségével, azaz a szerződésszerű áru szolgáltatási követelményével szemben az áru ellenértékének kifizetése és átvétele áll.²⁶³ Ezek az Egyezmény és a Ptk. szerint is a legfontosabb kötelezettségek a vevő (jogosult) oldalán. Hasonlóan az eladó kötelezettségeihez, a vevő kötelezettségei is diszpozitívak és a felek szerződés szerinti megállapodásától, valamint a közöttük érvényesülő szokásoktól függenek, amelyek az Egyezmény szabályait megelőzik. A vételár a szerződésben meghatározott összegnek megfelelően kell kifizetni, melynek pénzben kell történnie, egy összegben.²⁶⁴ A felek megállapodása alapján a vételárat csekkel vagy váltóval is ki lehet egyenlíteni, amelyet a vevő kifejezett megállapodás esetében köteles elfogadni. Mivel az Egyezmény hatálya alá nem tartoznak a csereszerződések, így természetbeni ellenszolgáltatással a vevő nem tehet eleget kötelezettségeinek.²⁶⁵ Ha a vevő nem meghatározott helyen köteles fizetni az eladónak, a vételár megfizetésének a helye az eladó üzleti tevékenységének a helye, vagy ha a fizetést az áru vagy az okmányok átadása ellenében kell teljesíteni, az a hely, ahol az átadás megtörténik.²⁶⁶

A Ptk. eltérő rendelkezésének hiányába, *a szolgáltatás teljesítésének helye a kötelezettnek a kötelelem keletkezésének időpontja szerinti telephelye, ennek hiányában székhelye, természetes*

²⁶¹ Egyezmény 35. cikk (1) bekezdés.

²⁶² Netherlands 2 May 2017 Gerechtshof [Appellate Court] case (2017) i.m.

²⁶³ Egyezmény 53. cikk.; Ptk. 6:6.§ (1)-(2), 6:58.§, 6:61.§ és 6:215.§ (1) bekezdése; Russian Federation 15 June 2016 Arbitration Court (L'Inglesina Baby S.p.A v. Golden Baby LLC.) (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/russian-federation-june-15-2016-arbitration-court-inglesina-baby-spa-v-golden-baby-llc>) (2020.11.28.)

²⁶⁴ UNCITRAL (2016) i.m. 246.

²⁶⁵ BÁNRÉVY Gábor: *A nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga*, Szent István Társulat, Budapest, 2013, 121.

²⁶⁶ Egyezmény 57. cikk., „Article 57 designates the place for payment when the parties fail to do so in the contract. This is a default provision, and this article only applies if the contract neither explicitly nor implicitly designates a place for delivery. If the contract does not designate a place of payment, normally payment would be at the seller's place of business as determined under Article 10. However, if payment is to be made against the handing over of the goods or the documents, payment is to be made at the place where the goods or documents are to be received.” Lásd: Henry Deeb GABRIEL: *The Buyer's Performance under the CISG: Articles 53-60 Trends in the Decisions*, Journal of The Law and Commerce, Vol. 25, 2005/6, 277.

személy esetén lakóhelye, ennek hiányában pedig szokásos tartózkodási helye. Ha a kötelezettnek több telephelye van, a teljesítés helyének azt a telephelyet kell tekinteni, amely a kötelelemmel a legszorosabb kapcsolatban áll. Ha a kötelelem keletkezését követően a teljesítési hely megváltozik és erről a kötelezett a jogosultat értesíti, a teljesítés helye az új telephely vagy székhely, természetes személy esetén az új lakóhely vagy szokásos tartózkodási hely. A teljesítés helyének megváltozásából eredő többletköltséget a kötelezett előlegezi és viseli.²⁶⁷

Az Egyezmény szemszögéből a vevői kötelezettség akként alakul, hogy *ha a vevő nem más, meghatározott időpontban köteles fizetni, úgy a fizetést akkor kell teljesítenie, amikor az eladó a szerződésnek és az Egyezménynek megfelelően a vevő rendelkezésére bocsátja az árut vagy a rendelkezési jogot megtestesítő okmányokat. Az eladó a fizetést az áru, illetve az okmányok átadásának feltételévé teheti. Ha a szerződés az áru elfuvarozására is kiterjed, az eladó útnak indíthatja az árut azzal a feltétellel, hogy az áru vagy áru feletti rendelkezési jogot megtestesítő okmányok csak a vételár megfizetése esetén szolgáltatathatók ki a vevőnek. A vevő nem köteles a vételárat megfizetni, mielőtt lehetősége lenne az árut megvizsgálni, kivéve, ha a felek által megállapított szolgáltatási vagy fizetési feltételek a vevő ilyen lehetőségével összeegyeztethetetlenek.²⁶⁸ Az Egyezmény Tanácsadó Testülete 11. számú véleményében az Egyezmény 58. cikkének vonatkozásában kifejti, hogy amennyiben a felek nem állapodtak meg a vételár megfizetését megelőzően bemutatandó dokumentumokkal kapcsolatban, az Egyezmény ezen cikkét kell alkalmazni szerződésükben. A vevő köteles a vételárat megfizetni, ha az eladó a vevő rendelkezésére bocsátotta mind az árut, valamint az ahhoz tartozó dokumentumokat a szerződésnek és az Egyezmény szabályainak megfelelően. Az Egyezmény 58. cikkében szereplő „rendelkezési jogot megtestesítő okmány” kifejezést úgy kell értelmezni, hogy bármely olyan dokumentumra (elektronikus vagy papír alapú) vonatkozik, amelyek az okmánnyal rendelkező felet olyan jogi helyzetbe hozza, amely egyenértékű az áru birtoklásának jogi helyzetével.²⁶⁹ Ezzel kapcsolatban fontos rávilágítani arra, hogy ezeken a dokumentumokon nemcsak a klasszikus „áru papírokat” kell érteni, hanem minden olyan, a fuvarozással kapcsolatban keletkező okmányt, amely igazolja a fuvarozási és áruátvételi szerződés megkötését és amely alapján joggal lehet követelni a vevőnek (jogosultnak) az áru kiadását.²⁷⁰*

²⁶⁷ Ptk. 6:37.§.

²⁶⁸ Egyezmény 58.cikk.

²⁶⁹ CISG Advisory Council Opinion No. 11 – Issues raised by documents under the CISG focusing on the buyer’s payment duty. Elérhető: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op11.html>. (2020. 04. 07.).

²⁷⁰ SÁNDOR – VÉKÁS (2005) i.m. 349.

A Ptk. az Egyezményhez hasonlóképpen határozza meg a teljesítés idejét. *A teljesítés ideje meghatározható határnap vagy határidő tűzésével. Határnap tűzése esetén a szolgáltatást ezen a napon kell teljesíteni. Határidő megjelölése esetén a szolgáltatás a meghatározott időtartamon belül bármikor teljesíthető, kivéve, ha az eset körülményeiből az következik, hogy a jogosult választhatja meg a teljesítés időpontját. Ha a szolgáltatás rendeltetéséből a teljesítési idő megállapítható, a szolgáltatást ebben az időpontban kell teljesíteni.*²⁷¹ *A vevőnek az átvétellel kapcsolatos kötelezettsége abban áll, hogy mindent, ami tőle észszerűen elvárható, megtesz annak érdekében, hogy az eladó teljesíteni tudjon, valamint abban, hogy az árut átveszi.*²⁷²

A többlétszolgáltatást a Ptk. az Egyezménnyel azonos módon szabályozza: ennek előfordulása esetén a kötelezett a szerződésben előírnál nagyobb mennyiség szolgáltatását ajánlja fel, a többlétszolgáltatást a jogosult visszautasíthatja.²⁷³ Dolgozszolgáltatások esetén is érvényesül az az elv, hogy ha a kötelezett nem annyit teljesít, amennyit a szerződésben vállalt, szerződésszegést követ el. A nem megfelelő teljesítés körébe beletartozik nemcsak a kisebb, hanem a nagyobb mennyiség teljesítése is. Dolgozszolgáltatások tekintetében ez legtöbbször fajta és mennyiség szerint meghatározott szolgáltatásoknál fordulhat elő. Ha a jogosult a többlétszolgáltatást elfogadja, a többleteljesítéssel arányosan növelt ellenszolgáltatást köteles teljesíteni a szerződésben kikötött ellenérték teljesítésére vonatkozó szabályoknak megfelelő időben és módon.²⁷⁴ A Ptk. megengedő abban a tekintetben, hogy a felek a szerződésükben is megállapodhatnak előre a többlétszolgáltatás átvételét illetően.²⁷⁵

Az Egyezmény a szerződésszegés jellemző esetei közé sorolja a többlétszolgáltatást, ugyanakkor mennyiségi szolgáltatások esetében +/- 5%-os határértékeket enged meg a kötelezett szolgáltatása esetében. Ilyen eltérést a mennyiségi szolgáltatásokkal kapcsolatban a Ptk. általánosságban nem, csak a saját termelésű mezőgazdasági áru szolgáltatására kötött adásvételi szerződéssel²⁷⁶ kapcsolatban ismer.²⁷⁷ Itt csak a meghatározott, saját termelésű mezőgazdasági áru szolgáltatására kötött adásvételi szerződésnél engedi meg a mennyiségi eltérést, ha a szolgáltatás jövőbeli szükségessége és a mezőgazdasági termelés változékonysága indokolja, csak ebben az esetben lehetséges, hogy az eladó a kikötött mennyiséghez képest

²⁷¹ Ptk. 6:35. § (1)-(2) bekezdések.

²⁷² Egyezmény 60. cikke.

²⁷³ Egyezmény 52. cikk (2) bekezdése. Vö. Ptk. 6:125.§.

²⁷⁴ Ptk. 6:125.§.

²⁷⁵ BÍRÓ et al. (2013) i.m. 210.

²⁷⁶ Ptk. 6:232. § (1) bekezdése.

²⁷⁷ SÁNDOR – VÉKÁS (2005) i.m. 322.

10%-kal kevesebbet (és az Egyezménytől eltérően többet nem) szolgáltatathat, így ezen a mértéken belül a kötelezett terhére nem állapítható meg szerződésszegés.²⁷⁸

ii. Tulajdonjog átruházása

Érdekes pontja a szabályozásnak a tulajdonjog átszállása. Az Egyezmény 30. cikkének megengedő voltából következik, hogy a felek megállapodása a vételár teljes kifizetéséhez kapcsolódóan teheti függővé a tulajdonjog átruházást. A Ptk. szabályai szerint ingó dolog tulajdonjogának átruházással való megszerzéséhez az átruházásra irányuló szerződés vagy más jogcím és erre tekintettel a dolog birtokának átruházása szükséges.²⁷⁹ Az Egyezmény szerint az eladó az árut harmadik személy mindennemű jogától vagy igényétől mentesen köteles szolgáltatni, kivéve, akkor ha a vevő beelegyezett, hogy az árut ilyen joggal vagy igénnyel terhelten kívánja átvenni.²⁸⁰

A Ptk.-ban „a szerződésszegés jogintézménye logikailag és funkcionálisan egyaránt szorosan kapcsolódik a törvénynek a szerződés szerű teljesítésére irányadó szabályaihoz”.²⁸¹ Az adásvételi szerződés megkötésekor a Ptk. egyértelműen meghatározza a felek feladatát: az eladó dolog tulajdonjogának átruházására, a vevő a vételár megfizetésére és a dolog átvételére köteles, megjelölve ezzel a szerződés minimális tartalmi kellékeit: a dolog meghatározását, a vételár megállapítását, valamint a felek egybehangzó akaratnyilatkozatát, mely a tulajdonjog átruházására irányul.²⁸² A Ptk. szerinti eladó köteles a szerződésnek megfelelően teljesíteni, hasonlóképpen az Egyezményben megfogalmazott szabályokhoz. Az együttműködési kötelezettségnek a szerződés megkötésekor is érvényesülnie kell. Ennek keretén belül teret kell adni a tájékoztatási kötelezettség megvalósulásának is, így annak ki kell terjednie a dolog lényeges tulajdonságaira, használatának feltételeire, valamint a dologra vonatkozó jogokra és kötelezettségekre egyaránt.²⁸³

A Ptk. a tulajdonjog átruházásának mozzanatát akként határozza meg, hogy ingó dolog tulajdonjogának átruházással történő megszerzéséhez szükséges az erre irányuló szerződés vagy más jogcím, továbbá az itt meghatározott dolog birtokának az átruházása is.²⁸⁴ A birtok

²⁷⁸ BARTAL Géza – DARÁZS Lénárd – HARMATHY Attila: *Polgári Jog. Kötelmi jog. – Harmadik, Negyedik, Ötödik és Hatodik Rész*, HVG-Orac, Budapest, 2013, 64.

²⁷⁹ Ptk. 5:38.§ (1) bekezdése.

²⁸⁰ Egyezmény 40. cikk első mondata.

²⁸¹ BÍRÓ et al. (2013) i.m. 221.

²⁸² Ptk. 6:215. §; BODZÁSI Balázs: *A szerződéskötés általános szabályai az új Ptk.-ban I.*, Céghírnök, 2014/5., 3–4.; WELLMANN (2014) i.m. 45-52.; BARTAL - DARÁZS - HARMATHY (2013) i.m. 37-40.

²⁸³ BARTAL - DARÁZS - HARMATHY (2013) i.m. 37–38.

²⁸⁴ Ptk. 5:38. § (1) bekezdése.

tényleges átruházását a Ptk. akként definiálja, hogy *a birtok átruházása a dolog feletti tényleges hatalomnak az erre irányuló megállapodás alapján való átengedésével valósul meg. A birtokátruházás a birtokos és a birtok megszerzőjének erre irányuló megállapodásával megvalósul, ha a birtokot megszerző fél a dolgot albirtokosként már birtokában tartja vagy az átruházó fél a dolgot albirtokosként továbbra is birtokában tartja. A birtokátruházás a birtokos dolog feletti tényleges hatalmának megszüntetésével megvalósul, ha ebben a birtokos és a birtok megszerzője megállapodnak. Ha a dolog harmadik személy birtokában van, a birtokátruházás a dolog kiadása iránti igénynek a birtokot szerző félre való átruházásával megvalósul, ha ebben a birtokos és a birtokot szerző fél megállapodnak.*²⁸⁵

Kizárólag a szerzés jogcíme és a szerzés módja, azaz az átruházás együttes meglétekor beszélhetünk tulajdonjog átruházásról. A tulajdonjog átszállása kizárólag a dolog átruházásával nem jön létre, ennek valamilyen jogcímen kell alapulnia.²⁸⁶ A jogcím Petrik megfogalmazásában egy jogi cél, amely érdekében végbemegy a tulajdonjog megszerzése. Ezzel ellentétben a szerzés módja egy olyan jogi tény, amelynek nyomán a tulajdonjog közvetlenül keletkezik.²⁸⁷ A tulajdonjog megszerzésének időpontja általában a dolog tényleges átadásakor történik. Időbeli sorrendiségét tekintve a dolog átadása az arról szóló szerződés létrejöttét követi. „Az új tulajdonost rendszerint a dolog megszerzésének időpontjától kezdődően illeti meg a birtoklás, a használat, hasznok szedésének a joga, továbbá a rendelkezési jog, illetőleg terhelik az e jogokkal járó kötelezettségek.”²⁸⁸ Az ingó dolgok esetében (eltekintve az ingatlanok tulajdonjogának átruházására vonatkozó szabályoktól jelen értekezés témájára figyelemmel) a szerzőmód a legtöbb esetben a dolog fizikai hatalomba való kerülésével, kézből kézbe adásával valósul meg, azonban az átruházás akként is végbe mehet, hogy az átruházó, mint bérlő (vagy haszonbérlő) tarja magánál a dolgot, amely akkor már más tulajdona. Vannak olyan esetek is, amikor a dolog már az új tulajdonos birtokában van, ilyenkor az átadás feleleges, mivel a tulajdonjogot a felek egyező akaratából már megszerezte a birtokos.²⁸⁹

Az Egyezményben az eladó az árut harmadik személynek minden jogától vagy igényétől mentesen köteles szolgáltatni.²⁹⁰ Erre példaként szolgálhat egy kanadai szoftvercég (eladó) és

²⁸⁵ Ptk. 5:3. §.

²⁸⁶ PETRIK Ferenc – POMEISL András: *Polgári Jog. Dologi Jog*, HVG-Orac, Budapest, 2013, 66.

²⁸⁷ KOVÁCS András György (szerk.) PETRIK Ferenc: *Ingatlan-nyilvántartás az új Ptk. alapján*, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2015, 100.

²⁸⁸ PETRIK - POMEISL (2013) i.m. 68.

²⁸⁹ PETRIK - POMEISL (2013) i.m. 68.; KISS Gábor – SÁNDOR István: *A szerződések érvénytelensége*, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2014, 82.,91., 235.,

²⁹⁰ Egyezmény 41. cikk első mondatrésze.

egy holland vevő (vevő) közötti online szoftverlicenc-megállapodás. A vevő letöltötte az eladó által biztosított szoftverprogramot, majd átadta azt egy másik cégnek. Emiatt az eladó azt állította, hogy a vevő megsértette a licencszerződés feltételeit. Miután a bíróság megállapította, hogy a szoftverlicenc-megállapodás adásvételi szerződésnek tekinthető, a rendelkezésére álló tények és a felek szerződése alapján megjegyezte, hogy a felek közötti megállapodás alapján a szoftver vevő általi használata időben nem korlátozott, továbbá annak kifizetése egyösszegben történt meg. A bíróság hangsúlyozta, hogy a megállapodás összhangban áll az adásvételi szerződés jellegével, amelyet az Egyezmény 41. és 42. cikke állapít meg, amelyek előírják, hogy az eladó az árut harmadik fél minden (ipari tulajdonnal vagy egyéb szellemi tulajdonnal is kapcsolatos) jogától vagy igényétől mentesen köteles szolgáltatni. A bíróság megállapította, hogy a megállapodásukban, annak neve ellenére, a felek adásvételi szerződés létrehozására törekedtek, így a szoftver vevő általi átadása nem sérti a felek megállapodását.²⁹¹

Az áru mindennemű jog és tehermentes átadása alól kivételt jelent, ha a vevő beleegyezik, hogy az adott árut ilyen joggal vagy igénnyel terhelten veszi át.²⁹² Természetesen nem ez az egy eset szolgálhat példaként az Egyezmény szerinti ilyen adásvételi szerződésekre a felek között. Egy németországi (felperes) eladó és egy orosz vevő (alperes) között lízingben lévő kombájnok adásvétele során felmerült jogvitában kellett döntenie a felek által kikötött választottbíróságnak. A választottbíróság a tényállással kapcsolatban kimondta, hogy a megállapodás megkötésekor az alperes tudta, hogy a kombájnokokat harmadik személyek birtokolják, tehát tudnia kellett, hogy az áruk nem mentesek harmadik felek követeléseitől, és ennek tudatában egyezett vele abba, hogy ilyen feltételekkel vásárolja meg az árut. Ebből következően (ahogy az előbbi jogesetnél is megállapította a bíróság) az eladó nem sértette meg az Egyezmény 41. cikkében foglaltakat.²⁹³

---

²⁹¹ Netherlands, 25 March 2015 Rechtbank [District Court] (Corporate Web Solutions Ltd. v. Vendorlink B.V), (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/netherlands-march-25-2015-rechtbank-district-court-corporate-web-solutions-ltd-v>) (2020.11.29.); további hasonló döntések: Oberlandesgericht Dresden (Court of Appeal Dresden), 21 March 2007 (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=7545>) (2020.11.29.); Oberster Gerichtshof (Austrian Supreme Court) 6 February 1996, (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=6198>) (2020.11.29.).

²⁹² Egyezmény 41. cikk első mondat második mondatrésze.

²⁹³ Federal Arbitration Court for the Western Siberia Circuit of the Russian Federation (6 August 2002) (<https://cisgw3.law.pace.edu/cases/020806r1.html>) (2020.11.29.).

iii. Okmányok átadása

Az áruhoz tartozó okmányok átadásának szükségszerűsége sem elhanyagolható, ezt mutatja az Egyezmény e körben tett részletes szabályozása.²⁹⁴ *Ha nem meghatározott más helyen kell szolgáltatnia, az eladó áru szolgáltatására vonatkozó kötelezettsége az árut a vevőhöz való továbbítás céljából az első fuvarozónak átadni (ha az adásvételi szerződés kiterjed az áru elfuvarozására is). Abban az esetben, ha a felek tudták, hogy az áru meghatározott helyen van, vagy meghatározott helyen gyártják, illetve állítják elő, úgy az árut ezen a helyen a vevő rendelkezésére bocsátani. Ugyan ez alkalmazandó abban az esetben is, ha a szerződés egyedileg meghatározott, vagy meg nem határozott olyan árura vonatkozik, amelyet meghatározott árukészletből kell szolgáltatni, gyártani, vagy előállítani. Egyéb esetekben az árut a vevő rendelkezésére bocsátani azon a helyen kell, ahol az eladó telephelye a szerződéskötés időpontjában volt.*²⁹⁵ *Ha az eladó a szerződéssel vagy az Egyezmény rendelkezéseivel összhangban az árut fuvarozónak adja át, és a szerződésben szereplő áru azonosítása akár az árun található jelzések, akár a fuvarokmányok útján vagy más módon egyértelműen nem valósítható meg, az eladó köteles a vevőt az áru feladásáról értesíteni, s az értesítésben az árut pontosan meghatározni. Abban az esetben, ha az áru elfuvarozásáról az eladó köteles gondoskodni, minden olyan szerződést meg kell kötnie, ami ahhoz szükséges, hogy az árut a körülményeknek megfelelő fuvarszközzel és az ilyen fuvarozásnál szokásos feltételek szerint a meghatározott helyre szállítsák. Ha az eladó nem köteles szállítmánybiztosítást kötni, a vevő kérésére minden olyan rendelkezésre álló információt meg kell adnia, ami ahhoz szükséges, hogy a vevő e biztosítást megköthesse.*²⁹⁶ *Ha az eladó az árura vonatkozó okmányok átadására köteles, ezt a szerződésben meghatározott időben, helyen és formában kell megtennie.*²⁹⁷ Ahogy erről az Egyezmény 9. cikke is rendelkezik, a felek között kialakult szokások vagy szokványok meghatározzák, hogy milyen dokumentumokat kell átadni az

²⁹⁴ Az Egyezmény 31.-34. cikkei. Ezen okmányok átadása elengedhetetlen, mind a szerződésszerű teljesítéshez, mind az áruk elfuvarozásának szabályszerű lebonyolításához is, tekintettel az áruk tulajdonságaira, szállítási formáira, tárolhatóságukra stb. Ki kell emelni, hogy ezek az okmányok azok, amelyek többek között tartalmazzák az áruk adott termékcsoporton belüli irányadó szabványoknak történő megfelelést is. Lásd bővebben: CISG Advisory Council Opinion No 19: Standards and Conformity of the Goods under Article 35 CISG (<https://www.cisgac.com/Opinion-no19-standards-and-conformity/>) (2020.12.03.); CISG Advisory Council Opinion No 11. i.m.

²⁹⁵ Egyezmény 31. cikke.

²⁹⁶ Egyezmény 32. cikke.

²⁹⁷ Egyezmény 34. cikk első mondata.

Egyezmény szerinti adásvétel során. Egyes INCOTERMS²⁹⁸ parítások kikötése²⁹⁹ esetében az adott szokványból következik az átadandó okmányok köre.³⁰⁰ Ezt az Egyezmény a 30. cikkben, mint az adásvétel nélkülözhetetlen kellékeként határozza meg, amely az eladó alapvető kötelezettségei közé tartozik.³⁰¹ Az okmányok korábbi időpontban való átadása esetén az eladó a szerződésben meghatározott átadási időpontig az okmányokban meglévő bármely hibát kiigazíthat feltéve, hogy e jogának gyakorlása a vevőnek nem okoz észszerűtlen kényelmetlenséget vagy észszerűtlen költséget.³⁰² Az átadandó dokumentum fajtáját az Egyezmény nem határozza meg, hiszen azt a konkrét szerződés ismeretében lehet csak tudni. Azonban támpontnak az Egyezmény 32. cikkében megemlíti néhányat, *ad exemplum*: az áru azonosítására szolgáló okmányok, az áru biztosításával kapcsolatos okmányok, minőségi tanúsítványok, származási jegy, stb.³⁰³ Ezek alapján az okmányok átadására vonatkozó kötelezettség elmulasztása esetén az eladó szerződésszegést követ el, és az adott esetben alapvető szerződésszegésnek minősül, amely a vevőt szerződéstől való elállásra jogosíthatja fel.³⁰⁴ Azt, hogy mely dokumentumokat kell átadni, a felek közötti szokások illetve szokványok is megállapíthatják. Legáltalánosabb szokványok egyike az INCOTERMS, amelynek klauzulái a szállítás típusától és a költség - illetve kockázatviselés fajtájától függően határozzák meg a szerződésszerű teljesítés eladó és vevő közötti megosztását.

²⁹⁸ International Commercial Terms – Nemzetközi Kereskedelmi Feltételek: a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara (International Chamber of Commerce – ICC) 1936-ban létrehozott és többszöri módosítással, kiegészítéssel jelenleg is hatályos nemzetközi szokványok, amelyeket a nemzetközi kereskedelemben a szerződő felek számos alkalommal használnak szerződésükben az áruk szállítása során. Jelenleg a 2011. január 1-jétől hivatalos a 2010-es ICOTERMS szabályok vannak érvényben. Részletesebben lásd jelen értekezés VI. fejezet 4. pontjában.

²⁹⁹ BÍRÓ Gabriella: *A nemzetközi kereskedelmi szokványok jelentősége az INCOTERMS 2010 szabályainak tükrében.*, Iustum Aequum Salutare, 2013/3. 133–148.; Resources for business – Incoterms Rules, ICC. Elérhető: <https://iccwbo.org/resources-for-business/incoterms-rules/> (2020. 04. 07.).

³⁰⁰ SÁNDOR-VÉKÁS (2005) i.m. 176–177.

³⁰¹ Az eladó köteles a szerződés és az Egyezmény előírásainak megfelelően az árut szolgáltatni, az áru tulajdonjogát átruházni és az árura vonatkozó minden okmányt átadni.

³⁰² Egyezmény 34. cikke.

³⁰³ SÁNDOR - VÉKÁS (2005) i.m. 196.; Nem szabad megfelejtkeznünk a gyakorlatban széles körben elterjedt és használt elektronikus hírközlési utakról is, amelyet a CISG Tanácsadó testületének 1. számú véleménye az Egyezmény 32. cikkének (1) bekezdésével kapcsolatban is külön hangsúlyoz, miszerint az áru részletezését tartalmazó jegyzék (notice) magában foglalja az elektronikus hírközlést is, feltéve, ha ennek használatába a felek közötti szerződésben a vevő kifejezetten vagy hallgatólagosan beleegyezett. „The term "notice" includes electronic communications, provided that the buyer expressly or impliedly has consented to receiving electronic messages of that type, in that format, and to that address.” Lásd: CISG Advisory Council Opinion No 1, Electronic Communications Under the CISG, Art. 32(1), (<http://www.cisgac.com/cisgac-opinion-no1/>) (2020.11.29.).

³⁰⁴ Egyezmény 34. cikke, 45. cikke és 49. cikke (1) bekezdése.

A Ptk. a szerződés teljesítése cím alatt szabályozza a kárveszély³⁰⁵ átszállást.³⁰⁶ Kárveszélynek „a dologban bekövetkezett károkkal összefüggő intézményt” tekintjük.³⁰⁷ Szolgáltatás esetén a kötelezett köteles a jogosultnak átadni a szolgáltatásról szóló tájékoztató leírásokat és egyéb dokumentumokat, amellyel egyetemben a kárveszélyviselése is átszáll a kötelezetről a jogosultra.³⁰⁸ Ez a kötelezettség nem csak a dologhoz elengedhetetlenül szükséges dokumentumokat jelenti, hanem azokra is kiterjed, amelyek az adott helyzetben általában elvárható módon kapcsolódnak a szolgáltatáshoz.³⁰⁹ Azonban a dolog szállítása esetére fuvarozási szerződés kötése során lehetőség van fuvarlevél kiállítására, ha erre a feladó utasítja a fuvarozót. *A fuvarozó által kiállított fuvarlevél az ellenkező bizonyításáig bizonyítja a fuvarozási szerződés létrejöttét, a küldemény átvételét, valamint – a fuvarozó által a fuvarlevélbe tett fenntartás hiányában – azt, hogy a küldemény és csomagolása az átvételkor külsőleg jó állapotban volt, és hogy a küldemények száma a fuvarlevélben közölttel megegyezik, ha a fuvarlevelet a feladó és a fuvarozó is aláírta, és a fuvarlevél tartalmazza:*

- a küldemény átvételének helyét és időpontját;
  - a feladó, a címzett és a fuvarozó nevét és címét;
  - a kiszolgáltatás helyét;
  - a küldemény megnevezését, csomagolási módját, veszélyességének az adott fuvarozási ág szerinti megjelölését, darabszámát, jelét, számát, tömegét vagy más módon kifejezett mennyiségét.³¹⁰
- Verebics egyik tanulmányában kifejti, hogy a Ptk. rendszerében „[a] fuvarlevél kiállítása továbbra sem kötelező, ám ha kiállításra kerül, úgy az írásbeliségnek (mely papír alapú és elektronikus dokumentum formájában való megjelenést egyaránt jelenthet), mint a tartalommal szembeni (alapinformációk) követelményeknek egyaránt meg kell felelnie. A feladó a küldemény fuvarozás során történő kezeléséhez szükséges információkat a csomagoláson, ennek hiányában a küldeményen köteles feltüntetni, veszélyes áru esetén a veszély elkerüléséhez szükséges tájékoztatást is megadni: utóbbi hiányában a fuvarozó az áru

³⁰⁵ Ezen kérdéskörrel jelen értekezés VI. fejezete foglalkozik részletesebben.

³⁰⁶ Ptk. 6:122. § A teljesítéssel a kárveszély – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a másik félre száll át.

³⁰⁷ BÍRÓ et al. (2013) i.m. 205–206.; DARÁZS Lénárd: *Kárveszélyviselés és érvénytelen szerződés*, Magyar Jog, 2017/10., 625–627.

³⁰⁸ Ptk. 6:124.§.

³⁰⁹ BÍRÓ et al. (2013) i.m. 210.; Az 1/2012. (VI. 21.) PK vélemény 1. pontjához fűzött magyarázat ehhez kapcsolódóan kimondja, hogy: „A főszolgáltatással, a szolgáltatni vállalt dologgal kapcsolatos ún. járulékos kötelezettségek teljesítésének (használati, kezelési utasítások, árujelzők, minőségi tanúsítványok, megfelelőségi nyilatkozatok, megfelelő címkézés, csomagolás, kísérő okmányok stb. átadásának, illetve feltüntetésének) elmulasztása szintén a szolgáltatás hibáját eredményezi, még akkor is, ha maga a főszolgáltatás egyébként nem minőséghibás.”; Kúria Pfv.20844/2018/11.

³¹⁰ Ptk. 6: 258.§ (2) bekezdése.

átvételét megtagadhatja. A feladó rendelkezési joga a küldemény kiszolgáltatásáig érvényesül, a fuvarozó azonban a fuvarozás megkezdését követően – ha ez rá nézve terheesebb – a kereskedelmi észszerűség mértékével mért biztosítékhoz kötheti. A fuvarozó felelősségét korlátozó korlátozás vagy kikötés a jövőben akkor is semmis, ha az a súlyos gondatlansággal okozott károkra vonatkozik. A szándékosan vagy a súlyos gondatlansággal okozott károktól eltekintve a fuvarozási szerződés alapján támasztott követelések – változatlanul – egy év alatt évülnek el.”³¹¹ Érdemes megjegyezni, hogy a jelen értekezés során használt Ptk. kommentár szerint továbbra is irányadó lehet a Kúria azon határozata, amely szerint nemzetközi gépkocsi-fuvarozás esetén a fuvarlevél adataival kapcsolatos törvényi vélelemmel szemben ellenbizonyításnak van helye.³¹²

Meglátásom szerint az okmányok és azok átadásának mozzanata tehát elengedhetetlen a szerződésszerű teljesítéshez a két jogforrás fenti szabályai szerint. Megállapítható, hogy az okmányok, nemcsak az áruk tulajdonságát, így szállíthatóságát, tárolását, főbb jellemzőit és a felek közötti szerződésben meghatározott követelményeket (szokványoknak való megfelelést) tartalmazzák, hanem fuvarozás esetén az áruk útleveleként is szolgálnak, elősegítve az áruk mielőbbi szerződésszerű célba jutását.

b) A megvizsgálás és az árukifogásolás rendszere

A kereskedelem alapja egyrészt a szerződésszerű áru szolgáltatása, másrészt annak szerződésben meghatározott ellenértékének átadása.³¹³ A szolgáltatás, mint az áru átadása a vevő (jogosult) részére és a vevő (jogosult) általi ellenérték megfizetés, számos elemből tevődik össze. A fent tárgyaltakon túl mindkét jogforrásban az egyik legfontosabb mozzanata a szolgáltatásnak a felek között, amely egyben a vevő (jogosult) részéről kötelezettség is, a szolgáltatott áru megvizsgálása és szükség esetén annak kifogásolása.

i. Kötelező vizsgálat

A Ptk. a szolgáltatás megvizsgálásának kötelezettsége tekintetében következetes: a jogosult késedelem nélkül köteles meggyőződni arról, hogy a szolgáltatás minősége és mennyisége megfelelő-e. A dolog vagy szolgáltatás átvétele során azonban nem kell vizsgálni azokat a tulajdonságokat, amelyeknek a minőségét tanúsítják, vagy amelyekre jótállás vonatkozik. A szolgáltatás minőségének és mennyiségének megvizsgálásával járó költségek pedig a jogosultat

³¹¹ VEREBICS János: *Az üzleti élet szerződései az új Ptk.-ban*, Magyar Jog, 2013/10. sz., 592.

³¹² PETRIK (szerk.) (2020) i.m.; BH 1995.9.529.

³¹³ Egyezmény 30. cikke és 53. cikke; Ptk. 6:34.§, 6:63.§, 6:123.§, 6:215.§.

terhelik.³¹⁴ Ebből egyértelműen megállapítható, hogy a szolgáltatás szerződésszerű teljesítése akkor válik ténylegesen szerződésszerűvé, ha annak ellenőrzését a másik fél, a jogosult (vevő) megtette és a megvizsgálás során a szolgáltatást, vagy az árut szerződésszerűnek találta.³¹⁵ Tekintettel arra, hogy a szolgáltatás nyújtásának időpontjáig a kötelezettségek és költségek a kötelezett (eladó) oldalán voltak, a szolgáltatás átvételétől kezdve a jogosult oldalán lépnek fel. Ennek magyarázatát a Ptk. 6:1.§ (1) bekezdésében³¹⁶ találjuk, amely egyértelműen rendezi, hogy kötelemként kell érteni „nemcsak a szolgáltatás teljesítésére vonatkozó kötelezettséget, hanem ugyanannak a szolgáltatásnak a követelésére irányuló jogosultságot is.”³¹⁷ A Legfelsőbb Bíróság szintén erre a következtetésre jutott, amikor ítéletében kimondta, hogy szavatossági igény érvényesítésén alapuló jogviták elbírálásánál döntő jelentősége van a használhatóság, a rendeltetésszerű használatra való alkalmasság vizsgálatának.³¹⁸

A megvizsgálási kötelezettség, véleményem szerint a Ptk.-hoz képest szigorúbb szabályozását láthatjuk az Egyezmény a 38. cikkében, amely akként rendelkezik, hogy *a vevő a körülmények által lehetővé tett legrövidebb időn belül köteles az árut megvizsgálni vagy megvizsgáltatni. Ha a szerződés kiterjed az áru elfuvarozására is, a vizsgálat az árunak a rendeltetési helyre való megérkezését követő időpontra halasztható. Ha az úton levő árut a vevő átirányítja, vagy anélkül küldi tovább, hogy ténylegesen lehetősége volna annak megvizsgálására és a szerződéskötés időpontjában az eladó tudott vagy tudnia kellett az átirányítás, illetve tovább küldés lehetőségéről, a vizsgálat mindaddig elhalasztható, míg az áru új rendeltetési helyére megérkezik.* A megvizsgálási kötelezettség az Egyezményben is elsősorban a 35. cikke szerinti „nem megfelelőségekre” vonatkozik, ideértve a mennyiségi és minőségi hiányosságokat, valamint az olyan szerződéses rendelkezéseket, amelyek eltérnek a hivatkozott cikkben foglaltaktól. A vevő vizsgálatának továbbá nemcsak az áruk minőségének, mennyiségének és jellemzőinek megfelelőségére kell kitérnie, hanem arra is, hogy az árut a szerződésben előírt dokumentáció³¹⁹ kísérje.³²⁰ Az Egyezmény ezen szigorúsága szükségszerű, tehát a vizsgálatnak ki kell térnie a Ptk.-ban kivételt képező tanúsítványokra is a dokumentációk

³¹⁴ Ptk. 6:127. §

³¹⁵ KOVÁCS I (2015) i.m. 3.; Győri Ítélet Gy. 20067/2019/6.

³¹⁶ Ptk. 6:1. § A kötelem kötelezettség a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás teljesítésének követelésére.

³¹⁷ BIRÓ et al. (2013) i.m. 28.

³¹⁸ Pfv.IX.21.195/2009.

³¹⁹ Egyezmény 30. cikke: az eladó köteles, a szerződés és az Egyezmény előírásainak megfelelően, az árut szolgáltatni, az áru tulajdonjogát átruházni és az áruhoz kapcsolódó minden okmányt átadni.

³²⁰ UNCITRAL Az áruk nemzetközi értékesítéséről szóló ENSZ-egyezményhez kapcsolódó esetjogról szóló összefoglaló; 38. cikk magyarázat 3. pontja; <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-38.html> (2020. 04. 09.).

ellenőrzésével, tekintve, hogy a felek különböző államok szerinti illetőségükből adódóan különböző szabványokkal, tanúsítványokkal és nemzeti szabályozással rendelkeznek. Ennek összehangolására szolgálhatnak többek között az INCOTERMS szokványok, valamint számos nemzetközileg használt és az államok által elfogadott szabványok rendszere, amelyet a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet tart nyilván.³²¹ Véleményem szerint a megvizsgálási kötelezettség a szükségszerű plusz költség a jogosulti oldalon, amely azonnal megtérül a nem szerződészerű áru vagy szolgáltatás felfedezésekor. A szigorú, az Egyezmény által szabályozott „protokoll” követése a mérleg nyelvét egyértelműen ebbe az irányba billenti: a Ptk.-ban előírt késelem nélküli meggyőződés és a tanúsítványokkal igazolt tulajdonságok szükségtelen vizsgálata ezen utóbbiak ismételt vagy randomszerű ellenőrzésének elmaradása folytán okot adhat a megbívó nem szerződészerű teljesítésre. Ennek fényében megfontolandó a szerződő feleknek a teljeskörű ellenőrzés, amely ugyan drágább és időben elhúzódóbb, azonban hosszútávon kifizetődőbb lehet.

ii. A hiba észlelésére vonatkozó idő és a jogosulti kötelezettség elmulasztása (elévülés)

Az Egyezmény hivatkozott 38. cikke szorosán kapcsolódik ahhoz az időponthoz, amikor a vevő az Egyezmény 39. cikke szerinti hibát felfedezte és ésszerű időn belül nem jelezte ezt eladó részére.³²² Az Egyezmény szerinti megvizsgálási kötelezettség elmulasztásának emiatt rendkívül súlyos következményei vannak: *a vevő elveszti azt a jogát, hogy az áru szerződészerűségének hiányára hivatkozzék, ha erről az eladót a szerződészerűség hiányának megjelölésével, ésszerű időn belül nem értesíti, azt követően, hogy a szerződészerűség hiányát felfedezte, vagy azt fel kellett volna fedeznie.*³²³ Az ésszerű határidő³²⁴ meghatározása tekintetében az Egyezmény csak objektív határidőt állapít meg a vevő részére, amely az áru átadásától számított két év.³²⁵ Szubjektív elemként értékelhető a Bíróság megállapítása egy 2004-es kábel és vezeték adásvétel és szállítási ügyében hozott megállapításával, miszerint:

³²¹ International Organization for Standardization (ISO), <https://www.iso.org/about-us.html> (2020.12.03.).

³²² UNCITRAL Az áruk nemzetközi értékesítéséről szóló ENSZ-egyezményhez kapcsolódó esetjogról szóló összefoglaló; 38. cikk magyarázat 2. pontja; <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-38.html> (2020. 04. 09.).

³²³ Egyezmény 39. cikk (1) bekezdése.

³²⁴ A CISG Tanácsadó Testületének 2. számú véleménye az áruk megvizsgálási kötelezettsége és kifogásolási rendszere témájában az ésszerű határidő tekintetében abban állt, hogy az eset összes körülményét megvizsgálva kell meghatározni. Hozzátette, hogy az osztrák legfelsőbb bíróság 14 napban, a svájci legfelsőbb bíróság 1 hónapban határozta volna meg az ésszerű idő tartamát. Azonban ennek a kérdésnek az eldöntésére ezen vélemény mindenképpen hagyatkozik az eset összes körülményének kivizsgálása mellett az adott ország jogára. <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op2.html> (2020. 04.20.).

³²⁵ Egyezmény 39. cikk (2) bekezdése: a vevő minden esetben elveszti az áru szerződészerűségének hiányára való hivatkozás jogát, ha legkésőbb az áru átadásától számított két éven belül a szerződészerűség hiányát az eladóval nem közölte, hacsak ez a határidő nem ellentétes a szerződéses jótállás határidőjével.

„[...] a vizsgálathoz szükséges időtartamot az áruk, illetve az áru javasolt felhasználása, valamint magának a vevőnek és az általános körülményeknek a vizsgálati helyszíne határozza meg. Ez tarthat néhány órát, vagy akár több hónapot is igénybe vehet, így a pusztán vizuális ellenőrzés és a szakértői személyzet alapos vizsgálata között változhat.”³²⁶

A magyar jogi terminológia szerint a jogosult a hiba felfedezése után késedelem nélkül köteles a hibát a kötelezettel közölni.³²⁷ A polgári jogi szabályozás elsősorban a kötelezettnek írja elő a szolgáltatás szerződésszerű teljesítését, és őt sújtja annak elmaradása miatti szankciókkal. Ennek határidejét a Ptk. szövege azonban nem határozza meg, hanem előírja a megvizsgálási kötelezettséget, amelyet késedelem nélkül kell megtenni, adott helyzetben általában elvárható módon, a lehető leghamarabb kell elvégezni. A megvizsgálási kötelezettségen enyhít a Ptk., amikor a jogosult a másik fél nyilatkozata alapján bízhat a szerződésszerű teljesítésben. Erre például szolgálhat, ha a minőséget tanúsítják, vagy kötelezett jótállást vállalt a szolgáltatásra.³²⁸ A megvizsgálási kötelezettség teljesítésének helyét a Ptk. diszpozitív szabállyal rendezi³²⁹ akként, hogy amennyiben eltérően nem rendelkezik, *a szolgáltatás teljesítésének helye a kötelezettnek a kötelelem keletkezésének időpontja szerinti telephelye, ennek hiányában székhelye, természetes személy esetén lakóhelye, ennek hiányában szokásos tartózkodási helye.*³³⁰ Természetesen ez a szabály a pénztartozások esetében pontosan inverz, mivel ebben az esetben a pénztartozás teljesítésének helye készpénzfizetés esetén a jogosultnak a kötelelem keletkezésének időpontja szerinti telephelye, ennek hiányában székhelye, természetes személy esetén a jogosult lakóhelye, ennek hiányában szokásos tartózkodási helye.³³¹

Az Egyezmény a megvizsgálási kötelezettség tekintetében akként rendelkezik, hogy *a vevő a körülmények által a lehető legrövidebb időn belül köteles az árut megvizsgálni vagy megvizsgáltatni.*³³² A megvizsgálásra általában a vevő a teljesítés helyén köteles a lehetővé tett legrövidebb időn belül. Ez gyakorlatilag annyi jelent, hogy a vizsgálatot azonnal el kell végezni, ezzel is kiküszöbölve a felek közötti kialakult viszony rossz irányba, bizonytalanságba történő elmozdítását. Az Egyezmény 38. és 39. cikkei kimondják, hogy ha a szerződés kiterjed az áru

³²⁶ Switzerland 11 February 2004 Appellate Court Bern (Wire and cable case) <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040211s1.html> (2020. 04. 09.).

³²⁷ Ptk. 6:162. § (1) bekezdése.

³²⁸ BÍRÓ et al. (2013) i.m. 213.; Ptk. 6:127.§ A dolog átvétele során tehát nem kell megvizsgálni azokat a tulajdonságokat, amelyeknek a minőségét tanúsítják, vagy amelyekre vonatkozik a jótállás.

³²⁹ Ptk. 6:1. § (3) bekezdése.

³³⁰ Ptk. 6:37. § (1) bekezdése.

³³¹ Ptk. 6:44. § (1) bekezdés első mondata.

³³² Egyezmény 38. cikkének (1) bekezdése.

elfuvarozására is, a vizsgálat az árunak a rendeltetési helyre való megérkezését követő időpontra halasztható. A vevő elveszti azt a jogát, hogy az áru szerződésszerűségének hiányára hivatkozzék, ha erről az eladót a szerződésszerűség hiányának megjelölésével, ésszerű időn belül nem értesíti, azt követően, hogy a szerződésszerűség hiányát felfedezte, vagy azt fel kellett volna fedeznie. A vevő minden esetben elveszti az áru szerződésszerűségének hiányára való hivatkozás jogát, ha legkésőbb az áru átadásától számított két éven belül a szerződésszerűség hiányát az eladóval nem közölte, hacsak ez a határidő nem ellentétes a szerződéses jótállás határidőjével. A vevőnek tehát az ésszerű határidőn belüli igényérvényesítést kell szem előtt tartania. A fogyatékoság észlelését követően két év áll a vevő rendelkezésére, hogy az eladó tudomására hozza azt. Itt lehetséges tehát pontosan elhatárolni, hogy meddig tart a dolog esetleges hibáiért az eladó felelőssége és honnan kezdődik a vevő kötelezettségvállalása.³³³ Az eladó nem hivatkozhat az Egyezmény 38. és 39. Cikkének rendelkezéseire, ha a szerződésszerűség hiánya olyan tényekkel kapcsolatos, amelyeket ismert, vagy amelyek nem lehettek számára ismeretlenek, és amelyeket nem tárt fel a vevőnek.³³⁴ Ezzel kapcsolatban Alejandro M. Garro megjegyzi, hogy ritka az olyan eset, amikor az eladó készségesen bevallja, hogy tudott a hibáról. Ilyen esetekben a vevőnek szükséges bizonyítania, hogy az eladó már tudott, illetve tudnia kellett azokról a konkrét hibákról, amelyek a nem szerződésszerű teljesítést eredményezték. Amennyiben a vevőnek sikerül ezt bizonyítania, vagy csak ennek lehetőségét tudja tényekkel alátámasztani, a bizonyítási teher az eladóra hárul, így bizonyítania kell, hogy volt-e bármilyen ismerete a vonatkozó áru tulajdonságait illetően.³³⁵

Mindezek ismeretében megállapíthatjuk, hogy három egyszerűnek tűnő kötelezettsége van azoknak a feleknek, akik szolgáltatás vagy áru kereskedelmének tárgyában szerződést kötnek egymással: szerződésszerű szolgáltatás nyújtása, tulajdonjog átruházása és az okmányok átadása. Nem is gondolhatnánk lehetetlen küldetésnek a felek részéről ezek együttes teljesítését, azonban a fentiekben bemutatott mind a nemzetközi, mind a hazai joggyakorlat megerősítheti, hogy nem minden esetben sikerül ezek megtartása a felek részéről. Számos akadályozó tényező van egy kereskedelmi ügylet során, amelyeknek a megoldása szakértelmet, nagyfokú „rutint”

³³³ SZABÓ Sarolta: *A megvizsgálási kötelezettség és az áru kifogásolása a Bécsi Vételi Egyezményben*, *Külgazdaság*, 2007/5-6., 66-69.; BERGENDI-RÁCZ Diána: *"Dr. Sandra Fiser-Sobot: Az áruk megvizsgálási kötelezettsége a nemzetközi adásvételi jogban" c. tanulmány szakfordítása*, *Magyar Jog*, 2019/10., 598-604.

³³⁴ Egyezmény 40. cikke.; UNCITRAL (2016) i.m. 198-201.; BERGENDI-RÁCZ Diána: *Kitekintés a megvizsgálási kötelezettség és az árukifogásolás rendszerére a Bécsi Vételi Egyezményben és a Polgári Törvénykönyvben*, KRE-DIT: A KRE-DOK online tudományos folyóirata 2018/1. http://epa.oszk.hu/03500/03515/00001/pdf/EPA03515_kre-dit_2018_1_10.pdf (2020.11.29.).

³³⁵ Alejandro M. GARRO: *The buyer's „safety valve” under article 40. What is the seller supposed to know and when?*, *Journal of Law and Commerce*, Vol. 25, 2005/06, 254.

és nem utolsó sorban a vonatkozó jogszabályok ismeretét teszi szükségessé. Ezen túl nem szabad elfelejtkezni a megvizsgálási és árukifogásolási kötelezettségről is. Összességében megállapítható, hogy a jogosult (vevő) *bonus pater familias* módjára előírt kötelezettsége az áru megvizsgálására nem egy véletlen jogalkotás eredménye. Tudatos, a gazdasági és logikai lépcsőket alaposan elemző folyamat eredménye, amely figyelembe vette azt a körülményt, hogy a megvizsgálással nemcsak a vevő saját magát, de a kötelezett (eladó) jogi és gazdasági helyzetét is könnyebbé teszi a hiba azonnali észlelésével és annak orvoslására való felhívásával. A gazdasági, valamint kereskedelmi gyakorlatot szemlélve könnyen megállapítható, hogy habár a megvizsgálás költséges és időigényes folyamat a szerződő felek részére, ez a befektetett „energia” az esetlegesen fel nem tárt és később előforduló hibák miatti gazdasági károsodás mértékének csupán töredéke lehet.

4. A szavatossági jog esetkörei: elméleti és gyakorlati alkalmazásuk feltételei az Egyezmény és a Ptk. szabályai alapján

Mind a Ptk., mind az Egyezmény a hatálya alá tartozó szerződésekben foglaltak nem szerződészerű teljesítése esetén a szerződésszegés gyors, egyszerű és hatékony megoldására törekszik. Abban az esetben, ha a felek a közöttük fennálló szerződést akként szegik meg, hogy a szolgáltatás nem felel meg a szerződésben foglalt minőségi követelményeknek, a jogosult szavatossági jogával élhet. Habár a kiválasztott jogorvoslati jogáról áttérhet a *ius variandi* által biztosított kereten elül, a legtöbb esetben (a szerződésben kikötött szolgáltatásra tekintettel és attól függően) a jogosult (Ptk. szerint kötelezően előírt sorrend miatt) megtartja a jogorvoslati jogok igénybevételei sorrendjét.³³⁶ A kellékszavatossági jog nem csupán egy igényérvényesítési forma, annál sokkal több. Ez az első állomás a felek közötti szerződésszegés esetében, amikor még van esély „menteni a menthetőt”, akár elkerülve a kártérítési kötelezettséget. Álláspontom szerint itt mutatkozik meg, hogy a felek között kötött szerződés mennyire erős: vajon képesek-e folytatni a közöttük létrejött *contractust* azzal, hogy a jogosult szavatossági igényét érvényesíti szerződésszegés esetén? Ezzel összefüggésben további kérdésként merülhet fel, hogy a felek vajon már a szerződés megkötése előtt is képesek lehetnek-e felmérni a lehetséges szerződésszegésből származó felelősséget és ennek érdekében tájékoztatják-e a jogosult felet (a felek között kialakult szokásos módon) a szavatossági igénye érvényesítésének módjáról?

³³⁶ LESZKOVEN (2018) i.m. 279-280.; VÉKÁS (2016) i.m. 274.; MISKOLCZI BODNÁR Péter: *A kártérítési felelősség közös szabályainak alkalmazási köre*, Jogtudományi Közlöny, 2019/2., 53; BERGENDI-RÁCZ Diána: *Gazdasági társaságok felelősségének vizsgálata a kellékszavatossági jog érvényesítésének esetkörében*, JOG ÉS ÁLLAM 23: 1, XIII. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója, Budapest, 2018, 35.

Hogy a hajlandóság a felekben a szerződés reparálására mennyire található meg, az mindig az adott esettől, gazdasági tényezőktől és egy megfelelő (az adott esetre vonatkozó) jogi tanácstól függ, amelyre ebben a fejezetben nem kísérel meg a választ, ellenben az előbbieken felsorolt kérdésekre mindenképpen.

a) *A kellékszavatosságról általában*

Mielőtt a szavatossági jog négy esetkörének részletes elemzésére kerülne sor, szükségképpen érdemes részletesebben is áttekinteni a kellékszavatosságot, mint objektív jogkövetkezményt³³⁷. A Ptk. definíciója egyértelmű: *olyan szerződés alapján, amelyben a felek kölcsönös szolgáltatásokkal tartoznak, a kötelezett a hibás teljesítésért kellékszavatossággal tartozik.*³³⁸ A kellékszavatosság lényegében a hibás teljesítés fogalmának lefordítása a kötelezett felelősségét illetően. Ezért hibásnak minősül a szolgáltatás, ha a helytelen vagy hiányos használati utasítás az egyébként szerződés szerű tulajdonságokkal rendelkező termék felhasználását meghiúsítja vagy eredményét lerontja.³³⁹ Kemenes István ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy a szolgáltatás, mint hibásan teljesített dolog, lehet ingyenes és lehet visszterhes is, annak ellenére, hogy a Ptk. feltételezi: a felek közötti szolgáltatás a legtöbb esetben visszterhesen valósul meg. Ingyenes szolgáltatás hibás teljesítése során³⁴⁰ a sérelmet szenvedett fél csak kártérítést követelhet.³⁴¹ A szerződés szerinti jogosult hibás teljesítés miatti szavatossági igényét kizárólag a szerződésben meghatározott kötelezettel szemben érvényesítheti, tehát sem a kötelezett közreműködőjével szemben, sem azokkal az egyéb személyekkel szemben, akiken keresztül a szerződés szerinti szolgáltatás „érkezett”, illetve a hiba valamely személy cselekménye során keletkezett. A kellékszavatossági jog alapján ugyanis ezekért a hibákért is a jogosult szerződés szerinti partnere, a kötelezett kell, hogy helytálljon. Ezen nem változtat az sem, ha a hibát ténylegesen a kötelezett közreműködője okozta, vagy ha a szolgáltatás ténylegesen szerződések láncolatán keresztül jutott el a jogosulthoz, és a hiba bekövetkezése a láncolat valamely korábbi szereplőjének magatartására vezethető vissza. A szerződés kötelezettje ugyanis a kellékszavatosság szabályai szerint a

³³⁷ Lásd részletes magyarázatát jelen értekezés VI. fejezet 1. pontjában foglaltaknál. VÉKÁS (2013) i.m. 600.; BERGENDI-RÁCZ Diána: *Recenzió: Glavanits Judit-Ráczi Diána: Szerződésszegő magatartások a Bécsi Vételi Egyezményben és az Új Ptk-ban*, KRE-DIT: A KRE-DOK online tudományos folyóirata, 2018/2., <http://www.kre-dit.hu/tanulmanyok/bergendi-racz-diana-szerzodessego-magatartasok-a-beccsi-veteli-egyezményben-es-az-uj-ptk-ban/> (2020.04.20.);

³³⁸ Ptk. 6:157. § (1) bekezdése.

³³⁹ LB Gf. III. 30.700/1980.

³⁴⁰ Ptk. 6:147. §

³⁴¹ KEMENES (2014) i.m. 219.; VÉKÁS (2013) i.m. 627-628.

jogosulttal szemben ezekért a személyekért is helytáll.³⁴² A hiba felismeréséhez a legtöbb esetben szakértő segítségére van szüksége a sérelmet szenvedett félnek. A Kúria elvi határozatában megállapította, hogy a jogosultnak szükséges mindazokról a tényekről tudomást szereznie, amelyek ismerete szükséges a hiba miatti szavatossági igénye érvényesítéséhez. E tények megismeréséhez számos esetben arra is szükség van, hogy a jogosult szakember bevonásával megvizsgálja azt, hogy az adott hibajelenséget mi idézte elő (a hiba a szerződéskötést megelőző vagy azt követő időszakban felmerült ok miatt jelentkezett-e), és így megállapítsa a hiba terjedelmét, jelentőségét és következményeit.³⁴³ Természetesen a szavatossági jogok gyakorlása során a jóhiszeműség és tisztesség követelményének³⁴⁴ is érvényesülnie kell. A jogosult ezért eredményesen nem érvényesíthet olyan szavatossági igényt, amelynek teljesítése a kötelezett számára más szavatossági igény teljesítéséhez képest méltánytalan hátrányt vagy aránytalan többletköltséget eredményezne.³⁴⁵

Az Egyezmény a jogosult szavatossági jogait „Az eladó szerződésszegésének jogkövetkezményei” című fejezetben tárgyalja részletesen. Sándor- Vékás ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy ezen fejezetnek a címe álláspontjuk szerint érthetőbb lenne a „vevőt megillető jogok az eladó szerződésszegése esetén” címmel, tekintve, hogy ez sokkal jobban visszaadná az Egyezmény 45. cikkében megfogalmazott vevői jogokat.³⁴⁶ Ezen cikk alapján a vevő jogosult, a Ptk.-ban is ismert szavatossági jogok (kijavítás, kicserélés, árszállítás, elállás) gyakorlására, továbbá lehetőséget biztosít a vevő részére, hogy kártérítést követeljen. Az igényérvényesítés és az említett kártérítés követelésének együttes érvényesítését szintén ebben a cikkben rendezi az Egyezmény, mint ahogy annak korlátját is, hogy amennyiben a vevő a szerződésszegésből eredő jogait gyakorolja, sem a rendes, sem pedig a választott bíróság nem adhat méltányossági haladékot az eladó számára.³⁴⁷ Az együttes alkalmazásra példaként szolgálhat egy vízierőmű állomás adásvétele során a lengyel eladó (alperes) és fehérorosz vevő (felperes) között történt szerződésszegés. A közöttük létrejött adásvételi szerződésben a felek rögzítették, hogy az adásvétel tárgyát, a vízierőmű állomást, az eladó elszállítja vevő által meghatározott helyre, ahol összeszereli és beüzemeli azt. A garanciaidőn belül azonban az alperes által átadott áramtermelő egységekben hibákat észleltek, amelyek megakadályozták a

³⁴² PETRIK (szerk.) (2020) i.m.

³⁴³ EH 2012.08.P.8.

³⁴⁴ Ptk. 1:3§ (1) bekezdése; KOVÁCS László: *Változások a szerződés általános szabályaiban*, Céghírnök, 2016/11., 6.

³⁴⁵ BH 2013.5.122.

³⁴⁶ SÁNDOR-VÉKÁS (2005) i.m. 274.

³⁴⁷ Egyezmény 45. cikk; SÁNDOR (1990) i.m. 160-162.

további használatot és ezzel a kiesett energiát máshonnan, többletköltséggel tudta csak beszerezni a felperes. Ezt az összeget a felperes a követelésének összegeként jelentette be. A bíróság, megállapítva az Egyezmény hatályát, akként rendelkezett, hogy az ügyben szereplő bizonyítékok alátámasztják az alperes felelősségét a garanciaidőn belüli meghibásodásokért. A bíróság álláspontja szerint, meg kell állapítani azokat a jogi tényeket, amelyek az alperes kártérítési felelősségéhez vezethetnek. Ezeket hét pontban határozta meg,³⁴⁸ amelyek közül alperes hat pontban érintett volt, mivel a vízierőmű állomás egységei nem működtek és ez az alperes hibájára volt visszavezethető. Ez a helyzet jövedelemkiesést eredményezett, ezért okozati összefüggés volt az alperes nem megfelelő teljesítése és az ennek következményei között. Erre tekintettel a bíróság úgy ítélte meg, hogy tekintettel az Egyezmény 45. cikkében foglaltakra, jogos a felperes kártérítési igényének egyidejű követelése az igényérvényesítése mellett.³⁴⁹

b) Az elsődlegesen választható igények: a kijavítás és a kicserélés esetei

A Ptk. a kijavítást a kicseréléssel egyetemben az ún. első lépcsőbe sorolja, mint a hiba természetbeni orvoslását biztosító szavatossági jogot, amit a jogosult először választhat. A Ptk. akként rendelkezik, hogy a kellékszavatossági igénye alapján a jogosult választása szerint kijavítást vagy kicserélést igényelhet.³⁵⁰ Definíció szerint a kötelezett akkor tesz eleget kijavítási kötelezettségének, ha olyan állapotba hozza a dolgot kijavítás útján, hogy az megfelel a szerződésben vagy jogszabályban foglaltaknak.³⁵¹

Felvetődik a kérdés, hogy a kijavításon túl van-e lehetősége a jogosultnak kicserélésre is vagy sem? A Kúria a kijavítás és a kicserélés, mint szavatossági jog érvényesítésével kapcsolatos felülvizsgálati eljárása során megállapította, hogy amennyiben a felek között a pert megelőzően a hibás teljesítés orvoslásaként létrejött egy, a kijavításra vonatkozó megállapodás, az már a jogosultnak az ún. első lépcsőbe tartozó szavatossági jogok (kijavítás, kicserélés) közötti választásának minősül.³⁵² A dolog kijavítását követően is előfordulhat, hogy

³⁴⁸ (1) Az alperes teljesítette-e szerződéses kötelezettségeit? (2) Okozati összefüggés volt-e az alperes és a felperes jogainak megsértése között (3) Az alperes a szerződés megkötésének időpontjában előre láthatta-e a felperes által a tényállás és a felperes általi szerződésszegés következményeként elszenvedett károkat? (4) A felperes a szokásos üzleti tevékenység során megkaphatta-e volna az igényelt jövedelmet? (5) Megtették-e a szükséges intézkedéseket és a megfelelő előkészületeket a jövedelemszerzéshez? (6) A felperes intézkedéseket tett-e az elvesztett profit érdekében? (7) Az elvesztett nyereség összegét megállapították-e?

³⁴⁹ Belarus October 22, 2015 (Hydroelectric Plant Station) (<https://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/belarus-october-22-2015-hydroelectric-plant-station>) (2020. 04. 09.).

³⁵⁰ Ptk. 6:159. § (2) bekezdés a) pontja első mondatrész.

³⁵¹ VÉKÁS (2013) i.m. 627-628.

³⁵² BH 2017.12.402. első mondata.

fennmaradnak olyan hibák, amelyek a dolognak a rendeltetésszerű használatra való alkalmasságát, az élettartamát, vagy az értékét csökkentik, illetve hátrányosan befolyásolják a külső megjelenését, esztétikumát. Abban az esetben, ha a jogosult a szolgáltatáshoz még mindig ragaszkodik, természetesen nincs akadálya annak, hogy a kijavításon felül (másodlagosan választható) árleszállításra is igényt tartson. Ebben a kivételes esetben, amelyet a Kúria 1/2012. (VI. 21.) PK vélemény 7. pontja részletesen tárgyal, a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás közötti értékegyensúly csak és kizárólag a két szavatossági jog együttes gyakorlásával állítható helyre.³⁵³ Ebben a PK. véleményben foglaltakon túl kivételt is megfogalmaz a Ptk., ugyanis a jogosult nem igényelhet sem kijavítást, sem kicserélést, ha a választott kellékszavatossági jog teljesítése lehetetlen, vagy ha az a kötelezettnek - másik kellékszavatossági igény teljesítésével összehasonlítva - aránytalan többletköltséget eredményezne, figyelembe véve a szolgáltatás hibátlan állapotban képviselt értékét, a szerződésszegés súlyát és a kellékszavatossági jog teljesítésével a jogosultnak okozott érdeksérelmet.³⁵⁴

A kivételként meghatározott esetek tehát az objektív helytállási kötelezettségen belül is korlátok közé szorítják a kijavítás, illetve kicserélés szerinti *ius variandit*³⁵⁵. A kivételként említett „választott kellékszavatossági jog teljesítése lehetetlen” fordulat abban az esetben valósulhat meg, ha a szolgáltatás hibája, illetve fizikai tulajdonságai miatt javíthatatlan, vagy ha a szolgáltatott dolog egyedi jellege miatt kicserélhetetlen.³⁵⁶ A bírói gyakorlat már a Ptk. hatálybalépése előtt kialakította azon álláspontját, miszerint „nem teszi lehetetlenné ugyanakkor a kijavítást az, hogy a hibásan teljesítő kötelezettnek már nincsenek a javítási munka elvégzésére alkalmas saját szakemberei, illetve hogy a hibát okozó szervezeti egysége megszűnt. A kijavítás ugyanis - esetlegesen közreműködő igénybevételével - ilyenkor is elvégezhető”³⁵⁷.

Érdemes kitérni egy gondolat erejéig a Ptk.-ban a kellékszavatossági jog érvényesítése kapcsán használt a „kötelezettnek aránytalan többletköltséget eredményezne” kitételre. A bírói gyakorlat ezt a fordulatot megtöltve tartalommal a következőképpen ad iránymutatást számunkra. Az arányossági feltétel vizsgálata esetében valamennyi, a Ptk.-ban felsorolt

³⁵³ 1/2012. (VI. 21.) PK vélemény 7. pontja.

³⁵⁴ Ptk. 6:159. § (2) bekezdés a) pontja második mondatrész, KEMENES (2014) i.m. 218-220.; BESENYEI Lajos: *Kötelmi jog – általános rész*, A Pólay Elemér Alapítvány Tansegédletei, Sigillum 2000 Bt., Szeged, 2012., 164-166.

³⁵⁵ Ennek bővebb kifejtését lásd a V.fejezet 4.pont c) alpontban.

³⁵⁶ BESENYEI (2012) i.m. 165.

³⁵⁷ BH 1988.6.191: A hibásan teljesítő vállalkozó nem mentesül a megrendelő által választott szavatossági igény, a kijavítás alól azon az alapon, hogy a hibát okozó részlege időközben megszűnt.

választható szavatossági jogot figyelembe kell venni, „a szolgáltatott dolog hibátlan állapotban képviselt értékének, a szerződésszegés súlyának, és a szavatossági jog teljesítésével a jogosultnak okozott kényelmetlenségnek az együttes mérlegelésével. Ennek megfelelően nem kérhet például kijavítást a jogosult akkor, ha ez a kötelezettnek az árleszállításhoz képest aránytalan többletköltséget eredményezne.” Farkas Attila ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy „[A]z aránytalanság részletes szabályozása a felek érdekeinek kiegyensúlyozott védelmét, valamint azt hivatott biztosítani, hogy kijavításra rendszerint nagy értékű, kicserélésre pedig viszonylag kisebb értékű dolog esetében kerüljön sor.”³⁵⁸

Másik vitatható dolog, hogy vajon a kijavítás-kicserélés igényének körébe tartozik-e, hogy ha a kötelezett a dolog kijavítását megfelelő határidőre nem vállalja, vagy nem végzi el, akkor a jogosult a hibát a kötelezett költségére maga kijavíthatja, vagy mással javíttathatja-e.³⁵⁹ A hivatkozott 1/2012. (VI. 21.) PK vélemény 8. pontja jogalkalmazó segítségére siet e kérdés megoldásában és kifejti, hogy habár a kijavítási költség igénylésének feltételei már az ún. második lépcsőbe tartozó szavatossági jogokkal mutatnak „rokonságot”, még megvan az az eltérés, hogy a kijavítási költség megfizetése az ún. első lépcsős szavatossági jogok közül csak és kizárólag a kijavítás helyett választható egyfajta alternatívájaként az árleszállításnak és az elállásnak. Ennek bővebb és a gyakorlatban is előforduló eseteire egyfajta válaszként szolgál, a Kúria Gazdasági Kollégiumának 47. számú állásfoglalása, amelynek magyarázatában részletesen kifejti, hogy sok esetben a gazdálkodó szervezetek a hibás teljesítésüket nem ismerik el, ebből kifolyólag vitatják szavatossági kötelezettségüket és emiatt meglehetősen nagy számban indítanak a felek peres eljárást javítás elrendelésére, illetve árleszállítás megfizetésére való kötelezés elrendelésére. Ezen állásfoglalás II. pontjában megállapítja, hogy amennyiben a hibát a kötelezett megfelelő határidőre kijavítja, ennek költségeit a jogosult akkori is követelheti, ha még nem történt meg ténylegesen a kijavítás. Ekkor ezen költségekben akként kell marasztalni a kötelezettet, hogy az milyen indokolt költséget keletkeztetett a jogosulti oldalon. Fontos megjegyezni ezzel kapcsolatban, hogy a bíróság nem hozhat a jogosult hozzájárulása hiányában a kötelezett kérelmére árleszállítás vagy javítási költség megfizetésére marasztaló döntést.³⁶⁰ Példaként említhető a Kúria által 2014-ben hozott felülvizsgálati határozata, amelyben szintén a felek közötti kijavítás és annak költségeit kellett dönteni. A tényállás szerint a felek között vállalkozási szerződés jött létre a felperes adott típusú

³⁵⁸ BÍRÓ et al. (2013) 291.; 1/2012. (VI. 21.) PK vélemény 4. pontja.

³⁵⁹ Ptk. 6:159. § (2) bekezdés b) pont.

³⁶⁰ GK 47.; FARKAS Attila- WELLMANN György: *A hibás teljesítés bírói gyakorlata I.*, Gazdaság és Jog, 2012/3., 10-11.

rakodó gépe szivattyúinak javítására. A szivattyúk javítását az alperes szerződésben meghatározott vállalkozói díj ellenében vállalta. A javítási munkát az alperes elvégezte, azonban a beüzemelés során megállapították, hogy a szivattyú utáni főszelep nem működik, így a felperes elvégeztette egy másik vállalkozóval a javítási munkákat, amiről az alperest tájékoztatta. Emiatt a felperes kérte az alperestől a kifizetett javítási költség visszafizetését, majd azt követően, hogy az alperes vitatta, hogy hibásan teljesített volna, bejelentette, hogy eláll a vállalkozási szerződéstől. A Kúria a felülvizsgálati eljárásban megállapította, hogy a hibás teljesítés akkor következik be, ha a visszerthes szerződés alapján szolgáltatott dolog a teljesítés időpontjában nem felel meg a jogszabályban vagy a szerződésben meghatározott tulajdonságoknak. Az alperes a felek között létrejött vállalkozási szerződésben javítási szolgáltatás nyújtását vállalta, vagyis a szerződés megfelelő teljesítéséhez a részére javításra átadott szivattyúk hibáit meg kellett szüntetnie, a szivattyúkat a munkagép folyamatos rendeltetésszerű működését biztosító állapotba kellett hoznia. Ha a jogosult a hibát a kötelezett indokolt mellőzésével maga javítja ki vagy mással javíttatja ki, akkor a szükséges és reális kijavítási költség megtérítését követelheti a kötelezettől. Abban az esetben, ha a javítást maga végezte el, a készkiadásai mellett azt a javítási munkadíjat is felszámíthatja, amennyiért a javítást a piaci árakon szakemberrel elvégeztethette volna. Ha pedig a jogosult a kijavítást mással végeztette el, a bíróságnak a javítást elvégző vállalkozó részére az elvégzett munkáért történt kifizetés szükségességét és reális voltát kell - általában szintén szakértő bevonásával - felülvizsgálnia.³⁶¹

Hasonló következtetésre jutott a Kúria egy 2012-ben hozott felülvizsgálati eljárásában is, amelyben a felek között adásvételi szerződés jött létre, amelyben a felperes konténeres szállítás céljára megvásárolt az alperestől egy járóképes alvázat. A jármű használata során a felperes az abroncsok gyors, az elvárható mértéket jelentősen meghaladó egyenletes kopását tapasztalta. A felperes keresetében többek között a gumiabroncsok kopását előidéző hiba kijavítására kérte az alperest kötelezni. A Kúria felülvizsgálata során megállapította, hogy a kötelezett akkor is hibásan teljesít, ha az általa szolgáltatott dolog rendelkezik a gyártói műszaki leírásban meghatározott tulajdonságokkal, de a jogosult által megjelölt, a kötelezett által elfogadott célra nem alkalmas. Abban az esetben, ha a kijavítás az eredeti tervdokumentáció, műszaki leírás alapján nem végezhető el, vagy a kijavítás módja a felek között egyébként vitás, a bíróságnak - ha a hiba javítható - ítéletében a kijavítás módját is meg kell határoznia.³⁶² A kijavítás

---

³⁶¹ Pfv. V. 20.707/2014.

³⁶² BH 2013.4.90.

„kényes” kérdésében, sok esetben a bíróság általi ítélet alapján, általában megegyeznek a felek, azonban elfordulnak olyan esetek is, amikor a jogosult bizalomvesztés miatt inkább mással javíttatja ki a hibát. A Kúria ezzel kapcsolatos álláspontja az, hogy hibás teljesítés esetén a kötelezett költségére történő javításra vagy javíttatásra akkor kerülhet sor, ha a jogosultnak a hiba jellegére, a hibás teljesítés körülményeire, vagy a kötelezett hozzáállására, illetve a mindezek miatt bekövetkező bizalomvesztésre figyelemmel megszűnt az ahhoz fűződő érdeke, hogy a hibát a kötelezettel javíttassa ki.³⁶³

A kicserélés, mint a kijavítás mellett választható elsődleges reparációs forma, csupán annyiban különbözhet a kijavítástól, hogy a hibás teljesítéssel érintett dolog kikerül a jogosult birtokából és helyette, a szerződésnek megfelelő hibátlan dolog fog a jogosulthoz kerülni.³⁶⁴ A kicserélés eseteit a Ptk. külön nem határozza meg, a kijavítással együtt, annak látszólagos alternatívájaként definiálja azt. Mindenképpen meg kell említeni, hogy adott hibás teljesítéssel érintett dolognál annak kicserélése iránti igényt az első sikertelen javítás nem alapoz meg a Kúria álláspontja szerint.³⁶⁵ Ebből kifolyólag, hogy adott esetben van-e helye kicserélésnek, a szerződés tárgyát képező dolog tulajdonságai, illetve a szolgáltatás meghatározásának módja lesz az irányadó azzal, hogy, álláspontom szerint, a feleknek célszerű eldönteni (amennyiben lehetőség van rá akár közösen is), hogy a kicserélés vagy a kijavítás lesz-e hatékonyabb az adott hibásan teljesített dolognál/ szolgáltatásnál, figyelemmel a kellékszavatossági igényérvényesítés *strict* rendszerére és a Kúria ezen kérdésben már előbbieken ismertetett állásfoglalására. A Ptk. lehetővé teszi a jogosultnak a választást a kijavítás és a kicserélés között, de a kicserélés iránti igényt feltételhez köti.³⁶⁶ A kialakult bírói gyakorlat alapján a fajta és mennyiség szerint meghatározott, valamint a helyettesíthető dolgok cserélhetők ki.³⁶⁷ Természetesen, ha a helyettesíthető dolog olyan egyedi tulajdonsággal bír, amely lényeges az értékesítése (tehát a forgalom) szempontjából, abban az esetben kikerült a kicserélés esete alól. A fajta és mennyiség szerint meghatározott dolgok a szerződésben a minőségi és mennyiségi megjelöléseket, módokat jelentik.³⁶⁸

A kicserélés esetében továbbra is irányadó, hogy a megfelelő határidőn belül, a jogosult érdekeit kímélve kell elvégezni. Természetesen az említett határidő esetében a dolog

³⁶³ BH 2013.9.242.

³⁶⁴ LESZKOVEN (2018) i.m. 266.

³⁶⁵ BH 2008.116.

³⁶⁶ Legf.Bír.Pfv.VII.20.214/2009.

³⁶⁷ pl.: BH 2012.4.94.; Kúria Pfv.21275/2012/6.; Kúria Pfv.20375/2012/4.; Kúria Pfv.20089/2013/6.; Kúria Pfv.20161/2012/9.

³⁶⁸ BÍRÓ et al. (2013) i.m. 295-296.

tulajdonságai és annak elvárható rendeltetése a mérvadó, azonban fontos kiemelni, hogy a Ptk. rendezi azt az esetet is, ha a jogosult oldalán a kicserélés folytán vagyoni előny keletkezik.³⁶⁹ Kovács László szerint a Ptk. csak abban az esetben ismeri el a gazdagodási igényét a kötelezettnek, ha az elévülés nyugvása miatt a kellékszavatossági határidő jelentős része már eltelt és ezt követően kerül sor a dolog kicserélésére. Természetesen a jogosult oldalán a kicserélés meglehetősen nagy értéknövekedést hozhat, erre a „többletre” a kötelezett igényt tarthat. Szükségesnek mutatkozik értelmezni ebben a kérdéskörben Kovács szerint a „kellékszavatossági határidő” fogalmát, amelyet olyan kérdések felvetésével igyekszik körülírni, mint „[E]zen talán a kellékszavatossági igény elévülésének egy-, két- vagy ötéves időtartamát kell érteni? Talán arról van szó, hogyha az elévülés nyugvása miatt a kicserélésre csak e határidők eltelte után kerül sor, akkor lehet a gazdagodás megtérítésére igényt tartani, ha e határidők jelentős része már eltelt? Mindenesetre nem lehet figyelmen kívül hagyni a dolog elvárható élettartamát sem és a gazdagodás mértéke is ettől függ.”³⁷⁰

A gyakorlati tapasztalatok és a nemzetközi kereskedelem sajátosságainak köszönhetően az Egyezmény ugyancsak elsődlegesen választható jogorvoslati eszközként javasolja a jogosultnak (vevőnek) a kicserélést és a kijavítást azzal, hogy a vevő csak akkor követelheti a nem szerződészerű áru kicserélését, ha a fogyatékoság alapvető szerződésszegésnek minősül és az áru kicserélése iránti igényét az Egyezmény 39. cikkben³⁷¹ meghatározott értesítéssel egyidőben, vagy azt követően ésszerű határidőn belül közli az eladóval.³⁷² Amennyiben az áru nem szerződészerű, a vevő igényelheti, hogy az eladó az áru kijavításával orvosolja annak fogyatékoságát, ha ez az összes körülmény figyelembevételével nem ésszerűtlen. A kijavítás iránti igényt az Egyezmény 39. cikkben meghatározott értesítéssel egyidőben vagy azt követően ésszerű határidőn belül kell közölni.³⁷³ Honnold meglátása szerint az Egyezmény 46. cikk (3) bekezdés értelmében a vevőnek az a joga, hogy az eladó az áru kijavításával orvosolja annak fogyatékoságát, erősebb fordulat, mint ugyanezen cikk (2) bekezdés szerinti vevői jog az áru kicserélésének követelésére. A helyettesíthető áruk szállításának kötelezettsége, például nyersanyag újra szállítása vagy egy új gép cseréje, valószínűleg olyan nagyságú szállítási

³⁶⁹ Ptk. 6:167. § (1) bekezdése első mondata.

³⁷⁰ KOVÁCS László: *Változások a szerződésszegés szabályozásában VI.*, Cég hírműk, 2016/4., 13.

³⁷¹ SÁNDOR (1990) i.m. 164-165.; Egyezmény 39. cikk (1) A vevő elveszti azt a jogát, hogy az áru minőségi hibájára hivatkozzék, ha erről az eladót a hiba megjelölésével, ésszerű időn belül nem értesíti, azt követően, hogy a hibát felfedezte, vagy azt fel kellett volna fedeznie.

(2) A vevő minden esetben elveszti az áru minőségi hibájára való hivatkozás jogát, ha legkésőbb az áru átadásától számított két éven belül a hibát az eladóval nem közölte, hacsak ez a határidő nem ellentétes a szerződéses jótállás határidőjével.

³⁷² Egyezmény 46. cikk (2) bekezdése.

³⁷³ Egyezmény 46. cikk (3) bekezdése.

költséget jelentene, amelyek indokolatlanul sokkal nagyobb terhet rónának a kötelezettre, abban az esetben, ha a nem szerződés szerű teljesítés jelentéktelen. Az olyan áruk javítása, amelyek például csak egyszerű mechanikus beállításokkal járnak, vagy a hibás alkatrészek cseréje, általában hatékonyabbnak tűnnek. A vevő természetesen megkövetelheti az eladótól, hogy javítsa ki a hibát abban az esetben is, ha a szerződészegés nem alapvető, ugyanakkor nincs szükség a javításra, ha ez a jogorvoslati forma az összes körülmény figyelembevételével észszerűtlen lenne.³⁷⁴

Sándor -Vékás a kicseréléssel kapcsolatban hasonló megállapításra jutottak és kifejtik, hogy a szerződészegés megítélésénél mindenképpen a „fogytékosság objektív súlyából kell kiindulni. Ilyen alapon alapvető szerződészegésnek minősül a használhatatlan, kijavíthatatlan hibában szenvedő áru”.³⁷⁵ Az Egyezmény 46. cikk (2) és (3) bekezdés továbbra is a *pacta sunt servanda* elvének tiszteletben tartásának célját tartja szem előtt a kézbesítés után a hibás árukkal kapcsolatban is. A vevőnek tehát ezen két jogorvoslat között kell választania: a helyettesíthető áru kicserélése szerződés szerű mására vagy a leszállított hibás áru kijavíttatása. Will leszögezi ezekre tekintettel, hogy ezt csak és kizárólag alapvető jogsértési helyzetekben alkalmazható és áll fent ez a választási lehetősége a vevőnek. Ha nincs alapvető jogsértés, akkor nincs más választása, csak a javítást igényelheti.³⁷⁶ Felmerül a kérdés, hogy az Egyezmény 46. cikk (2) és (3) bekezdéseiben mi minősül alapvető jogsértésnek?³⁷⁷ Az UNCITRAL erre vonatkozó ítélkezési gyakorlata szerint³⁷⁸, az eladó nem a szerződésben meghatározott feltételeknek megfelelő áru szállításával az Egyezmény 25. cikke szerinti alapvető szerződészegést követ el, abban az esetben, ha az így szolgáltatott áru a vevőt lényegesen megfosztja attól, amit a szerződés alapján elvárhat. A vonatkozó bírósági határozatok azzal kapcsolatban, hogy mi minősül alapvető szerződészegésnek a kijavítás és kicserélés tekintetében, azon az állásponton vannak, hogy a szerződés szerinti minőségi követelmények tekintetében a nem megfeleléség nem minősül alapvető szerződészegésnek, ha a vevő képes eladni vagy felhasználni az árut észszerű keretek között anélkül, hogy ez súlyos hátrányt okozna számára.³⁷⁹ Erre további

³⁷⁴ John O. HONNOLD: *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention*, Kluwer Law International, Hague, 1999, 308.

³⁷⁵ SÁNDOR-VÉKÁS (2005) i.m. 284.

³⁷⁶ Michael WILL: *Article 46.*, In.: Bianca-Bonell Commentary on the International Sales Law, Dott. A Giuffrè Editore, S.p.A., Milan, 1987, 335.

³⁷⁷ John FELEMEGAS: *Comparison between provisions of the CISG regarding the right to require specific performance (Arts. 28, 46 and 62) and the counterpart provisions of the UNIDROIT Principles (Arts. 7.2.1 - 7.2.5)*, https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/felemegas13.html#* (2020. 04. 09.)

³⁷⁸ Digest of Article 46 case law, 2012 UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods, <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-46.html#de> (2020. 04. 09.)

³⁷⁹ pl.: Car paint case – Sąd Apelacyjny w Białymstoku (Court of Appeal Białystok) (20 November 2012) (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=8693>) (2020.11.30.); SCAF Sociedade de Construções

példaként szolgálhat egy holland és egy német társaság közötti adásvételi szerződés, amelynek tárgya négy különböző minőségű brit származású kobalt-szulfát értékesítése volt. A holland felperes társaság megegyezett a német alperes társasággal, hogy a kobalt-szulfát anyagokra vonatkozóan minden esetben ki kell állítania az úgynevezett származási és minőségi igazolásokat. A tranzakciót követően az igazolások kézhezvétele során a vevő megállapította, hogy az igazolások alapján a részére megküldött kobalt-szulfátot Dél-Afrikában gyártották, evégett a származási bizonyítvány hibás volt, ráadásul az áruk minősége rosszabb volt, mint amiben megállapodott eladóval. Az eladó követelte a vevőtől, hogy fizesse meg részére a szerződés szerinti vételárat. A német legfelsőbb bíróság szerint a vevő elállási nyilatkozata nem alapulhatott az Egyezmény 49. cikke (1) bekezdésének b) pontján, mivel a felperes eladó ténylegesen leszállította az árut. Ítéletében a bíróság megállapította, hogy azon áruk, amelyek nem felelnek meg a szerződésnek azért, mert rosszabb minőségűek vagy eltérő származásúak, nem minősülnek kézbesítetlenek. A bíróság azt is megállapította, hogy nincs alapvető szerződésszegés, mivel a vevő nem bizonyította, hogy a dél-afrikai kobalt-szulfát értékesítése Németországban vagy külföldön nem lenne lehetséges (Egyezmény 49. cikke (1) bekezdésének a) pontja), így nem bizonyította azt sem, hogy az Egyezmény 25. cikke alapján az eladó ezen teljesítése olyan hátrányt okozott volna, amely jelentős mértékben megfosztja őt attól, amit a szerződés alapján jogosult volt elvárni. Erre tekintettel a bíróság úgy ítélte meg, hogy a nem szerződésszerű származási és minőségi bizonyítványok kiadása nem jelent lényeges szerződésszegést, mivel a vevő a kapott árunak megfelelő dokumentumokat képes beszerezni egyéb helyekről. Ennek megfelelően a vevő nem tagadhatta meg az Egyezmény 58. cikk szerinti fizetési kötelezettségét.³⁸⁰

A reimsi fellebbviteli bíróság egy jogesetben egy franciaországi illetékességű eladó és egy olaszországi illetőségű vevő közötti jogvitában szintén hasonló ítéletet hozott. A jogesetben a világitó dekorációs termékek tervezésére, gyártására és forgalmazására szakosodott francia eladó és olasz vevő szerződést kötöttek ezen termékek kizárólagos forgalmazására. A legyártatott termékekkel kapcsolatban az olasz vevő tájékoztatta francia eladót, hogy a küldött áruk hibát tartalmaznak. A francia eladó vállalta, hogy ezeket a hibás termékeket visszaveszi. Ennek azonban nem tett eleget és az olasz vevő felszólítva a francia eladót kérte, hogy a hibás termékeket vegye vissza 15 napon belül, különben a szerződést megszünteti. A felek ezek után

---

Aquino & Filho Lda. v. Fundicio Benito 2.000, S.L., Audiencia Provincial de Barcelona (Court of Appeal Barcelona) (28 April 2004) (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=6855>) (2020.11.30.).

³⁸⁰ Germany: Bundesgerichtshof 3 April 1996, Case law on UNCITRAL texts (CLOUT) abstract no. 171 <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/960403g1.html> (2020. 04. 09.).

találkoztak és megállapították a hibás termékek által képviselt értéket, továbbá a francia fél javasolta a még raktáron lévő termékek teljes cseréjét. A hibás teljesítésekre tekintettel az olasz vevő nem egyenlítette ki a számlákat, amelyre válaszul a francia fél megszüntette a szerződést és pert indított az olasz vevővel szemben. A felek közötti jogvitát a bíróság akként oldotta fel, hogy az Egyezmény 35. és 36. cikke értelmében az eladó köteles az árut a szerződésben meghatározottak szerint szállítani és felel minden olyan hiányosságért, amely a kockázatoknak a vevőre történő átruházásakor fennáll, még akkor is, ha ez a hiba csak később jelentkezik. Ha az eladó nem teljesítette a szerződésből vagy a megállapodásból eredő kötelezettségeit, a vevő jogosult az Egyezmény 46-52. cikkeiben előírt jogok gyakorlására, különösen a szerződés lejáratát követően állapíthat meg az eladó kötelezettségeinek teljesítésére megfelelő határidőt. A vevőnek, akinek a nem megfelelő árut kiszállították, a szerződés rendezése érdekében meg kell győződnie arról, hogy az Egyezmény 49. cikkének feltételei teljesülnek. A bíróság az olasz vevőt kötelezte, hogy francia eladó részére fizesse meg a szerződésben teljesített áruk ellenértékének a felek között az eljárás során kelt megállapodás szerinti összegét és az azután járó kamatot.³⁸¹

A kijavítás kérdésénél az Egyezmény nem írja elő követelményként, hogy fennálljon a felek között az alapvető szerződésszegés ténye. Ha az áru nem szerződés szerű, a vevő igényelheti, hogy az eladó az áru kijavításával orvosolja annak fogyatékoságát, ha ez az összes körülmény figyelembevételével nem észszerűtlen. A kijavítás iránti igényt, ahogy azt a kicserélésnél is megkövetel az Egyezmény a 39. cikkben meghatározott értesítéssel egyidőben vagy azt követően észszerű határidőn belül kell közölni.³⁸² A hangsúly ebben az esetben az észszerűtlenségen van, mivel annak megítélésekor, a felek oldalán figyelembe kell venni az össze körülményt. Liu ezzel kapcsolatban arra a következtetésre jut, hogy habár a kijavítás alkalmazása enyhébb igényérvényesítési jognak látszik a kicserélésnél, az idézett 39. cikk korlátok közé szorítja azt a „ha az összes körülmény figyelembevételével nem észszerűtlen” kitételrel. Azaz a kijavítás azokra az esetekre korlátozódik, ahol az észszerűnek mutatkozik és

³⁸¹ Cour d'appel de Reims, chambre civile, section 1, 30 avril 2013 <http://www.cisg.fr/decision.html?lang=fr&date=13-04-30> (2020. 02. 09.)

³⁸² Egyezmény 46. cikk (3) bekezdése. Enderlein és Maskow az Egyezmény 46. cikk (3) bekezdésével összefüggésben kifejtik, hogy a kijavítás magában foglalja a pótalkatrészek szállítását, az alkatrészek cseréjét, valamint magát a javítást is, amelyeknek elvégzésére a vevőnél is lehetőség van, de szükséges visszaküldés esetén a gyártási helyen is el lehet végezni a javítási munkákat. Az Egyezmény szerint lehetséges ezen utóbbi reparálás is, függetlenül attól, hogy az eladó képes-e az árut saját eszközeivel megjavítani. Ha nincs ilyen helyzetben az eladó, ez valóban észszerűtlen megoldásnak tűnik. A javításhoz való jogot, amennyiben az Egyezmény 29. cikkében foglaltak fennállnak, nem lehet megtagadni. Az eladónak nemcsak a hibás áruk javítását, hanem a javítással járó összes költséget is viselnie kell. In.: ENDERLEIN – MASKOW (1992) i.m. 180.

nem áll fent az alapvető szerződésszegés esete. Egyes árucikkek jellegüknél fogva kizárják a kijavítás lehetőségét (pl. mezőgazdasági termékek esetében).³⁸³

c) *A ius variandi megítélése a Ptk.-ban és az Egyezményben*

A *ius variandi* fogalmát annak ellenére, hogy a két elemzett jogforrás ismeri, csak a Ptk. használja és lehetőségét is csak a Ptk. biztosítja a szerződő félnek. Az eltérés elsődleges okaként megállapíthatjuk, hogy amíg a Ptk.-ban az áttérés joga egy lehetőség a jogosulti oldalon és nem szükségszerűen érvényesítendő, addig az Egyezmény kizárja a *ius variandi* érvényesíthetőségét azzal, hogy amennyiben a vevő (jogosult) nem él az Egyezményben az eladó (kötelezett) szerződésszegésének jogkövetkezményei fejezetben biztosított – legalább egy - jogával, elveszti annak lehetőséget, hogy másik kellékszavatossági igényérvényesítés közül válasszon és egyedüli lehetősége a vevőnek a szerződésszegésből származó kár megtérítése iránti kártérítés követelése marad.³⁸⁴ A jogforrások közötti másik különbség, hogy az Egyezményben szabályozott kellékszavatossági jogok érvényesítéséhez szükséges, a szerződésszegésen túli, további feltételek is különbözőek és egymással kapcsolatot nem mutatnak. A szavatossági jogok (hogy mikor melyiket választja a vevő, az Egyezményben meghatározott feltételek³⁸⁵ és a vevő részére biztosított „szerződésirányító szerep”³⁸⁶ miatt) egymástól függetlenül valósulnak meg. Ezzel ellentétben a Ptk.-ban a kellékszavatossági jogok egymásból következően és meghatározott sorrendben érvényesíthetők azzal, hogy a kötelezett a hibás teljesítésért kellékszavatossággal tartozik és a kellékszavatossági igények közül a jogosultat a választás joga illeti meg, azaz a kötelezettnek szükségszerűen bármelyik szavatossági igényt teljesítenie kell a jogosult választásának megfelelően.

³⁸³ Liu CHENGWEI: *Remedies for Non-performance - Perspectives from CISG, UNIDROIT Principles & PECL*, Chapter 3. Specific performance, 2003 September, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/chengwei-28.html> (2020. 04. 09.)

³⁸⁴ Az Egyezmény szigorú a szavatossági jogok érvényesítését illetően a jogosulttal (vevővel) szemben így kizárva a *ius variandi* lehetőségét: „if the buyer does not claim performance, exercising one of the rights provided in Arts 46-52 has a constitutive effect which, precludes the buyer from subsequently pursuing a different remedy (non ius variandi)”. In.: Christoph BRUNNER - Benjamin GOTTLIEB: *Commentary on the UN Sales Law (CISG)*, Wolters Kluwer, The Netherlands, 2019, Chap. II, Sec. III. Art. 45. para 4.; Egyezmény 45.cikk (2) bekezdése és a 70. cikk.

³⁸⁵ Az áru kicserélését a vevő csak akkor követelheti, ha a fogyatékoság alapvető szerződésszegésnek minősül és az áru kicserélése iránti igényét a 39. cikkben meghatározott értesítéssel egyidőben vagy azt követően ésszerű határidőn belül közli (Egyezmény 46.cikk (2) bekezdés). Az áru kijavításával történő orvoslást csak abban az esetben lehet, ha az összes körülmény figyelembevételével nem észszerűtlen (Egyezmény 46. cikk (3) bekezdés). A vevő függetlenül attól, hogy a vételárat már kifizették-e vagy sem, olyan arányban csökkentheti az árat, amilyen arányban a ténylegesen leszállított áru teljesítéskori értéke viszonyult a hibátlan áru értékéhez ugyanabban az időpontban (Egyezmény 50. cikk).

³⁸⁶ Egyezmény 46. cikk (1): „the buyer may require performance by the seller...”, Egyezmény 46. cikk (2) „the buyer may require delivery of substitute...”, Egyezmény 50. cikk: „buyer may reduce the price...” ezen kifejezések esetében a „may”, mint egyfajta eredmény elérését célzó segédigeeként fordítandó és értelmezendő.

A Ptk. külön paragrafusban szabályozza a *ius variandit* akként, hogy *a jogosult a választott kellékszavatossági jogáról másikra térhet át. Az áttéréssel okozott költséget köteles a kötelezettnek megfizetni, kivéve, ha az áttérésre a kötelezett adott okot, vagy az áttérés egyébként indokolt volt.*³⁸⁷ Ezzel kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy a felek a közöttük fennálló szerződés hibás teljesítése miatt választott kellékszavatosság érvényesítését követően is, továbbá ezen szerződésükből fakadó vitájuk során is élhetnek a *ius variandival*. A Ptk. tehát lehetőséget biztosít, hogy a jogosult az általa választottról utóbb áttérjen egy másik szavatossági jogra. Természetesen az áttérés során is érvényesül az arányosság és az észszerűség elve, mivel előfordulhat, hogy a választott szavatossági jog vagy nem bizonyul alkalmasnak, vagy nem teljesíthető. Az áttéréssel kapcsolatban felmerülő költségek tekintetében, főszabály szerint, azokat a jogosultnak kell állnia, mivel a kötelezett által megkezdett szavatossági jog szerinti orvoslás során felmerülhetnek egyéb kiadások. A főszabály alól azonban van kivétel, ami erősíti a szabályt: a kötelezett az áttérés miatti költségei tekintetében azok megtérítésére nem tarthat igényt, ha maga okozta az áttérés okát, vagy indokolt volt az áttérés.³⁸⁸ Ennek további vizsgálata során megállapítható az is, hogy a „jogosult [...] csak akkor választhat ún. második lépcsőbe tartozó szavatossági jogot, ha ennek a Ptk. 6:159. §-a (2) bekezdésének b) pontjában meghatározott feltételei fennállnak, illetve ilyenkor sem érvényesíthet olyan kellékszavatossági jogot, amelynek teljesítése a kötelezett számára másik kellékszavatossági igény teljesítésével összehasonlítva aránytalan többletköltséget eredményezne”.³⁸⁹ Felmerül a kérdés, hogy mi a teendő abban az esetben, ha a jogosult polgári per során kíván az eredetileg választott kellékszavatossági jogról áttérni egy másikra? A Pp. 7. § (1) bekezdésének 12. pontja szerint a jogosult ezen lépése keresetváltogatásnak minősül, *ha a fél a keresetével - ideértve a viszontkeresetet és beszámítást is - összefüggésben előadott korábbi*

a) jogállításhoz képest eltérő vagy további érvényesíteni kívánt jogot állít, vagy

b) kérelméhez képest a kérelem, illetve annak valamely része összecszerűségét vagy tartalmát megváltoztatja, vagy további kérelmet terjeszt elő.

Megjegyzendő, hogy *a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően a kereset, viszontkereset vagy beszámítás megváltoztatásának az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig törvény eltérő rendelkezése hiányában akkor van helye, ha a*

³⁸⁷ Ptk. 6:160. §; A Kúria egy határozatában kifejti, hogy ún. első lépcsőbe tartozó szavatossági jogok közül választottól kizárólag abban az esetben lehet eltérni, ha a választott igény teljesítése lehetetlen, illetve, ha az eltérés nem eredményez a kötelezettnek aránytalan többletköltséget. (BH 2017.12.402. második mondata.)

³⁸⁸ VÉKÁS (2013) i.m. 629-630.

³⁸⁹ PETRIK (szerk.) (2020) i.m.

*keresetváltoztatás - a bármelyik fél által előterjesztett - új tényállítással áll közvetlen okozati összefüggésben, vagy azt a bíróságnak a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követő anyagi pervezetése indokolja, és a megváltoztatott kereset ugyanabból a jogviszonyból ered, továbbá a bíróság hatásköre és illetékessége a megváltoztatott keresetre is fennáll.*³⁹⁰

A Szegedi Ítéltábla határozata a szavatossági igény érvényesítése tárgyában megállapította, hogy „a Ptk. 306. § (1) bekezdése³⁹¹ a jogosult számára hibás teljesítés eseteire biztosítja a szavatossági jogok közötti választás lehetőségét. A Ptk. 306/A. §³⁹² pedig további lehetőségként engedi az egyik választott szavatossági jogról másokra történő áttérést is. Ez azonban nem jelenti azt, hogy akár csak vagylagosan is, de több szavatossági jogot egyszerre érvényesíthessen a jogosult. Arra nincs mód, hogy a jogosult a perben több szavatossági jog érvényesítése iránt, vagylagos vagy eshetőleges kereseti kérelmet terjesszen elő. Az egyik szavatossági jogról másokra történő áttérés (*ius variandi*) jogának a keresetváltoztatás lehetőségét biztosító Pp. szabályokkal való viszonyát a Kúria 1/2012. (VI. 21) PK vélemény 5. pontja iránymutatóan értelmezte. A per során a természetbeni kijavítás iránti kérelmét a felperes mindvégig fenntartotta, csak a per utolsó szakaszában terjesztett elő vagylagos kijavítási költségben való marasztalás iránti kérelmet. A bíróság az így előterjesztett kereseti kérelmek szerint helytelenül hozott ítéletet, tekintve, hogy eshetőleges marasztalásnak ilyen esetben sincs helye”.³⁹³

Az Esztergomi Járásbíróság szintén szavatossági igény érvényesítése tárgyában hozott határozatában a bíróság megállapította, hogy a felperesnek döntenie kell, hogy melyik szavatossági igényt kívánja érvényesíteni az alperesekkel szemben és csak ezután térhet át másik szavatossági jogra, ha azt esetlegesen a kötelezett nem tudja teljesíteni vagy egyéb ok miatt az adott szavatossági jog nem érvényesíthető. Akkor, ha a jogosult indokolatlanul tér át másik szavatossági jogra, a kötelezett kérheti az ezzel okozott kárának megtérítését. A felperes azzal, hogy vagylagosan terjesztett elő kereseti kérelmet, a jogszabálytól eltérően alkalmazta a szavatossági jogra vonatkozó rendelkezéseit a Ptk.-nak.³⁹⁴

A Győri Járásbíróság hasonlóképpen döntött az elé kerülő szavatossági igény érvényesítése tárgyában. Ebben megállapította, hogy az egyes szavatossági jogok érvényesítésének feltételei eltérőek, azonban mindegyiknek az a rendeltetése, hogy alkalmazásukkal a dolog vagy

³⁹⁰ Pp. 215.§ (1) bekezdése.

³⁹¹ Ptk. 6:159. §.

³⁹² Ptk. 6:160. §.

³⁹³ Gf. 30010/2015/2.

³⁹⁴ P.20051/2010/53.

szolgáltatás kellékhányos állapota megszűnjön. Amennyiben a kellékhány egy szavatossági jog alkalmazásával nem küszöbölhető ki, úgy a szolgáltatás értéke és ellenértéke közötti egyensúlyt több szavatossági jog együttes gyakorlásával kell helyreállítani. Tipikus esete ennek, ha pl. a javított dolog továbbra sem felel meg a kikötött kellékeknek, úgy ár-(díj)leszállítás is alkalmazható az értékegyensúly helyreállítása érdekében. A szavatossági jogviszony a kellékhány megszüntetésével véget ér, vagyis a szavatossági jog alkalmazásával következik be a szerződésszerű teljesítés.³⁹⁵ A szavatossági igények közül - a megfelelő jogszabályi feltételek mellett – a Ptk. főszabály szerint a jogosult döntésére bízta a választást. Ez azt jelenti, hogy a jogszabályi keretek között alapvetően a jogosult dönti el, hogy melyik szavatossági jog érvényesítésével kívánja elérni a szerződésszerű teljesítést. A jogosult a választott szavatossági jogról másokra is áttérhet, elsősorban akkor, ha a választott szavatossági jog nem teljesíthető. Az áttérés joga azonban csak addig illeti meg a jogosultat, amíg a szerződő felek között létrejött szavatossági jogviszony fennáll, létezik. Amikor a kötelezett a kellékhányt maradéktalanul megszünteti, ezzel szerződésszerűen teljesíti az eredeti szerződést az áttérés joga is megszűnik.³⁹⁶

Az Egyezmény az áttérés jogát nem kínálja fel a szerződő feleknek, mivel ahogy Sándor - Vékás fogalmaz, a szavatossági jogok különböző feltételek megvalósulásakor vehetők igénybe, emiatt „nem kumulálhatók, hanem alternatív módon állnak a vevő rendelkezésére”.³⁹⁷ Ugyanezt állapította meg a bíróság egy olasz eladó és svájci vevő között használt kőfeldolgozó gép megvételére megkötött szerződéssel kapcsolatban. A vevő 5000 euró előleget megfizetésével hozta el a vétel tárgyát, azonban rövidesen kiderült, hogy az hibás. Emiatt kijavítási igénnyel élt az olasz eladó felé és utalva a fennálló többi hibára, kijelentette, hogy nem hajlandó megfizetni a vételár maradék részét, továbbá eláll a szerződéstől. A bíróság megállapította, hogy a fennálló hiba ellenére, amelyek kiküszöbölésére az Egyezmény segítséget nyújt a kijavítás, kicserélés, árleszállítás, valamint elállás útjának választhatóságával, ezek a szavatossági jogok nem kumulálhatóak, továbbá egyikük igénybevételét követően a többi ismételt érvényesítése további kompenzálás érdekében nem lehetséges. Ebből következően az egyik szavatossági jog kiválasztását követően utóbb egy másikkra való áttérés sem lehetséges.³⁹⁸ Schlechtriem az árleszállítással kapcsolatban veti fel a *ius variandi*

³⁹⁵ LESZKOVEN (2018) i.m. 287-289.

³⁹⁶ P.22505/2005/43.

³⁹⁷ SÁNDOR-VÉKÁS (2005) i.m. 276.

³⁹⁸ Art. 45 ff. CISG. Keine Kumulation der Rechte des Käufers im Fall einer Vertragsverletzung des Verkäufers <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/urteile/2456.pdf> (2020.05.02.).

problémáját. Kérdésként teszi fel, hogy amennyiben kissé sietősen jelentette be az árleszállítás igényét a vevő, és csak közleményének feladása után ébredt rá, hogy érdekeit jobban szolgálná az áru cseréje vagy javítás az Egyezmény 46. cikk (2) bekezdése szerint, az Egyezmény 46. cikk (1) bekezdése valóban ki tudná zárni a tényleges árcsökkentést? Vajon az eladó érdekei megkövetelik-e, hogy a vevőt *strict* módon kössék az Egyezmény idézett cikkei, és ha nem, mennyi ideig lehet a változtatás jogával élni? Meglátása szerint az eladó csak akkor kaphat a fenti esetben a változtatására lehetőséget, ha megkapta a vevő ezzel kapcsolatos (jóváhagyó) választát, amelyben csak bízhatott.³⁹⁹

d) Az árleszállítás, mint az arányosság kiteljesedése a szavatossági igényérvényesítés során

Amennyiben az elsődleges szavatossági jogok „meghiúsulnának” és a szolgáltatás tulajdonságai engedik, a Ptk. szerint a jogosult választhatja az árleszállítást.⁴⁰⁰ Ennek legfőbb célja, hogy a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás között a hibás teljesítés okán felborult egyensúlyt biztosítsa az ellenszolgáltatás megfelelő csökkentésével. Hangsúlyozandó, hogy a kijavításhoz és kicseréléshez hasonlóan az árleszállítás esetében is a jogalkotói cél az értékegyensúly biztosítása mellett a szerződés szerű állapothoz való közelkerülés. Emiatt érdemes figyelembe venni a Kúria azon határozatát, amelyben kifejezetten kiemeli, hogy a felek között folyamatban lévő perben a jogosult által választott árleszállítás esetén nem lehet figyelembe venni az ítélet meghozatalának időpontjában az aktuális ár- és értékviszonyoknak megfelelő javítási költséget.⁴⁰¹

A felek között vitás kérdésekben az árleszállítás kiszámításának módja, valamint a számítás alapja minden esetben vita tárgyát képezi. Ezen esetek mindegyikében a kulcsszó: az arányosság. A Kúria gazdasági kollégiuma az árleszállítással kapcsolatban leszögezi, hogy az árleszállítás alapja a gazdálkodó szervezetek közötti vállalkozási szerződések hibás teljesítésekor mindig a szolgáltatás akkori ellenértéke. Abban az esetben viszont, ha az így keletkezett hiba nem akadályozza a szolgáltatásnak, mint egésznek a rendeltetésszerű használatát, az árleszállítás alapja csak a hibás rész értéke lehet. A bíróságnak ezen esetekben törekednie kell arra, hogy „megbomlott értékegyensúly az ellenszolgáltatás csökkentésével

³⁹⁹ Peter SCHLECHTRIEM: *Effectiveness and Binding Nature of Declarations (Notices, Requests or Other Communications) under Part II and Part III of the CISG*, <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schlecht.html> (2020. 04.20.).

⁴⁰⁰ ANDOR - LAKATOS (2014) i.m. 153-154.; Ptk. 6:159. § (2) bekezdés b) pontja: Kellékszavatossági igénye alapján a jogosult választása szerint az ellenszolgáltatás arányos leszállítását igényelheti.

⁴⁰¹ Pfv. V. 20.980/2013.

helyreálljon”.⁴⁰² A Kúria 1/2012. (VI. 21.) PK véleményének 4. pontja szerint figyelemmel a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményére, az arányosság szempontjának érvényesülnie kell a második lépcsőbe tartozó szavatossági jogok közötti választás során is. Ezzel kapcsolatban a Kúria egyik határozatában rögzíti, hogy kijavítási költség címén nem követelhető aránytalanul nagyobb összeg annál, mint ami árleszállítás címén megállapítható lenne és fordítva. Ezen határozatában az árleszállítással kapcsolatban megállapította, hogy a megfelelő árleszállítás iránti szavatossági igény rendeltetése a felek szolgáltatása és ellenszolgáltatása között a hibás teljesítés folytán meg bomlott egyenértékűség, értékegyensúly biztosítása, amely nem azonos a javítási költség megtérítésével(!). Az árleszállítási igény érvényesítésénél nem a hibás dolog forgalmi értékéből, hanem a szerződés szerinti vételárból kell kiindulni. Az árleszállítás mértéke (megfelelősége) meghatározásánál az eset összes körülményéből kell kiindulni: jelentősége van tehát a hiba jellegének, mértékének, az értékcsökkentő és a használhatóságot, valamint az élettartamot befolyásoló, továbbá az esztétikai hatásnak.⁴⁰³ A Szegedi Ítéltábla az árleszállítás mértékének megállapításával kapcsolatban hozott ítéletében szintén megállapította, hogy az árleszállítás meghatározásakor a bíróságnak nem azt kell vizsgálnia, hogy a dolog - annak hibáival együtt - milyen forgalmi értéket képvisel, illetve ez az érték eléri vagy sem a szerződésben meghatározott vételárat, hanem az érvényes szerződésben kikötött vételárból kiindulva kell megállapítani, hogy a dolog szavatossági hibái milyen mértékben sértik a jogosultnak a hibátlan teljesítéshez fűződő érdekét, és ez az érdeksérelem a szerződésben kikötött vételár milyen összegű csökkentésével orvosolható. Az árleszállítást az oszthatatlan egész szolgáltatásra vetített százalékos kulcs alapján kell meghatározni, amelynek során csak az egyik szempont a várható javított költség. Az árleszállítás százalékos mértékénél a becsülhető javítási költségen túl mérlegelni kell, hogy mennyiben csökken az átadott dolog rendeltetésszerű használhatósága, várható élettartama, továbbá a fennálló és megmaradó hiányosságok, a javítás ténye milyen mértékben, mennyiben csökkenti a dolog használati és piaci értékét.⁴⁰⁴ Már jóval korábban a Legfelsőbb Bíróság is ugyanezen megállapításra jutott egy határozatával kapcsolata, amelyben kimondta, hogy nincs közvetlen összefüggés az árleszállítás mértéke és a hiba kijavításának költsége között, tehát a vételárat (díjat) nem a kijavítási költség összegével kell csökkenteni.⁴⁰⁵ Farkas Attila a hiba értékcsökkentő mivoltával kapcsolatban kifejti, hogy a hiba értékelése során az eset összes

---

⁴⁰² GK 47. I. pont.

⁴⁰³ BH 2017.7. 225.

⁴⁰⁴ ÍH 2012.121.

⁴⁰⁵ BH 1985.394.

körülménye figyelembe veendő, így a „hiba jellegét, mértékét, a használhatóságot, a hiba miatti rövidebb élettartamot és az esztétikai hatást is értékelni kell”⁴⁰⁶.

Az Egyezmény az árleszállítás kérdését egy másik aspektusból közelíti meg: a vételárcsökkentés lehetőségét a Ptk. szabályaitól eltérően nem igényelheti a jogosult a kötelezettől, hanem a jogosult (vevő) csökkentheti a vételárat az Egyezményben meghatározott keretek között: így abban az esetben, *ha az áru nem szerződés szerű, függetlenül attól, hogy megfizette-e a vételárat vagy sem, a vevő olyan arányban csökkentheti az árat, amilyen arányban a ténylegesen leszállított áru teljesítéskori értéke viszonyult a hibátlan áru értékéhez ugyanabban az időpontban. Nem csökkentheti viszont a vevő az árat, ha az eladó az Egyezmény 37. és 48. cikkek rendelkezéseivel összhangban orvosolta kötelezettségének elmulasztását vagy ha a vevő ezen cikkekre tekintettel a teljesítést visszautasította.*⁴⁰⁷ Ennek megfelelően határidő előtti szállítás esetén az eladó a határidő elteltéig jogosult a hiányzó részt szolgáltatni vagy bármely mennyiségi hiányt pótolni, illetve a szerződésnek meg nem felelő árut kicserélni, feltéve, hogy e jogosultság gyakorlása nem okoz a vevőnek észszerűtlen kényelmetlenséget, illetve költséget. A vevőt mindazonáltal továbbra is megilleti az a jog, hogy az Egyezmény alapján kártérítést követeljen. Az Egyezmény 49. cikkben foglaltak fenntartásával, az eladó saját költségén a szállítási határidő elteltét követően is orvosolhatja kötelezettségének elmulasztását, feltéve, hogy ez nem eredményez észszerűtlen kényelmetlenséget, sem bizonytalanságot az általa előlegezett költségek megtérítését illetően. A vevő azonban ez esetben sem veszíti el azt a jogát, hogy az Egyezmény alapján kártérítést követeljen. Ha az eladó igényli a vevőnek a teljesítés elfogadására vonatkozó nyilatkozatát és erre a vevő észszerű határidőn belül nem válaszol, az eladó az ott megjelölt határidőn belül teljesíthet. E határidőn belül a vevő nem érvényesíthet olyan igényt, amely összeegyeztethetetlen az eladó teljesítésével. Az eladó arról szóló értesítését, hogy meghatározott határidőn belül teljesít, úgy kell tekinteni, hogy az az előző bekezdés értelmében, egyúttal azt az igényt is magában foglalja, hogy a vevő közölje vele döntését.⁴⁰⁸

Fenti különbségen túl eltérésként állapítható meg a jogosult (vevő) oldalán fennálló érvényesítés oka. Amíg a Ptk.-ban szabályozott árleszállítás, mint második lépcsőbe tartozó szavatossági jog feltételez egyfajta „hiba fokának erősségét” a szavatossági jogok érvényesítésének sorrendjében⁴⁰⁹ (mivel a Ptk.-ban meghatározott első lépcsőbe tartozó

⁴⁰⁶ BÍRÓ et al. (2013) 296-297.

⁴⁰⁷ Egyezmény 50. cikk.

⁴⁰⁸ Egyezmény 38. és 48. cikkei

⁴⁰⁹ Lásd a jelen értekezés V. fejezet 4. pont b) alpontjában kifejtettek alapján.

szavatossági jogok teljesítése lehetetlen vagy a másik fél részére aránytalan többletkötelezettséget keletkeztet, evégett szükséges, jobb esetben, az árleszállítást választani) addig az Egyezmény ilyen kritériumot nem tesz. Az árleszállítást ugyan olyan opcionális szavatossági jogként kezeli, mint a kijavítást vagy a kicserélést, továbbá nem kívánja meg az alapvető szerződésszegés megvalósulását. Alapvető feltétele csupán annyi, hogy az eladó által szállított áru valamilyen, az Egyezmény 35. cikkében meghatározott hiányban szenvedjen. A vevő egyoldalú döntési monopóliuma határozza meg, hogyan alakuljon az áru sorsa, amely együtt hordozza a vevő oldalán a bizonyítási kötelezettséget is. Meglátásom szerint, ha sorrendiséget kellene felállítani az Egyezményben szabályozott szavatossági jogok előbb említett „erősségét” tekintve, a leggyengébb (amely a legkevesebb fiskális veszteséggel járhat a felek részéről) az árleszállítás lenne, tekintettel arra, hogy ennek során nincs ismételt eszköz és anyagköltség, szállítási díj, többlet idő, mint egy kijavítás vagy kicserélés során, továbbá a csökkentett árral a vevő szerződésszerűnek tekinti az árut, ami ráadásul már nála van.⁴¹⁰ Az Orosz Föderáció Kereskedelmi Választottbírósága egy elé kerülő, az árleszállítás tekintetében vitás kérdésben az alábbi döntést hozta. A vitában álló felek egy amerikai cég (a vevő) és egy orosz társaság (az eladó) szerződést kötöttek két szállítmány szállítására. Az első szállítmány esetében eladó a szerződésben meghatározottak szerint a feladás előtt köteles volt ellenőrizni az árukat és köteles volt a hozzájuk tartozó dokumentumokat csatolni, azonban a szállítmány ellenőrzését nem végezte el, és a szállítmány ellenőrzés nélkül a vevővel szerződött végfelhasználókhöz érkezett meg, ahol a hibák azonnal láthatóvá váltak az áru szemrevételezése és ellenőrzése során. Emiatt a vevő a vele szerződésben lévő végfelhasználók által meg nem fizetett összegnek megfelelő árat kérte árleszállításként. A második szállítmány esetében már a vevő kártérítést igényel az első szállítmány esetét elkerülendő. A bíróság megállapította, hogy az első szállítmánynak a vevő általi ellenőrzése olyan módszerekkel történt, amelyekről a szerződés nem rendelkezett. A bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a szállítmányra vonatkozó árleszállítást csak a ténylegesen ellenőrzött áruknál lehet figyelembe venni, mivel a mintavétel útján történő ellenőrzés módszere nem volt összhangban a szerződés rendelkezéseivel. Az első áruszállítással kapcsolatban a bíróság megállapította, hogy az

---

⁴¹⁰ Egyezmény 34. cikk; Arsi PAVELTS - Karin SEIN: *The Buyer's Right to Require Reimbursement for Repair Costs of Defective Goods under the CISG, the CESL, and Estonian Law*, *Juridica International*, 2014/21, 149.

árendeményt a szerződés alapján vitatott áruk ára, valamint a vevő és a végső fogyasztók között megállapodott ár közötti különbség 50% -án kell rögzíteni.⁴¹¹

Szintén az árleszállítás kérdésében is döntött egy bíróság egy másik ügyben, amelyben egy amerikai vállalat (vevő) szerződött egy brazil székhelyű dél-amerikai vegyesvállalattal (eladó) kereskedelmi repülőgépjáratokon használt ülések vételére. A vevő az ülések tekintetében több külső esztétikai hibát is talált, amely már kimerítette a nem szerződésszerű teljesítét. A bíróság erre tekintettel jogosnak ítélte meg a vételár csökkentésére vonatkozó kérést, azonban a csökkentés mértékével kapcsolatban hangsúlyozta, hogy a csökkentés mértékét, arányosan a felmerült esztétikai hibák miatti károk mértékével nem tudta megítélni, azok vevői oldalon való nem megfelelő bizonyítottságának hiányában.⁴¹²

e) Az elállás

A Ptk. megfogalmazásában az elállás szintén az ún. második lépcsőbe tartozó szavatossági jog, amely „a legerőteljesebb módon, a jogviszony felbontásával biztosítja a hibás teljesítés következményeinek orvoslását”.⁴¹³ A sérelmet szenvedett fél *a szerződéstől elállhat, ha a kötelezett a kijavítást vagy a kicserélést nem vállalta, e kötelezettségének a dolog tulajdonságaira és a jogosult által elvárható rendeltetésére figyelemmel, megfelelő határidőn belül, a jogosult érdekeit kímélve nem tud eleget tenni, vagy ha a jogosultnak a kijavításhoz vagy kicseréléshez fűződő érdeke megszűnt.*⁴¹⁴ Az Egyezmény az elállás esetében kettős mércét alkalmaz: a jogosult (vevő) *elállhat a szerződéstől, ha az eladó a szerződésen vagy az Egyezményen alapuló kötelezettségének a megszegése alapvető szerződésszegésnek minősül vagy nemteljesítés esetén, amennyiben az eladó nem szolgáltatja az árut a vevő által megállapított póthatáridőn belül, illetve, ha kijelenti, hogy e határidőn belül sem teljesít.*⁴¹⁵ Abban az esetben, ha már megtörtént az eladó (kötelezett) részéről az áru leszállítása, elállásnak a vevő (jogosult) oldalán csak akkor van helye, *ha az elállás késedelmes teljesítés esetén azt követő észszerű időn belül történik, hogy a teljesítésről tudomást szerzett, továbbá bármely más szerződésszegés esetén azt követő észszerű időn belül történik, hogy a szerződésszegésről tudomást szerzett vagy kellett volna szereznie, illetve lejárt az a póthatáridő és az eladó nem*

⁴¹¹ Russia 24 January 2000 Arbitration proceeding 54/1999, <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/wais/db/cases2/000124r1.html> (2020. 04. 09.).

⁴¹² United States 8 April 2020 District Court (Zodiac Seats US, LLC v. Synergy Aero. Corp.) <https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/united-states-april-8-2020-district-court-zodiac-seats-us-llc-v-synergy-aero-corp> (2020.12.04.).

⁴¹³ BÍRÓ et al. (2013) i.m. 298-299.

⁴¹⁴ Ptk. 6:159. § (2) bekezdés (b) pont második mondatrész és a Ptk. 6:159. § (4) bekezdés.

⁴¹⁵ Egyezmény 49. cikk (1) bekezdés.

*teljesített, valamint lejárt az eladó által megállapított a vevő teljesítés elfogadására vonatkozó határideje, vagy miután a vevő kijelentette, hogy nem fogadja el a teljesítést.*⁴¹⁶

Az elálláshoz való jogot a két jogforrás kétféle módon közelíti meg, mégis közös pontként fogalmazható meg, hogy a szerződés olyan mértékű megszegése esetében, amikor sem kijavítás, kicserélés vagy árleszállítás útján már nem „orvosolható” a felek közötti nem szerződésszerű teljesítés, egyetlen megoldásként az eredeti állapot visszaállítása tűnik a legkézenfekvőbbnek az elállási jog gyakorlásával. Hogy milyen feltételek szükségesek ahhoz, a fenti definíciók ismertetése alapján, hogy a jogosult az elállási jogát gyakorolhassa a következőkben bemutatásra kerülő okok és elemzett jogesetek szolgálnak példaként és iránymutatásul.

i. Az érdekmúlás, mint a szerződéses jogviszony felszámolásának alapja

A Ptk. alanyi jogot biztosít a jogosultnak arra, hogy a szerződéses jogviszonyt a másik szerződő félhez intézett egyoldalú jognyilatkozattal megszüntesse⁴¹⁷, mégpedig akként, hogy amennyiben a szerződésszegés következtében a jogosultnak a szerződés teljesítéséhez fűződő érdeke megszűnt, elállhat a szerződéstől.⁴¹⁸ Ahogy Leszkoven fogalmaz, „az elállási [...] jog [...] alkalmazásának [...] elméleti indoka egyértelműen az, hogy a szerződésszegő magatartás következtében a jogosult szabadulhasson a számára már felesleges – értve alatta, hogy szerződéses érdekét már nem szolgáló – szerződéstől.”⁴¹⁹ Ezt az érdek megszűnést, érdekmúlást a jogosultnak mindenképpen bizonyítania kell, mivel ennek hiányában nem tudja elállási jogát gyakorolni. Itt kell megemlítenünk, hogy a szerződéskötési kötelezettség keletkezése esetén is felmerülhet az érdekmúlás esete, amellyel kapcsolatban a Legfelsőbb Bíróság egy korábbi ítéletében megállapította, hogy egymagában az a körülmény, hogy a szállító a külföldi eladót ajánlattételre felhívta és arra még nem kapott választ, nem alkalmas a teljesítési képtelenség megállapítására, így érdekmúlásra nem lehet hivatkozni.⁴²⁰

A Ptk. a már megkötött szerződések tekintetében a hibás teljesítés és a kötelezeti késedelem esetében tényleges feltételeket nevez meg az érdekmúlás körében.⁴²¹ A jogosult jognyilatkozata

⁴¹⁶ Egyezmény 49. cikk (2) bekezdése.

⁴¹⁷ PETRIK (szerk) (2020) i.m.

⁴¹⁸ Ptk. 6:140. § (1) bekezdés első mondatrésze.

⁴¹⁹ LESZKOVEN (2018) i.m. 93.

⁴²⁰ BH 1979.330.

⁴²¹ Ptk. 6:154. § (2) A jogosult elállásához nincs szükség a teljesítéshez fűződő érdek megszűnésének bizonyítására, ha

a) a szerződést a felek megállapodása szerint vagy a szolgáltatás felismerhető rendeltetésénél fogva a meghatározott teljesítési időben - és nem máskor - kellett volna teljesíteni; vagy

érvényességéhez köteles megjelölni az elállás okát, ha ez a jog több okból megilleti. A jogosult a megjelölt elállási okról másikra térhet át.⁴²² A Szegedi Ítéltábla 2018-ban hozott ítéletében az elállási jog gyakorlásának kérdésében kellett döntenie. Az alapügy tényállása szerint mezőgazdasági vállalkozó felperes 2014 tavaszán nemzetközi viszonylatú fuvarmegrendelés céljából kereste meg a túlméretezett szállítmányok közötti fuvarozására specializálódott alperesi szakcéget. Az alperesi társaság a fuvarfeladat elfogadását megelőzően több alkalommal egyeztetett a felperessel. Az alperes a megrendeléshez kapcsolódóan előleg bekérő számlát állított ki a felperes felé, mely összeget a felperes átutalta alperesnek. A megállapodás szerinti méretek azonban nem egyeztek meg a valósággal, így a további szállítás csak plusz költséggel lehetett volna megoldani, amelyről a felperest tájékoztatta alperes. A felperes írásban arra szólította fel az alperest, hogy a korábbi megrendelésben meghatározottak szerint gondoskodjon az eredeti feltételekkel, a korábban kialakult díj ellenében a dolog leszállítása iránt. Levelében utalt arra, nem fogadja el, sőt kifejezetten elutasítja az alperes azon álláspontját, mely szerint a vállalt szolgáltatás azért nem volt teljesíthető, mert a valós szélesség meghaladta a felek közötti megegyezés szerinti méretet. A felperesi felszólítást követően a felek között további levélváltásra került sor, azonban az alperes az eredeti feltételekkel már nem vállalta a fuvarfeladat teljesítését, majd pedig sztornózta a díjelőlegszámlát, és egy „meghiúsult fuvarra” vonatkozó számlát állított ki. Az alperes a korábbi díjelőleg beszámítása nyomán, felperes felé fennálló, ki nem egyenlített költségigényt tartott kintlévőségként nyilván. A felperes megtagadta a költség számla teljesítését, a számlát visszaküldte az alperes jogi képviselője részére, egyúttal írásban szerződéstől történő elállását jelentette be. Az Ítéltábla a peradatok tükrében arra a következtetésre jutott, hogy mivel a szállítmány szállítható méretre hozása megoldható volt, az alperes szerződésszegést követett el, amikor kellő tájékoztatás hiányában⁴²³ és téves akadályközlést követően a fuvarfeladat ellátását továbbra is megtagadta, melynek jogkövetkezményeként a felperes jogszerűen gyakorolhatta – az alperes szerződésszegésére utalással – elállási jogát, mely a szerződés megszűnését eredményezte. A Ptk. 6:140. § (1) bekezdése szerint, *ha a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet természetben nem lehet visszaállítani, úgy elállás helyett felmondás gyakorolható.* Mivel a fuvarozást az

---

b) a jogosult az utólagos teljesítésre megfelelő póthatáridőt tűzött, és a póthatáridő eredménytelenül telt el.

⁴²² Ptk. 6:140. § (2) bekezdése.

⁴²³ Ptk. 6:137.§.

alperes megkezdte, a szolgáltatás irreverzibilis jellege miatt, a szerződés a felperes nyilatkozatával a jövőre nézve szűnt meg.⁴²⁴

Szintén az elállás okát vizsgálta a Fővárosi Ítéltábla egy felek közötti ingatlan vételár megfizetés, birtokbaadás és kötbérfizetési kötelezettség tárgyában folyt perben, amelyben megállapította, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan utalt arra ítéletében, hogy a Ptk. 6:140. § (2) bekezdésének első mondatára értelmében a jognyilatkozatának érvényességéhez a jogosult köteles megjelölni elállása okát. Ez a kötelezettség azonban csak abban az esetben terhelt, ha az elállási jog több okból is megillette. Az alperest a rendelkezésre álló adatok szerint mind a szerződés, mind pedig jogszabály alapján kizárólag kötelezeti késedelem miatt illethette meg az elállási jog, az általa később előadottak értelmében elállását ténylegesen is erre az okra alapította. Nincs jogi jelentősége ezért annak, hogy az elállásban az elállás oka nincs megjelölve, ahogy annak sem, hogy a nyilatkozata mit tartalmaz, mert védekezésének eredményességéhez a perben azt kellett bizonyítania, hogy a felperesek a vételár megfizetésével késedelembe estek.⁴²⁵

ii. Időbeli kötöttség és az eredeti állapot helyreállítása

A legfőbb kérdés a jogalkalmazó számára, az érdekmúlási ok megjelölése mellett az időbeliség kérdése, hogy mikor lehet elállni az adott szerződéstől és az elállás mikor hatályosul.⁴²⁶ „A törvény az elállási jog gyakorlását időben nem korlátozza. Az erre irányadó szabályok diszpozitív jellege miatt azonban nincs akadálya annak, hogy ebben a felek megállapodhassanak [...]. Ebből következően, az elállási jog gyakorlására a kötelezett késedelmének tartama alatt, azon belül van jogi lehetőség. A jogosultnak az elállási jog gyakorlását legkésőbb a szolgáltatás késedelmes átadására történő felajánlása alkalmával be kell jelentenie.”⁴²⁷ Általában tehát nincs időhöz kötve az elállási jog gyakorlása, azonban a feleknek lehetőségük van meghatározni annak időpontját az ok megjelölése mellett.⁴²⁸ Vannak azonban esetek, amikor az elállás szükségszerűvé válik, így jogszerűen él az eladó az elállási jogával, ha a több évvel korábban megkötött adásvételi szerződésből eredő, őt megillető vételárhátralékot nem kapta meg, és azt a vevő - az erre kötelező jogerős ítélet ellenére - nem

⁴²⁴ Gf.III.30.028/2018/6.; BERGENDI-RÁCZ Diána: *Az elállási jog a vállalkozások közötti szerződésekben*, Ügyvédek Lapja, 2019/3., 5.

⁴²⁵ Pf.20915/2017/5.

⁴²⁶ BENKE József – NOCHTA Tibor: *Magyar Polgári jog, Kötelmi jog I.*, Dialog Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2017, 169-171.

⁴²⁷ PETRIK (szerk) (2020) i.m.

⁴²⁸ BÍRÓ et. al. (2013.) i.m. 225.; VÉKÁS (2016) i.m. 231.; VEREBICS (2014) i.m. 32.

fizeti meg és a végrehajtásra sincs remény.⁴²⁹ Az elállás a szerződést annak megkötésére visszaható hatállyal szünteti meg, így a már teljesített szolgáltatásokat a feleknek vissza kell juttatniuk egymás felé. Ezen visszaszolgáltatási kötelezettség a szerződés megkötésének időpontjától érvényes, így az elmaradt vagy késedelmes visszajuttatás kamat megfizetését vonja maga után.⁴³⁰

A Kúria elvi határozatában az *in integrum restitutio* kérdése kapcsán megállapította, hogy az adásvételi szerződés elállás miatti felbontása esetén, ha a vevő tulajdonába került ingatlant megterhelte, az eredeti állapot nem állítható helyre, csak úgy, hogy az ingatlanon jóhiszeműen jogot szerző harmadik személy jogosultsága fennmarad.⁴³¹ A szerződéstől való jogszerű elállás esetén a bíróságnak a szerződéskötést megelőző állapot visszaállítása során az ellenérdekű fél részére visszajáró szolgáltatásról is rendelkeznie kell. Ezt akkor sem mellőzheti, ha a fél ilyen tartalmú ellenkérelmet nem terjesztett elő.⁴³²

Amennyiben a szerződő felek valamelyike az elállás jogával kíván élni, mindenképpen szem előtt kell tartania az arányosság elvének érvényesülését, amelyre figyelemmel a szerződéses érdek jelentéktelen vagy csekély súlyú sérelmén nem alapulhat a jogviszony gyökeres megszüntetése.⁴³³ Ehhez kapcsolódóan a Szegedi Ítéletábrla egyik döntésében kimondta, hogy a hibás teljesítés miatti elállás, mint külön törvényi feltételekhez kötött legsúlyosabb szavatossági igény gyakorlása során irányadó az arányosság elve. Ebben a körben mérlegelni kell, hogy a választott szavatossági igény teljesítése a kötelezettnek más szavatossági igény teljesítésével összehasonlítva aránytalan többletköltséget, érdeksérelmet eredményez-e, figyelembe véve a szolgáltatott dolog hibátlan állapotban képviselt értékét, a szerződésszegés súlyát, és a szavatossági jog teljesítésével a jogosultnak okozott kényelmetlenséget is.⁴³⁴

iii. Az Egyezmény „kettőssége” az elállás jogával kapcsolatban

Az Egyezmény esetében, mivel eltérően a Ptk. szabályától, a szerződésszegés tekintetében megkülönböztet alapvető és nem alapvető szerződésszegés, ehhez idomul a jogosultnak azon joga, hogy élhet-e az azonnali elállás jogával. Alapvető szerződésszegés esetén az Egyezmény

⁴²⁹ BH 2011.1.10.

⁴³⁰ PETRIK (szerk) (2020) i.m.; Ptk. 6:140. § (3) bekezdése és 6:213.§ (1) bekezdése.

⁴³¹ EBH 2010.2134.

⁴³² Budapest Környéki Törvényszék P.20875/2017/44.

⁴³³ BÍRÓ et al. (2013) i.m. 225.

⁴³⁴ BDT 2005. 1201.

lehetőségként kínálja fel a csorbát szenvedett félnek az azonnali elállást.⁴³⁵ Felmerül azonban a kérdés, hogy minden, az Egyezményben meghatározott, alapvető szerződésszegés esetében érdemes-e és kell-e az elállás jogával élni? Az Egyezmény központi helyen taglalt és egyik sarkalatos pontja a szerződésszegés meghatározása,⁴³⁶ ezen belül is az alapvető szerződésszegés definiálása, amelyet korábban már részletesen elemeztünk.⁴³⁷ A másik félnek okozott olyan hátrány, amely jelentős mértékben megfosztja a sérelmet elszenvedett felet attól, amit az egymással megkötött megállapodástól jogosan elvárható⁴³⁸ fordulat mindenekelőtt objektív módon értendő és vizsgálendő feltétel, amelyet a szerződésszegést elszenvedő fél oldaláról kell górcső alá venni. Erre szolgálhat példaként a már korábban is elemzett új-zélandi kagylók kadmiumtartalmának mértékéről szóló jogeset⁴³⁹. A bíróság ebben az ügyben három kivételt írt elő azon szabály alól, hogy az eladónak nem kell ismernie és betartania a vevő országában érvényes előírásokat (tehát nem követ el alapvető szerződésszegést az Egyezmény szabályai szerint):

1. ha mindkét országban a szabványok azonosak,
2. ha a vevő a szerződés megkötése előtt vagy annak megkötésekor értesítette az eladót ezekről a szabványokról, illetve
3. ha különleges körülmények miatt az eladó tudta vagy tudnia kellett volna ezekről a szabványokról, mert pl. a vevő országába exportál, vagy ott van fióktelepe.⁴⁴⁰

Az elállás tekintetében célszerű leszögezni, hogy az Egyezmény 26. cikke, miszerint *a szerződéstől történő elállásra vonatkozó nyilatkozat csak akkor hatályos, ha azt a másik féllel közölték*, egyfajta felszólítás a felek részére a gondos és körültekintő szerződéskötés érdekében,⁴⁴¹ mivel bármelyikük szerződésszegése esetén az elállás jogával csak abban az

⁴³⁵ Franco FERRARI: *Fundamental breach of contract under the UN Sales Convention – 25 years of Article 25 CISG*, <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/ferrari14.html> (2020. 04. 09.).

⁴³⁶ FEKETE Zsófia: *A Bécsi Vételi Egyezmény által szabályozott alapvető szerződésszegés formái – teljesség igénye nélkül*, In.: Doktoranduszok Fóruma, 2003 november, Novotni Alapítvány, Miskolc, 2004, 106.

⁴³⁷ Lásd V. fejezet 1. pont.

⁴³⁸ Egyezmény 25. cikke.

⁴³⁹ CLOUT 123. i.m.

⁴⁴⁰ Digest of Article 25 case law, UNCITRAL (2012) i.m.

⁴⁴¹ Ennek alapjait az Egyezmény az Általános rendelkezések között a következőképpen szabályozza: 7. cikk (1) Az Egyezmény értelmezése során figyelembe kell venni annak nemzetközi jellegét és annak szükségességét, hogy elősegítsék az Egyezmény egységes alkalmazását, valamint a jóhiszeműség érvényesítését a nemzetközi kereskedelemben.

Egyezmény 8. cikk (1) Az Egyezmény alkalmazása szempontjából valamely fél nyilatkozatát vagy más magatartását e fél szándéka szerint kell értelmezni, feltéve, hogy a másik fél e szándékról tudott vagy ez nem lehetett számára ismeretlen.

esetben élhet a sérelmet elszenvedett fél, ha az elállást tartalmazó címzett nyilatkozatot szóban vagy írásban a másik fél tudomására hozta, vagy elküldte.⁴⁴² Ahogy Szabó Sarolta fogalmaz tanulmányában: „[A]lapvető szerződésszegés esetén a jelentős hátrányt szenvedett fél azonnali elállás jogot szerez, amelyet a megfelelő formában és időben érvényre juttathat. Az elállás előfeltételei tehát az alapvető szerződésszegés, a megfelelő időben történő értesítés, valamint, hogy lényegében ugyanolyan állapotban vissza tudja juttatni az árut. E hármashból feltétlenül kiemelést érdemel, hogy az elállást – az Egyezmény 26. cikk szerint- a vevőnek az eladóval közölnie kell (akár e-mail útján, akár hallgatólagosan is), mert az Egyezmény nem ismeri az *ipso facto* elállást. A közlésnek egyértelműnek és világosnak kell lennie és ésszerű határidőn belül kell azt megtennie.”⁴⁴³

Az Egyezmény 49. cikk (1) bekezdésének a) pontja értelmében *a vevő elállhat a szerződéstől, ha az eladó a szerződésben vagy az Egyezményben szabályozott kötelezettségének nem teljesítése alapvető szerződésszegésnek minősül.* Az Egyezmény ezen pontja szerint az Egyezmény 25. cikkben meghatározott bármely alapvető jogsértés indokoltá teszi a szerződéstől való azonnali elállást. Erre tekintettel a vevő az Egyezmény 49. cikk (1) bekezdésének a) pontja szerinti elállásnak megfelelő indokok birtokába kerül, ha az eladó a közöttük érvényben lévő szerződést megsértett, és az eladó ezen szerződésszegése lényegesen megfosztja a vevőt azon jogától, amelyet szerződés alapján jogosult elvárni. Az eladó nem teljesítésének ezen jellegű következményeit a szerződés és az ahhoz kapcsolódó összes körülmény figyelembevételével kell meghatározni.⁴⁴⁴ Ahogyan Schwenzer fogalmaz

---

(2) Ha az előző bekezdés nem alkalmazható, az egyik fél nyilatkozatát vagy más magatartását úgy kell értelmezni, ahogy azt a másik félhez hasonló, észszerűen gondolkodó személy azonos körülmények között értette volna.

(3) A fél szándékának vagy az észszerűen gondolkodó személy megítélésének meghatározása szempontjából megfelelően figyelembe kell venni az eset valamennyi jelentős körülményét, ideértve a felek közötti tárgyalásokat, a közöttük kialakított gyakorlatot, a szokásokat, valamint a felek ezt követően tanúsított magatartását.

Egyezmény 9. cikk (1) A feleket köti minden szokás, amelynek alkalmazásában megegyeztek és minden gyakorlat, amelyet egymás között kialakítottak.

(2) Ellenkező megállapodás hiányában a feleket úgy kell tekinteni, mint akik szerződésükre vagy annak megkötésére hallgatólagosan alkalmazni rendelték minden olyan szokást, amelyet ismertek vagy ismerniük kellett, és amely az adott kereskedelmi ág nemzetközi kereskedelmében használt szerződéstípust megkötő felek között széles körben ismert és rendszeresen alkalmazásra kerül. Lásd még részletesebben: Joseph LOOKOFKY: *Article 7- Convention Interpretation*, In.: R. Blanpain (edit.): *International Encyclopaedia of Laws - Contracts*, Suppl. 29. December 2000.

⁴⁴² SÁNDOR-VÉKÁS (2005) i.m. 161-163.

⁴⁴³ SZABÓ (2009) i.m. 103.

⁴⁴⁴ „Under article 49(1) (a) any fundamental breach as defined in article 25 justifies the avoidance of the contract. Thus, for the buyer to have proper grounds to avoid the contract under article 49(1) (a), the seller must have failed to perform an obligation (i.e., have breached), and the seller's non-performance must substantially deprive the buyer of what he was objectively entitled to expect under the contract. The consequences of the seller's non-performance must be determined in light of all of the circumstances of the

tanulmányában, „a kifejezett kikötések tekintetében a felek feladata, hogy meghatározzák, mit tartanak a szerződés lényeges elemeinek. Ha az eladó a szerződésben meghatározott kifejezett kikötéseknek megfelelően nem teljesít, nem hivatkozhat arra, hogy nem látta előre azt a kárt, amit így vevőnek ezzel a nem szerződésszerű teljesítéssel okozott. Következésképpen tehát nem meglepő, hogy a bíróságok alapvető szerződésszegést állapítanak meg abban az esetben, ahol az eladó a szerződésben meghatározott lényeges jellemzőktől eltérő (más) árut adott el vevő részére.”⁴⁴⁵

Az Egyezmény Tanácsadó Testületének 5. számú véleménye szerint az Egyezmény 49. cikkének (1) bekezdése a) pontja alkalmazásakor mindenekelőtt tisztázni kell, hogy az áru nem megfelelése esetén alapvető jogsértésről van-e szó az adott esetben. Ha a szerződés nem teszi világossá, hogy az alapvető jogsértésről van szó, különös figyelmet kell fordítani az áruk megvásárlásának céljára. Tovább haladva ezen a gondolatmeneten kifejt, hogy amennyiben a szerződés nem teszi világossá, hogy az alapvető szerződésszegésről van szó, különös figyelmet kell fordítani az áruk megvásárlásának céljára. Fontos azonban leszögezni, hogy nem beszélhetünk alapvető szerződésszegésről, ha az eladó vagy a vevő orvosolja a hibát indokolatlan kellemetlenség vagy késedelem nélkül.

Az árucikkek kereskedelmében alapvető szerződésszegést követ el a fél, ha nem áll rendelkezésre időben a megfelelő és szükséges okmány. Abban az esetben, ha az áru nem felel meg és ez a felek közötti szerződésben nem minősül alapvető szerződésszegésnek, a vevőnek továbbra is joga van visszatartani a fizetést és megtagadni az átvételét, ha az észszerű az adott körülmények között.⁴⁴⁶ A nemzetközi kereskedelemben a vevő elsődleges érdeke a költségek alacsonyan tartása, míg az eladó érdeke a költségek magasán tartása. A szerződéseknek megfelelő teljesítésben gazdasági okok, mint például a szállítás és a tárolás költségei, kockázata szintén szerepet játszhat, mivel minél később érkezik meg az az áru, amelyet a felek a közöttük

---

case.” In.: 2012 UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods; Digest of Article 49 case law; 10. pont. <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-49.html> ; (2020. 04.09.).

⁴⁴⁵ „With regard to express stipulations, it is up to the parties to stipulate what they consider to be the essence of the contract. If the seller then fails to deliver in accordance with the express stipulations given, he cannot argue that he did not fore see any detriment that occurs to the buyer. Consequently, it is not surprising that courts have found a fundamental breach of contract to exist where delivery was made by the seller in derogation from the agreed central features of the goods.” Lásd: Ingeborg SCHWENZER: *Avoidance of the Contract in Case of Non-Conforming Goods* (Article 49(1)(a) CISG); II. EXPRESS STIPULATIONS; <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schwenzer2.html> (2020.04.09.).

⁴⁴⁶ CISG Tanácsadó Testület 5. számú véleménye; [http://iicl.law.pace.edu/cisg/scholarly-writings/cisg-advisory-council-opinion-no-5-buyers-right-avoid-contract-case-non\(2020.04.09.\)](http://iicl.law.pace.edu/cisg/scholarly-writings/cisg-advisory-council-opinion-no-5-buyers-right-avoid-contract-case-non(2020.04.09.)).

fennálló érvényes szerződésben meghatároztak, annál később kerül a „tápláléklánc” végén álló végső felhasználóhoz.

Az azonnali elállás másik esete a vevő részéről az Egyezmény 51. cikkének (2) bekezdése fogalmazza meg, amely szerint az egész szerződéstől a vevő csak akkor állhat el, ha a hiánytalan vagy szerződésszerű szolgáltatás elmaradása alapvető szerződésszegésnek minősül. Az Egyezmény 51. cikk (2) bekezdésének rendelkezései szerint a részleges nem teljesítés vagy részleges nem megfelelő szállítás esetén a vevő csak abban az esetben állhat el az egész szerződéstől, ha az eladó szerződésszegése az egész szerződés alapvető megsértését jelenti. Ha az eladó a szerződésben szereplő áruknak csak a felét szállította, a sérelmet szenvedett fél úgy ítélheti meg, hogy ez az egész szerződés alapvető megsértését jelentheti.⁴⁴⁷

A vevő azonnali elállására⁴⁴⁸ ebben a tekintetben példaként szolgálhat az az eset⁴⁴⁹, amelyben az eladó kínai felperes, és a német vevő alperes között gyertyán fűrészárú vásárlásáról kötött adásvételi szerződés tárgyában keletkezett vitában kellett a bíróságnak döntenie. A vevő és eladó adásvételi szerződést 2001. március 15. napján kötött a fenti árura az adott feltételekkel:

- Áru: száraz gyertyán szárítás után, fehér színű, egy adott fajtájú gyertyán
- Vastagság: 30mm (30mm ~ 33mm);
- Minőségi fokozat: A / B fokozat, 60% tiszta felületen, 40% hibás felületen megengedett, 500 mm-nél nem nagyobb hegekkel, 10% víztartalommal (+/- 2%);
- Szélesség: legalább 10 cm;
- Hossz: 2,1 m ~ 3,5 m;
- Mennyiség: 15m³ (10% plusz vagy mínusz megengedett hiba);
- Ár: 370 dollár/ m³;

A szállítási határidőt a felek úgy állapították meg, hogy az árut legkésőbb 2001. április 20-ig kell berakodni az európai kikötőbe. Fizetési időként megállapodtak abban, hogy a letter of

⁴⁴⁷ Digest of Article 51 case law, 2012 UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods 7. pont <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-51.html> (2020.04.09.).

⁴⁴⁸ UNCITRAL (2016) i.m. 241.; BERGENDI-RÁCZ Diána: *Elállás, mint ultima ratio? – Kellékszavatossági igényérvényesítési rendszer a Bécsi Vételi Egyezmény tükrében*, In.: BRAGYOVA András (szerk.): *Miskolci Doktorandusz Konferencia Tanulmánykötet*, Miskolc, Magyarország: Bíbor Kiadó, 2017, 16-18.

⁴⁴⁹ China 4 November 2002 Basic People's Court (China Xhanghai Dongda Import & Export Corp. v. Germany Laubholz - Meyer Corp.) <http://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/china-november-4-2002-basic-peoples-court-china-xhanghai-dongda-import-export-corp-v> (2020. 04. 09.).

credit (továbbiakban: L/C)⁴⁵⁰ kiállítását követően 45 napon belül az eladó részére kell bocsátani, amelyet a megadott banknak kell majd kifizetni Németországban részére. Az áru megérkezését követően a vevő vizsgálat alá vetette azt. A vizsgálat során kiderült, hogy nem volt megfelelő a faanyag összetétele, mivel a meghatározottnál nagyobb százalékban tartalmazott más fajtájú gyertyánt. Ezt az észrevételét a vevő azonnal jelezte eladó felé, aki nem válaszolt semmit vevő észrevételére. Tekintettel a más fajtájú, így a szerződésben megállapított minőségtől eltérő árura, a vevő jelentős gazdasági veszteséget szenvedett, így elállt a szerződéstől. A bíróság ítéletében megjegyezte, hogy a szerződés megkötését követően a két félnek szigorúan teljesítenie kellett volna a szerződést. A bíróság megállapította, hogy a vevő által felhasználásra kerülő anyag különleges, mással nem helyettesíthető. A két fél ezzel tisztában volt, így amikor egyoldalúan módosította az eladó az áru fajtáját, ezzel a közöttük lévő szerződést megszegte, így a vevő jogosan állt el a szerződéstől és követelte kárának megtérítését.

Az Egyezmény 64. cikk (1) bekezdésének a) pontja alapján *az eladó elállhat a szerződéstől, ha a vevő a szerződésben vagy az Egyezményben szabályozott kötelezettségének nem teljesítése alapvető szerződésszegésnek minősül.* Ebben az esetben az eladó részére biztosít elállást az Egyezmény a 49. cikk (1) bekezdés a) pontja tükörképeként. Az Egyezmény végső megoldásként kínálja az elállás ezen lehetőségét az eladónak, mivel elsődleges cél a szerződés megvalósulása és a lehető legkisebb mértékben kívánja megengedni az adásvételtől történő elállás miatt gyakran fellépő és különösen nagy, a felek részéről keletkező költségeket.⁴⁵¹ A cél továbbra is a szerződés életben tartása, ezért csak és kizárólag a fenti két esetben van lehetőség az elállásra.

További példaként szolgálhat a fentiekre egy német vevő, a perben alperes, felajánlotta olasz illetőségű felperes eladónak, hogy tíz tétel csomagolt szalonnát vásárolna tőle. Az eladó vevő ajánlatára adott válaszában nem arra a szalonnára adott árajánlatot, amelyre a vevő kérte. Az eladónak adott válaszában azonban a vevő nem ellenezte ezt a változást. Miután négy tételt szállítottak le vevő részére, a vevő nem volt hajlandó további szállítmányokat elfogadni. Ezért az eladó úgy nyilatkozott, hogy a szerződést vevő megszegte, és eladta a fennmaradó hat tételt a piacon, alacsonyabb áron más vevők részére. Az eladó kártérítést követelt a fennálló vételár és a kamatok tekintetében. A bíróság úgy ítélte meg, hogy az eladó válasza, amely ellentétes

⁴⁵⁰ „Az akkreditív egy visszavonhatatlan fizetési kötelezettségvállalás a nyitó bank részéről rendben lévő okmányok időben történő benyújtása esetén. Banki fizetési ígéret, kereskedelmi ügylet következménye.” Lásd bővebben: <https://www.kh.hu/vallalat/kereskedelem/finanszirozas/akkreditiv> (2020. 04. 09.).

⁴⁵¹ SÁNDOR – VÉKÁS (2005) i.m. 374.

volt vevő ajánlatkérésével⁴⁵² és annak el nem elfogadása, ⁴⁵³ továbbá az a tény, hogy a vevő válasza az eladó ellenajánlatára nem tartalmazott ellenvetést a változás szempontjából, feltétel nélküli elfogadásnak kell tekinteni az Egyezmény alapján.⁴⁵⁴ Következésképpen az eladónak jogában állt a szerződéstől elállni, mivel a vevő elmulasztotta az áruk több mint felének befogadását és kifizetését, amely alapvető szerződésszegést jelent.⁴⁵⁵

Ellenpéldaként szolgálhat, hogy egy másik esetben szintén megállapításra került az eladó azonnali elállási joga, azonban a gazdasági szempontok előnyt élveztek a bírósági döntés során. Az eladó spanyol felperes a francia illetőségű vevő alperest perelte a közöttük lévő narancslé sűrítmény nem szerződészerű teljesítése miatt. A vevő az eladótól 860 000 liter sűrített narancslevet rendelt. A felek megállapodtak abban, hogy 1996 májusa és decembere között a szállítás szakaszosan történik. Egy utólagos árendedménnyel (tekintettel a narancslé nem első osztályú tisztaságára és minőségére) megállapodtak, hogy a szeptemberi szállítás augusztus végén lenne esedékes. A vevő ezen utóbbi árendedményes teljesítést a megállapodás ellenére nem fogadta be, hanem szeptemberben kérte a narancslé szállítását. Szembesülve azzal, hogy az eladó nem teljesítette a szeptemberi szállításra vonatkozó kérését, a szerződéstől elállt és kártérítést követelt. A bíróság ugyan megállapította az Egyezmény 64.cikk (1) bekezdés a) pontjának alkalmazhatóságát, azonban úgy ítélte meg, hogy tekintettel a vevő pénzügyi likviditásának hiányára és mivel abban a hónapban kétszer kellett volna teljesítenie vevőnek, amely veszélyeztette a gazdasági érdekeit és helyzetét, várnia kellett volna eladónak a szeptemberi teljesítéssel. Ezért a bíróság akként döntött, hogy az eladó egyoldalú elállását úgy kell értelmezni, hogy megszegte a közöttük lévő szerződést az előrehozott teljesítéssel.⁴⁵⁶

⁴⁵² Egyezmény 19. cikk (1) Az ajánlatra adott és elfogadásra utaló válasz, ha kiegészítéseket, korlátozásokat vagy egyéb módosításokat is tartalmaz, az ajánlat visszautasítását jelenti és új ajánlatnak minősül.

⁴⁵³ Egyezmény 18. cikk (1) Elfogadásnak minősül az ajánlat címzettjének ezirányú nyilatkozata vagy az elfogadásra utaló magatartása. Hallgatás vagy valamilyen magatartástól való tartózkodás önmagában nem jelent elfogadást.

⁴⁵⁴ Egyezmény 8. cikk (2) bekezdése: Ha az előző bekezdés nem alkalmazható, az egyik fél nyilatkozatát vagy más magatartását úgy kell értelmezni, ahogy azt a másik félhez hasonló, észszerűen gondolkodó személy azonos körülmények között értette volna.; BÓKA János: *Akarati autonómia határok nélkül? A jogválasztásról szóló Hágai Alapelvek tanulságai a magyar kodifikáció számára*, Magyar Jog, 2017/7-8., 426.; BERGENDI-RÁCZ Diána: *Donald J. Smythe: Észszerű standardok a CISG szerinti szerződések értelmezése során – I.-II. rész*, Cég hírműk, 2019/3. szám, 8-12 és 2019/4.szám, 6-10.; UNCITRAL (2016) i.m. 55-56.

⁴⁵⁵ Germany 22 September 1992 Oberlandesgericht [Court of Appeal] (German case citations do not identify parties to proceedings) <http://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/germany-oberlandesgericht-hamburg-oberlandesgericht-olg-provincial-court-appeal-german-25> (2020. 04. 09.).

⁴⁵⁶ France 4 February 1999 CourD'appel [Court of Appeals] (SARL Ego Fruits v. StéLaVerjaBégasti) [http://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/france-ca-aix-en-provence-ca-cour-dappel-appeal-court-sarl-ego-fruits-v-st%C3%A9-la-verja\(2020.04.09.\)](http://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/france-ca-aix-en-provence-ca-cour-dappel-appeal-court-sarl-ego-fruits-v-st%C3%A9-la-verja(2020.04.09.)).

Az Egyezmény 72. cikk (1) bekezdése értelmében *bármelyik fél elállhat a szerződéstől, ha már a szerződés teljesítési határidejét megelőzően világossá válik, hogy a másik fél alapvető szerződésszegést fog elkövetni.* Az Egyezmény e cikke feljogosítja az eladót vagy a vevőt arra, hogy elálljon a szerződést, ha a teljesítés előtti időpont előtt világossá válik, hogy a másik fél alapvető jogsértést követ el. Azonban az Egyezmény 49. cikke helyett az Egyezmény 72. cikkét kell alkalmazni, ha a teljesítés időpontjában vagy azt követően a fél nem teljesít, vagy nem megfelelő teljesít és ez alapvető szerződésszegésnek minősül. Ezen hivatkozott cikk (1) bekezdése egyértelműen meghatározza, hogy az alapvető szerződésszegésnek egyértelműnek kell lennie. Bizonyos esetekben több tény együttesen jelzést ad arra vonatkozóan, hogy alapvető megsértés valósul meg. A vevő részéről ilyen körülménynek számít, ha a vevő nem fizette meg a korábbi szállításokat; a vevő elmulasztotta hitelkérelmét; a vevő nem nyitott meg megfelelő hitelkeretet; a vevő nem fizette meg a szállítmányért fizetendő díjat, és nem szolgáltatott megfelelő bizonyosságot a teljesítményről. Az eladói oldalról felmerülő körülmények lehetnek többek között: ha az eladó nem csökkentette az árat és már elkötelezte magát az áruk időben történő szállítására; az eladó szándékosan megszüntette az áru szállítását, az eladó megtagadta azt a követelményt, hogy teljes hajót béreljenek kizárólag az áruszállításra; az eladó nem volt hajlandó kötelezettséget vállalni és nem tájékoztatta a vevőt más áruk megvásárlásának lehetőségéről; az eladó kijelentette, hogy lehetetlen volt megtalálni az árut, és más áruk beszerzésének lehetősége pedig elenyésző volt az eladó hibás tervet nyújtott az áruk gyártásához, és nem biztosított megfelelő biztosítékot az időben történő javításra.⁴⁵⁷

Az elállási jog gyakorlása kapcsán releváns jogesetben az eladó kínai felperes és a vevő svájci alperes között alakult ki vita a megrendelt és szállításra került mungóbab kapcsán. A vevő és eladó a fenti tárgy megvételre szerződést kötnek, amelyben meghatározzák, hogy 2000 tonna mungóbabot kevesebb, mint 13% nedvességtartalommal, valamint kevesebb, mint 1,5% más hüvelyes is tartalmazó keverékét venné meg vevő. Az áru ára 324 dollár/tonna volt. A szállítás tekintetében megegyeztek, hogy az árut 1999 májusában kell leszállítani azzal, hogy a berakodási kikötő Tianjin kikötője és a rendeltetési kikötő India egyik legnagyobb kikötője lett. A felek az INCOTERMS paritások közül kikötötték az FOB⁴⁵⁸klauzula alkalmazását. Az áru

⁴⁵⁷ Digest of Article 72 case law, 2012 UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods, 1. pontja, és a 4-7. pontjai, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-72.html> (2020. 04. 09.).

⁴⁵⁸ Free on board (költségmentesen a hajóra) Költség és kockázat az elhajózási kikötőben való berakástól (az áru hajókorláton való átemelésétől) a vevőt terheli. http://www.intercargo.hu/Intercargo_Logisztikai_Szolgáltato/Okmányok/Incoterms_paritasok.html (2020. 04. 09.).

megfizetésére tekintettel visszavonhatatlan L/C-t bocsájtott ki vevő. A felek megegyeztek abban, hogy az áruk súlyát és minőségét a Kínai Import és Export Áruvizsgáló Iroda végzi. Megállapodást követően az árat tonnánként még 2 dollárral megemelték, majd az eladó időben összekészítette az árut szállításra és erről megfelelő módon értesítette a vevőt, aki azonban erre semmint nem válaszolt. Ismételt értesítés következett. Az áru átesett a minőségellenőrzésen. A vevő nem küldött hajót és továbbra sem válaszolt eladó részére, csak jóval később jelezte, hogy egyáltalán nem tud hajót küldeni a megrendelt áruért. Az árut egész nyáron az eladó tárolta, majd veszteségei csökkentése érdekében eladó új vevőt keresett és a minőségellenőrzést követően az új vevőnek eladta az árut. Miután vevő ezt megtudta, szerződészegésre hivatkozva pert indított eladó ellen. A vevő tudomására jutott, hogy másik cég is megvizsgálta a megrendelt árut. A bíróság jelen tények ismeretében megállapította, hogy két kérdést kell vizsgálni ebben az ügyben. Az első: a minőségvizsgálat. Ebben a felek pontosan megállapodtak, és a L/C előírta a Kínai Import és Export Áruvizsgáló Iroda minőségellenőrzésének kötelezettségét, tehát ha ezt az eladó elmulasztotta szerződészegést követett el. A másik kérdés: a vevő FOB szerinti kötelezettsége volt. Vevőnek kellett volna bérelnie a hajót, le kellett volna szállítási helyét foglalnia, és tájékoztatnia kellett volna az eladót a hajó nevééről, a rakodási helyről és a szükséges szállítási időről. Mivel eladó az ellenőrzésnek eleget tett, de vevő nem gondoskodott az utóbb említett szállításról, így vevő szerződést szept. A bíróság tehát megállapította, hogy vevő mulasztása miatt eladó jogosan elállhatott a szerződéstől.⁴⁵⁹

A szavatossági jogok megfelelő „kiválasztása” a jogosult által, e fejezetben kifejtettek és bemutatott jogesetek alapján, korántsem könnyű feladat. A jelen fejezetben részletesen bemutatott és jogesetekkel szemléltetett kellékszavatossági jogok ismeretében megállapítható, hogy a szavatossági jog érvényesítésének folyamata a felek között megkötött szerződésben foglalt szolgáltatás nem szerződészerű (hibás) teljesítésével kezdődik el. Minden esetben a szerződészegés definíciójából szükséges és célszerű kiindulni annak eldöntése érdekében, hogy hogyan lehetséges érvényre juttatni a jogosultnak a nem szerződészerű teljesítés esetén szavatossági jogát, illetve az Egyezmény szabályának hatálya alatt melyik szavatossági jogával célszerű operálnia. Mindkét jogforrásban az egymásra épülő és/vagy logikailag egymást követő szavatossági jogok érvényesítésének szabályaival a feleknek nemcsak tisztában kell lennie, hanem tudniuk is kell azokat helyesen, az adott helyzetre vonatkozóan, megfelelő módon alkalmazni. Ezzel kapcsolatban viszont szükséges megjegyezni a fentiek ismeretében, hogy a

⁴⁵⁹ China International Economic & Trade Arbitration Commission CIETAC (PRC) Arbitration Award Mung bean case (22 March 2001); <http://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/china-march-22-2001-translation-available> (2020.04.09.).

jogosult választásának joga nem összekeverendő a *ius variandi* alkalmazásának lehetőségével, amelyet kivételesen csak a Ptk. biztosít.

Álláspontom szerint a szerződő feleknek célszerű törekedniük a szerződésszerű állapotra valamely, így elsősorban a kijavítás, kicserélés vagy az árleszállítás lehetőségével élve, mivel az elállási jog útján történő igényérvényesítés számottevően több költséggel járhat mindkét fél esetében. Fontos leszögezni, hogy a szavatossági jogok megfelelő megválasztása a jogosult részéről mindig az eset összes körülményét figyelembe véve kell, hogy történjen, így célszerű lehet (kétség esetén) akár egy szakértővel is egyeztetni a megfelelő szavatossági jog kiválasztása érdekében, hogy a lehető leghatékonyabb módon történjen a kiválasztott szavatossági jog útján a szerződésszerű teljesítés szerinti állapot elérése. Minden, a felek között kialakult ilyen vitás helyzetet a feleknek, álláspontom szerint, lehetőleg közösen szükséges megoldani, tekintettel arra is, hogy az általuk megkötött szerződés egy kölcsönös és egybehangzó akaratnyilvánítás, amelyben a felek a vonatkozó jogszabályokra figyelemmel alakítják ki a közöttük így létrejött szerződés tartalmát, határozzák meg részleteit. Evégett a fennálló hibás teljesítést is közösen, kölcsönös erőfeszítéssel kellene megoldani, így törekedve a megbomlott szerződésszerű állapot szerinti egyensúly visszaállítására. Mégis vannak kivételek, amelyek a fentiekben is illusztrált, a felek részéről egyre növekvő jogtudatos szemléletet kissé lerontják. Ennek ellenére a bemutatott jogesetek alapján elmondható, hogy a felek egyre inkább képesek jogaik gyakorlására és kötelezettségei teljesítésére, hiszen tisztában vannak a kötelezettségek elmaradásának jogkövetkezményével és a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősségükkel. Ezen utóbbi felelősségük több pontból tevődik össze, amelynek a Ptk.-ban és az Egyezményben részletesen kidolgozott szabályait, az érvényesítés menetét és a lehetséges mentesülési okokat a következő fejezet mutatja be a vonatkozó jogesetekkel illusztrálva.

VI. SZERZŐDÉSSZEGÉSSSEL OKOZOTT KÁROKÉRT VALÓ FELELŐSSÉG VIZSGÁLATA

A felelősség kérdésének vizsgálata a szerződésszegéssel okozott károk körében elengedhetetlenül szükséges, tekintettel a szerződő felek viszonyában bekövetkező jogi és gazdasági következményekre. A Ptk., szakítva a korábban a régi Ptk. szabályai alapján alkalmazott kárfelelősségi szabályokkal⁴⁶⁰, az Egyezményhez hasonlóan⁴⁶¹ a kontraktuális felelősségnek három alapvető feltételét határozza meg: a szerződésszegést, a kárt és a kettő közötti okozati összefüggést. A Ptk. megalkotásakor a jogalkotó átvette az Egyezményben a kártérítésnél kialakított és régóta alkalmazott gyakorlatot, továbbá szakított a régi Ptk. 318. §-ának a szerződésszegéssel és a szerződésen kívüli magatartással okozott károkért való felelősség egységes szabályozását eredményező utaló szabályával, amelyek eredményeként külön rendezte a deliktuális⁴⁶² és kontraktuális⁴⁶³ felelősség⁴⁶⁴ kérdéskörét.⁴⁶⁵

A felek közötti szerződések nem szerződésszerű teljesítése, hibás teljesítése esetében a szolgáltatásban bekövetkezett károk vonatkozásában a jogosult követelheti azok megtérítését a kötelezettől.⁴⁶⁶ Egyszerűen kivitelezhetőnek tűnhet ez a károk rendezésére a jogosulti oldalon, mégis számos pontot szükséges tisztázni (mint például: mit jelent és hogyan határozható meg a

⁴⁶⁰ Lásd III. fejezet 1. pont és IV. fejezet.2. pont.

⁴⁶¹ Különösen a szerződésszegés esetén belül az ok-okozati összefüggés, a kimentés, a kötelezett ellenőrzési körén kívül eső körülmény vizsgálata során a Ptk. megalkotásakor álláspontom szerint a jogalkotó azért választotta többek között az Egyezményt, mivel az kiforrott és széles körben elterjedt megoldási utat ad ezen esetekben, valamint a nemzetközi magánjog szabályaihoz is alkalmazkodni kívánó Ptk.-t egyúttal időtállóvá és kiszámíthatóvá teszi a nemzetközi kereskedelemben is jártas jogalkalmazó részére. Az Egyezmény szakmai elismerését mi sem példázza jobban, minthogy annak jelenleg már 84 állam részese. Megalkotása során mindvégig egy egységes rendszerre, „a nemzetközi adásvételi szerződésekre irányadó kollíziós normák egységesítésére” törekedtek megalkotói. <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/countries/cntries.html> (2020.04.20.); SÁNDOR-VÉKÁS (2005) i.m. 18.; BERGENDI-RÁCZ Diána: *Recenzió: Vadász Vanda: Szemelvény a Bécsi Vételi Egyezmény alkalmazása köréből – tekintettel a magyar bíróságok legújabb esetjogára*, JURA 2019/ 1., 551.; BERGENDI-RÁCZ Diána: *Régi ismerős új köntösben: a Bécsi Vételi Egyezmény jelentősége és hatásai a hatályos Polgári Törvénykönyvben – különös tekintettel a szerződésszegés eseteire*, Jog és Állam, 24:1, XIV. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója (2018-2019), Budapest, 2019, 81-82.

⁴⁶² Ptk. Hatodik könyv, Negyedik rész, 6:518.-6:564.§§.

⁴⁶³ Ptk. Hatodik könyv, Második rész 6:142.-6:152.§§.

⁴⁶⁴ GADÓ et al. (2014) i.m. 334-335. A Ptk. megkülönbözteti a kontraktuális (azaz a szerződés megszegésével) és a deliktuális (nem szerződésszegéssel okozott) károkozást. Elhatárolása a két károkozásnak viszonylag egyszerű. A kontraktuális károkozás alapja egy már létező relatív szerkezetű jogviszony, a szerződés, amely mindig a két fél között jön létre önkéntes alapon a közös kockázatvállalás és közös előnyök érdekében, megszegése. A Ptk.-ban meghatározott definíció szerint (Ptk. 6:142. §) mindig a másik szerződő félnek okoz a károkozó („aki”) kárt, amelyet köteles megtéríteni. A kontraktuális kártérítés egyfajta kockázattelepítés lát el, amely a kockázat előzetes, önkéntes felvállalásán nyugszik. KEMENES (2017) i.m. 2.; BORBÉLY Zoltán: *A bizalmi vagyonekezelő szerződésszegésekor felmerülő egyes dogmatikai kérdések*, Jogtudományi Közlöny, 2019/9., 393-395.

⁴⁶⁵ A Ptk. Indokolása rögzíti ezzel kapcsolatban, hogy a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség során a Ptk.-nak a felelősség alóli kimentés szabályozásánál meg kell oldania a kockázatnak a felek közötti megfelelő elosztását, tehát el kell vonatkoztatni az esetleges emberi hibáktól és felek vétkességének vizsgálatától. Lásd: Indokolás (2012) i.m. 7 b) pontja.

⁴⁶⁶ Ptk. 6:142. § és 6: 174.§; Egyezmény 74-77. cikkei.

két jogforrás tekintetében a kár, milyen kapcsolat van a szerződésszegés és a bekövetkezett kár között, vannak-e ún. mentesülési okok és azok miként definiálhatók, miben áll a megtérítési kötelezettség?), annak érdekében, hogy a kártérítés mielőbb és a leghatékonyabb módon per útján a jogosulthoz kerüljön. Jelen fejezetben kifejtésre kerülnek ezen említett kérdések mindkét jogforrásra vonatkozóan jogesetekkel illusztrálva.

1. A szerződésszegés és az ezzel okozott kár megtérítésének kötelezettsége

Ahogy az Egyezmény⁴⁶⁷, úgy a Ptk. is lehetőséget biztosít a szerződésszegést elszenvedő fél számára, hogy az abból keletkezett kárát a szerződésszegő fél megtérítse. A szerződés megszegésekor fennálló kontraktuális felelősséget a Ptk. akként határozza meg, hogy *aki a szerződés megszegésével a másik félnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni*.⁴⁶⁸ Az általános megfogalmazásból következően szükségeszerű annak megvizsgálása, hogy a szerződés megszegéséért vajon melyik fél volt a felelős, továbbá volt-e olyan fél, aki felelőssé tehető a szerződés megszegéséért.⁴⁶⁹ Ezen felelősségi kérdés előfutára azonban annak a kérdésnek, hogy van-e a kapcsolat a szerződésszegés és az okozott kár között?

A kontraktuális felelősség fenti megfogalmazásából következik, hogy a szerződésben foglalt kötelezettségvállalás nem szerződésnek megfelelő teljesítése nem függhet a szerződésszegő fél igyekezetétől, evégett akkor is igényt tarthat a jogosult a keletkezett kárának megtérítésére, ha a szerződésszegő úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben elvárható, mivel a sérelmet szenvedett fél részéről várt eredmény a szerződésszegés miatt megghiúsult.⁴⁷⁰ Az Egyezmény szintén drákói szigorral foglal állást a szerződésszegést elkövető féllel szemben: a fél szerződésszegése (legyen az alapvető vagy közönséges szerződésszegés) következményeként járó kártérítés összege megegyezik azzal a veszteséggel, amely a szerződésszegés következtében a másik felet érte, ideértve az elmaradt hasznot is.⁴⁷¹ Ezzel egyetemben előre megmutatja a sérelmet szenvedett fél számára a károk megtérítéséhez vezető

⁴⁶⁷ Egyezmény 74. cikke.

⁴⁶⁸ Ptk. 6:142.§ első mondata; Az általános szabályokon túl a szerződésszegés specializált esetére, a hibás teljesítésből eredő károk megtérítésével kapcsolatban a Ptk. külön határozza meg az abból fakadó jogkövetkezményeket. A kötelezett ugyanis köteles megtéríteni a jogosultnak a hibás teljesítésből eredő kárát. Ptk. 6:174. § (1) bekezdés első mondata. KOVÁCS Viktória: *A tengeri fuvarozói felelősség változásai történeti vetületben*, Doktori Értekezés, Győr, 2019, 281. (<https://doktiskjog.sze.hu/downloadmanager/download/nohtml/1/id/35699/m/3620>) (2020.12.12.)

⁴⁶⁹ BÍRÓ et al. (2013) i.m. 227.

⁴⁷⁰ Indokolás (2012) i.m. X. cím: A szerződésszegés, 7 b) pontja.

⁴⁷¹ Egyezmény 74. cikk első mondata.

utat: a kártérítési igényt az Egyezmény 45. cikk (1) bekezdésének b) pontjában⁴⁷² és a 61. cikk (1) bekezdésének b) pontjában⁴⁷³ határozza meg, amely bekezdések előírják, hogy a szerződésszegést elszenvedő vevő, illetve eladó jogosult az Egyezmény 74–77. cikkben előírt kártérítést követelni, ha a másik fél nem teljesíti a (közöttük fennálló) szerződésből vagy az Egyezményből eredő kötelezettségeit.⁴⁷⁴ Erre vonatkozóan számtalan jogeset áll rendelkezésünkre, mint például a felperes a Hewlett Packard francia leányvállalata és az alperes kanadai vállalat között fennállt jogvita. Az ügy a felek közötti hibás számítógépes grafikus kártyák értékesítésével kapcsolatos kártérítési igényre vonatkozott. A felek közötti perben a hibás terméken túl a vitatott kérdés a kár mértéke és annak kiszámítása volt. A bíróság az Egyezmény 74. cikkét alkalmazta és akként határozott, hogy a kártérítés sikeres igényléséhez meg kell állapítani, hogy az Egyezmény 45. cikk (1) bekezdésében foglaltak alapján a veszteség ténylegesen bekövetkezett-e a jogosulti oldalon, továbbá a jogsértés annak volt-e a következménye.⁴⁷⁵ Egy másik jogesetben a felek között takarmányárpa eladására jött létre szerződés, amely árunak meghatározott időre történő leszállításában állapodtak meg a felek, ez azonban nem történt meg. A bíróság hivatkozva az Egyezmény 30. és 33. cikkeire megállapította, hogy nem tett eleget eladó az abban foglalt teljesítési kötelezettségeinek, amely alapján vevő jogosan élhet az Egyezmény 45. cikk (1) bekezdés b) pontjában foglalt kártérítési jogával.⁴⁷⁶

Természetesen mindkét jogforrás szabályozza a bekövetkezett károk mértékének megállapítását, kiszámításának módját, valamint a szerződésszegéssel okozott károk megtérítése alóli mentesülés szabályait.⁴⁷⁷ Azonban vannak olyan esetek, amikor a felek közötti szerződésben meghatározott teljesítési határidő előtt nyilvánvalóvá válik, hogy a szolgáltatás

⁴⁷² Egyezmény 45. cikk (1) bekezdés b) pontja: Ha az eladó nem teljesíti a szerződésen vagy az Egyezményen alapuló valamely kötelezettségét, a vevő jogosult a 74-77. cikkeken meghatározott módon kártérítést követelni

⁴⁷³ Egyezmény 61. cikk (1) bekezdés b) pontja: Ha a vevő elmulasztja a szerződésben vagy az Egyezményben meghatározott valamely kötelezettségének teljesítését, az eladó jogosult a 74-77. cikkeken meghatározott módon kártérítést érvényesíteni.

⁴⁷⁴ Digest of Article 74 case law, 2012 UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods, <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-74.html> (2020.04.09.).

⁴⁷⁵ Canada 10 January 2020 Superior Court of Justice (Hewlett Packard France v. Matroz Graphics Inc.) (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/canada-january-10-2020-superior-court-justice-hewlett-packard-france-v-matroz-graphics-inc>) (2020.12.12.).

⁴⁷⁶ Russian Federation 26 March 2019 Arbitration Court (AGRO METAL FZCO (limited liability company established in a free economic zone) (previous name «FERRO METAL FZCO») v. ULVI-Ko LLC) (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/russian-federation-march-26-2019-arbitration-court-agro-metal-fzco-limited-liability>) (2020.12.12.).

⁴⁷⁷ SÁNDOR-VÉKÁS (2005) i.m. 435.; HORVÁTH (1985) i.m. 37-38.; SZABÓ (2009) i.m. 128-155.; HIDEG Milán István: *A kontraktuális és a deliktualis felelősség elhatárolása a vezető tisztségviselők esetén*, Gazdaság és Jog, 2019/11., 21.; CHENGWEI (2003) i.m.

teljesítésre kötelezett fél nem tudja a szolgáltatást annak esedékességekor teljesíteni, amely késedelmes helyzettel a szolgáltatás teljesítésére kötelezett megvalósítja a nem teljesítést és ezáltal kárt okoz.⁴⁷⁸ Ez az ún. előzetes szerződésszegés jogintézmény, amelyet a Ptk. a korábbi szabályozáshoz képest⁴⁷⁹ általánosított és rendszertanilag a szerződésszegés általános szabályai között helyezte el. Ezen jogintézmény konjunktív feltételként határozza meg a teljesítési határidő lejárta előtt bekövetkező, nyilvánvaló és előre látható teljesítőkép telenséget, valamint a jogosultnak erre visszavezethető érdekmúlását. Ezek együttes fennállásakor a jogosult gyakorolhatja a késedelemből eredő jogokat, amelyek gyakorlatilag az elállást és kártérítést jelentik.⁴⁸⁰ Hasonló konjunktív feltételt alkalmaz a Ptk. fenti szabály mintájára, abban az esetben, ha a teljesítési határidő lejárta előtt nyilvánvalóvá válik, hogy a teljesítés hibás lesz. Itt fontos feltétele még a hibás teljesítéséből eredő károk megtérítésének érvényesítéséhez, hogy jogosult annak ellenére, hogy felhívja megfelelő határidő tűzésével a kötelezettet a hiba elhárítására, a kitűzött határidő eredménytelenül telik el.⁴⁸¹ Az Egyezmény szintén rendezi az előzetes szerződésszegés esetkörét azzal, hogy bármelyik fél felfüggesztheti kötelezettségeinek teljesítését, ha a szerződés megkötését követően láthatóvá válik, hogy a másik fél kötelezettségének lényeges részét nem teljesíti a teljesítési képességének vagy hitelképességének súlyos fogyatékos sága vagy a szerződés teljesítésének előkészítésében vagy a szerződés teljesítésében kifejtett magatartása eredményeként,⁴⁸² továbbá bármelyik fél elállhat a szerződéstől, ha már a szerződés teljesítési határidejét megelőzően világossá válik, hogy a másik fél alapvető szerződésszegést követ el.⁴⁸³ Előzetes szerződésszegést állapított meg az orosz bíróság egy, a felek közötti pulykák adásvételére kötött megállapodásból eredő vitás kérdésben is. A felek közötti szerződés alapján az eladónak a vevő által minden kifizetett részlet utáni 180 napon belül kellett volna leszállítania az áru adott részletét. Ezt azonban az első részlet kivételével eladó nem teljesítette. Az Egyezmény 25. cikkére és 71. cikkére is figyelemmel a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az árukat annak ellenére nem szállították el vevő részére, hogy a vevő előre kifizette azokat. Ebből következően az áru ilyen késleltetett

⁴⁷⁸ Ptk. 6:151. §

⁴⁷⁹ A régi Ptk. 395. § (3)-(4) Ha a megrendelő a szerződéstől azért állt el, mert a teljesítési határidő lejárta előtt nyilvánvalóvá vált, hogy a vállalkozó a munkát csak olyan számottevő késéssel tudja elvégezni, hogy a teljesítés emiatt a megrendelőnek már nem áll érdekében, a megrendelő a szerződésszegésre vonatkozó szabályok szerint kártérítést követelhet. Ha a munka végzése során a körülmények arra engednének következtetést, hogy a teljesítés hibás lesz, a megrendelő a fogyatékos ság kiküszöbölésére tűzött megfelelő határidő sikertelen eltelte után gyakorolhatja a hibás teljesítésből eredő jogokat.

⁴⁸⁰ KOVÁCS 2 (2015) i.m. 4.; HIDEG (2019) i.m. 20-21.

⁴⁸¹ BÍRÓ et al. (2013) i.m. 269.

⁴⁸² Egyezmény 71. cikk (1) bekezdése.

⁴⁸³ Egyezmény 72. cikk (1) bekezdése.

késedelme alapvető szerződésszegésnek minősül, amely a vevő számára jelentős károkat eredményezett, így a vevő kérheti az áru kifizetett ellenértékét és a szerződés felmondását.⁴⁸⁴

Az Egyezmény a teljesítés felfüggesztésének szabályozása esetében felhatalmazza az eladót vagy a vevőt az adásvételi szerződésből eredő kötelezettségeik teljesítésének felfüggesztésére arra az esetre, ha a fél valószínűsíthetően nem fogja megkapni a másik fél által megígért ellenérték teljesítésének jelentős részét. A felfüggesztő fél nem sérti meg a szerződést, ha a teljesítésének felfüggesztés jogszerű. Jogszerűség megítélésében meglehetősen nehéz kérdés a Sándor-Vékás által felvetett problémakör, miszerint a felfüggesztés alapjául szolgáló jövőben bekövetkező szerződésszegés veszélye mikor és hogyan állapítható meg. E kérdés megválaszolása kizárólag esetről esetre állapítható meg, mivel nem várható el a teljesítésre jogosult féltől, hogy minden kisebb, a szerződés teljesítése során felmerülő akadály miatt felfüggeszse a teljesítést.⁴⁸⁵ A teljesítés felfüggesztése abban az esetben jogszerű, ha a teljesítést akár az áru elküldését megelőzően, akár azt követően felfüggesztő fél a felfüggesztésről a másik felek haladéktalanul értesítette. Abban az esetben pedig, ha a másik fél saját teljesítésére megfelelő biztosítékot ad, köteles folytatni a teljesítést az azt eredetileg felfüggesztő fél.⁴⁸⁶ Az Egyezmény 71. cikk⁴⁸⁷ alapján a felfüggesztéshez való jogot meg kell különböztetni az Egyezmény 72. cikke szerinti elállás jogától. A szerződések felfüggesztésével ellentétben itt megszűnnek a felek kötelezettségei.⁴⁸⁸ Az Egyezmény 72. cikke feljogosítja az eladót vagy a

⁴⁸⁴ Russian Federation 25 February 2019 Arbitration Court (Profimport LLC v. Alpderin Yas Sebze Meyve Gida Tarim Nakliyat San. ve Tic. A.S.) (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/russian-federation-february-25-2019-arbitration-court-profimport-llc-v-alpderin-yas-sebze>) (2020.12.12.); lásd még: United States, 9 September 2016 District Court (Syréal Belgium N.V. v. U.S. Ingredients Inc.) (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/united-states-september-9-2016-district-court-syreal-belgium-nv-v-us-ingredients-inc>) (2020.12.12.); Belarus, 5 January 2016 (Machinery Components Case) (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/belarus-january-5-2016-machinery-components-case>) (2020.12.12.).

⁴⁸⁵ SÁNDOR-VÉKÁS (2005) i.m. 412.

⁴⁸⁶ Egyezmény 71. cikk (3) bekezdése.

⁴⁸⁷ Egyezmény 71. Cikk (1) Bármelyik fél felfüggesztheti kötelezettségeinek teljesítését, ha a szerződés megkötését követően láthatóvá válik, hogy a másik fél kötelezettségének lényeges részét nem teljesíti

- a) teljesítési képességének vagy hitelképességének súlyos fogyatékosága vagy
- b) a szerződés teljesítésének előkészítésében vagy a szerződés teljesítésében kifejtett magatartása eredményeként.

(2) Ha az eladó már feladta az árut mielőtt az előző bekezdésben meghatározott okok nyilvánvalóvá váltak, megakadályozhatja az árunak a vevő részére történő kiszolgáltatását még akkor is, ha a vevő birtokában olyan okmány van, amely őt egyébként az áru átvételére feljogosítja. Ez a bekezdés kizárólag az áruval kapcsolatban a vevő és az eladó között fennálló jogokra vonatkozik.

(3) A teljesítést akár az áru elküldését megelőzően, akár azt követően felfüggesztő fél köteles a felfüggesztésről a másik felek haladéktalanul értesíteni és ha a másik fél saját teljesítésére megfelelő biztosítékot ad, köteles folytatni a teljesítést.

⁴⁸⁸ Az Egyezmény 81 cikke szerint az elállás mindkét felet mentesíti a szerződés alapján őket terhelő kötelezettségek alól, az esetleges kártérítésre irányuló jog kivételével. Ugyanakkor az elállás sem a szerződésnek a viták rendezésére vonatkozó bármely rendelkezését, sem pedig a szerződésnek a felek elállásából eredő jogait és kötelezettségeit szabályozó rendelkezéseit nem érinti. Ha a fél a szerződést teljes

vevőt arra, hogy a szerződéstől elálljon, ha a teljesítés időpontja előtt egyértelművé válik, hogy a másik fél alapvető szerződésszegést követett el.⁴⁸⁹ A teljesítés időpontját követően azonban az Egyezmény 72. cikke már nem alkalmazható, mivel abban az esetben az Egyezmény 49. cikkét kell alkalmazni, ha a teljesítés időpontjában vagy azt követően az egyik fél mulasztása vagy nem megfelelő teljesítése alapvető szerződésszegésnek minősül. Ebből következően az a vevő, aki a teljesítés időpontja előtt nem tájékoztatta megfelelő időben a másik felet arról, hogy a szerződéstől elállni szándékozik, nem hivatkozhat az Egyezmény 72. cikkében biztosított elállási jogra.⁴⁹⁰ Ezen cikkben szabályozott szerződéstől való elállás joga jóval drasztikusabb szankció, mint a teljesítés felfüggesztése, mivel előbbi érvényesülése esetében megszünteti a szerződést és az addig nyújtott szolgáltatások visszajárnak⁴⁹¹ azzal, hogy ezen elállás bekövetkezése nem érinti a jogosult kártérítési igényét.⁴⁹² A teljesítés felfüggesztésére jó példaként szolgálhat egy német eladó felperes és lengyel vevő alperes közötti peres eljárás. A vitában a felek között évek óta fennálló szerződéses kapcsolat alapján a német eladó ruhákat adott el a lengyel vevőnek, aki rendszeresen elmaradt a ruhák vételárának megfizetésével. Az eladó emiatt felfüggesztette a szállítást. Amikor a vevő rendezte adósságát, az eladó a megállapodásban foglaltakhoz képest csak 4 hónappal később folytatta az áruk szállítását. Evégett a vevő nem volt hajlandó fizetni és felfüggesztette az összes megrendelését. A vevő új beszállítóval szerződve közölte az eladóval, hogy eláll a szerződéstől. Az eladó a szerződés szerint fennálló és még ki nem fizetett ár megtérítése iránt keresetet indított vevővel szemben. Az elsőfokú bíróság az eladó keresetének helyt adott, amely ellen a vevő fellebbezett. A másodfokú bíróság megerősítette az elsőfokú bíróság döntését, miszerint az eladó az Egyezmény 71. cikke alapján jogosan függeszthette fel a megrendelt ruházat szállítását. Döntését azzal indokolta, hogy a vevő rendszeresen hátralékban volt a fizetéssel és a fennálló összegeket gyakran csak abban az esetben fizette meg, amikor a szállítás felfüggesztésével szembesült. Ezért minden ilyen esetben fennállt annak a kockázata, hogy a vevő nem teljesíti az Egyezmény 71. cikkét. Mivel az eladónak jogában állt felfüggeszteni teljesítését, a vitatott szállítmánynak a tervezettnél 4 hónappal később történő leszállítása nem volt szerződésszegés,

---

mértékben vagy részben teljesítette, a másik féltől mindazt visszakövetelheti, amit a szerződés alapján szállított vagy fizetett. Ha mindkét fél visszatérítésre köteles, azokat egyidejűleg kell teljesíteniük.

⁴⁸⁹ Az Egyezmény alapvető célja ezen rendelkezésével, hogy megóvja a szerződésszegéssel kárt elszenvedő felet egy, a jövőben nagy valószínűséggel megvalósuló alapvető szerződésszegéstől és annak következményeitől. Lásd: Sieg EISELEN: *Remarks on the manner in which the Principles of European Contract Law may be used to interpret or supplement Articles 71 and 72 of the CISG*, <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/peclcomp71,72.html> (2020.04.09.).

⁴⁹⁰ Egyezmény 72. cikk (3) bekezdése, Digest of Article 72 case law, UNCITRAL (2012) i.m.

⁴⁹¹ Egyezmény 81. cikk.

⁴⁹² SCHLECHTRIEM: *Calculation of damages in the event of anticipatory breach under the CISG, Preliminary remarks*, <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schlechtriem20.html> (2020.04.20.).

így az eladó általi felfüggesztés összhangban volt az Egyezmény 71. cikkével. A vevő emiatt nem hivatkozhatott az eladó nemteljesítésére, mivel a vevő magatartása okozta ezt a késedelmet. A másodfokú bíróság helybenhagyó határozatában rámutatott arra is, hogy a vevő elállása a szerződéstől nem lehet jogszerű, mivel az elállást a késedelmes kézbesítést követően ésszerű időn belül nem jelentették be (lásd Egyezmény 49. cikke (2) bekezdésének a) pontja). Annak eldöntése során, hogy az elállás időszerű-e, figyelembe kell venni az általános gyakorlati tapasztalatokat, a felek szakmai színvonalát az adott üzleti területen és a kereskedelem biztonságát. Erre vonatkozóan a másodfokú bíróság kiemeli, hogy jelen vitás kérdésben fontos volt figyelembe venni az események időrendjét és mindkét fél magatartását, tehát a tényleges szállítás dátumát, a ruha vevő általi viszonteladását, a további szállítások megrendelésének megszüntetését, a vevő döntését a más szállítóval való szerződéskötés során és az eladó részére történő értesítést az elállásról.⁴⁹³

Fentiekben ismertetett előzetes szerződésszegés és teljesítéskor bekövetkező szerződésszegéssel kapcsolatban közös pontként megállapítható, hogy az esetek többségében kár keletkezik az azt elszenvedő fél oldalán. A szerződésszegéssel okozott károk esetében mindkét jogforrás lehetőséget biztosít a károk megtérítésére. A szerződésszegésből keletkező kár megtérítésének kötelezettségét a szerződésszegés általános szabályai között rendezi a Ptk. akként, hogy kártérítés címén meg kell téríteni a szolgáltatás tárgyában keletkezett kárt.⁴⁹⁴ Kiemelendő, hogy a megtérítési kötelezettség kiterjed a szerződésszegés következményeként a jogosult vagyonában keletkezett egyéb károkra és az elmaradt vagyoni előnyre is, amelyet olyan mértékben kell megtéríteni, amilyen mértékben a jogosult bizonyítja, hogy a kár mint a szerződésszegés lehetséges következménye a szerződés megkötésének időpontjában előre látható volt. Szándékos szerződésszegés esetén viszont a jogosult teljes kárát kell megtéríteni.⁴⁹⁵

A keletkezett kár a legtöbb esetben tehát két részből áll: elsősorban a hibás teljesítéssel okozott kárból (ez az úgynevezett tapadó kár), másrészt ezen túl a hibás teljesítéssel összefüggően a sérelmet szenvedett felet vagyonában érő sérelemből (ez az úgynevezett következménykár). A megtérítendő kárt a Ptk. mindkét esetben vagyoni kárként értelmezi és

⁴⁹³ Polish clothing case (CourtSąd Apelacyjny w Warszawie - Court of Appeal Warsaw) 30 August 2017 (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=10324>) (2020.12.13.).

⁴⁹⁴ Ptk. 6:143. § (1) bekezdése; MISKOLCZI BODNÁR Péter: *A kártérítési felelősség egyes közös szabályainak mögöttes szabályként való alkalmazhatósága*, Jogtudományi Közlöny, 2019/6., 248.; MISKOLCZI BODNÁR (2019) i.m. 54-55.;

⁴⁹⁵ Ptk. 6: 143.§ (2)-(3) bekezdései; BÓNIS Péter: *Az interesse extra rem az új Polgári Törvénykönyv szerződésszegéssel kapcsolatos kártérítési jogában (Ptk. 6:143. §)*, Jogtudományi Közlöny, 2017/11., 493.

akként definiálja, hogy a kár a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést, valamint az elmaradt vagyoni előnyt és a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket jelenti.⁴⁹⁶ A meghatározás általánosságát hangsúlyozza Fuglinszky Ádám is a Ptk. kommentárjában, ahol megállapítja, hogy a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség jelentősége „túlmutat” a definíción: mindazon „rendelkezés, amely a szerződésszegő fél szerződésszegésért való felelősségéhez valamilyen jogkövetkezményt kapcsol, avagy valamely a szerződésszegéssel kapcsolatos helyzetből adódó kockázatokat aszerint rendeli megosztani a felek között, hogy melyik szerződő fél volt a felelős a szerződésszegésért, illetve volt-e olyan fél egyáltalán, aki felelősnek tekinthető [...], valójában a 6:142. §-ra utal vissza [...]”⁴⁹⁷ A bizonyítási eljárásra irányadó szabályokat a Ptk. és a Pp. határozza meg, vagyis főszabály szerint a szerződésszegést, mint a károkozó magatartást, a jogosultnak kell bizonyítania, tekintettel arra, hogy az ő érdeke, hogy a bíróság annak tényét valószínűleg fogadja el⁴⁹⁸.

A fentiekben már említett módon, Fuglinszky álláspontja szerint is, fontos elhatárolni egymástól a tapadó- és a következménykárokat. Fuglinszky az elhatárolás kérdését akként tisztázza tanulmányában, hogy a Ptk. 6:174. § (2) bekezdésének értelmében a hibás teljesítéssel a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett károk (tehát a tapadókárok) megtérítését a jogosult akkor követelheti, ha kijavításnak vagy kicserélésnek nincs helye, vagy ha a kötelezett a kijavítást vagy a kicserélést nem vállalta, e kötelezettségének nem tud eleget tenni, vagy ha a jogosultnak a kijavításhoz vagy kicseréléshez fűződő érdeke megszűnt. Ezzel az igényével a jogosult csak a kellékszavatossági igények második lépcsőjében érvényesíthető jogaival egyetemben és a kellékszavatossági határidőn belül⁴⁹⁹ élhet. A két kár közötti különbségtétel során továbbá kiemeli, hogy „a tapadó károk tekintetében - hacsak ezeket nem orvosolták kellékszavatossági igény teljesítésével - a kötelezett teljes kártérítéssel tartozik, míg a következménykárokra és az elmaradt haszonra alkalmazni kell az ún. előreláthatósági korlátot.”⁵⁰⁰ A Ptk. Indokolása⁵⁰¹ a hibás teljesítéssel okozott károk tekintetében is egyező Fuglinszky előbb ismertetett álláspontjával: a jogosult a tapadó kára megtérítését kizárólag az első lépcsőbe tartozó

⁴⁹⁶ Ptk. 6:522. § (2) bekezdése.

⁴⁹⁷ PETRIK (szerk.) (2020) i.m.

⁴⁹⁸ Pp. 265.§ (1) bekezdése szerint törvény eltérő rendelkezése hiányában a perben jelentős tényeket annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valószínűleg fogadja el (a továbbiakban: bizonyítási érdek), továbbá a bizonyítás elmaradásának vagy sikertelenségének a következményeit is ez a fél viseli., BÍRÓ et al. (2013) i.m. 229.

⁴⁹⁹ A vonatkozó határidőket lásd az értekezés IV. fejezet 2. pontjában.

⁵⁰⁰ FUGLINSZKY Ádám: *Kártérítési jog*, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2015, 165-169.

⁵⁰¹ Indokolás XXIV. fejezet: Hibás teljesítés, 5. pontja.

kellékszavatossági jogok kimerülése esetén, és csak szavatossági határidőn belül⁵⁰² igényelheti, tekintettel, hogy ez esetben a kár megtérítését már a második lépcsőbe tartozó szavatossági jogok körében kérheti.⁵⁰³ Ezzel összefüggésben a hibás teljesítés elindíthat egy olyan oksági folyamatot is, amelynek a végén a jogosult a vagyoniában bekövetkezett tényleges károk és az elmaradt haszon, tehát a következménykárokra nézve, a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség általános szabályai szerint és az ötéves elévülési idő alatt érvényesítheti követelését.⁵⁰⁴ Ilyen következménykárként értékeli Kovács László a jogosultnak a hibás teljesítés miatt az egyéb vagyontárgyaiban bekövetkezett kárt (például robbanás által előidézett tűz vagy a hiba miatt baleset történt). Az elhatárolással kapcsolatban megjegyzi, hogy annak fontosságát a kártérítés mértékére vonatkozó szabályozás tette szükségessé, mivel a Ptk. alapján szerződésszegés következményeként a jogosult vagyoniában keletkezett egyéb károkat és az elmaradt vagyoni előnyt olyan mértékben kell megtéríteni, amilyen mértékben a jogosult bizonyítja, hogy a kár, mint a szerződésszegés lehetséges következménye, a szerződés megkötésének időpontjában előre látható volt.⁵⁰⁵ Erre példaként szolgálhat a Kúria egyik precedensképes határozata. A kérdéses ügyben az ügy felperese úgynevezett nyitott láncszemeket gyártott egy nagyvállalat részére, aki ezeket nagyobb tételben rendelte meg felperestől. Az alperesi kft. hőkezeléssel foglalkozott. A felperes és az alperes között évek óta áll fenn üzleti kapcsolat, melynek során a felperes az alpereshez szállította hőkezelni a nevezett munkadarabokat (a láncszemeket). Az így megmunkált láncszemek azonban használat során eltörték és a szakértői vizsgálat megerősítette, hogy a törés oka a nem megfelelő hőkezelés és hűtés volt, amelyet alperesi kft. végzett el. A hibás teljesítés megállapításához döntő jelentőségű

⁵⁰² Ptk. 6:163. § (1) és (5) bekezdései: A jogosult kellékszavatossági igénye a teljesítés időpontjától számított egy év alatt évül el. A dolognak a kicseréléssel vagy a kijavítással érintett részére a kellékszavatossági igény elévülése újból kezdődik. Ezt a szabályt kell alkalmazni arra az esetre is, ha a kijavítás következményeként új hiba keletkezik.

⁵⁰³ A Ptk. 6:174. § (2) bekezdése alapján három, vagylagos feltétel fennállása esetében kérheti:

1. ha kijavításnak vagy kicserélésnek nincs helye;
2. ha a kötelezett a kijavítást vagy kicserélést nem vállalta, e kötelezettségének nem tud eleget tenni;
3. ha a jogosultnak a kijavításhoz vagy kicseréléshez fűződő érdeke megszűnt.

Kúria Pfv.20904/2018/9. számú precedensképes határozata: „[36] A kicserélés mellett érvényesített kártérítési igény ugyancsak a felperes hibás teljesítésben megnyilvánult szerződésszegésén alapult, amelyet azonban nem a Ptk. XXIV. Fejezet (hibás teljesítés) körében a 6:174. § (1)-(2) bekezdésének rendelkezései alapján érvényesített, tekintettel arra, hogy ennek körében a kellékhiba miatt - azaz a hibás teljesítéssel - a szolgáltatás tárgyában [...] keletkezett károk megtérítése, az ún. tapadókár igényelhető, a kellékszavatossági jogok érvényesítésére meghatározott határidőn belül[...]. Ez a kártérítési igény a kellékszavatossági jogok [...] ún. két lépcsős rendszerében az első lépcsőbe tartozó kellékszavatossági jogokhoz [...] képest másodlagos jogintézmény. A tapadókár megtérítése iránti kártérítési igény érvényesítése ugyanis akkor merülhet fel, ha az első lépcsőbe tartozó kellékszavatossági jogok nem teljesíthetők, vagy a jogosultnak a teljesítésükhöz fűződő érdeke megszűnt. A tapadókár megtérítése iránti igény az ún. második lépcsőbe tartozó szavatossági jogokkal [...] egy sorban helyezkedik el, azok alternatívájaként választható.”

⁵⁰⁴ Indokolás 5. pont és 7. pont.

⁵⁰⁵ KOVÁCS 2 (2015) i.m. 5-6.; Ptk. 6:143.§;

volt a felperes és alperes közötti szerződéses viszony meghatározása, továbbá a szolgáltatott dologban bekövetkező hiba megállapítása és az ezek közötti okozati összefüggés feltárása. A felülvizsgálat során a Kúria, figyelembevéve a szakértői véleményeket és a tanúvallomásokat, megállapította, hogy perbeli megrendeléseket (láncszemeket) érintő hibák az alperes által végzett edzés során a szükségesnél sokkal nagyobb hűtési sebesség alkalmazása miatt jöttek létre. Az alperes ezzel megsértette a Ptk. 6:123. § (1) bekezdés d) pontját és (4) bekezdését is (miszerint: *a szolgáltatásnak a teljesítés időpontjában alkalmasnak kell lennie a rendeltetése szerinti célra, így rendelkeznie kell a kötelezett által adott leírásban szereplő vagy az általa a jogosultnak mintaként bemutatott szolgáltatásra jellemző tulajdonságokkal. A szolgáltatásnak a rendeltetés szerinti célra való alkalmassága szempontjából a minőségi előírásokat is figyelembe kell venni*), ezért a hibás teljesítés jogkövetkezményeként a Ptk. 6:174. § (1)-(2) bekezdései⁵⁰⁶ alapján megállapíthatónak tartotta az alperes kártérítési felelősségét.⁵⁰⁷

Az Egyezmény a jogosult követelésének jogát már az adásvétel általános rendelkezései körében utaló szabállyal határozza meg. Abban az esetben, ha az egyik fél a másik fél valamely kötelezettségének teljesítését jogosult követelni, a bíróság nem köteles természetben marasztalni, kivéve, ha saját joga szerint is így járna el hasonló, az Egyezmény által nem szabályozott adásvételi szerződések esetében.⁵⁰⁸ Ezzel az Egyezmény a kártérítést, mint természetbeni reparációt fogalmazza meg, mivel tekintettel van az olyan (angolszász) jogrendszerre, ahol a kártérítés a nemteljesítés jogkövetkezménye.⁵⁰⁹ A fél szerződésszegése következményeként járó kártérítés összege megegyezik azzal a veszteséggel, amely a szerződésszegés következtében a másik felet érte, ideértve az elmaradt hasznot is. Ez a kártérítés nem haladhatja meg azt a veszteséget, amelyet a szerződésszegő fél a szerződés megkötésének időpontjában előre látott vagy amelyet előre kellett látnia azon tények és körülmények alapján, amelyekről, mint a szerződésszegés lehetséges következményeiről az említett időpontban tudott vagy tudnia kellett.⁵¹⁰ A kártérítés mértékére az Egyezmény viszony

⁵⁰⁶ 6:174. § (1) A kötelezett köteles megtéríteni a jogosultnak a hibás teljesítésből eredő kárát, kivéve, ha a hibás teljesítést kimentti.

(2) A hibás teljesítéssel a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett károk megtérítését a jogosult akkor követelheti, ha kijavításnak vagy kicserélésnek nincs helye, vagy ha a kötelezett a kijavítást vagy a kicserélést nem vállalta, e kötelezettségének nem tud eleget tenni, vagy ha a jogosultnak a kijavításhoz vagy kicseréléshez fűződő érdeke megszűnt. E kártérítési igény a kellékszavatossági jogok érvényesítésére meghatározott határidőn belül évül el. A jogosult kártérítési igényét az ugyanabból a szerződésből eredő követeléssel szemben kifogásként akkor is érvényesítheti, ha a kártérítési igény elvült.

⁵⁰⁷ Kúria Pfv.21708/2018/5.; BERGENDI-RÁCZ Diána: *A Kúria közbenső ítélete a hibás teljesítésből eredő kártérítésről - Régi üzleti kapcsolat contra hibás teljesítés*, Jogesetek Magyarázata, 2020/1-2., 39-46.

⁵⁰⁸ Egyezmény 28. cikke.

⁵⁰⁹ HORVÁTH (1985) i.m. 37.

⁵¹⁰ Egyezmény 74. cikke.

nem ad túl sok iránymutatást. Szabó Sarolta ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy egyes konkrét ügyekben eljáró bíróságok olyan kérdésekkel szembesülnek a kár mértékének megállapításakor, mint az elmaradt haszon, a következménykárok, a járulékos költségek vagy jogi költségek.⁵¹¹ A károk számítására az Egyezmény Tanácsadó testülete véleményében kifejti, hogy az Egyezmény idézett 74. cikke tükrözi a teljes kártérítés általános elvét. Erre tekintettel alapvető fontosságú a kár pontos megítéléséhez, hogy a jogosultnak amellet, hogy bizonyítja az elszenvedett kárát, meg kell határoznia, habár nem matematikai pontossággal, a vesztesége értékét. Továbbá a jogosult azokra a további költségeire is jogosult, amelyek az észszerűen merültek fel a jogsértés és ebből eredő veszteség csökkentésére (ide nem értve a peres költségeket és a bűncselekményből eredő károkat). A vélemény figyelmeztet, hogy a jogosultnak járó kár meghatározásakor nem lehet a jogosultat jobb helyzetbe hozni, mint amilyenben a szerződés megfelelő teljesítésekor lett volna.⁵¹² Ahogy a Ptk.-ban, az Egyezményben is a kártérítés előfeltétele a szerződésszegés. Kártérítés kérhető okmányok nem megfelelő átadásakor⁵¹³, határidő előtti szolgáltatásnál⁵¹⁴, késedelmes teljesítésnél⁵¹⁵, szállítási határidő elteltét követő orvosolás esetén⁵¹⁶.

A szerződésszegés és a kártérítés egy sajátos kapcsolatának megvalósulását látjuk a fedezeti szerződés régi-új jogintézményként történő meghonosításával. Az Egyezményben régóta meglévő fedezeti szerződés „konstrukciójával” egészítette ki a jogalkotó a Ptk.-t, mivel ahogy azt a Ptk. Indokolásában is megjegyzi, a fedezeti szerződést az üzleti gyakorlat is rendszeresen alkalmazza.⁵¹⁷ Az Egyezmény a fedezeti szerződést akként definiálja, hogy *a szerződéstől való elállás, illetve annak felmondása esetén, ha ezt követően a vevő észszerű módon és észszerű időn belül helyettesítő árut vásárolt, vagy az eladó az árut újra eladta, a kártérítést igénylő fél követelheti a szerződéses ár és a fedezeti ügylet ára közötti különbözet, valamint a 74. cikk szerint járó valamennyi egyéb kára megtérítését.*⁵¹⁸ Ezt finomította és egyszerűsített a Ptk. a magyar üzleti viszonyokra akként, hogy *a jogosult - elállása vagy felmondása esetén - a*

⁵¹¹ SZABÓ (2009) i.m. 128.

⁵¹² CISG Advisory Council Opinion No. 6.: Calculation of Damages under CISG Article 74 <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op6.html> (2020. 04.09.). További útmutatást az az Egyezmény Tanácsadó testületének 8. számú véleménye a károk kiszámításával kapcsolatban. Ld.: CISG Advisory Council: Opinion No. 8, Calculation of Damages under CISG Articles 75 and 76., <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op8.html> (2020.04.09.).

⁵¹³ Egyezmény 34. cikke.

⁵¹⁴ Egyezmény 37. cikke.

⁵¹⁵ Egyezmény 47. cikk (2) bekezdése, Egyezmény 45. cikk (2) bekezdése, Egyezmény 61. cikk (2) bekezdése, Egyezmény 63. cikk (2) bekezdése.

⁵¹⁶ Egyezmény 48. cikk (1) bekezdése.

⁵¹⁷ Indokolás, X. cím: A szerződésszegés, 6. pontja.

⁵¹⁸ Egyezmény 75.cikke.

szerezzel elérni kívánt cél megvalósítására alkalmas szerződést köthet, és - a kártérítés szabályai szerint - követelheti a kötelezettől a szerződésben és a fedezeti szerződésben kikötött ellenértékek közötti különbség, továbbá a fedezeti szerződés megkötéséből eredő költségek megtérítését.⁵¹⁹ A különbséget Boronkay Miklós is részletesen kifejtette tanulmányában. Álláspontja szerint a Ptk.-ban és az Egyezményben a fedezeti szerződés szabályainak alkalmazása esetén közös elem, hogy a jogosult elálljon vagy felmondja a szerződést és egy helyettesítő ügyletet kössön. ezen túl azonos még, hogy az eredeti szerződésben szereplő ellenérték és a fedezeti szerződésben kikötött ellenérték közötti különbség számít a megtérítendő kárnak. Az azonosságok mellett a két joganyag abban különbözik egymástól a fedezeti szerződés alkalmazása során, hogy Egyezmény csak az ésszerű módon és időn belül kötött fedezeti ügylet esetében alkalmazható annak 75. cikke alapján, ellenben a Ptk. ilyen kikötést nem tartalmaz. További eltérésként említi, hogy az Egyezmény csak adásvételi szerződésekkel kapcsolatban szabályozza a fedezeti szerződés lehetőségét, míg a Ptk., tekintettel annak a szerződészegés általános szabályai közötti elhelyezésére, a fedezeti szerződésre vonatkozó rendelkezése valamennyi szerződéses jogviszony során alkalmazható.⁵²⁰ Mohai Máté a fedezeti szerződéssel kapcsolatban kiemeli, hogy a fedezeti szerződésben kikötött ellenértékek közötti különbség megtérítését teszi csak lehetővé a Ptk., amely ellenértékek előre meghatározottak és amelyeket a kártérítés szabályai szerint lehet csak követelni. Itt hívja fel Mohai a figyelmet, hogy ez nem önálló kártérítési alakzat, hanem a „kárszámítás meghatározott módja”, mivel a károsodás nem jogellenes magatartással valósul meg, hanem a fedezeti szerződésben meghatározott ellenérték, vagy annak egy részének meg nem fizetésével.⁵²¹

2. Az okozati összefüggés vizsgálata

A kár és a szerződészegés közötti okozatosság mélyreható szemrevételezése közben megállapíthatjuk, hogy az Egyezmény alapvetően a *conditio sine qua non* elvét veszi alapul és adekvátként kezeli az ezen elven nyugvó kijelentést, miszerint a szerződészegés és az annak eredményeképpen bekövetkező kár között összefüggés van. Ezt a következtetést vonja le Fuglinszky is tanulmányában az Egyezménnyel kapcsolatban. Következtetése szerint az Egyezmény „egyértelműen és tudatosan lemond” az okkiválasztó és ahhoz hasonló elméletek

⁵¹⁹ Ptk. 6:141. §.

⁵²⁰ BORONKAY Miklós: *Kártérítés fedezeti szerződés alapján*, Magyar Jog, 2015/5., 274-282.; BERGENDI-RÁCZ (2018-2019) i.m. 85.

⁵²¹ MOHAI Máté: *A fedezeti szerződésről*, Gazdaság és Jog, 2019/1., 18.

alkalmazásáról.⁵²² Természetesen a szerződésszegés és ezáltal a szerződéstől várt eredmény elmaradása nemcsak a közvetlen, hanem a közvetett károkra is vonatkozik, így azok esetében is megállapítható az okozati összefüggés, amelyből következően a felelősség fennállásának ezekben az esetekben csak az előreláthatósági klauzula képes „gátat szabni”.⁵²³ A Ptk.-ban újdonságként alkalmazott előreláthatósági klauzulával kapcsolatban még hatálybalépése előtt 3 évvel Fuglinszky akként fogalmazott, hogy „[A] Bécsi Vételi Egyezmény 74. cikkében foglalt előreláthatósági klauzula⁵²⁴ egyike a kártérítési jog legfontosabb újításainak, amelyet az új Polgári Törvénykönyv kodifikációja során keresztül vinni terveznek.”⁵²⁵ A régi Ptk. még a szerződéssel okozott károkért való felelősség tekintetében akként rendelkezett, hogy *aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.*⁵²⁶ A Ptk. szerint azonban a mentesülés már sokkal összetettebb. A szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség esetben a Ptk. akként rendelkezik, hogy *aki a szerződés megszegésével a másik félnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje, vagy a kárt elhárítsa.*⁵²⁷ Ugyanakkor a Ptk. előbb idézett paragrafus második mondatában megtalálhatjuk a felelősség alóli a kimentést, amely a Ptk. előreláthatósági klauzulája. Az előreláthatósági klauzula alkalmazásának egyik célja, hogy a szerződő felek a szerződéskötéskor tájékoztassák egymást egy esetleges szerződésszegés várható következményeiről, ezzel is kvázi előre megosztva egymás között a szerződésből eredő kockázatviselés mértékét.

Ahogy a Ptk. előkészületei során Indokolásában is olvasható volt: „Az előreláthatósági klauzula alkalmazása azt jelenti, hogy a következménykárok és az elmaradt haszon megtérítendő összege nem haladhatja meg azt a veszteséget, amelyet a szerződésszegő fél a szerződés megkötésének időpontjában előre látott, vagy amelyet előre kellett látnia azon tények

⁵²² FUGLINSZKY Ádám: *Az előreláthatósági klauzula egyes kérdései, avagy kinek, mikor és mit kell előre látnia*, Magyar Jog, 2011/7., 412-425.

⁵²³ Sieg EISELE: *Remarks on the Manner in which the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts May Be Used to Interpret or Supplement Article 74 of the CISG, 2004*, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/principles/uni74.html> (2020.04.09.); SÁNDOR-VÉKÁS (2005) i.m. 435.

⁵²⁴ Egyezmény 74. cikke: A fél szerződésszegése következményeként járó kártérítés összege megegyezik azzal a veszteséggel, amely a szerződésszegés következtében a másik felet érte, ideértve az elmaradt hasznot is. Ez a kártérítés nem haladhatja meg azt a veszteséget, amelyet a szerződésszegő fél a szerződés megkötésének időpontjában előre látott vagy amelyet előre kellett látnia azon tények és körülmények alapján, amelyekről, mint a szerződésszegés lehetséges következményeiről az említett időpontban tudott vagy tudnia kellett.

⁵²⁵ FUGLINSZKY (2011) i.m. 412.

⁵²⁶ A régi Ptk. 339.§

⁵²⁷ Ptk. 6:142. §

és körülmények alapján, amelyekről, mint a szerződésszegés lehetséges következményeiről, az említett időpontban tudott vagy tudnia kellett. Magától értetődő, hogy az előreláthatósági klauzula alkalmazására sor kerül akkor is, ha az elmaradt vagyoni előnyt, illetve következménykárt – szerződésszegéssel okozott – személyhez fűződő jogsértés idézi elő.”⁵²⁸ A Ptk., hasonlóan az Egyezményhez, objektíven alkalmazza ezen klauzulát, mivel azt egy hasonló helyzetben lévő, gondosan eljáró személyre vonatkoztatva kell érteni. A Ptk. tehát abban tér el a régi Ptk.-tól, hogy a szerződő fél a szerződés nem szerződésszerű teljesítése miatt a másik fél kárának megtérítésére (abban az esetben is) igényt tarthat, ha a szerződésszegő úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható.⁵²⁹

A Ptk., mindamелlett, hogy átvette az Egyezményben használt fent ismertetett feltételek egyenértékűségének elvét, Indokolásából arra lehet következtetni, hogy a klauzula átvétele ellenére a hosszú évek alatt kialakított magyar bírói gyakorlat során a „jogi értelemben vett okozatosság” ezután is vizsgálendő, tehát nem feltétlenül elegendő az okozatosság fennállásának igazolásához, hogy a „kár a szerződésszegés nélkül nem következett volna be”.⁵³⁰ A Legfelsőbb Bíróság az ok-okozati összefüggéssel kapcsolatban megállapította, hogy az oksági láncolatban az a meghatározó ok, amely az események rendszerinti lefolyása mellett - az általános élettapasztalat szerint - alkalmas az eredmény létrehozására. Az oksági láncban figyelembe veendő szakasz tartamát döntően befolyásolja, hogy a károkozásra vezető eseménysor elindítója látta-e, illetve láthatta-e a bekövetkező eredményt.⁵³¹ A bizonyítási kötelezettség az ok-okozati összefüggés tekintetében a jogosultat terheli, mindamелlett a jogi értelemben vett okozatosság gyakran bírói mérlegelést kívánó kérdés, tehát annak fennállásáról vagy fenn nem állásáról a bíróság dönt. A Ptk. 6:143. § (2) bekezdése szerinti előreláthatóság is kiterjed olyan jogkérdésekre is, amelyekben a bíróságnak döntenie kell. Ebből következően mindig vizsgálni kell az okozatosság és az előreláthatóság kérdéskörét is.⁵³² Csöndes Mónika megállapítja, hogy a jogpolitikai cél az előreláthatósági korlát bevezetésével elsősorban az volt, hogy a szerződő felek, még a szerződéskötésük előtt képesek megítélni az abból eredő és vállalandó kockázatot, amelyhez igazítani tudják szolgáltatásuk - ellenszolgáltatásuk egymáshoz viszonyított arányát. Mindamелlett, hogy a szerződésben foglalt szolgáltatás árának meghatározására sok minden hatással lehet (és van), megállapítható, hogy a felek az árakat úgy

⁵²⁸ Indokolás (2012) i.m. 588.

⁵²⁹ GADÓ et al. (2014) i.m. 335.; BERGENDI-RÁCZ (2018-2019) i.m. 83-84.

⁵³⁰ BÍRÓ et al. (2013) i.m. 230.

⁵³¹ BH 2008.11.299.

⁵³² PETRIK (szerk.) (2020) i.m.; FUGLINSZKY (2015) i.m. 109-111.

határozzák meg, figyelemmel az addigi tapasztalataikra és a szerződés sajátosságaira, hogy a szerződésszegés előrelátható következményeit jórész beleszámítják.⁵³³ A Ptk. előreláthatósági szabályában a törvényszöveg „előre látható volt” fordulattal érzékelteti, hogy benne foglaltatik a tényleges és az elvárható előreláthatóság is, amelyre tekintettel az Indokolás úgy fogalmaz, hogy „a szerződést megszegő fél felelőssége ezért nemcsak az általa ténylegesen előre látott károkra terjed ki, hanem mindarra, amit egy, az ő helyében észszerűen és gondosan eljáró személy előre látott volna”.⁵³⁴

3. Kimentési okok a kártérítési felelősség alól

A Ptk. szerint *a szerződésszegés következményeként a jogosult vagyonában keletkezett egyéb károkat és az elmaradt vagyoni előnyt olyan mértékben kell megtéríteni, amilyen mértékben a jogosult bizonyítja, hogy a kár, mint a szerződésszegés lehetséges következménye a szerződés megkötésének időpontjában előre látható volt.*⁵³⁵ Ennek bizonyításához három együttesen igazolandó tény szükséges a szerződést megszegő fél oldalán, hogy így mentesüljön a kártérítési kötelezettsége alól. Az első, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső körülmény okozta. Ebben az esetben az ellenőrzési körén kívül eső körülményeket a Ptk. Indokolásában úgy határozza meg, hogy „a szerződésszegő fél számára a saját ellenőrzési körén kívül felmerülő körülmény a szerződéskötés idején objektíve ne legyen előre látható.”⁵³⁶ Az ellenőrzési körén kívül eső körülmény típusába továbbra is azok a körülmények tekinthetők, amelyekre egyik fél sem tud és nem képes hatás gyakorolni. Ilyenre példaként szolgálhatnak *vis maior* esetek (földrengés, tűzvész, járvány, aszály, fagykár, árvíz, szélvihar stb.), valamint egyes politikai események (háború, forradalom, felkelés), súlyos üzemzavarok, illetve bizonyos állami intézkedések (embargó, bojkott, kiviteli tilalmak stb.).⁵³⁷ A Debreceni Ítéltábla

⁵³³ CSÖNDES Mónika: *Szerződésszegési kárfelelősségi jogunk előreláthatósági korlátjáró*, Céghírnök, 2015/10., 7.; CSÖNDES Mónika (2): *A szerződésszegési jog előreláthatósági korlátjának joggazdaságtani modellje és annak jogi kritikája*, Állam-és Jogtudomány, 2014/1., 18-19.; VEREBICS János: *A szerződésszegésért való kárfelelősség az előreláthatóság alapján való korlátozása az új Ptk.-ban*, Gazdaság és Jog, 2015/4., 9-10.

⁵³⁴ Indokolás (2012) i.m. 7.c) pontja.

⁵³⁵ A kodifikáció során, ahogy a jelen értekezés során használt Ptk. kommentár (Petrik (szerk.) (2020) i.m.) is fogalmaz, kvázi mintaként szolgált az Egyezmény vonatkozó rendelkezése, miszerint nem tehető felelőssé a fél valamely kötelezettségének elmulasztásáért, ha bizonyítja, hogy azt olyan akadály okozta, amelyet el nem háríthatott, s észszerűen az sem volt elvárható tőle, hogy a szerződéskötés idején ezzel az akadállyal számoljon, azt elhárítsa, vagy következményeinek elejét vegye (Egyezmény 79. cikk (1) bekezdése). Az ihletet adó bekezdés a Ptk.-ban akként realizálódott, hogy mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje, vagy a kárt elhárítsa (Ptk. 6:143. § (2) bekezdése.; GADÓ et al. (2014) i.m. 335.

⁵³⁶ Indokolás (2012) i.m.7.bb) pontja.

⁵³⁷ BÍRÓ et al. (2013) i.m. 233-234.; FUGLINSZKY (2019) i.m. 4.

díjkövetelés tárgyában hozott határozatában az „ellenőrzési körön kívül eső” mentesülési okkal kapcsolatban megjegyzi, hogy annak definiálása a felelősség másik két eleméhez hasonlóan absztrakt, mivel a jogalkotói szándék az objektív mérce alkalmazása. „Az ellenőrzési körön kívül fordulat a jogalkotói törekvés fényében helyesen a vis maior tartalmi elemeként értelmezendő, és semmiképpen sem lehet mérhető a gondos ellenőrzés vagy a felróhatóság mércéjével. Önmagában az, hogy a szerződést megszegő fél az adott körülményt nem képes befolyásolni, illetve nem képes arra hatást gyakorolni, nem eredményezi azt, hogy a körülményt ellenőrzési körön kívül esőnek kell tekinteni”.⁵³⁸ Csöndes Mónika kifejti egyik tanulmányában, hogy az elkerülhetetlen ok kizárólag azokra az akadályozó körülményekre vonatkozik, amelyek szerződésszerű teljesítést hiúsítottak meg, így ezek fennállta még nem elegendő a kártérítési felelősség alóli mentesüléshez, ahhoz még szükséges a következőkben ismertetett két feltétel együttes bekövetkezése is.⁵³⁹ A teljesség igényével nem szabad megfejtenni a Szegedi Ítéltábla 1/2016. (XI. 24.) Polgári Kollégiumi véleményéről, amely szerint a szerződésszegéssel kárt okozó fél kártérítési felelőssége az ellenőrzési körön belül felmerülő kárt okozó körülményekért fennáll akkor is, ha e körülmények a fél által nem voltak befolyásolhatók, azokra a félnek nem volt ráhatása. Önmagában amiatt, hogy a szerződésszegést okozó körülményre a félnek nem volt ráhatása, illetve az nem volt általa befolyásolható, a körülmény nem minősül a szerződésszegő fél ellenőrzési körén kívül esőnek.⁵⁴⁰

A második bizonyítandó tény, hogy a szerződéskötéskor ez a körülmény előre nem volt látható. A bizonyítás ennél a kitételnél esetről esetre szükséges és a vitás ügy körülményeit szükséges kellő körültekintéssel megvizsgálni. A Kúria is ekképpen tett egy késedelmes kötbér megfizetése tárgyában hozott határozatban, amelyben kifejtette, hogy a Ptk. szerint a kötelezett abban az esetben mentesülhet a kötbérfelelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést az ellenőrzési körön kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje, vagy a kárt elhárítsa (Ptk. 6:142. §). E hivatkozott paragrafus szerint szükséges három konjunktív feltétel fennálltát, különösen az „előre nem látható körülmény” fordulatra az alperes nem bizonyította, mivel az általa igénybe vett közreműködővel (akinek a Ptk. 6:148.§ alapján úgy felel, mintha maga járt volna el) kellő

⁵³⁸ Debreceni Ítéltábla Gf.30314/2018/6.

⁵³⁹ CSÖNDES MÓNIKA: *A Covid-19-járvány és a szerződésszegésért való felelősség alóli mentesülés egyes kérdései*, Kártérítési és Biztosítási jog, 2020/3., [41].

⁵⁴⁰ Szegedi Ítéltábla 1/2016. (XI. 24.) Polgári Kollégiumi vélemény (https://szegediiteltabla.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/kollegiumi_velemenypdf) (2020.12.15.); lásd még: Szegedi Ítéltábla Gf.30061/2018/4. számú határozata.

körültekintés mellett előre tisztázhatta volna a szállítás és beüzemelés időpontját, tekintve, hogy szakcégeként szerződés tárgyát képező egyedi kazánok beüzemelési körülményeivel tisztában kellett lennie.⁵⁴¹

A harmadik bizonyítandó tény, hogy (általánosságban) nem volt elvárható, hogy ezt a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa.⁵⁴² Az ellenőrzési körön kívül eső körülmények és az el nem hárítható körülmények közötti különbség már a Ptk. szövegtervezet során is láthatóvá vált. Kemenes István szintén külön tárgyalta a két feltételt és utóbbihoz tanulmányában azt a magyarázatot fűzte, hogy „[A] szerződésszegéshez vezető körülmény [...] akkor elkerülhetetlen, illetve a kár akkor elháríthatatlan, ha az a fél által nem volt befolyásolható, amire nem képes hatást gyakorolni. [...] A megkülönböztetés azért lényeges, mert csak az ellenőrzési körön kívüli körülmény mentesít a felelősség alól, ha 'elkerülhetetlen, elháríthatatlan' volt, ugyanakkor nem mentesül a károkozó, ha az ellenőrzési körön belüli körülmény volt elkerülhetetlen és pedig akkor sem, ha arra a kötelezettnek nem volt befolyása, nem volt képes hatást gyakorolni rá.”⁵⁴³ Szemléltető példaként állhat itt a Fővárosi Törvényszék kártérítés tárgyában hozott határozata, amelyben leszögezi, hogy a per tárgyává tett meghibásodott mikrohullámú sütő okozta tűz keletkezési oka, mint vizsgálandó körülmény, az alperes ellenőrzési körén kívül esett, e körben karbantartási kötelezettsége igazoltan nem állt fenn. Ez a körülmény a szerződéskötés időpontjában előre nem volt látható és ebből kifolyólag így nincs olyan adat, körülmény, ami alapján elvárható lett volna, hogy az alperes ezt a körülményt elkerülje.⁵⁴⁴

Az Egyezmény, mint „mentesítő okok” határozza meg a kimentési lehetőséget.⁵⁴⁵ Így nem tehető felelőssé a fél valamely kötelezettségének elmulasztásáért, ha bizonyítja, hogy azt olyan

⁵⁴¹ Kúria Pfv.21106/2019/7.

⁵⁴² SÁRKÖZY Tamás: *Fordulat a magyar kártérítési jogban*, Magyar Jog, 2013/9.,539.; BÁRDOS Péter: *Megjegyzések az új Ptk. kárfelelősségi szabályaihoz*, Jogtudományi Közlöny 2014/4., 200. Lásd még az értekezés V. fejezet 4. pontja, b) alpontjában.

⁵⁴³ A szerződésszegéshez vezető körülmény - az előző logikai okfejtésből következően - akkor elkerülhetetlen, illetve a kár akkor elháríthatatlan, ha az a fél által nem volt befolyásolható, amire nem képes hatást gyakorolni. A megadott szempont tehát a konjunktív mentesítő körülmények másik fordulatához tartozik. A megkülönböztetés azért lényeges, mert csak az ellenőrzési körön kívüli körülmény mentesít a felelősség alól, ha „elkerülhetetlen, elháríthatatlan” volt, ugyanakkor nem mentesül a károkozó, ha az ellenőrzési körön belüli körülmény volt elkerülhetetlen és pedig akkor sem, ha arra a kötelezettnek nem volt befolyása, nem volt képes hatást gyakorolni rá. Lásd még: KEMENES (2017) i.m. 3.; KOVÁCS Viktória (2019) i.m. 283-285.

⁵⁴⁴ Fővárosi Törvényszék Pf.636166/2018/8.

⁵⁴⁵ Az Egyezmény ezen klauzulájával kapcsolatban jelen értekezés során használt Ptk. kommentár is megjegyzi, tekintettel az Egyezmény ezen cikkének átvételére, hogy a kötelezett csak abban az esetben mentesül a felelősség alól, ha „a kimentési feltételek mindegyikét saját magára és az általa igénybe vett közreműködőre vetítve is bizonyítani tudja”. Álláspontjuk szerint ez van összhangban a Ptk.-nak 6:142. §-ában

akadály okozta, amelyet el nem háríthatott, s észszerűen az sem volt elvárható tőle, hogy a szerződéskötés idején ezzel az akadállyal számoljon, azt elhárítsa vagy következményeinek elejét vegye.⁵⁴⁶ A német fellebbviteli bíróság az előtte folyó perben a mentesülési okkal kapcsolatban kifejtette, hogy a szerződés tárgyává tett hagymafajtákra vonatkozó szállítási kötelezettségét az alperes a nála bekövetkező tűz miatt nem teljesítette, így az Egyezmény 79. cikkének (1) bekezdése szerint azonban mentesül a kártérítési kötelezettség alól. Az a tény, hogy a szerződésben meghatározott hagymafajtákat az alperes termelőjének és beszállítójának hűtőházában megsemmisítette a tűz, és hogy a piacon semmilyen pótlár nem volt elérhető, az alperes befolyási körén kívül eső oknak minősül. Habár adós felelős a beszállítók magatartásáért is, ez a felelőssége csak addig terjed, amíg az áruk vagy helyettesítő áruk továbbra is elérhetők a piacon. Jelen tűzvész miatt az adósnál tárolt más beszállítók ilyen típusú hagymái is odavesztek a tűzben, így helyettesítő áruk nem álltak rendelkezésre a piacon, amelyet az alperes beszerezhetett volna.⁵⁴⁷

Az Egyezmény szabályozza a harmadik fél általi mulasztás miatti lehetséges mentesülés okait is. Amennyiben a fél mulasztása a szerződés egészének vagy egy részének teljesítésére általa igénybe vett harmadik személy mulasztására vezethető vissza, a fél csak akkor mentesül a felelősség alól, ha az észszerűen nem volt tőle elvárható, hogy a szerződéskötés idején ezzel az akadállyal számoljon, azt elhárítsa vagy következményeinek elejét vegye és így mentesül, továbbá az általa igénybe vett személy maga is mentesülne, ha előző feltételt alkalmaznák rá.⁵⁴⁸ A bíróság ezen mentesülés hiányát állapította meg egy spanyol eladó és belga vevő közötti fenyőmag adásvétel tárgyában megkötött szerződésben. A vita a fenyőmagok le nem szállításával kapcsolatban keletkezett. A felek 2007 óta rendszeresen kötöttek szerződést a fenyőmagok szállítására. Az eladó kifejtette a perben, hogy az általa előre nem látható, a beszállító partnereinél bekövetkező termeléses csökkenés és emiatti áremelkedést miatt nem tudta az összes szerződéses árut szállítani, továbbiakban hivatkozott az Egyezmény 79. cikkének alkalmazására. A vevő erre vonatkozó álláspontja az volt, hogy az eset nem volt váratlan, illetve előre nem látható az eladó részéről, mivel a fenyőmagpiacon nagy volt a kínálat ingadozása, hiszen a megtermelt fenyőmag mennyisége közvetlenül a betakarítástól függött. Az elsőfokú bíróság az eladó javára döntött a vevő fellebbezett ezen határozat ellen. A fellebbviteli bíróság

---

megfogalmazott hármas feltétellel és a 6:148. §-ával, így megfelelően alkalmazandó a magyar jogban is. PETRIK (szerk.) (2020) i.m.

⁵⁴⁶ Egyezmény 79. cikk (1) bekezdése.

⁵⁴⁷ Germany 4 July 2019 Oberlandesgericht [Court of Appeal] (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/germany-july-4-2019-oberlandesgericht-court-appeal>) (2020.12.15.).

⁵⁴⁸ Egyezmény 79. cikk (2) bekezdése.

az ügy vizsgálatát követően megállapította, mérlegelte a fenyőmag-piac ingadozását, hogy a termelés csökkenése nem volt váratlan vagy elkerülhetetlen, így az eladó az ilyen feltételekhez igazított kínálat és áremelés bevezetésével védhette meg magát a piacon rejlő kockázatoktól, és piaci jellemzők.⁵⁴⁹

Az Egyezmény szerinti kárfelelősség alóli mentesség az akadály fennállásának időpontjáig tart, továbbá a teljesítést elmulasztó fél köteles az akadályról és annak az ő teljesítési képességeire vonatkozó hatásáról a másik felet értesíteni. Ha a másik fél ezt az értesítést nem kapta meg észszerű időn belül, azt követően, hogy a teljesítést elmulasztó fél tudomást szerzett vagy tudomást kellett volna szereznie az akadályról, az értesítés elmaradásából eredő kárt a teljesítést elmulasztó fél viseli.⁵⁵⁰ A felek ennek a diszpozitív szabálynak köszönhetően szerződésükben maguk szabhatják meg a kártérítési felelősség mértékét. Ennek a szabadságnak azonban a nemzeti jogok szabnak határt, mivel az Egyezmény ezt a kérdést nem tárgyalja és nyitva hagyja annak eldöntését is, hogy a felek által megszabott kártérítési felelősség mértékére vonatkozó megállapodásuk érvényes-e vagy sem. Az Egyezmény Tanácsadó Testületének a kimentési okok tekintetében kiadott állásfoglalása szerint mentesül a fél a kártérítési felelősség alól, ha az egyik fél nem teljesítette kötelezettségeit, ideértve az eladó kötelezettségét a megfelelő áruk szállításáért is. Ha a mulasztás vagy a hibás teljesítés harmadik személy mulasztása miatt következik be, az Egyezmény 79. cikke eltérő követelményeket ír elő a mentesség megállapítására a harmadik személlyel fennálló szerződés természetétől függően. Ezen túl az Egyezmény ezen cikke szerint nehezen megítélhető esetekben a bíróság vagy a választott bíróság további mentességeket nyújthat az Egyezménnyel és az alapjául szolgáló általános elvekkel összhangban.⁵⁵¹

Fentiek alapján következtetésként megállapítható, hogy habár jelen értekezés a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség kérdéskörével a teljesség igénye nélkül, annak lényegi pontjaira fókuszálva foglalkozott, tekintettel a téma összetettségére és nagyságára, a Ptk., hasonlóan az Egyezmény szabályaihoz, a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség megállapítását és az ezzel okozott károk megtérítését, mint a jogosult kompenzációját, szigorú szabályokhoz és feltételrendszerhez köti. Mindkét elemzett jogforrás

⁵⁴⁹ Dry Top N.V. v. Sociedad Cooperativa Piñón-Sol CYL – Court Audiencia Provincial de Valladolid (Court of Appeal Valladolid) 6 April 2015, (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=8533>) (2020.12.15.).

⁵⁵⁰ Egyezmény 79. cikk (3)-(4) bekezdései.

⁵⁵¹ CISG Advisory Council Opinion No. 7, Exemption of Liability for Damages Under Article 79 of the CISG, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op7.html> (2020. 04.09.).

célja, hogy az okozott kárt, az adott körülmények és a felek károkozásban történő „közreműködésük” mértékének figyelembevételével, a lehető legrövidebb időn belül megállapítsa. A szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség gyors és szakszerű megállapítása elengedhetetlen mind az Egyezmény, mind a Ptk. szabályainak alkalmazása során, mivel a felek gazdasági érdeke, hogy a jogvitával érintett és így költségesebb szerződéses viszonyt mielőbb rendezhessék. Természetesen a felek közötti szerződésben, főként a nemzetközi adásvétel során, egyéb szokványok is biztosítják az adott áru feletti kárveszélyviselés kezdetét, amely így még komplexebb (kártérítési) felelősséget jelent a szerződő felek viszonyában.

VII. SAJÁTOS KÁRFELELŐSSÉG AZ EGYEZMÉNY ALKALMAZÁSA SORÁN: AZ INCOTERMS PARITÁSOK

Az INCOTERMS szokványok a felek szállítási kötelezettségeit, az ellenőrzési körükön kívül eső eseményekből eredő elvesztés vagy sérülés kockázatának megosztását és a költségek átszállását rendezi. A felek szerződéses akaratának elsőbbsége és az Egyezmény diszpozitív szabályrendszerére tekintettel, az INCOTERMS szerződésben történő kikötése során elsődlegességet élvez.⁵⁵² A kereskedelmi szokványok meghatározása kapcsán Bíró György úgy vélekedik, hogy „[...]az áruk határon átnyúló szállítása a belföldi kereskedelemmel összehasonlítva jóval magasabb kockázatokkal jár. Vannak olyan tényezők, mint a nyelvi akadályok, a helyi szokások, az életkörülmények vagy maga a jogrendszer, amelyek nagymértékben megnehezíthetik a nemzetközi kereskedelemben résztvevők munkáját, és helytelen értelmezésük gyakran pereskedéshez vezet. A szokványok nem egységes magyarázata és az országok különböző kereskedelmi gyakorlata komoly akadályt jelent a nemzetközi kereskedelemben, mivel bizonytalanságot, félreértést és vitát okoz [...]”.⁵⁵³ Bíró ezen gondolatmenete világos és egyértelmű üzenetet közvetít, amely rögtön felveti a kérdést: milyen kockázatokról, tágabb értelemben milyen felelősségről kell szólni a nemzetközi kereskedelemben a felek között és hol húzódnak azok az a képzeletbeli határok, ahol a felelősség illetve annak egyes elemei az áruk nemzetközi adásvétele során átszállnak az eladóról a vevőre. Kétségtelen tény, hogy a nemzetközi kereskedelemben az adásvétel tárgyát képező árukat egyéb biztosítások is „védik”⁵⁵⁴, amelyeket a felek kötnek, illetve a fuvarozó már korábban megkötött biztosításának hasznait élvezve, a szállítás díjában megfizetnek, viszont a felelősség tekintetében a feleket elsődlegesen a közöttük lévő, szerződésben meghatározott feltételek kötik. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a nemzetközi kereskedelemben egymással adásvétel tárgyában szerződést kötő felek egyre nagyobb hajlandóságot mutatnak az

⁵⁵²A szokványgyűjtemény első kiadása 1936-ban jelent meg a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara (ICC) gondozásában, majd ezt követően 1953-ban jelent meg ennek átdolgozása akkor 9 klauzulát magába foglalva. Többszöri kiegészítés és átdolgozást, valamint bővítést követően született meg a ma használt INCOTERMS 2010 paritásrendszer, amely 2011. január 1.-jén lépett érvénybe, és 11 klauzulát foglal magában és rendszerez. Ennek a rendszerezésnek az alapja két osztály felállítása: az első osztályába rendezték azokat a klauzulákat, amelyeket bármely szállítási mód esetén lehet alkalmazni (EXW, FCA, CPT, CIP, DAT, DAP és DDP), míg a második osztályba a tengeri és belvízi szállításra vonatkozó szabályok kerültek (FAS, FOB, CFR és CIF). Lásd még: <https://iccwbo.org/resources-for-business/incoterms-rules/incoterms-rules-history/> (2020.04.20.).

⁵⁵³ Bíró et al. (2013) i.m. 133.

⁵⁵⁴ Ez alatt érteni kell a nemzetközi áru fuvarozói felelősségbiztosítást (CMR), egyéb vagyón- és felelősségbiztosítások, valamint az ún. „all risk” biztosítás, melynek megkötése - különösen nagy értékű áruk szállítása esetén - mindenképpen ajánlott, tekintettel arra, hogy káresemény bekövetkeztekor ez a biztosítás fedezi csak a megbízó kárát teljes egészében. Lásd bővebben: <https://www.unionbiztosito.hu/vallalkozasoknak/vagyon-es-felelossegbiztositas/ipari-vagyonbiztositasok/sz-allitmanybiztositas> (2020.04.09.).

egységes jog, tehát az Egyezmény alkalmazására, amelyben a felek közötti szokások, valamint az INCOTERMS használata, illetve kikötése nem jelenti az Egyezmény automatikus kizárását, mivel ezek alkalmazása nem egyfajta jogrendszerhez kapcsolódnak és nem adnak átfogó szabályozást sem, csak bizonyos részletkérdésekre terjednek ki.⁵⁵⁵

1. Az eladó által vállalt legnagyobb költség és kockázatviselés esetei

Az eladó elsődleges kötelezettsége az adásvétel során, hogy a szerződés és az Egyezmény előírásainak megfelelően, az árut szolgáltatassa, az áru tulajdonjogát átruházza és az árura vonatkozó minden okmányt átadja.⁵⁵⁶ Ezen cikk meghatározza és összefoglalja azokat az alapvető feladatokat, amelyeket tehát az eladó köteles teljesíteni (az Egyezmény 53. cikkével⁵⁵⁷ együtt értelmezve pedig implicit módon megkapjuk az adásvétel fogalmát, habár az Egyezmény direkt módon nem szabályozza azt). Az eladó ezen felül köteles a szerződésben előírt további kötelezettségek teljesítésére, valamint a felek közötti, és az Egyezmény 9. cikkben⁵⁵⁸ foglaltak szerint a közöttük érvényben lévő szokások és gyakorlat megtartására. Az Egyezmény 30. cikke a tulajdonjog átruházásán kívül⁵⁵⁹, elsődlegesen előírja a szolgáltatási kötelezettséget: az eladó köteles az árut vevő részére szolgáltatni. Ez a szolgáltatás konjunktív kapcsolatban áll az áruhoz kapcsolódó okmányok⁵⁶⁰ szolgáltatásához. Az Egyezmény által szabályozott szerződésben részt vevő felek több esetben meghatározzák az átadási határidőt is. Ez az átadási határidő meghatározás sok esetben az INCOTERMS szabályai szerinti, a felek által alkalmazott paritásoknak megfelelően és meghatározott időpontban történik, amely az UNCITRAL 2012

⁵⁵⁵ SZABÓ Sarolta: *A Bécsi Vételi Egyezmény a magyar bírói gyakorlatban*, In.: Nemzetközi gazdasági kapcsolatok a XXI. században – ünnepi kötet a 80 éves Bánrévy Gábor tiszteletére, szerk.: Raffai Katalin, Budapest, Pázmány Press, 2011., 103.

⁵⁵⁶ Egyezmény 30. cikk.

⁵⁵⁷ A vevő a szerződés és az Egyezmény rendelkezései szerint köteles az áru vételárát megfizetni és annak részére történő szolgáltatását elfogadni.

⁵⁵⁸ Egyezmény 9. cikk (1) A feleket köti minden szokás, amelynek alkalmazásában megegyeztek és minden gyakorlat, amelyet egymás között kialakítottak.

(2) Ellenkező megállapodás hiányában a feleket úgy kell tekinteni, mint akik szerződésükre vagy annak megkötésére hallgatólagosan alkalmazni rendelték minden olyan szokást, amelyet ismertek vagy ismerniük kellett és amely az adott kereskedelmi ág nemzetközi kereskedelmében használt szerződéstípust megkötő felek között széles körben ismert és rendszeresen alkalmazásra kerül.

⁵⁵⁹ Az, hogy az áru tulajdonát valóban átruházták-e a vevőre, nem az Egyezmény által szabályozott kérdés. ennek meghatározása az irányadó nemzetközi magánjogi szabályok által kijelölt jog alapján kell meghatározni.

⁵⁶⁰ Okmányok alatt olyan okiratokat kell érteni, amelyek az áru eredetét, minőségét, mennyiségét, továbbá egyéb hatósági ellenőrzés során azok eredetiségének igazolására szolgálnak. Ebben a kérdéskörben figyelemmel kell lenni az Egyezmény tanácsadó testületének 5. számú véleményére, amely hivatkozva az Egyezmény 49. cikk (1) bekezdés a) pontjára, miszerint a vevő elállhat a szerződéstől, ha az eladó a szerződésben vagy az Egyezményben szabályozott kötelezettségének nem teljesítése alapvető szerződésszegésnek minősül. Lásd bővebben: CISG Tanácsadó Testületének 5. számú véleménye, i.m. 4.7. pontja; jelen értekezés V. fejezet 3. pont a) alpont, iii) része.

esetjogi összefoglalója szerint az Egyezmény szabályai fölött érvényesül.⁵⁶¹ Erre példaként szolgálhat a francia szépségápolási és kozmetikai termékek gyártója és forgalmazója (a vevő) és az olasz gépgyártó (az eladó) esete. A vevő és az eladó megállapodtak abban, hogy a kozmetikai krémek gyártásához megfelelő és az erről szóló szerződésben részletesen meghatározott paraméterekkel rendelkező gépet ad el az eladó vevő részére. A szerződésükben, amelyre az Egyezmény szabályainak alkalmazásával kötöttek meg, külön meghatározták, hogy a gép átvételére az eladó gyárában kerül sor, tehát alkalmazandó paritásként az EXW (ex works) klauzulát⁵⁶² kötötték ki. Az átvett gép használhatatlannak, tehát hibásnak bizonyult, így az eladó felajánlotta vevőnek, hogy egy másik hasonló típusú gépet ad a megrendelt helyett a kiesett időre bizonyos minimális pénzügyi ellenszolgáltatás cserébe. Az új gép ismételen hibásnak bizonyult, így vevő a Párizsi Kereskedelmi Bíróság előtt pert indított eladó ellen és kérte a megrendelt gép hibájának orvoslását, valamint az esettel összefüggésben felmerült kárának megtérítését. A Bíróság álláspontja szerint a vitatott kötelezettség az eladóra ruházta az Egyezmény 36. cikkének (2) bekezdésével összhangban lévő megfelelési kötelezettséget⁵⁶³. Az eladó kifogást emelt az Egyezmény 35. cikkére⁵⁶⁴ hivatkozva, és fenntartotta, hogy a

⁵⁶¹ Digest of Article 30 case law - 2012 UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-30.html> (2020.04.09.).

⁵⁶² Az EXW (ex works) paritás, amely szó szerint az „üzemből” történő szolgáltatásnyújtást biztosítja, definíciója szerint köteles az eladó a terméket átadni, rendelkezésre bocsájtani a saját telephelyén (vagy más megjelölt helyen) a vevőnek, anélkül, hogy bármilyen költséget vagy kockázatot vállalna a szállításból. Az eladó nem köteles az árut átrakni a szállító járműbe, nem kötelessége az exportcélú vámügyintézés sem. Megjegyzendő, hogy ez a leggyakoribb paritás a felek között, figyelembe véve azt a tényt is, hogy a CISG Tanácsadó testületének 5. számú véleményében is részletesen kifejti, hogy az elálláshoz vezető gazdasági okok, mint például a szállítás és a tárolás költségei, kockázata szintén szerepet játszhatnak. Ennél a klauzulánál tehát érvényesülhet a tanácsadói testületben is megfogalmazott álláspont: az eladó érdeke, hogy a költségeket (benne értve a profitot is) magasan tartsa és a lehető legkisebb kockázatot vállalva a legnagyobb nyereséget zárja. BERGENDI-RÁCZ DIÁNA: *Felelősségátzállás CISG és az Incoterms 2010 paritások tükrében*, In: Miskolczi, Bodnár Péter (szerk.) XII. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2018, 42.

⁵⁶³ Egyezmény 34. cikk (2) Az eladó felel továbbá az áru szerződésszerűségének bármely olyan hiányáért is, ami az előző bekezdésben megjelölt időpont után keletkezik, és ami annak a következménye, hogy valamely kötelezettségét megszegte, ideértve azt a jótállási kötelezettségét is, hogy az áru meghatározott ideig megfelel szokásos rendeltetésének vagy valamely különös célnak, illetve megtartja meghatározott minőségét vagy jellemzőit.

⁵⁶⁴ Egyezmény 35. cikk (1) Az eladó köteles az árut a szerződésben meghatározott mennyiségben, minőségben és fajta szerint, valamint a szerződés előírásainak megfelelően tárolt, illetve csomagolt módon szolgáltatni.

(2) A felek ellenkező megállapodása hiányában az áru nem szerződésszerű, kivéve, ha

- alkalmas azokra a célokra, amelyekre más, azonos fajtájú árut rendszerint használnak,
- alkalmas bármely olyan meghatározott célra, amelyet a szerződés megkötésének időpontjában kifejezetten vagy hallgatólagosan az eladó tudomására hoztak, kivéve, ha a körülmények arra utalnak, hogy a vevő nem bízott, vagy észszerűtlen lett volna, hogy bízjon az eladó szakismeretében és megítélésében.

c) rendelkezik azokkal a tulajdonságokkal, amelyekkel az eladó által a vevőnek bemutatott minta vagy modell rendelkezik,

d) az azonos fajtájú áruknál szokásos, vagy ennek hiányában az áru megőrzésére és megóvására alkalmas módon tárolták, illetve csomagolták.

(3) Az előző bekezdés a) -d) pontjai alapján az eladó nem felel az áru bármely fogyatékoságáért, ha erről a szerződés megkötésének időpontjában a vevő tudott, vagy az nem lehetett számára ismeretlen.

megfelelőségre vonatkozó kötelezettség olyan kötelezettség volt, amely az áruk szállítására vonatkozó kötelezettséghez kapcsolódott, és amelye a felek közötti megállapodással összhangban az eladó üzleti hely volt. A párizsi fellebbviteli bíróság hatályon kívül helyezte a Bíróság ítéletét, és akként rendelkezett, hogy a megfelelésre vonatkozó kötelezettség nem tekinthető az Egyezmény 35. cikkében meghatározott szállítási kötelezettségtől függetlennek, ezért mindkét kötelezettségtípust (mind az Egyezményben meghatározott szolgáltatási kötelezettséget, mind a kikötött klauzula szerintit) ugyanazon a helyen kellett elvégezni, amely jelen ügyben Olaszországban volt, tehát eladó gyárában.⁵⁶⁵

A DDP (delivered duty paid) paritás megfogalmazható, mint a vámfizetéssel leszállított áru. Definíciója szerint: az eladó azzal teljesít, amikor az áru a vevő rendelkezésére bocsátva, az érkező járművön, importban vámkezelve, készen áll arra, hogy a megnevezett rendeltetési helyen lerakodják. Az eladó viseli az árunak a rendeltetési helyre történő eljuttatásával kapcsolatos összes költséget és kockázatot, és köteles az árut nemcsak az export, hanem import során is vámkezelni, megfizetni bármely vámot mind exportban, mind importban, és intézni minden vámkezelési formalitást. Ez a szabály az eladóra vonatkozó maximális kötelezettséget írja elő, és az egyetlen olyan szabály, amely előírja az eladónak, hogy vállalja a felelősséget az importengedélyért és az adók, illetve az importvámokért.⁵⁶⁶

Az eladóról a vevőre történő kockázátátruházásra akkor kerül sor, amikor az árukat a vevő rendelkezésére bocsátják készen, a kirakodásra az érkező szállítóeszközzel. Ez a paritás eléggé sok akadályt állít az eladó elé. Néhány országban az importengedélyezési eljárások bonyolultak és bürokratikusak, és így a legjobban a helyi ismeretekkel rendelkező vevőhöz tudnak eljutni az áruk.⁵⁶⁷ Egy másik esetben a francia felperes és a svájci alperes között folyamatban volt perben a per tárgya az alperes svájci kereskedő és a felperes francia szállító szerződésben meghatározott ruhák több tételben történő szállítására vonatkozó eladási ár kifizetése volt. A szerződésben a felek kikötötték a DDP paritást, mint az ügyletükre irányadó és közöttük alkalmazandó klauzulát. Az eladó a szerződésben meghatározott feltételeknek megfelelően az adott ruhadarabokat a megegyezés szerinti különböző időpontokban elküldte, valamint kis idő múlva utána küldte a hozzá tartozó számlát, amelyen a teljesítés dátumát, az áru pontos megnevezését és az összeget is szerepeltette. Minden számlát 60 napos határidővel kellett

⁵⁶⁵ France 4 March 1998 Appellate Court Paris (Laborall v. Matis) <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980304f1.html> (2020.04.09.).

⁵⁶⁶ www.dhl.hu/content/dam/downloads/hu/logistics/.../dhl_gf_incoterms_2010.pdf (2020.04.09.)

⁵⁶⁷ <https://www.incotermsexplained.com/the-incoterms-rules/the-eleven-rules-in-brief/delivered-duty-paid/> (2020.04.09.).

teljesíteni. A határidő letelte után eladó felszólító levelet küldött vevő részére, több ízben, a ki nem fizetett összegek tárgyában. Vevő nem reagált a felszólításokra, csak a perben adta elő azon állítását, miszerint azért nem fizette ki a ruhák teljes összegét, mert eladó hibásan teljesített: a ruhák nem feleltek meg a szerződésben meghatározott feltételeknek. Ezt a kifogását azonban eladó részére semmilyen módon nem jelezte. A bíróság megállapította, hogy az eladó teljesítette szerződéses kötelezettségeit, így jogosult volt a fennálló számlák rendezésére. Ennek alapján arra a következtetésre jutott, hogy az a tény, hogy a szerződéses jogviszony az INCOTERMS hatálya alá tartozott, nem jelenti az Egyezmény azonnali kizárását, hanem azzal együtt alkalmazandó.⁵⁶⁸

2. A vevő oldaláról a legtöbb költség és legnagyobb kockázat viselésének körei

A vevő felelős az áruknak a járműbe történő betöltéséért (még akkor is, ha az eladó jobb helyzetben van ehhez). Számos határon átnyúló ügyletben ez a szabály gyakorlati nehézségeket okozhat, példa lehet erre, hogy az exportőrnek, tehát az eladónak továbbra is részt kell vennie az exportjelentési és vámkezelési folyamatokban, és nem célszerű, ha ezeket a folyamatokat a vevő ellenőrizetlenül hagyja, illetve teljes egészében az eladóra bízva, mivel ez az ő felelősségi körébe tartozik ezen paritás alapján. Megjegyzendő, hogy habár az eladó nem köteles betölteni az árut, ha az eladó ezt teszi, ez továbbra is a vevő kockázata marad.⁵⁶⁹

Egy 2001-ben történt esetben az eladó belga felperes és a vevő izlandi alperes között szerződés kötött használt targonca megvásárlására. 2001. február 22. napján megerősítette eladó vevő megrendelését, amely a közöttük érvényben lévő szerződésben meghatározott paraméterekkel rendelkező targonca adásvételéről szólt. A felek szerződésükben a nemzetközi kereskedelemben szokásosan használt INCOTERMS paritások közül az EXW klauzula alkalmazását kötötté ki. A szállítás 2001. március 05. napján megtörtént. A szállítás napján a vevő azonnal jelezte telefonon útján, hogy nem a megrendelt árut kapta. Ez a leszállított targonca négy évvel volt idősebb a megrendelt típusnál és a szükséges tartozékok is hiányoztak róla. Az eladó elismerte, hogy tévesen egy másik vevő részére szánt targoncával keverte össze a közöttük szerződésben meghatározott targoncát, ezért felkínálta a kicserélés lehetőségét. A felek megegyeztek a cserében és eladó megerősítette a vevő részére, hogy ezen

⁵⁶⁸ Switzerland 23 May 2006 Tribunal Cantonal [Appellate Court] <https://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/switzerland-tribunal-cantonal-appellate-court-du-jura-17> (2020.04.09.).

⁵⁶⁹ <https://www.incotermsexplained.com/the-incoterms-rules/the-eleven-rules-in-brief/ex-works/> (2020.04.09.).

megállapodásukat követő héten szállításra kerül a használt targonca. A vevő az így kieső időt behozva, a megrendelt targonca mellé, ajánlatott tett eladó részére, hogy megvenné azt, amit tévesen szállított le számára, mindamelllett a megrendeltre továbbra is igényt tartana. Ezt eladó elfogadta és továbbra is érvényben volt a következő héten történő szállítás. A fenti határidőben való teljesítés azonban elmaradt. Amikor 2001. július 19-én megállapodás született arról, hogy „a következő héten” kell a járművet kiszállítani, akkor azt a következtetést lehetett levonni, hogy a szállításnak a következő héten kell lennie, amelyet a hajózás időpontjával kell csökkenteni (tekintettel a felek közötti távolságra és a szerződésben meghatározott szállítási módra, hajóval történt a szállítás). Ez tehát azt jelenti, hogy augusztus elején kellett volna az eladónak a megfelelő targoncát leszállítania. A bíróság megállapította, hogy a fenti egyezség (a meghatározott időben történő szállítása az adott dolognak) elmaradására tekintettel az eladó szerződésszegését követelt el, amely miatt vevő jogosan állt el a szerződéstől és követelt kártérítést.⁵⁷⁰

Egy másik esetben a franciaországi székhelyű vevő, a TCE Diffusion társaság (felperes) több egymást követő értékesítési szerződést kötött a neon-transzformátorokkal foglalkozó, Olaszországban (Ancona) székhellyel rendelkező eladóval, az Elettrotecnica RICCI társasággal (alperes). A vevő beperelte az eladót francia Montargis-i Kereskedelmi Bíróság előtt a közöttük lévő szerződésben meghatározott áruk nem szerződésszerű állapotával összefüggésben kifizetett összeg erejéig, illetve az azokból eredő károk megtérítése iránt, továbbá vitássá tette a kárveszélyátszállás helyét. A Montargis Kereskedelmi Bíróság az ügyben megállapította hatáskörének hiányát, amelyet felperes vitatott. Az orleans-i Fellebbviteli Bíróság az ügyben megállapította, hogy „nincs olyan globális dokumentum, amely arra utalna, hogy a felek megállapodtak volna abban, hogy az eladó a rejtett hibákkal szembeni garanciavállalási kötelezettséget teljesíteni köteles lett volna, vagy általánosságban az Egyezmény szabályai az irányadóak. A fellebbviteli bírók megjegyezték, hogy szinte az összes értékesítésre vonatkozó számla „ex-works Ancona” megjegyzéssel volt ellátva, és csak egy számla esetében került sor „free destination La Bussière” értékesítésre. Ebből arra a következtetésre jutottak, hogy az utóbbi eladás kivételével a fent említett az Egyezmény 31. cikkében meghatározott áruk szállítási kötelezettsége alól ebben az esetben mentesült az eladó és tekintettel arra, amint azt a

---

⁵⁷⁰ Belgium 4 June 2004 Rechtbank Van Koophandel [DistrictCourt] (Steinbock-Bjonustan EHF v. N.V. Duma) [http://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/belgium-june-4-2004-rechtbank-van-koophandel-district-court-steinbock-bjonustan-ehf-v-nv\(2020.04.20.\)](http://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/belgium-june-4-2004-rechtbank-van-koophandel-district-court-steinbock-bjonustan-ehf-v-nv(2020.04.20.))

szinte minden számlán megjelenő „ex-works Ancona” is megerősíti, a teljesítés helye Anconában volt, ahol a vevőre átszállt az áruval kapcsolatos költség és kárveszélyviselés.⁵⁷¹

Fentiekre tekintettel megállapítható, hogy a nemzetközi adásvétel során egymással szerződést kötő felek az Egyezmény alkalmazása mellett is az áruk szállítására vonatkozó és legtöbbször közöttük érvényben lévő szokásokra tekintettel alkalmazzák az INCOTERMS paritások egyikét. Az Egyezmény diszpozitív jellegéből fakadóan a szerződéses szabadság elvére tekintettel, amennyiben a felek egyértelműen megállapodnak valamelyik klauzulának az áru szállítására vonatkozó alkalmazása felől, abban az esetben az INCOTERMS szabályai fognak vonatkozni az adott áru továbbítására és nem az Egyezményben meghatározott árutovábbítási szabályok. Fontos megjegyezni, hogy a felek előszeretettel alkalmazzák ezt a szokványrendszert, kiváltképpen azért is, mivel alapjait tekintve az évszázadok alatt kialakult kereskedelmi szokások gyűjteményének alapjaira épül. Ennek ellenére a nemzetközi bíróság előtt számos esetben per alapját képezte, hogy a megállapodott paritás ellenére a vevő vagy az eladó nem annak megfelelően, illetőleg egyáltalán nem teljesített. Több esetben a CISG tanácsadó testületének véleményében is kitér az INCOTERMS és az Egyezmény kapcsolatának fontosságára és alkalmazhatóságára. Habár keletkezését tekintve az INCOTERMS korábban létrejött jogforrásnak tekinthető szokványkódex, mint az Egyezmény, véleményem szerint egymás mellett a két szabályrendszer nemcsak alkalmazható, de szükségzerű a szerződő feleknek azok együttes alkalmazása, mivel sokkal egyszerűbbé, költséghatékonyabbá, ezáltal gyorsabbá és problémamentesebbé válhat az nemzetközi adásvétel tárgyát képező áruk eladása és szállítása eladó és vevő között.

---

⁵⁷¹ France 29 March 2001 CourD'appel [Court of Appeals] (Société TCE Diffusion S.a.r.l. v. Société Elettrotecnica Ricci) <https://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/france-ca-aix-en-provence-ca-cour-dappel-appeal-court-soci%C3%A9t%C3%A9-tce-diffusion-sarl-v-soci%C3%A9t%C3%A9> (2020. 04. 13.).

VIII. ZÁRÓ GONDOLATOK

Jelen értekezés legfőbb célja volt, hogy bemutassa a hatályos Polgári Törvénykönyvben szabályozott szavatossági igényérvényesítést és a hozzá szorosan kapcsolódó kárfelelősség témakörét a Magyarország által is elfogadott és hatályban lévő Egyezmény vonatkozó szabályaival. A téma aktualitását mutatja, hogy az értekezésben elemzett aktuális jogesetek, valamint szakirodalmi hivatkozások a jelenlegi nemzetközi és hazai kereskedelmi viszonyokban felmerülő vitákat és problémákat elemzik. Az értekezés újszerűsége abban nyilvánul meg és egyben célja is volt, hogy létrejöjjön egy olyan átfogó elemzést tartalmazó mű, amely kifejezetten a szavatosság során, az elemzésre került két jogforrásra vonatkozóan, felmerülő vitás kérdésekre ad válaszokat, gyakorlatban számtalanszor előforduló és tipikus jogeseteket tartalmaz. Ezen cél megvalósítása számtalan nem csak elméleti, hanem gyakorlati kérdést is felvetett a téma elemzése során, amelyeket sorrendbe állítva körvonalazódott az értekezés jelenlegi tematikája és struktúrája.

Az értekezés készítése során a kutatási módszer a jogforrásokra vonatkozó jogszabályok, bírósági döntések, írott szakirodalmak, továbbá az elektronikus úton fellelhető szakkikkek, Tanácsadó Testületi vélemények, Egyezményre vonatkozó magyarázatok, illetve a jogforrásokra vonatkozó jogesetek részletes feldolgozásán és elemzésén alapult. Ezek elemzése mellett, különös tekintettel a jogforrásokhoz szükséges elemzett jogesetekre, a gyakorlati jelentőség figyelembevételével is számolni volt szükséges az értekezés készítése során, mivel a Ptk. és az Egyezmény is jelenleg hatályos és alkalmazott jogforrások közé tartozik a hazai és nemzetközi kereskedelemben és ezek naprakész elméleti és gyakorlati ismerete vitathatatlanul szükséges mind a szerződő felek, a jogi képviselőik, mind a vitában illetékes bíróságok oldalán.

A kutatási kérdések a két jogforrásban fellelhető szavatossági jog szerinti párhuzamok és különbségek elemzésének mentén alakultak. A disszertáció kezdve a kellékszavatosságra vonatkoztatott magyar magánjog fejlődésének főbb pontjaival, részletes bemutatást igyekezett adni a mérőföldkőnek számító Mtj. és az abban lefektetett szavatossági jogra vonatkozó szabályokról, amelyek a később nagy hatással voltak a II. világháború utáni magyar magánjogi kodifikáció folyamatára. A 2014. március 15. napjáig hatályos régi Ptk. -ban szabályozott kellékszavatossági jogot az 1970-es években átalakult gazdasági és társadalmi berendezkedéshez igazodva 1977-es Ptk. novella változtatta meg, kellő alapot biztosítva a Ptk.-ban szabályozott szavatossági jogoknak. Itt szükséges megjegyezni, hogy a jogalkotó, álláspontom szerint a *bonus pater familias* gondosságával törekedve az elkövetkezendő időszak

gazdasági, társadalmi és személyi viszonyaira is időtállóan alkalmazható Ptk. megalkotására, számos nemzetközi kódexből és a nemzetközi jogalkotás eredményeiből, így különösen az Egyezményből vett át jól kimunkált és követhető példákat, megoldásokat a szavatosság és a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályainak megalkotásához.

Ismerve a Ptk. és az értekezésben röviden bemutatásra került Egyezmény vonatkozó szabályait, elemzendő kérdésként jelent meg a szavatossághoz vezető úton a szerződésszegés és annak pontos meghatározása, mint a kellékszavatossági jog érvényesítéséhez szükségszerűen bekövetkezendő mozzanat. A különböző definíciók alapján megállapíthatóvá vált, hogy a szerződésszerű teljesítés elmaradás mind a Ptk.-ban, mind az Egyezményben központi helyet foglal el. Az Egyezmény szerinti alapvető szerződésszegés intézménye azonban a Ptk.-ban abszolút nem használt fogalom és jogtechnikai eszköz, mivel az alapvető és a közönséges szerződésszegés szerinti csoportosítás az Egyezményben a szerződésszegéssel elért jogkövetkezésményen alapul, míg a Ptk. a megszegés fajtája szerint csoportosítja a szerződésszegés esetköreit, valamint a szerződésszegés általános definíciója szerint bármely kötelezettség szerződésszerű teljesítésének elmaradása a szerződés megszegését jelenti. Álláspontom szerint ez a különbség kiemelendő volt különös tekintettel a szerződésszegés esetén érvényesíthető igényekre, mivel ez határozza meg a szerződésszegés orvoslásának menetét mind a Ptk., mind az Egyezmény vonatkozásában.

Fontosnak tartottam a szerződésszegés meghatározásával kapcsolatban annak vizsgálatát is, hogy az ezzel előidézett nem szerződésszerű, hibás teljesítést hogyan lehetne elkerülnie a feleknek. Ezzel kapcsolatban megjegyzendő, hogy az Egyezmény egyik nem titkolt célja, hogy olyan teret teremtsen az áru „áramlása” során az Egyezményt alkalmazó felek, az eladó és a vevő részére, amely alkalmas arra, hogy a célt képesek legyenek megvalósítani, azaz, hogy az adott áru mennyiségében és minőségében szerződésszerűen cserélhessen „gazdát” a szerződő felek között. Ez a megfogalmazott cél a Ptk.-ban is irányadó a felek közötti szerződésekre. Az elemzett jogforrásokban biztosított lehetőségeket, így egyrészt a szerződésszerű áru szolgáltatását, másrészt a megvizsgálási és árukifogásolási rendszert vizsgáltam meg. Megállapítható, hogy a szerződésszerű teljesüléshez három egymással összefüggő feltétel bekövetkezése szükséges, azaz a szerződésszerű áru szolgáltatása, a tulajdonjog átruházása és az okmányok átadása együttesen kell, hogy megvalósuljon. A szerződésszerű áru nélkülözhetetlen kelléke, hogy a felek (jogsabály) által meghatározott minőségben és mennyiségben kerüljön teljesítésre. A tulajdonjog átruházása mindkét vizsgált jogforrás

esetében nélkülözhetetlen a szerződés tárgyát képező dolog jogi és fizikai átadására figyelemmel, hiszen ezen mozzanat a szerződésszerű teljesítés manifesztációja a szerződő felek számára. Az okmányok átadásának mozzanata szintén elengedhetetlen és ezzel kapcsolatban leszögezhető, hogy az okmányok, nem csak az áruk tulajdonságát, így szállíthatóságát, tárolását, főbb jellemzőit és a felek közötti szerződésben meghatározott követelményeket (szokványoknak való megfelelést) tartalmazzák, hanem fuvarozás esetén az áruk útleveleként is szolgálnak, elősegítve ezzel az áruk szerződésszerű célba érését.

A hibás teljesítés, mint a szerződésszegés egyik nevesített esete vonatkozásában nem lehetett figyelmen kívül hagyni az *aliud* teljesítés kérdéskörét, tekintve, hogy az Egyezmény és a Ptk. egymástól eltérő szabályokat alkalmaz. Ezen témában Bíró és Leszkoven más-más véleményét ismertettem, és Leszkoven javaslatával egyetértve kifejtettem, hogy a Ptk.-ban, a jelenlegi gyakorlatot követve, egyszerű megoldást nyújt a feleknek a szerződésszerű teljesítés előmozdítása és véghezvitele érdekében, ha a hibásan teljesített szerződést (összhangban az Egyezményben is alkalmazott gyakorlattal) nem teljesítésként kezelik és az ebből eredő késedelem következményeit alkalmazzák rá. Az Egyezmény ismerve az *aliud* jogi terminológiáját nem szabályozza azt külön, hanem a nem szerződésszerű teljesítések közé sorolja. Álláspontom szerint az Egyezmény azon megoldása, hogy a feleket kényszeríti a szerződésszerű teljesítésre és az ahhoz szükséges lépések megtartására, elősegíti a minél előbbi szerződésszerű állapot elérését, továbbá a feleket ezáltal ösztönzi a más dolog teljesítésének, illetve elfogadásának elkerülésére.

Azokra az esetekre, ha az egyik szerződő fél mégis hibásan teljesítene, mindkét jogforrás biztosítja a dolog (áru) kijavításához, kicseréléséhez vagy az árleszállításához való jog érvényesítésének lehetőségét a sérelmet elszenvedő fél számára. Fontos leszögezni, hogy szerződésszegéssel okozott hiba orvoslásának minden egyes esetben szinte azonnal meg kell történni, illetve annak oly módon és időben szükséges az elvégzése, hogy a további károsodástól megóvja a sérelmet elszenvedett felet, ugyanakkor nagyobb terhet ne rójon a szerződésszegő félre. Ez számos esetben rendezzi a szerződő felek között kialakult vitás helyzetet, és ezáltal a felek még mindig a szerződésszerű teljesítés útján tudják tartani a közöttük fennálló jogviszonyt. Az értekezéshez során felhasznált szakirodalom és joggyakorlat alapján megállapíthatóvá vált, hogy annak ellenére, hogy a szerződő felek a szerződésszerű teljesítésre próbálnak törekedni, az elemzett kellékszavatossági joggal kapcsolatban fellelhető hazai és az Egyezmény szerinti jogesetek számának növekvő tendenciája azt mutatja, hogy a

felek a közöttük lévő vitás kérdéseket előbb vagy utóbb, de bírósági úton akarták rendezni. Az értekezés ezen részének egyik nem titkolt célja is volt, hogy ezen elemzett jogeseteken keresztül felhívja a figyelmet a peres eljárások elkerülésének lehetőségére, így arra, hogy hogyan és milyen lépéseket kellene megtartania jogosultnak a szavatossági jogának érvényesítése során, figyelemmel az Egyezmény és a Ptk. szabályainak következetességre. Ennélfogva törekedtem kielégítő válaszokat keresni a bevezetésben is feltett kérdésekre. Az elsődleges és másodlagosan választható szavatossági jogok közötti áttérés jogával kapcsolatban a Ptk. lehetőséget ad a szavatossági jogok közötti áttérés jogára bizonyos szabályok betartásával, azonban az Egyezményt alkalmazó felek számára a *ius variandi* már nem áll rendelkezésre. Természetesen vannak helyzetek, ahogyan az a jelen értekezésben elemzett jogesetek által bemutatásra került, hogy a szerződéstől a sérelmet szenvedett fél a másik fél (alapvető) szerződésszegése miatt, élve a legerősebb jogorvoslati jogával, akár póthatáridő tűzése nélkül azonnal elállhat és kérheti az elszenvedett kár megtérítését is. Ez sok esetben jelentheti a legrövidebb utat a még nagyobb káresemény elkerülése végett, mivel a nem szerződészerű teljesítéssel a károsult fél értékes időt és tetemes mennyiségű pénzt veszíthet (mindamelllett a vele szerződő kereskedelmi partnerek bizalmát is könnyedén elveszítheti).Az árleszállítás kérdésével kapcsolatban azt a következtetést vontam le, hogy az Egyezmény egy másik szemszögből közelíti meg a vételárcsökkentés lehetőségét a Ptk. szabályaihoz képest: a Ptk.-tól eltérően nem igényelheti a jogosult a kötelezettől, hanem a jogosult (vevő) csökkentheti a vételárat az Egyezményben meghatározott keretek között. A fordított megközelítésen túl a megpróbáltam egy felek oldalán az Egyezményben szabályozott szavatossági jogokkal kapcsolatban felmerült többletköltségek oldaláról elállítani egy sorrendet, amely akként alakult, hogy a leggyengébb (amely a legkevesebb fiskális veszteséggel járhat a felek részéről) szavatossági jog az árleszállítás lenne, tekintettel arra, hogy ennek során nincs ismételt eszköz és anyagköltség, szállítási díj, többlet idő, mint egy kijavítás vagy kicserélés során, továbbá a csökkentett árral a vevő szerződészerűnek tekinti az árut, amit ráadásul már birtokol.

Az érvényesíthető szavatossági jogok tekintetében utolsóként vizsgált elállási jog, mint ultima ratio, a Ptk. és az Egyezmény szabályrendszerében is, valóban és csak is kizárólag egy végső megoldás lehet, mivel a felek a szerződés tartama alatt kapcsolatban vannak egymással és sok esetben próbálják a tényleges és felismert (alapvető) szerződésszegést is gyorsan és hatékonyan orvosolni tekintettel saját és üzletfeleik érdekére. Az Egyezmény létrejötte óta számos bírósági jogeset született az azonnali elállás tekintetében, mégis újra és újra előfordulnak ugyanazok a hibák, amelyek megvalósulásával a felek alapvető szerződésszegést követnek el.

Számos védelmi elemet és pontosítást építenek bele a szerződő felek a szerződésekbe (áru megnevezése, leírása, fajtája, szállítási paritás alkalmazása, felek egyéb kikötései stb.), mégis véleményem szerint a legnagyobb hiányosságuk a szerződésszegést elkövető feleknek, amelyek a jogesetek elemzése során észrevehető, a másik szerződő féllel való korrekt, naprakész, folyamatos és mindenre kiterjedő kommunikáció.

A szavatossági igényérvényesítés meglátásom szerint a hibával okozott állapot megszüntetése és a szerződés „helyes útra való visszaterelése” annak érdekében, hogy a felek megállapodása sikeresen végbe menjen. A szerződő felek elsődleges érdeke a szerződés szerű teljesítés. Ennek ellenére sok esetben a szerződő felek nem teljesítik a vállalt kötelezettséget és ezzel számos alkalommal kárt is okoznak a jogosultnak. Az okozott károkat mindkét jogforrás a lehető legegyszerűbb és legcélravezetőbb módon igyekszik megállapítani, ezzel is elősegítve az azt elszenvető fél mielőbbi kompenzálását. Jelen értekezésben elemzett felelősségi kérdések vizsgálata nemcsak a Ptk., hanem az Egyezmény szabályai szerint megkötött szerződésekben az INCOTERMS szokványok alkalmazásával továbbított árukban keletkezett károk megtérítésére is kiterjedt, tekintettel arra, hogy ezekben az esetekben bekövetkezett kár(ok) teljeskörű megállapítása az Egyezmény és az alkalmazott INCOTERMS szokványok együttes alkalmazásával lehetséges kizárólagosan. A szerződésszegéssel okozott károk megállapítása és felek közötti megosztásakor figyelemmel kell lenni többek között arra is, hogy melyik fél volt a felelős, valamint volt-e olyan fél, aki felelőssé tehető a szerződés megszegéséért. Megoldás lehet az így okozott károk elkerülésére, ha felek a szerződésszegés megelőzésére törekednek azzal, hogy már tárgyalásaik során részletesen megtárgyalják egy esetleges szerződésszegés esetén alkalmazandó szavatossági jogok körét, továbbá az azzal összefüggésben okozott károk esetén a várható kártérítés összegét.

Az értekezés legfőbb célja volt tehát, hogy részleteiben bemutassa mind a Ptk.-ban, mind az Egyezményben szabályozott kellékszavatossági jog gyakorlásához szükséges feltételeket és annak rendszerét, amely nélkülözhetetlen véleményem szerint az azokat alkalmazó feleknek egy hibás teljesítés esetén alkalmazandó szavatossági jog érvényesítéséhez, továbbá az abból keletkező kár megtérítésének követeléséhez. Bízom abban, hogy jelen értekezés a benne részletesen kifejtett elméleti és gyakorlati megoldási javaslataival és az azokat alátámasztó elemzett (aktuális) jogesetekkel támpontként segítheti a nemzetközi kereskedelemben jártas és járatlan feleket a szerződéseik maradéktalan teljesülésében, továbbá esetleges szavatossági jogaik érvényesítésében.

IX. SUMMARY

In the world of trade relations, it is essential that the contractor perform the contracting parties that the goods or services covered by the agreement concluded between them. If the contracting party does not perform under the contract incorrectly, the injured party may exercise his warranty rights. In the present dissertation, I examine the right to warranty for supplies found in the Civil Code and the CISG and the liability for damages caused by faulty performance. The purpose of the primary examination of these two sources of law is to gain an in-depth understanding of the mechanism of warranty enforcement, the ways and limits of its application, and the main points of establishing liability for damages caused by defective performance. The development of the warranty in the CISG and Hungarian Private Law terminology is presented in detail by the dissertation. The CISG, among others, had a great influence on the drafting of the current Hungarian Civil Code. The solutions regulated in this and transposed into the current Hungarian Civil Code in the field of liability for breach of contract are novelties based on years of good practice in international trade. By adopting them, the legislators have created a timeless civil code following the global tendency.

Before analysing in detail, the four primary cases of warranty law discussed in the dissertation, i.e., the issues of repair, replacement, price reduction and withdrawal. It is necessary to define the concept of breach of contract and analyse, in more detail, the unsatisfactory performance and possible ways to avoid it. When reviewing these, it is necessary to clarify the party's rights who have suffered a breach of contract when they occur. In most cases, the contracting parties seek contractual performance, the three main pillars: the supply of contractual goods, the transfer of ownership, and the transfer of documents. Failing this, they may assert their warranty claims already mentioned above. Both the CISG and the Hungarian Civil Code ensure their enforcement, although there are differences between the rules of the two sources of law.

I want to present the theoretical similarities and differences through legal cases, which are presented using by the Institute of International Trade Law and related by collections of patients and the collection of court decisions on the website of the National Courts Office. Both sources of laws, the possibility of compensation part of the injured party, must be discussed. In examining the liability for damages caused by the breach of contract, the present dissertation also covers the clauses taken from CISG and applied in the Civil Code, highlighting the rules on the exemption from liability for damages. In determining the damage caused by a breach of contract and apportioning it between the parties, an account must be taken, among other things,

of which party was liable and whether a party was responsible for the breach of contract. To conclude the dissertation, I will briefly look at the customs and norms used in international purchasing. I will discuss in detail the significance of the rules and the outstanding liabilities system of INCOTERMS.

X. IRODALOMJEGYZÉK

1. Szakirodalom

- A magyar általános polgári törvénykönyv tervezete – első szöveg, Grill Károly cs. és kir. udv. könyvkereskedése, Budapest, 1900.
- Andor Ágnes- Lakatos László Péter: Kiskönyv az új Polgári Törvénykönyvről gazdasági szakembereknek, Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2014.
- Aquinói Szent Tamás: A Summa Theologiae kérdései a jogról, Budapest, Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, 2011.
- Bánrévy Gábor: A nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga. Szent István Társulat, Budapest, 2013.
- Baranyai János: A szavatosság intézményének korszerűsítéséről, é.n. (1975 ősze) In.: Az Igazságügyi Minisztérium iratanyaga az 1959-es Polgári Törvénykönyv 1977. évi novellájának előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018.
- Bárdos Péter: Megjegyzések az új Ptk. kárfelelősségi szabályaihoz, Jogtudományi Közlöny 2014/4.
- Bárdos Péter-Menyhárd Attila: Kereskedelmi jog, Budapest, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., 2008.
- Bartal Géza – Darázs Lénárd – Harmathy Attila: Polgári Jog. Kötelmi jog. – Harmadik, Negyedik, Ötödik és Hatodik Rész. HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2013.
- Benke József – Nochta Tibor: Magyar Polgári jog, Kötelmi jog I., Dialog Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2017.
- Bergendi-Rác Diána: "Dr. Sandra Fiser-Sobot: Az áruk megvizsgálási kötelezettsége a nemzetközi adásvételi jogban" c. tanulmány szakfordítása, Magyar Jog, 2019/10.
- Bergendi-Rác Diána: A Kúria közbenső ítélete a hibás teljesítésből eredő kártérítésről, Jogesetek Magyarázata, 2020/1-2.
- Bergendi-Rác Diána: A leértékelt áruk esetén érvényesítendő szavatossági igényérvényesítés szabályrendszere - különös tekintettel a kellékszavatosságra, In: Szabó, Miklós (szerk.) Doktoranduszok Fóruma: Állam- és Jogtudományi Kar szekciókiadványa, Miskolci Egyetem, Miskolc, 2017.
- Bergendi-Rác Diána: A szerződészerű teljesítés követelményei a Ptk. és a Bécsi Vételi Egyezmény rendszerében, Külgazdaság- Jogi melléklet, 2018/3-4. szám.
- Bergendi-Rác Diána: Az elállási jog a vállalkozások közötti szerződésekben, Ügyvédek Lapja, 2019/3.
- Bergendi-Rác Diána: Breach of contract: theoretical explanations in according to CESL and CISG, Scriptura, 2018/2.
- Bergendi-Rác Diána: Donald J. Smythe: Ésszerű standardok a CISG szerinti szerződések értelmezése során – I.-II. rész, Céghírnök, 2019/ 3-4. szám
- Bergendi-Rác Diána: Felelősségátzállás CISG és az Incoterms 2010 paritások tükrében, In: Miskolczi, Bodnár Péter (szerk.) XII. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2018.
- Bergendi-Rác Diána: Gazdasági társaságok felelősségének vizsgálata a kellékszavatossági jog érvényesítésének esetkörében, JOG ÉS ÁLLAM 23: 1, XIII. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója, Budapest, 2018.
- Bergendi-Rác Diána: Jogalkotói zsinórmérték, avagy a felek szerződészegésének elkerülését segítő és biztosító szerződési jogi alapelvek a hatályos polgári törvénykönyvben, Glossa Iuridica, 2018/1-2.
- Bergendi-Rác Diána: Kitekintés a megvizsgálási kötelezettség és az árukifogásolás rendszerére a Bécsi Vételi Egyezményben és a Polgári Törvénykönyvben, KRE-DIT: A KRE-DOK online tudományos folyóirata 2018/1.
- Bergendi-Rác Diána: Recenzió: Glavanits Judit-Rác Diána: Szerződészegő magatartások a Bécsi Vételi Egyezményben és az Új Ptk-ban, KRE-DIT: A KRE-DOK online tudományos folyóirata,2018/2.
- Bergendi-Rác Diána: Recenzió: Vadász Vanda: Szemelvény a Bécsi Vételi Egyezmény alkalmazása köréből – tekintettel a magyar bíróságok legújabb esetjogára, JURA 2019/ 1.
- Bergendi-Rác Diána: Régi ismerős új köntösben: a Bécsi Vételi Egyezmény jelentősége és hatásai a hatályos Polgári Törvénykönyvben – különös tekintettel a szerződészegés eseteire, Jog és Állam, 24:1, XIV. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója (2018-2019), Budapest, 2019.
- Bergendi-Rác Diána: Sárközy Tamás: Az új Polgári Törvénykönyv előkészítésének folyamata - újdonságai – utóélete« című tanulmányáról recenzió, Miskolci Jogi Szemle, A Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának folyóirata XIII. évfolyam 2018. 2. szám 1. kötet.
- Bergendi-Rác Diána: Ulrich G. Schroeter: Globális egységes adásvételi jog - európai csavarral? a CISG EU joggal való kölcsönhatása, Európai Jog, 2019/3.

- Bergendi-Rácz Diána; Elállás, mint ultima ratio? – Kellékszavatossági igényérvényesítési rendszer a Bécsi Vételi Egyezmény tükrében, In.: Bragyova, András (szerk.): Miskolci Doktorandusz Konferencia Tanulmánykötet, Miskolc, Magyarország: Bíbor Kiadó, 2017.
- Besenyei Lajos: A szerződés érvénytelenségéről — elsősorban a bírói gyakorlat oldaláról, In.: Emlékkönyv dr. Szilbereky Jenő egyetemi tanár oktatói működésének 30. és születésének 70. évfordulójára, Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Juridica et Politica. Tomus 37. Fasc 1-22, 1987.
- Besenyei Lajos: Kötelmi jog – általános rész, A Pólay Elemér Alapítvány Tanszégletei, Sigillum 2000 Bt., Szeged, 2012.
- Bihari Mihály: Politológia – A politika és a modern állam. Pártok és ideológiák, Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, 2013.
- Bíró Gabriella: A nemzetközi kereskedelmi szokványok jelentősége az INCOTERMS 2010 szabályainak tükrében, Iustum Aequum Salutare, 2013/3.
- Bíró György- Farkas Attila László- Fuglinszky Ádám- Kisfaludi András- Molnár Ambrus- Petrik Béla- Vékás Lajos- Wellmann György: Polgári Jog –Kötelmi jog, Első és Második rész, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2013.
- Bíró György: Kötelmi jog, Novotni Kiadó, Miskolc, 2010.
- Blutman László – Görög Márta: Alapvető alanyi jogi pozíciók a Polgári Törvény könyvben. Jogtudományi Közlöny, 2013/6.
- Boda Gyula- Meszlény Artúr: A Jogi Hírlap Döntvénytára, Magánjog II, A Jogi Hírlap Kiadása, Budapest, 1934.
- Boda Gyula: A Jogi Hírlap Döntvénytára- Magánjog, 1930-1939, I.-V. kötet.
- Bodzási Balázs (szerk.): Hitelbiztosítékok, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft, Budapest, 2016.
- Bodzási Balázs: A szerződéskötés általános szabályai az új Ptk.-ban I, Cég hírnök, 2014/5.
- Bodzási Balázs: Az új Ptk. esetleges módosításáról, Magyar Jog, 2016/2.
- Bodzási Balázs: Az új Ptk. zálogjogi szabályai által felvetett elméleti és gyakorlati kérdések, Polgári Jogi Kodifikáció, 2008/5-6.
- Bóka János: Akarati autonómia határok nélkül? A jogválasztásról szóló Hágai Alapelvek tanulságai a magyar kodifikáció számára, Magyar Jog, 2017/7-8.
- Bolberitz Pál-Gál Ferenc: Aquinói Szent Tamás filozófiája és teológiája, Ecclesia, Budapest, 1987
- Bónis Péter: A Tripartitum forrásai és az európai ius commune; Jogtörténeti Szemle, 2014/4-2015/1.
- Bónis Péter: Az interesse extra rem az új Polgári Törvénykönyv szerződésszegéssel kapcsolatos kártérítési jogában (Ptk. 6:143. §), Jogtudományi Közlöny, 2017/11.
- Boóc Ádám: Gondolatok az alapelvek szerepéről Magyarország új Polgári Törvénykönyvében, In: Grad-Gyenge Anikó (szerk.): Szociális elemek az új Ptk.-ban, - konferencia-kötet a KRE ÁJK 2012. május 15.-én a Polgári Jogi és Római Jogi Tanszék és a Kereskedelmi és Pénzügyi Jogi Tanszék által megrendezett hasonló című konferenciáján elhangzott előadásokról, Károli Gáspár Református Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Budapest, 2013.
- Borbély Zoltán: A bizalmi vagyonkezelő szerződésszegésekor felmerülő egyes dogmatikai kérdések, Jogtudományi Közlöny, 2019/9.
- Boronkay Miklós: Kártérítés fedezeti szerződés alapján, Magyar Jog, 2015/5.
- Brunner, Christoph – Gottlieb, Benjamin: Commentary on the UN Sales Law (CISG), Wolters Kluwer, The Netherlands, 2019.
- Chengwei, Liu: Remedies for Non-performance - Perspectives from CISG, UNIDROIT Principles & PECL, Chapter 3. Specific performance, 2003 September, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/chengwei-28.html>
- Czirfusz György: Szavatosság és/vagy kártérítés a hibás teljesítés miatt; Polgári Jogi Kodifikáció 2007/4., 31-35.
- Császár Máttyás: Bécsi Vételi Egyezmény alapvető szerződésszegésre és kártérítésre vonatkozó szabályai, In.: Fuglinszky Ádám- Klára Annamária: Európai jogi kultúra – Megújulás és hagyomány a magyar civilizistikában, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2012.
- Csécsy Andrea: A kellékszavatossági igényérvényesítési határidők az 1959. évi IV. törvény hatálybalépésétől napjainkig, In.: Szikora Veronika-Árva Zsuzsanna (szerk.): A fogyasztók védelmének új irányai és kihívásai a XXI. században, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának kiadványa, Debrecen, 2018.
- Csehi Zoltán: A jogi személyek szabályozása az új magyar Polgári Törvénykönyv tervezeteiben – egy kísérlet eddigi története, Polgári Jogi Kodifikáció, 2008/5-6.
- Csöndes Mónika (1): Minőségvédelem és hibás teljesítés, Pázmány Press PPKE JÁK, Budapest, 2014.

- Csöndes Mónika (2): A szerződésszegési jog előreláthatósági korlátjának joggazdaságtani modellje és annak jogi kritikája, *Állam-és Jogtudomány*, 2014/1.
- Csöndes Mónika: A Covid-19-járvány és a szerződésszegésért való felelősség alóli mentesülés egyes kérdései, *Kártérítési és Biztosítási jog*, 2020/3.
- Csöndes Mónika: Szerződésszegési kárfelelősségi jogunk előreláthatósági korlátjáró, *Céghírnök*, 2015/10.
- Darázs Lénárd: Kárveszélyviselés és érvénytelen szerződés, *Magyar Jog*, 2017/10., 625-627.
- Egri Károly: A Legfelsőbb Bíróság XXXI. sz. polgári elvi döntése és néhány kérdés a kellékszavatossági jog érvényesítéséről, valamint a hibás teljesítéssel okozott kárról, *Jogtudományi Közlöny*, 1970/10., 533-541.
- Eisele, Sieg: Remarks on the manner in which the Principles of European Contract Law may be used to interpret or supplement Articles 71 and 72 of the CISG, <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/peclcomp71.72.html>
- Eisele, Sieg: Remarks on the Manner in which the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts May Be Used to Interpret or Supplement Article 74 of the CISG, 2004, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/principles/uni74.html>
- Enderlein, Fritz – Maskow, Dietrich: *International Sales Law, United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods*, Oceana Publications, New York, 1992.
- Eörsi Gyula 1: A szerződések közös szabályai. Reformtézisek, 1972. február, MNL OL XIX E 1 c 40035 1977 VIII. In.: Az Igazságügyi Minisztérium iratanyaga az 1959-es Polgári Törvénykönyv 1977. évi novellájának előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban, *Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft.*, Budapest, 2018.
- Eörsi Gyula 2: Szakvélemény a hibás teljesítés jogkövetkezményeinek szabályozásáról, 1969. május 15., MNL OL XIX-E-1-c-40035/1977. VIII., pp. 277–278. és pp. 312–386., In.: Az Igazságügyi Minisztérium iratanyaga az 1959-es Polgári Törvénykönyv 1977. évi novellájának előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban, *Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft.*, Budapest, 2018.
- Eörsi Gyula- Gellért György (szerk.) – Aradi Frigyes: *A Polgári Törvénykönyv magyarázata*, 2. kötet, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1981.
- Eörsi Gyula -Nizsalovszky Endre -Mártonffy Károly -Névai László -Király Tibor: A magyar jog fejlődésének elvi kérdései népi demokráciánk első tíz évében. -Az ELTE jogi karán hazánk felszabadulásának 10. évfordulóján elhangzott előadás., *Jogtudományi Közlöny*, 1955/6.
- Eörsi Gyula: A polgári törvénykönyv tervezetének vitájához, *Jogtudományi közlöny* 13.évf. 1-2.sz., 1958.
- Eörsi Gyula: A skandináv jogról és jogtudományról, Budapest, MTA Állam- és Jogtudományi Intézet, 1974;
- Eörsi Gyula: Az 1980. évi bécsi nemzetközi adásvételi Konvenció margójára és ürügyén, *Állam és Jogtudomány*, 1981/1.
- Eörsi Gyula: *Kötelmi jog – általános rész*, Tankönyvkiadó, Budapest, 1979.
- Eörsi Gyula: Szocialista polgári jogunk tovább fejlődésének egyes problémái, *Jogtudományi közlöny* 14.évf. 5.sz., 1959, 193-204.
- Farkas Attila- Wellmann György: A hibás teljesítés bírói gyakorlata I., *Gazdaság és Jog*, 2012/3.
- Farkas Attila, Wellmann György: A hibás teljesítés bírói gyakorlata II., *Gazdaság és Jog*, 2012/5.
- Fazekas Judit: A fogyasztóvédelem újabb eredményei az Európai Gazdasági Közösségben, *Jogtudományi Közlöny*, 1986/10.
- Fazekas Judit: Történeti áttekintés a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. és 2013. évi V. törvények kodifikációjáról, In.: Keserű Barna Arnold - Kőhidi Ákos: *Tanulmányok a 65 éves Lenkovich Barnabás tiszteletére*, Eötvös József Könyv-és Lapkiadó Bt. – Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kara, Budapest-Győr, 2015.
- Fekete Zsófia: A Bécsi Vételi Egyezmény által szabályozott alapvető szerződésszegés formái – teljesség igénye nélkül, In.: *Doktoranduszok Fóruma*, 2003 november, Novotni Alapítvány, Miskolc, 2004.
- Felemegas, John: Comparison between provisions of the CISG regarding the right to require specific performance (Arts. 28, 46 and 62) and the counterpart provisions of the UNIDROIT Principles (Arts. 7.2.1 - 7.2.5), https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/felemegas13.html#*
- Ferrari, Franco: Fundamental breach of contract under the UN Sales Convention – 25 years of Article 25 CISG, <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/ferrari14.html>
- Flechtner, Harry M.: Conformity of Goods, Third Party Claims, and Buyer's Notice of Breach under the United Nations Sales Convention ("CISG"), with Comments on the "Mussels Case," the "Stolen

- Automobile Case,” and the ”Ugandan Used Shoes Case”. University of Pittsburgh School of Law Working Paper Series, 2007/64. (<http://law.bepress.com/pittlwps/art64/>)
- Fodor Ármin (szerk.) - Katona Mór: Magyar Magánjog – III. kötet, Singer és Wolfner kiadása, Pallas részvénytársaság nyomdája Budapesten, 1898,
  - Fuglinszky Ádám: Az előreláthatósági klauzula egyes kérdései, avagy kinek, mikor és mit kell előrelátnia, Magyar Jog, 2011/7.
  - Fuglinszky Ádám: Az előreláthatósági klauzula értelmezésének újabb dilemmái, Gazdaság és Jog, 2019/7-8.
  - Fuglinszky Ádám: Kártérítési jog, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2015.
  - Gabriel, Henry Deeb: The Buyer's Performance under the CISG: Articles 53-60 Trends in the Decisions, Journal of The Law and Commerce, Vol. 25, 2005/6.
  - Gadó Gábor- Németh Anita – Sáriné Simkó Ágnes: Ptk. Fordítókulcs - Oda-Vissza, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft, Budapest, 2014.
  - Gárdos Péter: Dologi biztosítékok a Ptk. módosítását követően, In.: Gárdos -Orosz Fruzsina – Menyhárd Attila (szerk.) Az új Polgári Törvénykönyv első öt éve, Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet, Budapest, 2019.
  - Garro, Alejandro M.: The buyer's „safety valve” under article 40. What is the seller supposed to know and when?, Journal of Law and Commerce, Vol. 25, 2005/06, 254.
  - Gellért György (szerk.): A Polgári Törvénykönyv Magyarázata 1., Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2007.
  - Gellért György: Az ügyészség és az igazságügyi szervek feladatai az új kormányprogram végrehajtásával kapcsolatban beszédvázlat a szakszervezeti ismeretterjesztő előadásokhoz az ügyészségi és igazságügyi szervezetek részére, Budapest Közalkalmazottak Szakszerv., 1954.
  - Gillette, Clayton P. –Walt, Steven D.: The CISG: History, methodology, and construction. In The UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods: Theory and Practice, Cambridge: Cambridge University Press, 2016.
  - Glavanits Judit – Rác Diána: Szerződésszegő magatartások a Bécsi Vételi Egyezményben és az Új Ptk.-ban. Külgazdaság Jogi Melléklet, LVIII. évf., 2014/5–6.
  - Grosschmid Béni: Fejezetek a kötelmi jogunk köréből (első kötet, jubileumi kiadás, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1932.
  - Hideg Milán István: A kontraktuális és a deliktuális felelősség elhatárolása a vezető tisztségviselők esetén, Gazdaság és Jog, 2019/11.
  - Honnold, John O.: Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention, Kluwer Law International, Hague, 1999.
  - Horváth Éva: A Bécsi Vételi Egyezmény és a magyar Ptk. adásvételi szabályai és felelősségi rendszere, In.: Külgazdaság, Jogi melléklete, 1985/3.
  - Illés József: Bevezetés a magyar jog történetébe –a források története, Rényi Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1910.
  - Illés József: Werbőczy és a Hármaskönyv, Magyar Jogászegylet Kiadása, Budapest, 1942.
  - Juhász Zoltán: A szerződési szabadság és határai alkotmányjogi és magánjogi nézőpontból, valamint a "clausula rebus sic stantibus" elve, Közjogi Szemle, 2015/1.
  - Kecskés László: Beszámoló a magyar polgári jog kodifikálásának hányatott sorsáról és egy, a reményt újraébresztő tudományos ülésről, Magyar Jog, 2008/7.,
  - Kemenes Béla: A polgári törvénykönyvről, Állam és Igazgatás, 1959/9.
  - Kemenes Béla: A szerződésszegésért való felelősség kodifikációs elvi kérdései; Jogtudományi Közöny, 1955/12.
  - Kemenes Béla: A többek károkozásának vitás kérdései a polgári törvénykönyv tervezet tükrében, Magyar Jog, 5.évf. 2.sz., 1958.
  - Kemenes Béla: Polgári jogunk fejlődése a Magyar Népköztársaságban, Acta Juridica et Politica Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae, Tomus XXVIII, Fasciculus 2., Szeged, 1981.
  - Kemenes Béla: Veszélyviselés a vállalkozási szerződés körében, Magyar Jog 5.évf. 9.sz., 1958.
  - Kemenes István: A gazdasági szerződések követelményei és az új Ptk., Polgári Jogi Kodifikáció, 2001/1.
  - Kemenes István: A kontraktuális kártérítés egyes kérdései, Magyar Jog, 2017/1.
  - Kemenes István: A szerződésszegés szabályozása az új polgári törvénykönyvben, Jogtudományi Közöny, 2014/5.
  - Király Kincső: Az ötszáz éves Tripartitum, Jogelméleti Szemle, 2013/4.
  - Kisfaludi András: A kodifikációs Szerkesztőbizottság üléseiről, Polgári Jogi Kodifikáció, 2001/2.
  - Kisfaludi András: A Polgári Jogi Kodifikációs Főbizottság üléséről, Polgári Jogi Kodifikáció, 2006/1.

- Kiss Anna: Vékás Lajos: Az új Ptk. hibái ellenére is sikertörténet; Jogászvilág, 2013. június 9, <https://jogaszvilag.hu/szakma/vekas-lajos-az-uj-ptk-hibai-ellenere-is-sikertortenet/>
- Kiss Gábor – Sándor István: A szerződések érvénytelensége, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2014.
- Koch, Robert: The Concept of Fundamental Breach of Contract under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG), In.: Review of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)1998, Kluwer Law International, 1999.
- Kovács András György (szerk.) Petrik Ferenc: Ingatlan-nyilvántartás az új Ptk. alapján, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2015.
- Kovács Kálmán: A jogalkotás kezdetei a felszabadult Magyarországon, Jogtörténeti Szemle, 1987/2.
- Kovács László (1): Változások a szerződésszegés szabályozásában I. Céghírnök, 2015/10.
- Kovács László (2): Változások a szerződésszegés szabályozásában III., Céghírnök, 2015/12.
- Kovács László: A polgári jogi szabályok harmonizálásának buktatói, Magyar Jog, 2005/7.
- Kovács László: Változások a szerződés általános szabályaiban, Céghírnök,2016/11.
- Kovács László: Változások a szerződésszegés szabályozásában VI., Céghírnök, 2016/4.
- Kovács Viktória: A tengeri fuvarozói felelősség változásai történeti vetületben, Doktori Értekezés, Győr, 2019, 281. (<https://doktiskjog.sze.hu/downloadmanager/download/nohtml/1/id/35699/m/3620>) (2020.12.12.)
- Kroll, Stefan – DiMatteo, Larry – Schroeter, Ulrich G. –Janssen, Andre –Baasch Andersen, Camilla: Cost and Burden of Proof under the CISG – A Discussion amongst Experts, International Trade Business Law Review, Volume XX, 2017.
- Lehoczky Marietta: A nemzetközi vételi jog egységesítése – UNCITRAL konferencia Bécsben, In.: Jogtudományi Közlöny, 1980/11.
- Lehotay Veronika: Adalékok a jogalkotással okozott kár szabályozásának kérdésköréhez, Sectio Juridica et Politica, Miskolc, Tomus XXVIII. (2010).
- Leszkoven László: A szolgáltatás és annak teljesítése: a tartalom és szerződésszegés kapcsolata, Polgári Jog, 2016/10.
- Leszkoven László: Szerződésszegés a polgári jogban, Wolters Kluwer Kft, Budapest, 2018.
- Lévainé Fazekas Judit- Cserba Lajos- Miskolczi Bodnár Péter: A Polgári Törvénykönyv magyarázata III., Jogtudományi Közlöny, 1984/4.
- Lévainé Fazekas Judit: A hibás teljesítés jogkövetkezményi eszköztára, In: Pusztahelyi Réka (szerk.) Miskolci konferenciák 2016-2018, A polgári jogot oktatók XXII. és XXIV. országos találkozásának válogatott tanulmányai, Novotni Alapítvány, Miskolc, 2018.
- Lévainé Fazekas Judit: Gondolatok a devizaalapú hitelszerződések jogi háttéréről és a tisztességtelen általános szerződési feltételek érvénytelenségi kontrolljáról, Jog - Állam - Politika. Jog- és politikatudományi folyóirat, 2016/4.
- Lévainé Fazekas Judit - Menyhárt Ádám - Köhidi Ákos: Kötelmi jog: általános rész, Gondolat Kiadó, Budapest, 2018.
- Linne, Anna L.: Burden of proof under article 35 CISG, Pace International Law Review, Volume 20, Issue 1 (Spring) 2008, 31- 44.
- Lookofsky, Joseph: Article 7- Convention Interpretation, In.: R. Blanpain (edit.): International Encyclopaedia of Laws - Contracts, Suppl. 29 (December 2000)
- Mádl Ferenc -Vékás Lajos: Nemzetközi magánjog és nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga; ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2014, 195-197. (https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_527_nemzetkozi_maganjog/ch21.html)
- Mátyás Imre: A skandináv jogi gondolkodás sajátosságai, in: Sectio Juridica et Politica, Miskolc, Tomus XXVII/1.
- Mezey Barna (szerk.) – Bódiné Beliznai Kinga: Magyar jogtörténet, Osiris Kiadó, Budapest, 2007.
- Milassin László: Az ENSZ Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Bizottsága (UNCITRAL). UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft., Győr, 2016.
- Miskolczi Bodnár Péter: A kártérítési felelősség egyes közös szabályainak mögöttes szabályként való alkalmazhatósága Jogtudományi Közlöny, 2019/6.
- Miskolczi Bodnár Péter: A kártérítési felelősség közös szabályainak alkalmazási köre, Jogtudományi Közlöny, 2019/2.
- Mohai Máté: A fedezeti szerződésről, Gazdaság és Jog, 2019/1.
- Müller-Chen, Markus – Pair, Lara M.: Avoidance for non-conformity of goods under art. 49(1) (A) CISG, In.: Stefan Kroll, Loukas A. Mistelis, Viscasillas P. Perales, Vikki M. Rogers: International Arbitration and International Commercial Law: Synergy Convergence and Evolution - Liber Amicorum Eric Bergsten, Kluwer Law International, Great Britain, 2011.

- Pavelts, Arsi – Sein, Karin: The Buyer's Right to Require Reimbursement for Repair Costs of Defective Goods under the CISG, the CESL, and Estonian Law, *Juridica International*, 2014/21.
- Petrik Ferenc – Pomeisl András: *Polgári Jog. Dologi Jog. HVG-Orac*, Budapest, 2013.
- Petrik Ferenc (szerk.): *Polgári jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2020. január 1., HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2020.*
- Povrzenic, Nives: Interpretation and gap-filling under The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, (utolsó frissítés: 1997 április) (<https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/gap-fill.html>)
- Rácz Diána: Teljességi záradék, avagy egy angol ismerős befogadása a kontinentális jogrendszerbe, In.: *Diskurzus*, 2013/1.
- Réczei László: Az 1964. évi hágai és az 1980. évi bécsi konferenciák által kidolgozott vételi egyezmények alkalmazása és működése. Összehasonlító jogi tanulmány. A külkereskedelmi szakjogász képzés segédanyaga (kézirat). ELTE, Budapest, 1984.
- Rheinstein, Max: In Memory of Ernst Rabel, *The American Journal of Comparative Law*, 1956. Tavasz, 5. évf., 2. szám.
- Sándor Tamás: *A nemzetközi adásvétel, Napra forgó Kiadás*, Budapest, 1990.
- Sándor Tamás-Vékás Lajos: *Nemzetközi adásvétel, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2005.*
- Sárközy Tamás (1): Az új Polgári Törvénykönyv előkészítésének folyamata - újdonságai – utóélete, *Magyar Jog*, 2017/11.
- Sárközy Tamás (2): Az új Polgári Törvénykönyv kodifikációjának menetéről, In.: Az Igazságügyi Minisztérium iratanyaga a 2013-as Polgári Törvénykönyv előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban I. kötet, *Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017.*
- Sárközy Tamás: A jog szerepe a gazdaságban, *Magyar Tudomány*, 2011/5.
- Sárközy Tamás: Fordulat a magyar kártérítési jogban, *Magyar Jog*, 2013/9.
- Schlechtriem, Peter: Calculation of damages in the event of anticipatory breach under the CISG, Preliminary remarks, <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/slechtriem20.html>
- Schlechtriem, Peter: Effectiveness and Binding Nature of Declarations (Notices, Requests or Other Communications) under Part II and Part III of the CISG, <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schlecht.html>
- Schwenger, Ingeborg - Hachem, Pascal: *The CISG - A Story of Worldwide Success*. In: *CISG Part II Conference*, Stockholm, 2009.
- Schwenger, Ingeborg –Hachem, Pascal –Kee, Christopher: *Global sales and contract law*, Oxford University Press, 2012.
- Schwenger, Ingeborg: Avoidance of the Contract in Case of Non-Conforming Goods (Article 49(1)(a) CISG); II. EXPRESS STIPULATIONS; <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schwenger2.html>
- Szabó Imre: Új Polgári Törvénykönyvről, *Különlenyomat a Magyar Tudomány 1959.11. számából*, Budapest, 1959,
- Szabó Sarolta: A Bécsi Vételi Egyezmény a magyar bírói gyakorlatban, In.: *Nemzetközi gazdasági kapcsolatok a XXI. században – ünnepi kötet a 80 éves Bánrévy Gábor tiszteletére*, szerk.: Raffai Katalin, Budapest, PázmányPress, 2011.
- Szabó Sarolta: A Bécsi Vételi Egyezmény, mint nemzetközi lingua franca – az egységes értelmezés és alkalmazás újabb irányai és eredményei, *Doktori értekezés*, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog-és Államtudományi Kar, Jog-és Államtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2009,
- Szabó Sarolta: A megvizsgálási kötelezettség és az áru kifogásolása a Bécsi Vételi Egyezményben, *Külgazdaság*, 2007/5-6.
- Szalma József: A polgári és a kereskedelmi jog kapcsolata az új Ptk. fényében. *Jogtudományi Közlöny*, 2014/10.
- Szalma József: Az új magyar Ptk. tervezetéről, *Magyar Jog*, 2008/11.
- Szalóki Gergely: Szükséges-e módosítani a Ptk. zálogjogi szabályozását?, *Magyar Jog*, 2016/4.
- Szladits Károly- Fürst László: *A magyar bírói gyakorlat*, Magánjog, II. kötet, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1935.
- Szladits Károly: *A Magánjogi Törvénykönyv Javaslat*, *Jogtudományi Közlöny*, 1928/6.,
- Szladits Károly: *A magyar magánjog vázlat*, II. kötet, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1933.
- Takács József: Módosítási javaslatok az új Ptk. Vitatervezetének hibás teljesítésről szóló fejezetéhez, *Polgári Jogi Kodifikáció 2007/4.*, 25-31;
- Takáts Péter: Teljesítés a nemzetközi adásvétel körében – A CISG és az ÁSZF., *Jogtudományi Közlöny*, 1989/2.

- Tárkány Szűcs Ernő: Magyar jogi népszokások, Gondolat, Budapest, 1981.
- Tókey Balázs: A kárveszély és a szerződési jog - különös tekintettel az egyes szerződéstípusokra vonatkozó kárveszély-átszállási szabályokra Magyar Jog, 2018/5.
- Török Gábor (szerk.): A Polgári Törvénykönyv magyarázata, III. Kötet, A kötelmi jog – Általános rész, A Magyar Közlöny Hivatalos Kiadó, Budapest, 2008.
- Vékás Lajos (1) (szerk.): Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez, Complex Kiadó, Budapest, 2008.
- Vékás Lajos (2): Bíráló és jobbító észrevételek az új Ptk. kormányjavaslatához, Magyar Jog, 2008/9.
- Vékás Lajos (3): Elvi kérdések az új Ptk. szakértői javaslatában, In.: Dezső Márta -Kukorelli István (szerk.): Ünnepi kötet Sári János egyetemi tanár 70. születésnapja tiszteletére, Rejtjel Kiadó, Budapest, 2008.
- Vékás Lajos (4): Parerga – dolgozatok az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó, Budapest, 2008.
- Vékás Lajos: A Polgári törvénykönyv magyarázatokkal, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2013.
- Vékás Lajos: A Ptk. kodifikációjának folytatása. Korreferensek: Lábady Tamás - Kisfaludi András, In.: Huszonkilencedik Jogász Vándorgyűlés, Pécs, 2010. november 11-13, Magyar Jogász Egylet, Budapest, 2011.
- Vékás Lajos: Adalékok a Polgári Törvénykönyv történeti és összehasonlító jogi értékeléséhez, In.: Tanulmányok a 65 éves Lenkovic Barnabás tiszteletére, Eötvös József Könyv-és Lapkiadó Bt. – Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kara, Budapest-Győr, 2015.
- Vékás Lajos: Eörsi Gyula: a professzor és a jogtudós (1922–1992), In.: Jogtudományi közlöny, 2017/10.
- Vékás Lajos: Szerződési jog – általános rész, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2016.
- Verebics János (1): Az 1968-as mechanizmusreform és gazdasági jogunk átalakulása, Magyar Tudomány 2018/11.
- Verebics János (2): Eörsi Gyula Emlékkönyv 2018, Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018.
- Verebics János: A szerződés teljesítése és a szerződésszegés az új Ptk.-ban. Gazdaság és Jog, 2014/7–8.
- Verebics János: A szerződésszegésért való kárfelelősség az előreláthatóság alapján való korlátozása az új Ptk.-ban, Gazdaság és Jog, 2015/4.
- Verebics János: Az üzleti élet szerződései az új Ptk.-ban. Magyar Jog, 2013/10.
- Verebics János: Előtanulmány a magyar polgári jogi kodifikáció 1953–1962 közötti történetével kapcsolatos Igazságügyminisztérium-i iratanyaghoz, In.: Az Igazságügyminisztérium iratanyaga az 1959-es Polgári törvénykönyv előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban, I. kötet, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017.
- Vig Zoltán: A Bécsi Vételi Egyezmény Tanácsadó Testületének a vevő megvizsgálási és értesítési kötelezettségének határidejével, az általános szerződési feltételekkel, valamint a kamattal kapcsolatos véleményei és a nemzeti bíróságok gyakorlata, Pro Futuro, 2018/4.
- Világhy Miklós: A Magyar Népköztársaság polgári törvénykönyvének rendszeréről, Jogtudományi Közönlöny, 1955/8.
- Világhy Miklós: A polgári törvénykönyvről, Valóság, 1959/5.
- Világhy Miklós-Eörsi Gyula: Magyar Polgári Jog I., Tankönyvkiadó, Budapest, 1965.
- Vörös Imre: A nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga II., KRIM Bt., Budapest 2004.
- Wellmann György (szerk.) Kecskés László: Polgári Jog – Bevezető és záró rendelkezések, Az ember mint jogalany, Öröklési jog, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft, Budapest, 2013.
- Wellmann György: Az új Polgári Törvénykönyv Szakértői Javaslatának méltatása, Magyar Jog, 2008/7.,
- Wellmann György: Szerződések tára – az új Ptk. alapján, Budapest, HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., 2014.
- Will, Michael: Article 46., In.: Bianca-Bonell Commentary on the International Sales Law, Dott. A Giuffrè Editore, S.p.A., Milan, 1987.
- Zákány Judit: Betekintés a magyar polgári jog felelősségi elméleteinek fejlődéstörténetébe, In.: Szikora Veronika- Török Éva: Ünnepi tanulmányok Csécsy György 65. születésnapja tiszteletére, II. kötet, Debreceni Egyetem Álla-és Jogtudományi Kara, Debrecen, 2017.
- Zoltán Ödön: Feljegyzés a hibás teljesítés jogkövetkezményeinek új jogi szabályozásáról, 1969. április 2., MNL OL XIX E l c 40035 1977 VIII., In.: Az Igazságügyi Minisztérium iratanyaga az 1959-es Polgári Törvénykönyv 1977. évi novellájának előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018.

2. Jogszabályok

- 1946. évi I. tc. Magyarország államformájáról
- 1946. évi VII. törvénycikk a demokratikus államrend és köztársaság büntetőjogi védelméről
- 1946. évi X. törvénycikk az emberi alapjogok hatályosabb védelméről
- 514/15/1953. Mt. számú határozata
- a Munkás-Paraszt Kormány 3402/1957. (IX.13) számú határozat
- 1959. évi IV. törvény a polgári törvénykönyvről
- 1965. évi 15. törvényerejű rendelet a kisajátításról
- 1966. évi II. törvény a népgazdaság harmadik öt éves tervéről
- 10/1966. (II.14). Korm. rendelet
- 1966. évi 3. törvényerejű rendelet a tervszerződésekre vonatkozó egyes rendelkezések módosításáról
- 1967. évi 2. törvényerejű rendelet a tartási az életjáradéki és az öröklési szerződésre vonatkozó szabályok kiegészítéséről
- 1967. évi 39. törvényerejű rendelet a polgári jog egyes szabályainak módosításáról
- 1971. évi 2. törvényerejű rendelet a Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény és az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény egyes rendelkezéseinek módosításáról
- 1971. évi 31. törvényerejű rendelet a Polgári Törvénykönyvnek a szövetkezetekre vonatkozó egyes rendelkezései módosításáról
- 1972. évi 31. törvényerejű rendelet az ingatlan-nyilvántartásról
- 1976. évi 24. törvényerejű rendelet a kisajátításról
- 1976. évi 33. törvényerejű rendelet a tartós földhasználatról
- 1977. évi IV. törvény a Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény módosításáról és egységes szövegéről
- 1987. évi 20. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzeteknek az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseiről szóló, Bécsben, az 1980. évi április hó 11. napján kelt Egyezménye kihirdetéséről
- 1050/1998. (IV. 24.) Korm. határozat
- 1009/2002. (I. 25.) Korm. határozat
- 1003/2003. (I. 25.) Korm. határozat
- 2009. évi CXX. törvény
- 1129/2010. (VI. 10.) Korm. határozat az új Polgári Törvénykönyv megalkotásáról (közlönyállapot szerinti szöveg)
- 2010. évi LXXIII. törvény
- Alaptörvény
- 2013. évi CLXXVII. törvény a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről
- 2013. évi V. törvénykönyv a Polgári Törvénykönyvről
- 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról

- az Ingók Nemzetközi Adásvételére vonatkozó Egyezmény (Convention relating to an Uniform Law on the International Sale of Goods, rövidítve: ULIS),
- az Ingók Nemzetközi Adásvételi Szerződésének Megkötésére vonatkozó Egyezmény (Convention relating to an Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods, rövidítve: ULF)

3. Magyar törvénytervezetek, észrevételezések, előkészítő anyagok, határozatok tára

- Polgári jogi határozatok tára, A kir. Kúria hivatalos kiadványa, Első Kötet, Franklin Társulat, Magyar Irod. Intézet és Könyvnyomda, Budapest, 1918.
- Polgári jogi határozatok tára, A kir. Kúria hivatalos kiadványa, Harmadik Kötet, Franklin Társulat, Magyar Irod. Intézet és Könyvnyomda, Budapest, 1925.
- Az 1928. március 1.- jén az Országgyűlés képviselőháza elé terjesztette Magánjogi Törvénykönyv Javaslat (továbbiakban: Mtj.)
- Észrevételek a polgári törvénykönyv kötelmi jog III. részének tervezetéhez, IM Törvényelőkészítő Főosztály, XIX-E-1-C, A Polgári Törvénykönyv tervezete, kötelmi jogi III. részének észrevételezése, 377/1955, Budapest, 1955.
- Észrevételek a Polgári Törvénykönyv tervezetéhez, Az 1957-es első tervezethez érkező észrevételek, Budapest s.n. 1957. február 18.-i ülés.
- Ankétok a Polgári Törvénykönyv tervezetéről - IM Titkárság, 1957 (HU_MNL_OL_XIX_E_1_p_2260_1957); <http://impp.mhk.hu/document/view/id=3&page=1&keywords=> (2020. 04. 19.)
- Az Igazságügyminisztérium iratanyaga az 1959-es Polgári törvénykönyv előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban, I. kötet, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2017.
- A Polgári Törvénykönyv felülvizsgálatának tematikája, 1971. május 12., MNL OL XIXE 1 c 40035 1977 XVIII., In.: Az Igazságügyi Minisztérium iratanyaga az 1959-es Polgári Törvénykönyv 1977. évi novellájának előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018.
- A Ptk. módosításának előkészítései- az akkori megyei bíróságok Polgári Kollégiumainak előterjesztései, 1971, <http://impp.mhk.hu/document/view/id=25&page=1&keywords=>
- Egri Megyei Bíróság Polgári Kollégium előterjesztése a Ptk. módosításával összefüggő fontosabb kérdésekben a bíróságok ítélkezési gyakorlatának megvitatása tárgyában, Eger, 1971. október 26, http://impp.mhk.hu/document/searchInDocument/?id=25&doc_keywords=&cond=or (2020. 04. 06.)
- Indokolása a 1977. évi IV. törvény a Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény módosításáról és egységes szövegéről, 1977.október 25. -i állapot szerint, HVG-Orac Jogkódex
- Jegyzőkönyv az Országgyűlés Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottságának 2009. február 18-án, szerdán, 10.00 órakor az Országház főemelet 58. számú tanácstermében megtartott üléséről (AIÜB-3/2009.) <https://www.parlament.hu/biz38/bizjkw38/AIB/0902181.htm>
- T/5949 számú törvényjavaslat
- T/7971. számú törvényjavaslat a Polgári Törvénykönyvről, Előadó: Dr. Navracsics Tibor közigazgatási és igazságügyi miniszter, Budapest, 2012. július.
- Állásfoglalás a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:163. § (1) bekezdésének értelmezése kapcsán, 2016. január 8., In: Az Igazságügyi Minisztérium iratanyaga a 2013-as Polgári Törvénykönyv előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban III. kötet, 2018.
- Vékás Lajos 2016. január 8.-án írt nyílt levele Trócsányi László igazságügy-miniszternek a zálogjog; <https://jogaszvilag.hu/napi/nyilt-level-trocsanyi-laszlo-igazsagugy-miniszternek-a-ptk-vedelmeben/>
- Az Igazságügyi Minisztérium iratanyaga a 2013-as Polgári Törvénykönyv előkészítésével és hatályba léptetésével kapcsolatban III. kötet, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018.
- Csiki Péter: A hibás teljesítéssel kapcsolatos perek jogalkalmazási kérdései a Debreceni Ítéltábla illetékességi területén működő bíróságok gyakorlatában, Debreceni Ítéltábla Polgári Kollégiumának vezetőjének 2010.El. II.C.54/5. számú kiadmánya.

4. Bírósági döntések

- 51/2010. (IV. 28.) AB határozat
- BH 1961.12.3027., P. 21939/1961. sz. határozat.
- BH 1969.3.6001, Legf. Bír. P. törv. I. 20 811/1968. sz.
- BH 1973.4.165, Legf. Bír. P. törv. I. 20 586/1072. sz.
- BH 1975.12.561, Legf. Bír. P. törv. V. 21 107/1974. sz.
- BH 1976.6.273, Legf. Bír. Gf. I. 30 963/1975. sz.
- BH 1977.10.434. P. törv. V. 21 185/1976. sz. határozat

- BH 1979.330.
  - BH 1984.3.112, Legf. Bír. G. törv. I. 30 352/1982. sz.
  - BH 1985.394.
  - BH 1988.6.191
  - BH 1995.9.529.
  - BH 2004.1.9.
  - BH 2008.11.299.
  - BH 2008.116.
  - BH 2011.1.10.
  - BH 2012.2.36.
  - BH 2012.4.94;
  - BH 2013.4.90.
  - BH 2013.5.122.
  - BH 2013.9.242.
  - BH 2014.3.78.
  - BH 2014.4.170.
  - BH 2017.12.402.
  - BH 2017.7.225
  - BH 2018.4.113
  - Kúria Pfv.20375/2012/4.
  - Kúria Pfv.21275/2012/6.
  - Kúria Pfv.20161/2012/9.
  - Kúria Pfv.20089/2013/6.
  - Kúria Pfv.21708/2018/5.
  - Kúria Pfv.20904/2018/9.
  - Kúria Pfv.21106/2019/7.
- 1/2004.(XII.2.) PK vélemény a hibás teljesítés egyes jogértelmezési kérdéseiről
  - 1/2012. (VI. 21.) PK vélemény a hibás teljesítéssel kapcsolatos egyes jogalkalmazási kérdésekről
  - 1/2014. Polgári jogegységi határozat a meghaladottá vált határozatokról
  - Szegedi Ítéltábla 1/2016. (XI. 24.) PK véleménye.
- BDT 2005. 1201.
  - EBH 2010.2134.
  - ÍH 2012.121
  - EH 2012.08.P.8.
  - EH 2013.12.P17
- P. VII. 3483. 1917.
  - P. II. 1891. 1917.
  - P.VI. 1776/1931.
  - P. törv. I. 20 588/1972.
  - P. törv. III. 20 663/1974.
  - Gf. IX. 32 335/1974.
  - Gf. III. 30.700/1980.
  - P.22505/2005/43.
  - Pfv.IX.21.195/2009.
  - Legf. Bír. Pfv.VII.20.214/2009.
  - P.20051/2010/53.
  - Pfv. V. 20.707/2014
  - Pfv. V. 20.980/2013.
  - Budapest Környéki Törvényszék P.20875/2017/44.
  - Kúria Pfv. V. 20.707/2014.
  - Gf.30010/2015/2.
  - Pf.20915/2017/5.
  - Szegedi Ítéltábla Gf.30061/2018/4.
  - Gf.III.30.028/2018/6

- Gf.30314/2018/6.
- Fővárosi Törvényszék Pf.636166/2018/8.
- Pfv.20844/2018/11.
- Győri Ítéltábla Gf. 20067/2019/6.
- GKT 63/1973. szám (A GKT 1/1978. sz. állásfoglalással módosított szöveg.)
- GK 12. sz
- GK 20. sz. állásfoglalással módosított GK 12. számú szövege.
- GK 30.
- GK 47.
- GKT 4/1978. sz. állásfoglalással módosított GKT 49/1973. számú állásfoglalása
- GKT 6/1975. sz. állásfoglalás
- Legfelsőbb Bíróság XXXI. sz. Polgári Elvi Döntés
- Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiuma az 1/2004. (XII. 2.) PK vélemény
- 1/2014. PJE határozat

5. Egyezményre vonatkozó testületi vélemények

- CISG Advisory Council Opinion No 1, Electronic Communications Under the CISG, Art. 32(1), (<http://www.cisgac.com/cisgac-opinion-no1/>) (2020.11.29.)
- A CISG Tanácsadó Testületének 2. számú véleménye <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op2.html>
- CISG Tanácsadó Testület 5. számú véleménye; <http://iicl.law.pace.edu/cisg/scholarly-writings/cisg-advisory-council-opinion-no-5-buyers-right-avoid-contract-case-non>
- CISG Advisory Council Opinion No. 6.: Calculation of Damages under CISG Article 74 <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op6.html>
- CISG Advisory Council Opinion No. 7, Exemption of Liability for Damages Under Article 79 of the CISG, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op7.html>
- CISG Advisory Council: Opinion No. 8, Calculation of Damages under CISG Articles 75 and 76., <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op8.html>
- CISG Advisory Council Opinion No. 11 – Issues raised by documents under the CISG focusing on the buyer’s payment duty. Elérhető: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op11.html>.
- CISG Advisory Council Opinion No 19: Standards and Conformity of the Goods under Article 35 CISG (<https://www.cisgac.com/Opinion-no19-standards-and-conformity/>)

6. Egyezményre vonatkozó magyarázatok

- UNCITRAL - Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, United Nation, New York, 2016.
- Digest of Article 25 case law, 2012 UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods (<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-25.html>)
- Digest of Article 30 case law - 2012 UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-30.html>
- Digest of Article 35 case law, 2012 UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods, (<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-35.html#7>)
- UNCITRAL Az áruk nemzetközi értékesítéséről szóló ENSZ-egyezményhez kapcsolódó esetjogról szóló összefoglaló; 38. cikk magyarázat 3. pontja; <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-38.html>
- UNCITRAL Az áruk nemzetközi értékesítéséről szóló ENSZ-egyezményhez kapcsolódó esetjogról szóló összefoglaló; 38. cikk magyarázat 2. pontja; <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-38.html>
- Digest of Article 46 case law, 2012 UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods, <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-46.html#de>
- 2012 UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods; Digest of Article 49 case law; 10. pont <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-49.html>
- Digest of Article 51 case law, 2012 UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods, <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-51.html>

- Digest of Article 72 case law, 2012 UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods, 1. pontja, és a 4-7. pontjai, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-72.html>
- Digest of Article 74 case law, 2012 UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on the International Sale of Goods, <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/digest-2012-74.html>

7. Egyezmény szerinti jogesetek

- Switzerland 11 February 2004 Appellate Court Bern (Wire and cable case) <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/040211s1.html>
- CLOUT case No. 123. (Germany, 8 March 1995, Bundesgerichtshof – New Zealand mussels case). elérhető: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/950308g3.html>.
- Switzerland 23 May 2006 Tribunal Cantonal [Appellate Court] <https://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/switzerland-tribunal-cantonal-appellate-court-du-jura-17>
- Belarus 22 October 2015 (Hydroelectric Plant Station) (<https://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/belarus-october-22-2015-hydroelectric-plant-station>)
- France 4 March 1998 Appellate Court Paris (Laborall v. Matis) <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980304f1.html>
- Germany: Bundesgerichtshof 3 April 1996, Case law on UNCITRAL texts (CLOUT) abstract no. 171 <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/960403g1.html>
- Cour d'appel de Reims, chambre civile, section 1, 30 avril 2013 <http://www.cisg.fr/decision.html?lang=fr&date=13-04-30>
- Russia 24 January 2000 Arbitration proceeding 54/1999, <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/wais/db/cases2/000124r1.html>
- China 4 November 2002 Basic People's Court (ChinaXhanghaiDongda Import & Export Corp. v. Germany Laubholz - Meyer Corp) <http://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/china-november-4-2002-basic-peoples-court-china-xhanghai-dongda-import-export-corp-v>
- Germany 22 September 1992 Oberlandesgericht [Court of Appeal] (German case citations do not identify parties to proceedings) <http://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/germany-oberlandesgericht-hamburg-oberlandesgericht-olg-provincial-court-appeal-german-25>
- France 4 February 1999 CourD'appel [Court of Appeals] (SARL Ego Fruits v. StéLaVerjaBegasti) <http://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/france-ca-aix-en-provence-ca-cour-dappel-appeal-court-sarl-ego-fruits-v-st%C3%A9-la-verja>
- China International Economic & Trade Arbitration Commission CIETAC (PRC) Arbitration Award Mung bean case (22 March 2001); <http://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/china-march-22-2001-translation-available>
- Belgium 4 June 2004 Rechtbank Van Koophandel [District Court] (Steinbock-Bjonustan EHF v. N.V. Duma) <http://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/belgium-june-4-2004-rechtbank-van-koophandel-district-court-steinbock-bjonustan-ehf-v-nv>
- France 29 March 2001 Cour D'appel [Court of Appeals] (Société TCE Diffusion S.a.r.l. v. Société Elettrotecnica Ricci) <https://www.iicl.law.pace.edu/cisg/case/france-ca-aix-en-provence-ca-cour-dappel-appeal-court-soci%C3%A9t%C3%A9-tce-diffusion-sarl-v-soci%C3%A9t%C3%A9-elettrotecnica-ricci>
- Art. 45 ff. CISG. Keine Kumulation der Rechte des Käufers im Fall einer Vertragsverletzung des Verkäufers <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/urteile/2456.pdf>
- Netherlands 9 June 2020 Rechtbank [District Court] (TPL Energy Co. Ltd v. Exe GMBH) <https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/netherlands-june-9-2020-rechtbank-district-court-tpl-energy-co-ltd-v-exe-gmbh>
- Netherlands 13 August 2019 Gerechtshof [Appellate Court] (French Appellant v. Veehandel Kuenen B.V.) (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/netherlands-august-13-2019-gerechtshof-appellate-court-french-appellant-v-veehandeln-kuenen>)
- China 25 February 2019 Supreme People's Court (Sinochem International (Overseas) Pte. Ltd v. ThyssenKrupp Metallurgical Products GmbH (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/china-february-25-2019-supreme-peoples-court-sinochem-international-overseas-pte-ltd-v>))
- Germany 11 March 2020 Landgericht [Regional Court] <http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=13180> (2020.11.23.)
- Netherlands 7 October 2020 Rechtbank [District Court] ([Austrian party] v. Gast Trucks Venlo BV) <https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/netherlands-october-7-2020-rechtbank-district-court-austrian-party-v-gast-trucks-venlo-bv>

- Sunrise Foods Int'l, Inc. v. Ryan Hinton Inc. (U.S. District Court for the District of Idaho, 8 August 2019) (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=11435>) (2020.11.24.)
- Pärnu Maakohtus (County Court Pärnu) 25 October 2019, Zakład Przemysłu Miesnego Biernacki Sp. z o.o. v. Osaühing Europlus (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=12902>) (2020.11.23.)
- Belgium Rechtbank van Koophandel Hasselt 19 April 2006 (Brugen Deuren BVBA v. Top Deuren VOF) (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=7311>) (2020.11.23.)
- Spain Juzgado de Primera Instancia e Instrucción, 23 October 2007 (<https://cisgw3.law.pace.edu/cases/071023s4.html>) (2020.11.23.)
- United States District Court, Western District of Washington, 3 April 2009 (Barbara Berry S.A. de C.V. v. Ken M Spooner Farms, Inc.) (<https://cisgw3.law.pace.edu/cases/090403u1.html>) (2020.11.23.)
- Sąd Najwyższy (Supreme Court of Poland) 2 June 2017, <http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=10327> (2020.11.24.)
- Oberster Gerichtshof, Austria, 21 March 2000., (http://www.cisg-online.org/files/cases/6586/abstractsFile/641_94634424.pdf) (2020.11.24.)
- Sąd Apelacyjny w Łodzi (Court of Appeal Lodz) 17 February 2016, <http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=13220> (2020.11.24.)
- Juzgado de Primera Instancia e Instrucción No. 3 de Tudela (Court of First Instance No. 3 of Tudela) 25 July 2014, <http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=8441> (2020.11.24.)
- Kantonsgericht Zug (Court of First Instance Canton Zug) 30 August 2007, <http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=7641> (2020.11.24.)
- Netherlands 2 May 2017 Gerechtshof [Appellate Court] (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/netherlands-may-2-2017-gerechtshof-appellate-court>) (2020.11.27.)
- France 26 January 2016 Cour d'appel [Court of Appeals] (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/france-january-26-2016-cour-dappel-court-appeals>) (2020.11.27.)
- Switzerland 17 September 2014 Handelsgericht [Commercial Court] (Wire Rod Case) (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/switzerland-september-17-2014-handelsgericht-commercial-court-wire-rod-case>) (2020.11.27.)
- France 12 September 2013 Cour d'appel [Court of Appeals] (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/france-september-12-2013-cour-dappel-court-appeals>) (2020.11.27.)
- Republic Of Korea 27 September 2012 High Court (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/republic-korea-september-27-2012-high-court>) (2020.11.27.)
- Australia 30 January 2012 Supreme Court (Fryer Holdings v. Liaoning MEC Group) (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/australia-january-30-2012-supreme-court-fryer-holdings-v-liaoning-mec-group>) (2020.11.27.)
- Pizza boxes case -Amtsgericht Duisburg (Local Court Duisburg)13 April 2000 (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=6602>) (2020.11.28.)
- In re World Imports, Ltd. - U.S. Court of Appeals (3rd Circuit), 10 July 2017 (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=8727>) (2020.11.28.)
- Russian Federation 15 June 2016 Arbitration Court (L'Inglesina Baby S.p.A v. Golden Baby LLC) (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/russian-federation-june-15-2016-arbitration-court-inglesina-baby-spa-v-golden-baby-llc>) (2020.11.28.)
- Netherlands, 25 March 2015 Rechtbank [District Court] (Corporate Web Solutions Ltd. v. Vendorlink B.V), (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/netherlands-march-25-2015-rechtbank-district-court-corporate-web-solutions-ltd-v>) (2020.11.29.)
- Oberlandesgericht Dresden (Court of Appeal Dresden), 21 March 2007 (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=7545>) (2020.11.29.)
- Oberster Gerichtshof (Austrian Supreme Court) 6 February 1996, (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=6198>) (2020.11.29.)
- Federal Arbitration Court for the Western Siberia Circuit of the Russian Federation (6 August 2002) (<https://cisgw3.law.pace.edu/cases/020806r1.html>) (2020.11.29.)
- Car paint case – Sąd Apelacyjny w Białymstoku (Court of Appeal Białystok) (20 November 2012) (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=8693>) (2020.11.30.)
- SCAF Sociedad de Construccoes Aquino & Filho Lda. v. Fundicio Benito 2.000, S.L., Audiencia Provincial de Barcelona (Court of Appeal Barcelona) (28 April 2004) (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=6855>) (2020.11.30.)
- United States 8 April 2020 District Court (Zodiac Seats US, LLC v. Synergy Aero. Corp.) <https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/united-states-april-8-2020-district-court-zodiac-seats-us-llc-v-synergy-aero-corp> (2020.12.04.)

- Russian Federation 26 March 2019 Arbitration Court (AGRO METAL FZCO (limited liability company established in a free economic zone) (previous name «FERRO METAL FZCO») v. ULVI-Ko LLC) (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/russian-federation-march-26-2019-arbitration-court-agro-metal-fzco-limited-liability>) (2020.12.12.)
- Canada 10 January 2020 Superior Court of Justice (Hewlett Packard France v. Matroz Graphics Inc.) (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/canada-january-10-2020-superior-court-justice-hewlett-packard-france-v-matroz-graphics-inc>) (2020.12.12.)
- Russian Federation 25 February 2019 Arbitration Court (Profimport LLC v. Alpderin Yas Sebze Meyve Gida Tarim Nakliyat San. ve Tic. A.S.) (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/russian-federation-february-25-2019-arbitration-court-profimport-llc-v-alpderin-yas-sebze>) (2020.12.12.)
- United States, 9 September 2016 District Court (Syréal Belgium N.V. v. U.S. Ingredients Inc.) (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/united-states-september-9-2016-district-court-syreal-belgium-nv-v-us-ingredients-inc>) (2020.12.12.)
- Belarus, 5 January 2016 (Machinery Components Case) (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/belarus-january-5-2016-machinery-components-case>) (2020.12.12.)
- Polish clothing case (Court Sąd Apelacyjny w Warszawie - Court of Appeal Warsaw) 30 August 2017 (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=10324>) (2020.12.13.)
- Germany 4 July 2019 Oberlandesgericht [Court of Appeal] (<https://iicl.law.pace.edu/cisg/case/germany-july-4-2019-oberlandesgericht-court-appeal>) (2020.12.15.)
- Dry Top N.V. v. Sociedad Cooperativa Piñón-Sol CYL – Court Audiencia Provincial de Valladolid (Court of Appeal Valladolid) 6 April 2015, (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=8533>) (2020.12.15.)
- Switzerland 15 January 1998 Appellate Court Lugano, Cantone del Ticino (Cocoa beans case) (<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/980115s1.html>) (2020.04.07.)
- Canada 6 April 2018 Supreme Court of British Columbia (Pattison Outdoor Advertising Limited Partnership v. Zon LED LCC) (<http://www.cisg-online.org/search-for-cases?caseId=9138>) (2020.11.27.)

8. Egyéb internetes hivatkozások

- <https://birosag.hu/birosagi-hatarozatok-gyujtemeny>
- <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/countries/cntries.html>
- <https://www.incotermsexplained.com/the-incoterms-rules/the-eleven-rules-in-brief/delivered-duty-paid/>
- <https://www.incotermsexplained.com/the-incoterms-rules/the-eleven-rules-in-brief/ex-works/>
- <https://iccwbo.org/resources-for-business/incoterms-rules/>
- <http://www.iicl.law.pace.edu/cisg/search/cases>
- <https://www.kh.hu/vallalat/kereskedelem/finansziroz/akkreditiv>
- http://www.intercargo.hu/Intercargo_Logisztikai_Szolgaltato/Okmanyok/Incoterms_parityok.html
- https://www.unionbiztosito.hu/vallalkozasoknak/vagyon_es_felelossegbiztositas/ipari_vagyonbiztositasok/szallitmanybiztositas
- www.dhl.hu/content/dam/downloads/hu/logistics/.../dhl_gf_incoterms_2010.pdf
- <https://eakta.birosag.hu/anonimizalt-hatarozatok>
- <https://iicl.law.pace.edu/cisg/cisg>
- <https://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/digest-cases-toc.html>
- (<https://uncitral.un.org/en/library>)
- <http://www.cisg-online.org/search-for-cases>
- <https://www.iso.org/about-us.html>
- https://ec.europa.eu/civiljustice/homepage/homepage_int_hu.htm)
- <https://iccwbo.org/resources-for-business/incoterms-rules/incoterms-rules-history>

NYILATKOZAT

(bele kell fűzni a doktori értekezésbe)

Alulírott ezennel kijelentem, hogy a doktori fokozat megszerzése céljából benyújtott értekezésem kizárólag saját, önálló munkám eredménye. A benne található – másoktól származó – nyilvánosságra hozott vagy közzé nem tett gondolatok és adatok eredeti leőhelyét a hivatkozásokban (lábjegyzetekben), az irodalomjegyzékben, illetve a felhasznált források között hiánytalanul feltüntettem.

Kijelentem továbbá, hogy a benyújtott értekezéssel azonos tartalmú értekezést más egyetemen nem nyújtottam be tudományos fokozat megszerzése céljából.

E kijelentésemet büntetőjogi felelősségem tudatában tettem.

Budapest, 2021.

.....
aláírás

NYILATKOZAT

(Bele kell fűzni a doktori értekezésbe)

Alulírott dr. Bergendi-Rácz Diána, neptun kód: FSMES0 nyilatkozom, hogy Állam-és Jogtudomány tudományágban nincs folyamatban fokozatszerzési eljárásom, illetve fokozatszerzési eljárásra való jelentkezésemet két éven belül nem utasították el, továbbá két éven belül nem volt sikertelenül zárult doktori védésem.

Nyilatkozom tovább, hogy nem állok doktori fokozat visszavonására irányuló eljárás alatt, illetve öt éven belül nem vontak vissza tőlem korábban odaítélt doktori fokozatot.

Budapest, 2021.

.....

alíírás

Tudományos vezetői ajánlás

Bergendi-Rác Diána: „Szavatossági igényérvényesítés és kárfelelősség vizsgálata a Ptk.-ban és a Bécsi Vételi Egyezményben” című PhD értekezéshez

A disszertáció készítője a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolája által meghirdetett, felelősség vizsgálatára irányuló témakörben vállalt kutatási feladatokat, és a polgári jogi felelősséget érintő tudományági részterületekből készítette el értekezését. A munkával szembeni határozott elvárás volt az, hogy az értekezés használja fel a tárgykörben született szakirodalmi publikációkat, de igazodjon a Doktori Iskola szakmai profiljához, vegye figyelembe a vizsgált jogterület dogmatikáját és módszertani követelményeit, továbbá kövesse a tudományos műhely speciális elvárásait is. Bergendi-Rác Diána nyilvános vitára előkészített értekezése – témavezetői álláspontom szerint – a fenti kritériumoknak teljes mértékben megfelel.

A szerző korábbi kutatásai elsősorban a Bécsi Vételi Egyezmény, illetve az ez alapján kialakult bírói gyakorlat vizsgálatára irányultak, amely témakörben számos publikációja is megjelent. Az Egyezmény létrejötte óta eltelt idő lehetővé tette a sokoldalú és részletes bírói gyakorlat kialakulását ezen a - dogmatikailag és gazdaságilag egyaránt érzékeny – területen. A dolgozat elkészítése során a disszertáns korábbi vizsgálódásait összekapcsolta és kiterjesztette az új Ptk. szerződésszegési, és ezen belül a hibás teljesítési szabályainak vizsgálatára, ami szükségképp adódott abból a körülményből, hogy a kódex előkészítése során a Kodifikációs Bizottság hangsúlyosan hivatkozott az Egyezmény konstrukciójának és megoldásainak kiemelt figyelembevételére. A munka tehát dogmatikai szinten vizsgálja és mintegy dokumentálja azt a hivatkozott kapcsolatot, amely egy igen jelentős, határozott szakmai alapon nyugvó nemzetközi egyezmény, annak bírói gyakorlata és egy újonnan kidolgozott, így szükségképp szűkebb bírói gyakorlat alapjául szolgálható kódex vonatkozó rendelkezései között áll fenn.

A disszertáns alapos és értő elemzését adja a vizsgált témakör szakirodalmának, amely a Ptk.-n alapuló magyar vonatkozások tekintetében is igen bőséges, továbbá az Egyezmény vonatkozásában is figyelemre méltó. A disszertáns értekezésének jelentőségét és aktualitását adja továbbá, hogy a gyakorlat számára is hasznosítható jogeseteken keresztül tárja fel a hasonlóságokat és különbségeket a két jogforrásban, miközben gyakorlati „útmutatóként” is szolgál javaslataival e két jogforrást alkalmazók részére. A munka kifejezett tudományos eredményeként lehet rögzíteni e két terület tudományos szintre emelt összekapcsolását, amely az Egyezmény bírói gyakorlatának feldolgozásával akár további, az uniós jogra is kiterjedő hatású kutatások alapjává válhat.

A disszertáns célja, miszerint részleteiben kívánta bemutatni a Ptk. és az Egyezményben szabályozott kellékszavatossági jog gyakorlásához szükséges feltételeket és annak rendszerét, valamint a szavatossági jog érvényesítéséhez, továbbá az abból keletkező kár megtérítésének követeléséhez vezető utat, meglátásom szerint teljes mértékben megvalósult. Ahogy a disszertáns, úgy jómagam is bízni tudok abban, hogy értekezése és az abban kifejtett elméleti és gyakorlati megoldási javaslatai segíthetik a hazai és nemzetközi kereskedelemben a feleket szerződéseik maradéktalan teljesülésében, valamint az esetleges szavatossági jogaik érvényesítésében.

Budapest, 2021. május 07.

Dr.Fábián Ferenc PhD s.k.
c. egyetemi tanár
témavezető